

Pinagpalang Alaala
Elder Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo IV
Buhay-Pamilya

Mga Nilalaman:

Panimula	3
Ang mga kabataan sa sangang-daan ng buhay	6
Parehong pinagpala ang buhay-pamilya at buhay-monastiko	6
Pag-aalala ng mga kabataan sa pagsisimula ng kanilang piniling landas	8
Dapat nating tulungan ang mga kabataan na sundan ang kanilang tawag	8
Paggawa ng desisyon sa landas sa buhay	9
Pag-aaral ng mga Kabataan at Pagpasimula sa Piniling Landas	11
Ang pangunahing kinakailangan para wastong simulan ang napiling landas ay ang buhay-espiritwal	14
Bahagi 1. Paano bumuo ng matibay na pamilya	15
Kabanata 1. Tungkol sa isang Maayos na Pamilya	15
Isang Mabuting Pagsisimula sa Buhay May-Aso	15
Ang banal na pagkakasundo ay nasa pagkakaiba-iba ng pagkatao	16
Paggalang sa pagitan ng mag-asawa	18
Pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa	19
Kabanata 2. Tungkol sa kung paano pinipigilan ng pasensya ang pagkasira ng pamilya	21
Ang pagtitiis ay pinupuno ang tao ng Banal na Grasya	22
Isang Tapat na Asawa	23
Mga batang galing sa sirang tahanan	25
'Tama' at 'mali' sa buhay may-asawa	26
Bahagi 2. Tungkol sa mga magulang at ang kanilang mga responsibilidad	28
Kabanata 1. Tungkol sa Pagkasilang ng mga Anak	28
Mga Santo Joachim at Anne — ang pinaka-mapagkawangawang mag-asawa	28
Pagkabanal sa buhay may-asawa	29
Pagtatwiran ng tao tungkol sa kalooban ng Diyos hinggil sa pagsilang ng mga anak	30
Mga kahirapan sa paglilihi	32
Impotensiya sa pag-aasawa	33
Malalaking pamilya	35
Ang aborsyon ay isang kakila-kilabot na kasalanan	36
Kabanata 2. Tungkol sa papel ng ina sa pagpapalaki ng mga anak	38
Pag-ibig ng isang Ina	38
Ang tamang saloobin sa kawalan ng anak	39
Ang pagtitiis ng isang ina	40
Pagbubuntis at pagpapasuso	41
Isang ina na nagtatrabaho	41
Mga Gawaing-bahay at ang Espiritual na Buhay ng Isang Ina	42
Kabanata 3. Tungkol sa Panagutan ng mga Magulang sa Pagpapalaki ng Kanilang mga Anak	45
Dapat ipagkatiwala ng mga magulang ang kanilang mga anak sa Diyos	45
Ang espirituwal na muling pagkabuhay ng mga bata	46
Halimbawa ng magulang	46
Sa bahay ng kanilang mga magulang, dapat palubhán ng lambing at pagmamahal ang mga bata	48
Paano nagdurusa ang mga bata dahil sa kanilang mga magulang	48
Ang impluwensya ng kapaligiran sa mga bata	50
Pag-ibig sa pagitan ng mga kapatid na lalaki at babae	51

Malaki ang impluwensya ng mga kumpanya sa mga bata	51
Pagtulong sa mga batang naligaw sa tamang landas	52
Kailan dapat pagsabihan ang bata at kailan dapat purihin.	53
Ang pagpipilit ay hindi nakabubuti para sa mga bata	55
Hindi matalinong labis na pagmamahal ng magulang	56
Pamamahagi ng ari-arian	57
Bahagi 3. Mga bata at ang kanilang mga responsibilidad	58
Kabanata 1. Tungkol sa mga bata, ang kanilang mga kagalakan at mga kahirapan	59
Pagkabata.....	59
Ang isang anghel na tagapagbantay ay nagbabantay sa maliliit na bata	60
Banal na Binyag.....	60
Mga batang ulila	62
Hanggang sa umabot ang mga bata sa isang tiyak na edad, kailangan silang bantayan.	64
Mga hamong kinahaharap ng mga bata sa paaralan	65
Kabanata 2. Tungkol sa paggalang at pagmamahal ng mga bata sa kanilang mga magulang	66
Paggalang ng mga bata sa kanilang mga magulang at nakatatanda.....	66
Paano mapapanatili ng mga bata ang pagmamahal sa kanilang mga magulang kapag nagsimula na silang magkabuo ng sarili nilang pamilya?.....	67
Ang katandaan ay nagdadala ng kababaang-loob.	68
Ang gantimpala sa pag-aalaga sa matatanda	69
Pagpapala ng magulang.....	71
Bahagi 4. Buhay Espirituwal	72
Kabanata 1. Tungkol sa Espirituwal na Buhay sa Pamilya	72
Habang mas madalas magreklamo ang isang tao, mas lalo niyang sinisira ang sarili.....	72
Hayaan nating gabayan ng Diyos ang ating buhay	73
Ang empatiya sa iba ay nakakatulong sa pamilya.....	74
Paglinang ng Kabutihan sa Pamilya	76
Panalangin sa Pamilya	77
Ang Espiritual na Buhay ng mga Mag-asawa	78
Mga Bata at Espiritual na Buhay	79
Mga relasyon sa pamilya at mga kaibigan.....	81
Mga tukso sa panahon ng pagdiriwang	82
Kabanata 2. Trabaho at Buhay Espiritwal.....	82
Ang paggawa ay isang biyaya	83
Pagpili ng karera.....	84
Pagmamahal sa trabaho.....	85
Dapat gamitin ng bawat isa nang espirituwal ang kaloob na ipinagkaloob sa kanila.	86
Trabaho at pagkabahala sa isip.....	86
Ang Pagpapabanal ng Paggawa	87
Ang propesyon ay hindi nagpapatao sa isang tao.....	88
Kabanata 3. Tungkol sa Pag-iwas sa Pang-araw-araw na Buhay	89
Sa pamamagitan ng ascesis, ang tao ay nagiging tulad ng mga walang-katawang Anghel	89
Pag-aayuno para sa mga bata	92
Isang post dahil sa kuryosidad	92
Ang ligaya ng magaan na tiyan	95
Bahagi 5. Tungkol sa mga pagsubok na hinaharap natin sa buhay.....	96
Kabanata 1. "Dumaan ako sa apoy at tubig..."	96
Ang Mga Krus ng Pagsubok	96
Ang mga pagsubok ay tumutulong sa mga tao na magkamalay	97
Kapag tayo ay nagdurusa, binibisita tayo ni Kristo	98
"Sapagkat dinidisciplina ng Panginoon ang mga iniibig Niya..."	98
Nasasaktan ang Diyos sa pagdurusang dinaranas ng mga tao.	99
Sa panahon ng kalungkutan, pinapaliwanag ng Diyos ang mga tao ng tunay na aliw.	100
Mga tukso at kalungkutan sa pahintulot ng Diyos	101
Pagkawalang-loob sa pag-ibig ng Diyos.....	103
Ang ating maliliit na pagsubok at ang malalaking pagsubok na hinaharap ng mga malalapit sa atin	104
Ang mga kalungkutan na idinudulot sa atin ng mga tao	105
Kabanata 2. Tungkol sa Sakit	105
Ang mga karamdaman ay tumutulong sa mga tao	105
Banal na parusa para sa karamdaman.....	106
Pagpapakita ng pasensya sa harap ng sakit.....	108

Mga saloobin tungkol sa sakit.....	109
Pagkakasama sa sakit ng iba	111
Pangangalaga sa pasyente	112
Ang paghihirap ng mga maysakit at pagtitiwala sa Diyos.....	114
Mga batang may sakit.....	115
Para gumaling ang maysakit, kailangang magsakripisyo.....	116
Isang Panalangin para sa Maysakit.....	117
Kabanata 3. Tungkol sa katotohanang ang pisikal na kapansanan ay biyaya mula sa Diyos.....	118
Ang wastong saloobin sa pisikal na kapansanan	119
Banal na paghihiganti para sa pagdulot ng pinsala	120
Mga batang may kapansanan sa pag-iisip	121
Mga suliranin sa kalusugang pangkaisipan	122
Ang tamang saloobin ng mga magulang sa kapansanan ng kanilang mga anak.....	123
Kabanata 4. Tungkol sa mga Espiritwal na Batas	124
Paano gumagana ang mga espirital na batas.....	124
Mga marangal na anak ng Diyos	125
Mga Espirituwal na Batas at ang Pag-ibig ng Diyos	126
Bahagi 6. Tungkol sa Kamatayan at Buhay Pagkatapos ng Kamatayan	128
Kabanata 1. Tungkol sa Ating Saloobin sa Kamatayan	128
Kamatayan.....	128
Kung gusto mong mamatay, hindi ka mamamatay.....	130
Ang mga nanghihina.....	131
Pagpapakamatay.....	133
Kabanata 2. "Huwag kayong magmalungkot na parang mga walang pag-asa"	135
Ang Kamatayan ng mga Bata.....	135
Aliw para sa mga Nalulungkot.....	136
Kamatayan — isang paghihiwalay ng ilang taon lamang	138
Kabanata 3. Tungkol sa Buhay Pagkatapos ng Kamatayan.....	139
Ang Mga Hinatulan na Umalis	139
Mga panalangin para sa mga yumao at mga serbisyong paggunita	140
Ang pinakamainam na paraan upang gunitain ang mga yumao	142
Ang katapangan ng mga matuwid sa harap ng Diyos	142
Ang Parating na Araw ng Paghuhukom.....	143
Ang Buhay na Darating.....	144

Panimula

Ang ikaapat na tomo ay nagpapatuloy ng publikasyon ng 'Mga Salita' ng Banal na Nakatatandang Paisios. Pinagsasama ng aklat na ito ang mga aral ng Nakatatanda tungkol sa pamilya at ang mga pagsubok na kinahaharap ng mga tao bilang bunga ng krisis na humahamon sa mga pamilya sa ating panahon. Sinabi ng Nakatatanda na karamihan sa mga liham na natanggap niya ay mula sa mga taong nakararanas ng problema sa kanilang buhay-pamilya, at binigyang-diin niya na ang sanhi ng mga problemang ito ay ang paglayo ng mga tao sa Diyos at ang kanilang pagiging makasarili. "Noong mga nakaraang araw," sabi niya, "mas payapa ang buhay at nagpapakita ng pasensya ang mga tao. Ngunit ngayon, ang bawat taong makakasalamuha mo ay parang posporo: [kumikislap at] hindi makapaghintay ng kahit isang salita. At awtomatikong sinusundan ito ng diborsyo."

Matapos sumapi sa dakilang pamilya ng Simbahan sa napakabatang edad bilang isa sa mga tapat nitong miyembro, naramdaman ng Nakatatanda na hindi na siya kabilang sa kanyang sariling maliit na [mortal] na pamilya. Nang makamtan niya ang banal na pag-ibig, siya ay naging anak ng Diyos at dahil dito — itinuturing ang lahat ng tao bilang kaniyang mga kapatid — minahal niya ang bawat isa 'sa pag-ibig ni Cristo' (Fil. 1:8). 'Kapag nakikita ko ang isang matandang lalaki,' sasabihin sa amin ng Nakatatanda, 'sinasabi ko sa sarili ko na siya ang aking ama. Kapag nakikita ko ang isang

matandang babae, sinasabi kong siya ang aking ina. Kapag nakakasalamuha ako ng isang bata, tinitingnan ko siya bilang aking maliit na pamangkin. Mahal ko ang lahat. Nagagalak ako para sa ilan, at nalulungkot ako para sa iba. Pamilyar ka ba sa ganitong pag-iisip?" Gayunpaman, ang Matanda mismo, sa bawat partikular na pagkakataon, ay naging anak, kapatid, ama, o lolo sa bawat tao. Ang tunay na pag-ibig na ito ay tumulong sa mga lumalapit sa Matanda na magbago para sa ikabubuti at, nang tanggapin nila ang Salita ng Diyos, na mabuhay nang naaayon dito. Bilang isang miyembro ng Katawan ni Cristo, hindi lamang nagdasal nang may kalungkutan ang Nakatatanda para sa mga taong nahihirapan sa kanilang buhay-pamilya, kundi—bilang tugon sa kanilang mga kahilingan—tinulungan din niya sila sa pamamagitan ng kanyang mga salita. Tinulungan niya ang mga tao kahit sa pinakamaselang mga isyu ng buhay-pamilya, sa kabila ng katotohanang siya mismo, bilang isang monghe, ay namumuhay nang asketiko.

Sinubok ng apoy ng tukso at pinatibay sa hurno ng karamdaman, na dumapo sa kanya sa iba't ibang anyo mula 1947 hanggang sa kanyang pagpanaw noong 1994, ang Nakatatanda ay nagpakita ng habag sa bawat naghihirap na kaluluwa at taimtim na nanalangin para sa mga nasa sakit. Inalagaan niya lamang ang kanyang kalusugan sa sukdulang kinakailangan upang makapaglingkod sa sarili at matulungan ang mga lumalapit sa kanya. Naniniwala siya na kapag nanalangin ang isang tao para sa ibang maysakit, nang hindi pinapansin ang sarili n ang sakit, nakakapukaw ito ng habag sa Diyos at dinirinig Niya ang ganitong panalangin. Gayunpaman, pinayuhan ng Nakatatanda ang mga maysakit na unahin ang paggawa ng lahat ng makakaya para sa kanilang sariling paggaling, at iwan sa Diyos ang higit sa makakaya ng tao. Kasabay nito, pinatibay niya ang pananampalataya ng mga tao upang harapin nila ang kanilang karamdaman nang may pag-asa sa Diyos, na hindi kailanman nakakalimot na sa buong buhay natin sa lupa ay tayong lahat ay 'dayuhan at peregrino' (cf. 1 Ped. 2:11), at upang makapaghanda para sa buhay na walang hanggan.

Ang bolyum na ito ay inilathala sa pagpapala ng ating arkipastor, Kanyang Kagalang-galang na Metropolitanong Nikodimos ng Kassandria. Binubuo ang aklat ng isang panimulang kabanata at anim na bahagi. Marami sa mga tanong ay iniharap sa Nakatatanda ng Abadesa at ng ilang madre ng aming kumbento. Pinagpala kami ng Nakatatanda na ipadala ang mga humihingi ng aming espirituwal na tulong sa isang espirituwal na ama; gayunpaman, madalas sa pag-uusap kasama ang Abadesa o isa sa mga nakatatandang madre, ang mga tao, na nabibigatan ng kanilang paghihirap, ay nagsasalaysay ng kanilang sakit at humihiling ng payo. Minsan, upang masiguro naming tama ang aming sagot sa isang partikular na seryoso o kumplikadong tanong, lumalapit kami sa Nakatatanda, at sinasabi niya sa amin kung paano lutasin ang isang partikular na problema sa makadiyos na paraan. Gayunpaman, ang Matanda mismo, sa mga pangkalahatang pagtitipon ng mga monghe at sa mga pribadong pag-uusap kasama ang mga madre—na ginagamit bilang dahilan ang ilang pangyayari sa buhay ng aming pamayanang monastiko o isang tanong na aming itinatanong—ay madalas na nagsasalita tungkol sa mga kahirapang hinaharap ng mga Kristiyano sa mas malawak na mundo. Ginawa niya ito upang kami ay manalangin nang taimtim para sa mundo. Bukod pa rito, nagbibigay ang Nakatatanda ng mga halimbawa mula sa buhay ng mga ama o ina na, bagaman hindi nagtataglay ng kanais-nais na espirituwal na kalagayan na tinatamasa ng mga monghe, ay nanatiling banal ang pamumuhay. Sa ganitong paraan, hinihikayat tayo ni Ama Paissios na magsikap nang may matinding sigasig. Ang ilan sa mga sagot ng Nakatatanda ay pinagyaman ng mga sipi mula sa kanyang mga liham, na ipinasa sa amin ng mga klero at debotong layko na pinuntahan ng mga ito.

Nagsisimula ang tomo sa isang panimulang kabanata na may pamagat na 'Mga Kabataan sa Sangang-daan ng Buhay', na naglalayong tulungan ang mga kabataang lalaki at babae na hindi sigurado kung aling landas ang tatahakin sa buhay. Binibigyang-diin ng kabanatang ito na pareho ang mga landas na itinakda ng ating Simbahan—ang buhay-pamilya at ang buhay-monastiko—ay pinagpala. Dapat pumili ang mga kabataan ng isang landas alinsunod sa kanilang bokasyon, kanilang mga kalakasan, at kanilang pag-ibig. Dapat nilang gawin ito nang hindi pinipilit ng sinuman, kundi

may tiwala sa Diyos. Ang isang malinis at espiritwal na buhay para sa mga kabataan ang pangunahing kinakailangan para sa kanilang tagumpay sa napiling landas—monastiko man o buhay-pamilya.

Ang unang bahagi sa anim na bahagi ng aklat na ito ay inilalatag ang mga pundasyong pinagtatayuan ng isang pamilya: ang marangal at bukas-palad na pagmamahal at paggalang ng mag-asawa sa isa't isa. Ang pagtitiis sa harap ng pagsubok, na sinasamahan ng panalangin, ay nagliligtas sa pamilya mula sa pagkakabuwag.

Ang ikalawang bahagi ay tumatalakay sa mga tungkulin at responsibilidad ng mga magulang sa wastong pagpapalaki ng kanilang mga anak, na nagbibigay ng partikular na diin sa kahalagahan ng halimbawa ng magulang—ang 'tahimik na pagtuturo' na ipinapasa nila sa kanilang mga anak—gayundin sa papel ng ina sa pamilya. Binibigyang-diin din ng Nakatatanda na ang lambing at pagmamahal ng mga magulang para sa kanilang mga anak ang mga pangunahing kinakailangan para sa kanilang natural at malusog na pag-unlad.

Ang ikatlong bahagi ng tomo ay inilaan para sa mga bata. Tinalakay nito ang kanilang mga kagalakan at kahirapan, pati na rin ang kanilang mga tungkulin sa kanilang mga magulang. Ang paggalang at pagmamahal ng mga bata sa kanilang mga magulang — hindi lamang sa pagkabata kundi pati na rin sa pagiging matanda — ang susi upang matiyak na matatanggap nila ang pagpapala ng Diyos.

Ang ikaapat na bahagi ay naglalaman ng payo ng Nakatatanda na simple at praktikal tungkol sa buhay-espiritwal sa loob ng pamilya. Tinutulungan ng payong ito ang mga anak at magulang na isabuhay ang Ebanghelyo sa kanilang pang-araw-araw na buhay — maging nasa bahay man o nasa trabaho. Binibigyang-diin din ng Nakatatanda na ang gawain ng isang tao ay hindi dapat magdulot ng patuloy na pagkabagabag sa isip, kundi dapat itong makapag-ambag sa kanyang espirituwal na paglago.

Ang ikalimang seksyon ay inilalaan sa iba't ibang pagsubok na hinaharap ng mga tao sa kanilang buhay. Binibigyang-diin ng Nakatatanda ang [malaking] aliw at lakas na ipinagkakaloob ng Diyos sa mga tao kung hindi lamang nila tinitii ang mga pagsubok na ipinapadala sa kanila, kundi nagpapasalamat din sila sa Diyos para rito. Ang karamdaman, kapansanan, at paninirang-puri ay mga biyaya para sa isang taong nakatamo ng pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Sa pamamagitan ng mga pagdurusang kanilang tinitii, ang isang tao ay alinman sa nagbabayad-sala para sa kanyang mga kasalanan o nakakamit ang gantimpalang makalangit.

Sa wakas, ang ikaanim na seksyon ay naglalaman ng mga sagot ng Nakatatanda sa mga tanong kung paano wastong tingnan ang kamatayan at kung paano maghanda para rito. Ipinaliwanag ng Nakatatanda kung ano ang tunay na aliw para sa mga nagluluksa sa pagkawala ng kanilang mga mahal sa buhay, at binibigyang-diin kung gaano nakakatulong sa mga yumao ang mga serbisyong pang-alala, panalangin, at pagbibigay ng limos na isinasagawa para sa kapayapaan ng kanilang mga kaluluwa. Sa payak at matingkad na mga salita, inilalarawan ng Nakatatanda ang hinaharap na Araw ng Paghuhukom at ang buhay na walang hanggan.

Ang mga aral ng Nakatatanda na nakalap sa bolyum na ito ay maaaring, sa isang banda, makatulong sa mga karaniwang mananampalataya na nagsusumikap sa kanilang espirituwal na buhay na ipagpatuloy ang kanilang 'mabuting gawa' nang may malaking katapatan (cf. 1 Tim. 6:12). Sa kabilang banda, maaari nilang gisingin ang konsensya ng mga nagdurusang habang malayo sa Diyos, at pukawin sa kanila ang pagnanais na maging mulat na kasapi ng Simbahan at magalak, sa loob ng maliit na pamayanan ng kanilang pamilya, sa kapayapaang hatid ng buhay-espiritwal. Kasabay nito, binibigyang-diin ng Matanda na sa pag-aasawa ay mahalagang sundin ang lahat ng mga utos ng Diyos, na 'hindi mabigat' (1 Juan 5:3). Halimbawa, kung isinusuko ng isang mag-asawa ang sarili niyang kalooban at sumusunod sa isa pa, ginagawa nila ito dahil sa pag-ibig at samakatuwid ay hindi nila nararamdamang pinipilitan, kundi nakakaranas ng matamis na aliw.

Maaaring sa makabagong tao, na sanay sa 'maluwag na mga batas' ng lipunan ngayon, ang ilan sa mga pananaw ni Nanak na si Paisios ay tila labis at hindi magagawa. Gayunpaman, sa pagsusuri sa mga salita ng Nanak sa liwanag ng Ebanghelyo, mapapaniniwala ang mambabasa na ito ay tumpak at walang kompromisong pagpapahayag nito. Ang kanyang palaging hinahangad ay kaperpeksyon sa Cristo. Gayunpaman, ang kanyang pastoral na pangangalaga na hinimok ng Diyos ay matiisin sa kahinaan ng tao at gumagamit ng patristikong ekonomiya,¹, nang natural, nang hindi kailanman bumababa sa pakikipagkompromiso sa kasalanan. Sa pamamagitan ng mga halimbawa mula sa nakaraan, tinutulungan ng Matanda ang mga makabagong tao na maunawaan na ang Diyos ay ang Buhay na Diyos at 'nagagawa ang lahat ng bagay sa lahat' (1 Cor. 12:6). Kumikilos Siya hindi lamang sa buhay na darating bilang Tagapagbigay ng Gantimpala, kundi pati na rin sa kasalukuyang buhay na ito — bilang isang mapagmahal at maingat na Ama. Gayunpaman, dapat ipakita ng isang tao ang kanyang mabuting kalooban at isagawa ang kanyang maliit na pagsisikap. Sa pamamagitan ng kaunting pagsisikap, marami tayong natatanggap. Kinakailangan para sa isang tao na isagawa ang maliit na pagsisikap na ito—upang mabigyan ang Diyos ng 'karapatang makialam' sa kanyang buhay na may saganang banal na tulong.

Nais naming pasalamat ang mga taong, matapos basahin ang manuskrito ng bolyum na ito bago ito ilathala, ay buong-galang na nagbigay ng kanilang mga komento at tumulong na mapabuti ang aklat.

Taos-puso naming inaasahan na makakatulong ang mga salita ng Nakatatanda sa mga pamilya—na lalo na sa ating panahon ay nagdurusa dahil sa pagpapabaya o paglabag sa mga utos ng Diyos—upang matagpuan nila ang kanilang tunay na layunin sa kandungan ng Simbahang Ortodokso, upang ang mga magulang at mga anak ay magsimulang mabuhay sa Paraiso kahit sa buhay na ito. Amen.

16 Setyembre 2002

Paggunita sa Banal na Dakilang Martir na si Euphemia

Ang Abadesa ng Kumbento ni San Juan na Apostol at Ebanghelista, ang Teologo na si Sor Philothea, kasama ang kanyang mga kapatid kay Kristo

Ang mga magulang, na nagdadala ng mga anak sa mundo at nagbibigay sa kanila ng pisikal na katawan, ay dapat, hangga't maaari, palaguin ang kanilang espirituwal na muling pagsilang. Anumang hindi magawa ng mga magulang para sa kanilang mga anak, dapat nilang ipagkatiwala sa kanilang mga guro. Kaya naman ang ating Simbahan ay nananalangin 'para sa mga magulang at guro'. Gayunpaman, bukod sa mga ama sa lupa, mayroon ding mga espiritwal na ama. Ang mga espiritwal na ama ay nagsusumikap para sa espirituwal na muling pagsilang ng mga tao at mas epektibong nakakatulong sa pagpapalaki ng mga bata.

Ang mga kabataan sa sangang-daan ng buhay

Parehong pinagpala ang buhay-pamilya at buhay-monastiko

— Geronda, ano ang dapat sabihin sa mga kabataang lalaki at babae na nagtatanong kung ang buhay monghe ay mas mataas kaysa sa buhay-pamilya?

¹ Sa teolohiyang Ortodokso, ang salitang 'ekonomiya' ay tumutukoy sa isang paglihis, sa mga pambihirang kaso, mula sa eksaktong kahulugan ng mga Banal na Kanon sa kanilang praktikal na aplikasyon. Isinasagawa ng Simbahan ang oikonomia ayon sa larawan ng di-mailarawang pagtitiis at pag-ibig ng Diyos sa sangkatauhan, at ang layunin ng paggamit nito ay ang espiritwal na kapakinabangan at kaligtasan ng sangkatauhan. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong editor ay ibinibigay nang walang sanggunian.)

— Una sa lahat, dapat nating tulungan silang maunawaan kung ano ang layunin ng tao at kung ano ang kahulugan ng buhay. Pagkatapos, ipaliwanag natin sa mga kabataan na ang parehong landas na itinakda ng ating Simbahan ay pinagpala, sapagkat kung ang mga pumipili rito ay namumuhay ayon sa kalooban ng Diyos, parehong magtutungo sa Paraiso. Ipagpalagay natin na dalawang tao ang nagsimula sa isang peregrinasyon. Ang isa ay naglalakad sa isang madalas dalaw na daan, ang isa naman sa isang landas. Gayunpaman, pareho silang patutunguhan. Nagagalak ang Diyos sa una at nasisiyahan sa ikalawa. Magiging problema lamang ito kung ang naglalakad sa landas ay magsimulang husgahan sa kanyang puso ang naglalakad sa pangunahing daan, o kabaliktaran.

Mabuti para sa mga kabataang nag-iisip ng buhay monghe na malaman na napakalaki ng tawag ng isang monghe. Ang tawag ng isang monghe ay maging anghel. "Sa buhay na darating, sa Langit, mabubuhay tayo bilang mga anghel," sabi ni Cristo sa mga Sadusiyo.² Kaya naman ang ilang lubos na debotong kabataang lalaki at babae ay nagiging monghe at nagsisimulang mamuhay nang parang anghel habang nasa lupa pa.

Gayunpaman, hindi dapat ipagpalagay na ang lahat ng pumapasok sa isang monasteryo ay maliligtas dahil lamang naging monghe sila. Ang bawat tao ay magbibigay-panagot sa Diyos kung kanilang pinabanal ang buhay na kanilang pinili. Mahalaga ang pag-ibig sa bawat buhay. Hindi lumilikha ang Diyos ng mga taong itinakda para sa tagumpay o kabiguan. Ang mga kulang sa pag-ibig ay hindi magtatagumpay sa kanilang sariling karapatan—anumang landas ang kanilang piliin. Samantalang ang isang mapagmahal na tao ay nagtatagumpay saan man siya mapunta, sapagkat ang Banal na Grasya ay naninirahan sa kanila. Ang ilang pamilya ay namumuhay nang may dakilang birtud at nalinis. Kung ang ulo ng pamilya ay umiibig sa Diyos, kung siya ay naaakit sa banal na pag-aaruga, maaari siyang umunlad nang lubos sa espiritwal. Higit pa rito, ang ganitong tao ay nagtatanim ng mga birtud sa kanyang mga anak, nagtatayo ng isang mabuting pamilya at tumatanggap ng dobleng gantimpala mula sa Diyos.

Kaya't dapat itakda ng bawat binata ang sumusunod na layunin: magsikap nang buong debosyon at nang walang panloob na kaguluhan—upang gawing banal ang buhay na kanyang pinili. Nais ba niyang magpakasal? Magpakasal siya, ngunit magsikap siyang maging mabuting pinuno ng pamilya at mamuhay nang banal. Nais ba niyang magpanumpa bilang monghe? Pumasok siya sa buhay monghe, ngunit magsikap siyang maging mabuting monghe. Suriin niya ang kanyang sariling lakas, isaalang-alang kung anong uri ng buhay ang kaya niyang gawin, at, ayon sa kanyang napagpasyahan, sundin ang landas na kanyang pinili. Halimbawa, kung napagtanto ng isang dalaga na kulang siya sa lakas para maging madre, dapat siyang mapagkumbabang manalangin sa Diyos: 'Diyos ko, mahina akong tao at hindi ko kayang mabuhay bilang madre. Padalhan mo ako ng lalaki na tutulong sa akin [upang kami'y magpakasal], upang makapagtayo ako ng mabuting pamilya at mabuhay ng isang buhay na espiritwal.' Sa ganoong kaso, hindi siya pababayaan ng Diyos. Kung, matapos magpakasal at magtayo ng mabuting pamilya, mamuhay siya ayon sa Ebanghelyo, wala nang hihingin pa ang Diyos sa kanya.

Siyempre, may ilang kabataang hindi gaanong hinihingan ng Diyos. Gayunpaman, dahil sa pag-ibig, tinatanggap nila ang maraming pagsubok at, sa pagpili ng buhay monghe, iniaalay nila sa Kanya nang higit pa kaysa sa inaasahan Niya. Ang mga taong ito ay pinaputungan ng dobleng korona. Ibig sabihin, kung ang isang tao, habang may likas na hilig sa buhay-pamilya, ay dahil sa labis na pag-ibig ay nais isakripisyo ang lahat at pasukin ang landas ng pagka-monastiko, ito ay nagpapukaw sa Diyos ng malaking habag. Gayunpaman, ang taong iyon ay dapat mag-ingat nang husto upang matiyak na ang kanyang mga motibo ay lubos na dalisay: hindi siya dapat kumilos dahil sa kayabangan. Kung matutupad ng isang tao ang kundisyong ito, aalisin ng Diyos ang lahat ng kanilang mga kahirapan.

² Tingnan ang Mateo 22:30.

Pag-aalala ng mga kabataan sa pagsisimula ng kanilang piniling landas

— Geronda, kung ang isang binata o dalaga ay nababahala tungkol sa kanilang kasal o pagpasok sa buhay monghe, ito ba ay dahil sa kakulangan ng kanilang pananampalataya?

— Hindi palagi. Madalas nag-aalala ang mga kabataan kung paano nila pinakamainam na sisimulan ang napili nilang landas at susundan ito, habang palagi silang nananatiling malapit sa Diyos. Ito ay tanda ng [espiritwal] na kalusugan. Kung ang isang binata ay hindi iniisip o nababahala tungkol sa pagsisimula ng kanyang piniling landas, ipinapahiwatig nito, una sa lahat, na siya ay isang taong walang pakialam, at dahil dito, siyempre hindi siya magtatagumpay. Gayunpaman, dapat magingat na ang pagkabahala tungkol sa kasal o buhay monghe ay hindi maging labis, sapagkat hinahangad ng diyablo na baluktutin ang pagkabahalang ito, gawing pagkabagabag sa isip, at panatilihin ang isipan ng mga kabataang lalaki at babae sa kalagayan ng patuloy na kalituhan.

Upang manatiling payapa, dapat ipagkatiwala ng mga kabataan ang kanilang sarili sa Diyos. Sapagkat ang Mabuting Diyos, na parang isang mapagmahal na Ama, ay kumikilos sa mga sitwasyong wala na tayong magagawa sa makataong paraan. Hindi dapat magmadali ang mga kabataan sa paggawa ng mga hindi pa hinog na desisyon tungkol sa landas na kanilang tatahakin. May kilala akong ilang kabataan na labis ang pag-aalala at sinisikap nilang ayusin nang sabay-sabay ang lahat ng kanilang problema. Sa huli, naguguluhan sila at humihinto sa pag-aaral. Halimbawa, kailangan nilang tapusin ang unibersidad, ngunit labis silang nag-aalala tungkol sa pagsisimula ng pamilya o pagpasok sa monasteryo. Dahil dito, nahuhuli sila sa pag-aaral at lalo pang naguguluhan. Hindi mo kayang gawin ang lahat nang sabay-sabay, at hindi malulutas ang mga problema sa ganoong paraan. Upang matulungan ang kanilang sarili, kailangan nilang ayusin nang maayos ang kanilang sarili at isaayos ang lahat ng bagay. Una, kailangan nilang makapagtapos ng kurso, pagkatapos ay maghanap ng trabaho (kailangang tuparin din ng mga kabataang lalaki ang kanilang serbisyo militar). At pagkatapos noon lamang, kapag sila ay nagkaroon na ng kapanahunan, saka sila makakapagpasya at, sa tulong ng Diyos, magpakasal at bumuo ng mabuting pamilya, o, kung pinili nila ang buhay monghe, pumasok sa monasteryong kanilang pinili.

Kaya't pinapayuhan ko ang mga kabataang nag-aaral at may ganitong mga alalahanin na ipagpatuloy ang kanilang pag-aaral, sapagkat hindi pa sila nakapagpasiya nang may sapat na pag-iisip kung aling landas ang pipiliin. Pinapayuhan ko silang tanggapin ang anumang desisyong sa huli ay hinog sa kanilang kalooban at na kanilang pakiramdam ay komportable sila rito. Kung mabuti ang kanilang pag-uugali, at sa tulong ng Diyos, habang unti-unti nilang nauunawaan kung paano sila dapat mabuhay — maging sa pag-aasawa, sa celibato, o sa isang monasteryo — makakamit nila ang kapayapaan ng isip.

Dapat nating tulungan ang mga kabataan na sundan ang kanilang tawag.

Bawat tao ay may kanya-kanyang tawag. Nilikha ng mabuting Diyos ang sangkatauhan upang maging malaya. Marangal ang Diyos: iginagalang Niya ang kalayaan ng tao at pinapayagan Niya ang bawat isa na sundan ang landas na pinakamalapit sa kanilang puso. Hindi inilalagay ng Diyos ang lahat sa isang pila ayon sa mga tuntunin ng disiplina sa kampo. Kaya, hayaan ang mga kabataan na manatiling malaya sa espirituwal na saklaw ng kalayaan ng Diyos. Kung susubukan nilang gayahin ang buhay na pinili ng iba, hindi ito makakatulong sa kanila. Sa pagpili ng landas sa buhay, hindi dapat mapasailalim ang isang tao sa anumang panlabas na impluwensya.

Ang mga magulang, espirituwal na gabay, at mga guro, nang hindi nagpapataw ng presyon sa mga kabataan o sobrang pagmamatyang sa kanila, ay dapat tumulong sa kanila na pumili ng buhay na angkop sa kanila at sundan ang kanilang bokasyon. Ang desisyon kung aling landas ang tatahakin sa buhay ay dapat gawin mismo ng mga kabataan. Ang natitira sa atin ay maaari lamang ipahayag

ang ating mga opinyon. Ang tanging karapatan natin ay tulungan ang mga kabataang kaluluwa na hanapin ang kanilang sariling landas.

Minsan, kapag nakikipag-usap ako sa mga kabataang nahihirapang pumili ng landas sa buhay, nakikita ko kung saan papunta ang timbangan, pero hindi ko ito sinasabi sa kanila upang hindi maimpluwensyahan ang kanilang sariling desisyon. Sinisikap kong gawin lamang ang isang bagay: tulungan sila, hangga't maaari, na matagpuan ang tamang landas at panloob na kapayapaan. Mula sa anumang nakakaakit sa kanila, sinisikap kong alisin ang lahat ng nakasasama at panatilihin ang mabuti at banal, upang sa buhay na ito ay mabuhay sila nang masaya kasama ang Diyos, at sa buhay na walang hanggan ay lalo pang magalak. Taos-puso kong sinasabi sa inyo: anuman ang landas na pipiliin ng sinumang kabataang kilala ko, ikalulugod ko ito sa anumang kaso. Pantay ang pagmamalasakit ko sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa — basta't siya ay kasama ni Kristo at namumuhay sa loob ng Simbahan. Ituturing ko siyang kapatid, sapagkat ang ganoong tao ay anak ng ating Ina na Simbahan.

Siyempre, labis akong nagagalak para sa mga kabataang nagsisimula sa landas ng pagkamonastiko. Sapagkat tunay na matalino ang taong sumusunod sa anghel na pamumuhay na ito, dahil hindi sila nahuhulog sa bitag ng diyablo, kung saan ginagamit ang mundo bilang pain sa kawit. Gayunpaman, hindi dapat pagsama-samahin ang lahat. Pagkatapos ng lahat, si Cristo, na hindi ninais pilitin ang lahat ng tao na magpasan ng mabigat na pasanin, ay hindi nagbigay sa bawat isa ng utos na maging monghe, kahit na ang monastisismo ang landas tungo sa kaganapan. Kaya, nang tanungin ng binata sa Ebanghelyo si Cristo kung paano siya maliligtas,³ sumagot si Cristo sa kaniya: *'Ingatan mo ang mga utos.'*⁴ Nang sabihin ng binata kay Cristo na tinutupad niya ang mga utos at nagtanong: *'Ano pa ang kulang sa akin?'*⁵ — sumagot si Cristo: *"May isang bagay na hindi mo pa nagagawa⁶ : kung nais mong maging perpekto, pumunta ka, ipagbili mo ang lahat ng iyong pag-aari... at lumapit ka at sumunod sa Akin..."*⁷ Sa madaling salita, pinag-usapan ni Cristo ang pagiging perpekto sa lalaki, dahil nakita Niya na mabuti ang kanyang pagkatao, ngunit hindi Niya pinilit ang mga tao [patungo sa pagiging perpekto]. Hindi rin itinuro ni Cristo ang monastisismo, sapagkat kung ginawa Niya iyon, mapupukaw Niya ang mga puso ng tao, at maaaring marami ang magmadaling maging monghe nang padalus-dalos, na magdudulot ng kasamaan. Itinanim lamang ni Cristo ang binhi ng isang perpektong buhay, at nang dumating ang tamang panahon, umusbong ang monastisismo.

Sa parehong paraan, wala tayong karapatang pilitin ang ibang tao. Karapatan lamang nating pilitin ang ating sarili, ngunit kahit ito ay dapat gawin nang may pag-iingat. Hanggang ngayon, hindi ko pa kailanman tuwirang sinabi sa kahit isang binata: 'Magpakasal ka' o 'Pumunta ka sa monasteryo.' Kung may magtatanong sa akin kung aling landas ang dapat niyang piliin, sinasagot ko: 'Gawin mo ang sinasabi ng iyong puso, hangga't kasama ka ni Cristo.' At kung sasabihin ng isang binata na hindi niya gusto ang buhay sekular, pag-uusapan ko siya tungkol sa buhay monghe — upang matulungan siyang hanapin ang kanyang sariling landas.

Paggawa ng desisyon sa landas sa buhay

Mabilis ang paglipas ng mga taon. Mas mabuti para sa isang kabataan na huwag magtagal nang walang tiyak na direksyon sa sangang-daan. Piliin niya, alinsunod sa kanyang tawag at pag-ibig, ang kanyang krus—isa sa dalawang landas—at sundan ito, na inilalagay ang kanyang tiwala kay Kristo. Sunurin niya si Cristo patungo sa Krus kung nais niyang magalak sa kagalakan ng Kanyang Pagkabuhay Muli. Pareho ang buhay-pamilya at ang monastikong buhay () na may sariling kapaitan,

³ Tingnan ang Mateo 19:16; Marcos 10:17 at Lucas 18:18.

⁴ Mat. 19:17. Tingnan din ang Marcos 10:19 at Lucas 18:20.

⁵ Mat. 19:20.

⁶ Marcos 10:21.

⁷ Mateo 19:21 at Lucas 18:22.

ngunit kung ang tao ay namumuhay kasama ng Diyos, ang kapaitang ito ay pinatamis ng Matamis na Hesus.

Kapag lumampas ka na sa tatlumpung taon, hindi na tuwiran ang pagpili ng landas sa buhay. At habang mas maraming taon ang nalalampasan ng isang tao, mas maraming pagsubok ang kanyang hinaharap. Mas madali para sa isang kabataan na umangkop sa buhay na pinili niya — maging ito man ay pag-aasawa o buhay monghe. Pagkatapos ng lahat, tinatimbang ng isang matanda ang lahat at sinusuri ito sa pamamagitan ng karaniwang pang-unawa. Nakatakda na ang kanilang pagkatao, parang kongkretong estruktura — hindi madaling baguhin. Tingnan mo: ang mga taong pumasok sa landas ng buhay-pamilya o monastiko nang sila'y bata pa ay nananatili ang pagiging payak na parang bata hanggang sa pagtanda. Kilala ko ang isang mag-asawa na nagpakasal nang sila'y bata pa. Ang asawa ay kahawig ng kanyang asawa sa lahat ng bagay — sa kanyang paraan ng pagsasalita at sa kanyang pag-uugali. Dahil bata pa silang nagpakasal, isa sa kanila ang sumunod sa lahat ng gawi ng isa pa: sa pananalita at pag-uugali. Ngunit mas madali rin para sa kanila na mag-angkop sa isa't isa [kaysa sa mga nagpakasal nang mas matanda na].

"Magpakasal ka habang bata ka pa, o magbihis monghe habang bata ka pa," ayon sa kasabihan. Lalo itong mahalaga para sa isang dalaga na magpasya sa kanyang landas sa buhay bago siya umabot ng dalawampu't lima. Pagkatapos ng dalawampu't lima, hindi na ganoon kadali ang magpakasal o pumasok sa kumbento, dahil nagsisimula nang isipin ng dalaga na kailangang sumunod siya sa kagustuhan ng iba. Habang tumatanda ang dalaga, mas maraming pabigla-bigla at pabago-bagong hilig ang nabubuo sa kanya. At sino ba naman ang nangangailangan ng ganoong tao? At kapag lumipas na ang mga taon, hindi na niya nais magpakasal para magsimulang magkabuo ng pamilya, kundi higit sa lahat para maprotektahan at maalagaan ng iba.

Napansin na kung ang isang binata o dalaga ay palaging ipinagpapaliban ang pag-aasawa 'hanggang sa huli', paglipas ng mga taon ay naghahanap siya ng kapareha ngunit wala siyang makita. Noong kabataan nila, sila ang pumipili para sa kanilang sarili, ngunit ngayon na lumipas na ang mga taon, iba na ang pumipili para sa kanila. Kaya sinasabi ko na paminsan-minsan ay kailangan ng kaunting kawalang-ingat kapag nagsisimula ng pamilya. Kailangan mong ipikit ang mata sa ilang maliliit na bagay, dahil hindi naman laging nangyayari ang mga bagay ayon sa gusto natin.

Isang araw ay nagsimulang umulan, at nagsimulang dumaloy ang tubig sa ilog sa paanan ng bundok. Dalawang lalaki ang nakatayo sa pampang; kailangan nilang makarating sa kabilang pampang. Ang isa ay napakatalino, samantalang ang isa naman ay medyo hangal. "Titigil ang ulan," naisip ng matalino, "baba ang tubig, at saka ako makatawid sa kabilang pampang." Ngunit hindi na naghintay ang hangal — sumugod siya sa tubig at tumawid sa ilog. Siyempre, nabasa ang kanyang damit, ngunit nakarating din siya kung saan niya gustong pumunta. At ang ulan, sa halip na humupa, ay lalo pang bumagsak nang malakas. Naging magulong ang agos at umapaw ang ilog. At sa huli, nanatili ang matalino sa kanyang pampang — dahil masyado nang delikado na tumawid sa ilog.

May ilang tao na puno ng kayabangan at makasarili, kaya hindi sila tinutulungan ng Diyos. May ilang binata na taon-taon ay pumupunta sa Bundok Athos, bumibisita sa akin sa aking kaliva at nagtatanong: 'Ano ang gusto ng Diyos sa akin, Ama?' Akala mo kailangan sila ng Diyos! Hindi sila naging monghe at hindi rin sila nag-umpisang pamilya. Maaaring isipin mong gawa sila sa ginto at natatakot silang magamit—tulad ng isang pirasong bakal—sa isang uri ng estrukturang pinatibay na kongkreto! At mayroon ding mga nagtatanong sa akin: 'Geronda, ano ang dapat kong gawin: maging monghe o mag-asawa? Sabihin mo sa akin, ano ang aking bokasyon?' 'At ano ang gusto mo mismo?' tanong ko. 'Pareho—mag-asawa,' sagot nila, 'at maging monghe.' Sa madaling salita, gusto nila pareho! Ngunit kapag ipinahayag ko ang aking pananaw na, halimbawa, ang kanilang tawag ay buhay-pamilya at nagpakasal sila, ngunit napag-alaman nilang hindi nila gusto ang buhay-pamilya, pagkatapos ay pupunta sila sa akin at ihahayag ang kanilang mga reklamo: 'Sinabi mong piliin ko ang landas na ito, at ngayon ay naghihirap ako!'

— Geronda, paano nangyari ang ganung bagay?

— Sabihin nating ang tawag sa isang binata ay buhay-pamilya, ngunit iniisip din niya ang buhay monghe. Kung, pagkatapos magpakasal, siya ay pabaya at nabigo siyang bumuo ng mabuting pamilya, at lumitaw ang mga suliranin na hinarap niya nang hindi espirituwal, s , gigisingin ng Masama ang bagyong negatibong kaisipan laban sa kanya. "Ang iyong tinatawag ay ang buhay monghe," sasabihin ng kaaway sa kanya. "Ngunit dahil nagpakasal ka, iyan ang nararapat sa iyo." Sa madaling salita, hindi iiwan ng kaaway ang taong iyon nang payapa, araw man o gabi.

At may mga taong hindi nga alam kung ano talaga ang gusto nila. Ilang taon na ang nakalipas, isang dalaga ang dumating dito at nagsimulang sabihin sa akin: "Geronda, hindi ako makapagpasya kung aling landas sa buhay ang pipiliin ko. Gusto kong magpakasal, pero iniisip ko rin na maging madre. Ano ang dapat kong gawin?" "Tingnan mong mabuti," sagot ko, "kung alin sa dalawang landas ang mas nakakaakit sa iyo, at piliin mo iyon." "Hindi ko alam..." sabi niya. "Minsan pakiramdam ko mas nakahilig ako sa pag-aasawa. Pakiusap ko, Geronda, mas mabuting ikaw na mismo ang magsabi sa akin kung ano ang dapat kong gawin." "Bueno," payo ko sa kanya, "dahil nakikita mong mas nakahilig ka sa pag-aasawa, mas mabuti pang magpakasal ka, at aayusin ng Diyos ang buhay mo." "Sa iyong pagpapala, Geronda," ang sagot niya, "iyan mismo ang gagawin ko." At ngayon ay muling dumalaw siya sa akin. "Geronda," sabi niya, "nag-asawa na ako. Sa isang marino. Isang mabuting lalaki, salamat sa Diyos, wala akong masasabi laban sa kanya. Ngunit labis akong naghihirap. Hindi ba ito isang pagpapahirap: anim na buwan kaming magkasama, anim na buwan kaming magkahiwalay. Pag umalis na siya sa barko, hindi ko siya nakikita nang anim na buwan." "Kaluluwang pinagpala!" ang sagot ko. "Hindi ka ba ang nagsabi sa akin na kapwa malapit sa puso mo ang buhay may-asawa at ang buhay monghe? Aba, nanan, narito na: taglay mo na ngayon ang pareho. Bakit nga hindi mo pinupuri ang Diyos sa paraan ng pag-aayos Niya sa buhay mo?"

— Geronda, tayo ay nabubuhay sa mahihirap na panahon ngayon, kaya ang ilang kabataang lalaki at babae ay nag-aatubiling magsimulang magkabuo ng pamilya.

— Hindi, hindi iyon ang tamang paraan ng pagbabalangkas ng tanong. Kung may pananampalataya sila kay Cristo, wala silang dapat ikatakot. At paano naman ang mga taon ng pag-uusig? Madali ba iyon? Gayunpaman, hindi ba nag-asawa at nagtatag ng pamilya ang mga Kristiyano noong mga panahong iyon? [Sa kabaligtaran —] ilan nga ba ang mga santo sa ating Simbahan na nagtiis ng pagkamartir kasama ang kanilang mga anak at asawa!

Pag-aaral ng mga Kabataan at Pagpasimula sa Piniling Landas

— Geronda, maraming kabataang lalaki at babae, na hindi makapagpasya kung aling landas sa buhay ang pipiliin, ay napapansin nilang hindi nila maipokus nang maayos ang sarili sa kanilang pag-aaral. Palagi silang nababahala sa tanong na ito, at hindi sila makapagpokos sa kanilang pag-aaral.

Kapag ang isang kabataan ay may ganitong mga problema, sinasabi ko sa kanila: 'Nakita mo na ba yung malalaki at modernong bodega ng malamig? Ganito ang gagawin mo: ilagay mo ang mga problema mo sa isang ganung refrigerator, at hayaan mong manatili doon hanggang matapos mo ang iyong pag-aaral. Hindi ko sinasabing huwag mong isipin ang mga nagpapabahala sa iyo. Hindi — ilagay mo na lang lahat sa ref hanggang matapos mo ang iyong pag-aaral. Kung hindi ka nakatutok sa iyong edukasyon at pag-aaral ngayon, mamaya ay taimtim na ipagdadasal ng iyong mga kaibigan—kapag natapos na nila ang kanilang pag-aaral, nakahanap na sila ng kanilang lugar sa buhay at nag-ayos na—na sana'y makahanap ka rin ng iyong lugar sa buhay.' Dapat maging napakabantay ang mga kabataan, sapagkat ang ganitong kawalang-kapayapaan ay isang panlilinlang ng kaaway, na ginagamit niya upang guluhin sila at ilihis ang kanilang pansin.

— Geronda, pinayuhan ko ang isang dalaga: 'Kung iniisip mong magpakasal, walang saysay na mag-aral ka.'

— Pero hanggang sa siya'y mag-asawa, ano ang gusto mong gawin niya? Magbenta ng kendi? Mas mabuting tapusin niya ang kanyang kurso o mag-aral ng isang propesyon, dahil kung may hindi inaasahang mangyari sa kanyang buhay, maaaring magamit niya ang kaalaman o propesyong nakuha niya. Isang babae ang minsang nagsabi sa akin: 'Iniisip kong maging madre, pero palagi kong binabago ang isip ko.' 'Ika-ilang taon ka na?' tanong ko. 'Ika-dalawang taon ako sa sekondarya,⁸,' sagot niya, 'pero ayokong magpatuloy sa pag-aaral ng .' 'Ayaw mong mag-aral?' sabi ko. 'Kung ganoon, sasabihin ko sa tatay mo na bilhan ka ng ilang kambing, isang asong pastol, at isang tabako. Babantayan ng aso ang kawan, at tutugtog ka ng tabako at aalagaan mo sila. Ano sa tingin mo? Ganito: tingnan natin kung makakakuha ka ng degree sa unibersidad o matututo ng isang praktikal na hanapbuhay.' "Kung ganoon, Geronda," ang sagot niya, "hangga't hindi pa ako nakapagpasiya kung papasok ako sa kumbento o mag-aasawa, maninirahan ako sa kumbento bilang kandidata para sa novyasyat, upang matutuhan ko ang sining ng pagpapakumbaba." "Ang sining na iyon," ang sagot ko, "matututuhan mo naman sa bahay — kung masusuyong tatanggapin mo ang sasabihin ng iyong pamilya. Kaya ganito ang gagawin natin: unang tatapusin mo ang iyong pag-aaral, pagkatapos ay kukuha ka ng entrance exam sa unibersidad, at kapag nakapagtapos ka na, titingnan natin kung ano ang susunod mong gagawin." "Hindi ba masyadong mahaba ang limang taon, Geronda?" ang pakli niya. "Oo," sagot ko, "pero ano pa'ng magagawa natin, samantalang wala ka pang pinal na desisyon?" "Kasalanan ko ba iyon dahil sa pag-aalangan ko?" tanong niya. "Hindi," sabi ko, "ngunit ang iyong [espiritwal] na timbangan ay hindi pa tumitilil sa alinmang panig."

Sa ganitong mga pagkakataon, dapat nating payuhan ang mga kabataan na maging maingat at huwag sayangin ang oras nang walang patutunguhan. Habang nag-aaral, dapat nilang mamuhay nang may espirituwal na pagtuon hangga't maaari, magsikap na makuha ang kanilang degree (na kinakailangan) sa pinakamabilis na paraan, at pagkatapos ay aayusin na ng Diyos ang lahat. Habang nag-aaral, kailangan nilang maghanap ng mabuting espirituwal na ama na tutulong sa kanila na iwasan ang mababaw na sigasig para sa buhay monghe o buhay-pamilya at hindi mahulog sa kawalan ng pag-asa. Maging matiisin sila hanggang sa matapos ang kanilang pag-aaral.

Matapos nilang makapagtapos ng kanilang pag-aaral at maging mga ganap na matatanda, magiging handa na sila na pamunuan ang anumang uri ng pamumuhay. Dito nila dapat piliin kung aling landas ang tatahakin sa buhay at gawin ang kanilang pinakamabuti, para sa kaluwalhatian ng Diyos.

Ang mundo ay nasa ganitong kalagayan ngayon na mas mabuting gumawa ng mga desisyon nang may kapanahunan tungkol sa landas ng kanilang buhay. Alam mo ba kung anong uri ng hindi kanais-nais na sitwasyon ang maaaring lumitaw? Dapat maging maingat at iwasan ang paggawa ng mga hindi hinog na desisyon — lalo na kung madaling matutukso sa sigasig at madaling madala.

— Geronda, may ilang kabataan na hindi gumagawa ng kanilang mga takdang-aralin dahil mas gusto nilang magbasa ng mga espirituwal na akda at manalangin.

— Hindi, hindi na kailangang simulan ang mga aralin. Upang mapanatili ang kanilang espirituwal na sigla, hayaang magbasa sila ng isang sipi mula sa aklat ng isa sa mga Banal na Ama kasabay ng kanilang mga aklat-aralin, magdasal ng ilang panalangin, at yumuko nang ilang ulit. At kapag kailangan nilang mag-aral at magbasa nang marami, maaari silang magpahinga at bigkasin ang Panalangin kay Hesus o kumanta ng himno ng simbahan sa panahong iyon. Pagkatapos ng lahat, kung habang nag-aaral ay nais nilang magsagawa ng [mas mataas na] espirituwal na pagsasanay — na maaari nilang simulan sa hinaharap — kung gayon, dahil nakatuon ang kanilang isip sa mga aralin at pag-aaral, hindi nila magagawa nang maayos ang espirituwal na pagsasanay na ito at hindi nila

⁸ Katumbas ng ika-labing-isang taon ng sekondaryang paaralan sa Rusya. — *Tala ng tagasalin*.

makakasabay sa kanilang pag-aaral. Sa huli, wala silang makakamit. Samantalang, sa pamamagitan ng pagbabasa at pag-aaral ng kanilang mga leksyon, mabilis nilang makukuha ang kanilang degree at pagkatapos ay malaya silang gagawin ang kanilang gusto. Nang ako'y nasa ospital⁹ sa loob ng ilang araw, itinabi ko ang aking rosaryo, ang aking pagyuko at ang aking pag-aayuno: kinain ko ang anumang ibinigay nila sa akin. "Sa ngayon," sabi ko sa sarili ko, "kailangan kong tulungan nang kaunti ang mga doktor, upang sila naman ay matulungan akong gumaling. At pagkatapos, gagawin ko ang gusto ko."

May ilang lalaki na lumalapit sa akin at nagrereklamo na sobrang pinipilit sila ng kanilang mga magulang na gawin ang kanilang takdang-aralin. Kung susubaybayan ko rin ang mga batang ito, hindi rin ito makakatulong sa kanila. Upang matulungan silang maunawaan na hindi dapat pabayaang ang pag-aaral, binibigyan ko sila ng mga halimbawa ng kanilang mga kapantay na hindi nagmalasakit sa pag-aaral at na ang buhay ay nagulo dahil dito, pati na rin ng mga masigasig sa pag-aaral kaya't nagtagumpay. Naalala ko ang isang ganitong kaso ng e : dalawang batang lalaki ang lumaki sa katabing bayan. Ang isa, na napakatalino, ay madaling nakayanan ang kanyang mga aralin; sa elementarya at mababang sekundarya, palagi siyang nakakakuha ng pinakamataas na marka. Ang isa naman ay hindi gaanong matalino, at kinailangan niyang magpursige nang husto para makasabay sa una. Nang umabot sila sa mataas na sekundarya, natapos lamang ng top student ang isang taon ng pag-aaral; nakisama siya sa masamang barkada, huminto sa pag-aaral at sa huli ay napilitan siyang magtrabaho bilang tagalinis sa isang pabrika. May asawa na siya, may dalawang anak at nahihirapan siyang makaraos. Samantala, nagtapos naman sa law school ang kapitbahay niya, nag-aral pa sa Europa at nakakuha ng degree sa negosyo. Isang araw, sa pabrika kung saan nagtatrabaho bilang tagalinis ang dating nangungunang estudyante, naghihintay sila ng bagong manager. Sabi ng lahat, mataas ang kanyang pinag-aralan. Nang dumating ang bagong manager, agad siyang nakilala ng tagalinis bilang dati niyang kaklase. Sobrang sama ng loob ng tagalinis kaya't ilang beses siyang nagtangkang magpakamatay. May isang tao ang nagpayo sa kanya na pumunta sa Banal na Bundok at makipagkita sa akin. Habang ikinukwento niya sa akin ang kanyang buhay, bigla niyang nabigkas: "Tingnan mo 'yang walang kwentang 'yan—naging manager ko pa!" Grabe, pinagalitan ko siya nang todo! "O ikaw," sabi ko, "ikaw si ganito at ganoon! Pero maaari ka sanang umangat pa kaysa sa kanya! Sana'y naging maayos ang buhay mo, hindi na magkukulang ang iyong mga anak, at nakagawa ka pa sana ng mabubuting gawa! Hindi pa ba sapat na naghahirap ang pamilya mo dahil sa'yo? Ngayon gusto mo pang kitilin ang sarili mo, para tuluyang wasakin sila at iwanan ang iyong mga anak na ulila? Hindi kita kinahabagan, dahil pinapasan mo na ngayon ang bunga ng sarili mong kamangmangan, pero kahabag-habag ko ang mga anak mo. Nauunawaan mo ba 'yan? Tingnan natin kung magiging matiisin ka, at sa tingin ko, sa tulong ng Diyos, mababait din sa'yo ang bagong manager. Maaaring ilipat ka niya sa ibang posisyon, na mas maganda pa kaysa dati. At kung lumabas na hindi mo nagugustuhan ang kumpanyang ito, maghanap ka ng ibang trabaho; huwag mong hayaang umabot sa puntong magkakalubha ang iyong mga anak." Pagkatapos noon, sa hindi maipaliwanag na paraan, nagkamalay siya.

Lumalabas na kung magsisikap nang maayos ang mga estudyante habang nag-aaral, kahit medyo mapagod sila, wala silang maiiwan na module, mabilis silang makakatapos, at wala na silang dapat ikabahala sa hinaharap. Napansin ko na ang mga estudyanteng nahuli sa iba't ibang asignatura habang nag-aaral ay patuloy na may utang – sa isang tao o sa iba pa – kahit na nakapagtapos na sila sa unibersidad at nakakuha ng trabaho, at hinaharap nila ang maraming problema.

— Geronda, kung ang isang binata, habang nag-aaral sa isang institusyong pangmataas na edukasyon, ay nakilala ang isang dalaga at ang relasyong ito ay maaaring humantong sa kasal, may saysay pa bang magpakasal bago pa man siya makapagtapos ng kanyang pag-aaral?

⁹ Noong 1966, nasa ospital ang Nakatatanda, kung saan siya sumailalim sa operasyon sa baga dahil nagdurusa siya sa bronkiektasis.

Sa tingin ko, gaano man kaaya-aya at mabuti ang ugnayang ito, makaaapekto ito sa kanyang pag-aaral. Kung mag-aasawa ang isang estudyante, magiging pinagmumulan ng pagdurusa para sa kanyang asawa at mga anak ang ganitong kasal — kahit pa ang napili niyang kapareha ang pinakamainam na kasama sa buhay. Mas mabuting ituon ng ganitong kabataang lalaki ang kanyang mental at pisikal na enerhiya sa pagkuha ng edukasyon at pagtatapos sa unibersidad nang hindi siya napapagod nang husto. At pagkatapos, hayaan siyang ayusin ang kanyang personal na buhay. Pagkatapos ng lahat, kung nagkakalat ang kanyang enerhiya, mananatili siyang laging pagod sa isip at katawan.

Ang pangunahing kinakailangan para wastong simulan ang napiling landas ay ang buhay-espiritwal.

— Geronda, naaalala mo ba ang dalagang nagsabi sa iyo na iniisip niyang sumailalim sa buhay monghe? Sinabi niya sa akin na may isang kaklase siyang nagsimulang guluhin siya ng mga tanong kung bakit hindi siya pumupunta sa sinehan o lumalabas kasama ang mga lalaki. Ano ang dapat niyang sabihin sa kanya?

— Dapat sinabi ko sa kanya: 'Ni ang kapatid ko ay hindi nagtatanong sa akin ng ganoong mga tanong! Talaga bang itatanong mo ito sa akin?'

— Ilang araw ang lumipas, nagkita uli sila malapit sa unibersidad at hinawakan niya ito sa balikat. Sabi lang niya, 'Hi' — at agad siyang pumasok.

Hindi, nagpakita siya ng masamang asal! Sa sitwasyong iyon, dapat sana'y hinarap niya siya. Kumilos siya nang para bang nagustuhan niya ang asal nito, kaya uulitin niya iyon. Nasa medyo maselan na edad siya ngayon, kaya kung makikihalubilo siya sa mga binata, hindi iyon makabubuti sa kanya. Hindi rin niya kailangang makipag-usap sa kanila sa pagpapanggap na tinutulungan niya sila. Kung, matapos makilala ang isang mabait at disenteng binata, ay magpasya siyang magpakasal, dapat niyang ipaalam ito sa kanyang mga magulang. Susuriin nila kung taglay ng binata ang mga katangiang kailangan upang makapagtayo ng isang mabuting pamilya. Ngunit sa kasalukuyan, habang hindi pa siya nakapagpasya kung aling landas sa buhay ang tatahakin, hindi nakabubuti sa kanya ang pakikipag-usap sa mga binata, dahil maliligaw lamang ang kanyang isipan at mawawalan siya ng kapanatagan ng loob. Ang mga kabataang lalaki at babae na hindi masaya at pabaya sa bagay na ito ay napapansin na sila ay nasa napaka-unstable na kalagayan, palaging nababahala at hindi makahanap ng kapayapaan. Makikita sa kanilang mga mukha at sumasalamin sa kanilang mga mata ang pagkabahala at kawalan ng kapanatagan.

Ang atraksyon ng isang babae sa isang lalaki, at kabaliktaran, ay bahagi ng likas na katangian ng tao. Ngunit sabihin sa dalagang ito na hindi pa ito ang tamang panahon para doon. Hayaan siyang magpokus sa kanyang pag-aaral. Ang mga kabataang lalaki at babae na mula pa sa murang edad ay nagpapalago ng atraksyon sa kabaligtaran ay agad na kumikilos nang hindi naghihintay sa tamang sandali. At kapag dumating na ang tamang panahon, na-press na ang kanilang 'button' at hindi na nila mararanasan ang tuwa, dahil naranasan na nila ito nang mas maaga — sa maling panahon. Samantalang ang mga kabataang maingat sa ganitong bagay, na naghintay sa tamang panahon, ay lalo pang nagagalak, at hanggang dumating ang panahong iyon, ay nanatiling payapa. Tingnan ang mga inang namuhay nang may kabanalan bago magpakasal. Payapa sila, sa kabila ng pagdadala ng maraming alalahanin.

Palagi kong binibigyang-diin na bago magpakasal, dapat magsikap ang isang kabataan na mamuhay nang kasing-espiritwal hangga't maaari at panatilihin ang kanilang kalinisan, na tinitiyak ang dalawang aspeto ng kanilang kapakanan. Ang buhay na espiritwal ang pangunahing kinakailangan para sa buhay-pamilya at buhay-monastiko. Ang mundo ngayon ay parang bukid na tinaram ng trigo. Nagsimulang mamunga ng mga ubi ang trigo, ngunit pumasok ang mga baboy sa bukid at tinapakan at hinukay ang lahat. At ngayon ganito na ang itsura ng bukid: mga damo at lupa

na nahukay, mga ubi ng trigo na natapakan sa putik, at dito't doon sa gilid lamang nakatayo nang matayog ang mga ubi ng trigo na hindi natapakan.

Kapag mas nakikibahagi ang isang tao sa espirituwal na pagsasanay sa kanyang kabataan, mas magiging madali ito para sa kanya sa hinaharap—anumang landas ang kanyang piliin sa buhay. Kapag mas mahusay niyang inihanda ang kanyang sarili at naghanda para sa labanan, mas magiging madali para sa kanya habang nagkakaroon ng labanan, kapag dumadampi ang mga bala sa kanyang paligid at sumasabog ang mga bomba. Hanggang hindi pa nagpapasya ang isang dalaga kung magiging madre siya o isang mabait at mabuting ina, dapat siyang mamuhay nang marangal at malinis. Kaya sa ngayon, dapat niyang sikaping, hangga't maaari, ialay nang buong-buo ang sarili sa kanyang pag-aaral.

Kung siya ay maingat sa kanyang nakikita at naririnig, at kung aalisin niya ang masasamang kaisipan, magkakaroon siya ng mas kaunting kailangang linisin sa kanyang sarili kaysa kung siya ay pabaya. O ang isang binata, kapag nakasalamuha niya, halimbawa, ang isang magandang dalaga, ay dapat magsikap na mag-alaga ng mabubuting kaisipan. Dapat niyang ituring siya bilang buhay na larawan ng isang santo. At kung makatagpo siya ng dalagang maluwag ang moralidad, dapat niyang ituring siyang sariling kapatid na babae. Tayong lahat ay mga anak ni Adan. Dapat siyang kaawaan, gaya ng kanyang malulungkot kung ang sariling kapatid na babae ay mapunta sa ganoong kalagayan.

— Geronda, gayunpaman ngayon, sa mga unibersidad at iba pang mga institusyong pang-edukasyon, hinaharap ng mga kabataan ang napakaraming tukso.

— Dapat makipagkaibigan sa mga kabataang namumuhay nang espirituwal, upang matulungan nila ang isa't isa at manatili sa espirituwal na kapaligiran. Hindi kailangang maglarawan ng madilim na larawan. Marami akong kilalang kabataang nag-aaral sa unibersidad at namumuhay nang malinis. Nakakamit nila ito sa pamamagitan ng kaunting pagsisikap nila at ng malaking tulong ng Diyos.

Bahagi 1.

Paano bumuo ng matibay na pamilya

*Dapat, hangga't maaari, linangin ng mga asawa ang birtud ng pag-ibig, upang palagi silang magkaisa bilang isa, at upang ang Ikatlo—ang ating Pinakamamahal na **Kristo**—ay manirahan sa kanila.*

Kabanata 1.

Tungkol sa isang Maayos na Pamilya

Isang Mabuting Pagsisimula sa Buhay May-Asa

— Geronda, isang binatang nagpasiyang pasukin ang buhay may asawa, ay nagtanong sa akin kung paano ito pinakamainam na sisimulan.

— Una sa lahat, dapat maghanap ng mabuting dalaga na makakapanalo ng kanyang puso. Sapagkat ang puso ng bawat tao ay naaakit sa iba sa kanya-kanyang paraan. May ilan na naaakit sa isang tao, ang iba naman sa iba pa. Hindi dapat maghanap ng nobyang mayaman at maganda, kundi higit sa lahat ng isang payak at mapagkumbaba. Sa madaling salita, dapat mas bigyang-pansin hindi ang panlabas na kagandahan ng magiging nobya, kundi ang kanyang panloob na kagandahan. Kung ang dalaga ay mapagkakatiwalaan, kung taglay niya ang tapang — bagaman hindi higit sa

kinakailangan para sa pagkatao ng isang babae — malaking tulong ito sa kanyang magiging asawa upang makamit ang ganap na pagkakaintindihan sa kabila ng lahat ng paghihirap at maiwasan ang sakit ng ulo dulot ng alitan. Kung, higit pa rito, taglay rin niya ang takot sa Diyos at kababaang-loob, maaari silang magkahawak-kamay at tumawid sa kabilang pampang ng magulong ilog ng mundong ito.

Kung seryosong isinasaalang-alang ng isang binata ang isang dalaga bilang kanyang magiging nobya sa hinaharap, sa tingin ko ay pinakamainam na ipaalam muna niya ito sa mga magulang ng dalaga sa pamamagitan ng isa sa kanyang mga matalik na kaibigan o kamag-anak. Dapat niyang personal na kausapin ang kanyang mga magulang at ang dalaga mismo tungkol sa kanyang mga intensiyon. Pagkatapos, kapag sila'y nagka-engage na — at pinakamainam na hindi masyadong mahaba ang pagitan ng kanilang engagement at kasal — dapat niyang ituring ang kanyang nobya bilang kapatid na babae at tratuhin ito nang may paggalang. Kung parehong nagsusumikap ang lalaki at babae, dahil sa pag-ibig at buong lakas nila, na panatilihin ang kanilang pagkabirhen hanggang sa araw ng kasal, sa Sakramento ng Matrimonyo, kapag inilagay ng pari ang mga korona sa kanila, matatanggap nila nang sagana ang Biyaya ng Diyos. Sapagkat, ayon kay San Juan Crisostomo, ang mga korona ng Sakramento ng Kasal ay mga simbolo ng tagumpay laban sa makamundong pagnanasa.¹⁰

Pagkatapos noon, dapat nilang, hangga't maaari, linangin ang birtud ng pag-ibig, upang ang dalawa ay laging magkaisa bilang isa at upang ang Ikatlo—ang ating Pinakamamahal na Kristo—ay manirahan sa kanila. Siyempre, sa simula, hanggang sa maayos ang normal na ritmo ng buhay mag-asawa ng mga bagong kasal at hanggang sa lubos nilang makilala ang isa't isa, maaaring makaranas sila ng ilang kahirapan. Nangyayari ito sa simula ng anumang pagsisikap. Ilang araw na ang nakalipas, pinanood ko ang isang batang ibon. Lumipad ito palabas ng pugad nang unang beses upang maghanap ng pagkain para sa sarili. Hindi alam ng kawawang munting ibon kung paano hulihin ang mga insekto at, lumilipad nang mababa sa lupa, ginugol nito ang isang buong oras bago sa wakas nakahuli ng isang uri ng insekto. Habang pinagmamasdan ko ang munting ibon, naisip ko na hindi kailanman madaling magsimula ng anumang bago. Ang isang nagtapos sa unibersidad, matapos makuha ang kanyang degree at magsimulang magtrabaho, ay nakararanas din ng mga kahirapan sa simula. Ang isang baguhan sa isang monasteryo ay nahaharap din sa mga kahirapan sa simula ng kanyang buhay monghe. At ang isang binatang kakakasal lang ay makakaranas din ng mga kahirapan sa simula.

— Geronda, katanggap-tanggap ba na mas matanda ang nobya kaysa sa nobyo?

— Walang alituntunin sa Simbahan na nagsasabing kung ang isang dalaga ay mas matanda ng dalawa, tatlo, o kahit limang taon kaysa sa kanyang kasintahan, hindi sila maaaring magpakasal.

Ang banal na pagkakasundo ay nasa pagkakaiba-iba ng pagkatao

Isang araw, may dumating na lalaki sa kubo ko at nagsimulang magreklamo na labis siyang nalulungkot dahil sa patuloy na pagtatalo nila ng kanyang asawa. Gayunpaman, napagtanto ko na wala namang tunay na seryoso sa pagitan nila. May kanya-kanyang 'buhol' at 'bukol' ang lalaki, at ganoon din ang kanyang asawa, kaya hindi sila nagkakasundo. [Pareho silang] nangangailangan ng kaunting 'pag-planuhin'. Kumuha ng dalawang tabla na hindi pa naipaplanuhin. Ang isa ay may buhol sa isang bahagi, ang isa naman sa ibang bahagi. At kung susubukan mong pagdugtungan sila nang ganoon lang, na hindi pinantay, magkakaroon ng puwang sa pagitan nila. Ngunit, kung pantayin

¹⁰ "Ang mga korona ay inilagay sa ulo ng mga bagong kasal, na sumasagisag sa tagumpay — na, hindi natalo, sila ay pumapasok sa pag-aasawa, na hindi sila napagtatagumpayan ng kasiyahan." San Juan Crisostomo. Komento sa Unang Sulat kay Timoteo, Homilia 9. PG 62, kol. 546.

mo nang kaunti ang unang tabla sa isang bahagi at ang pangalawa sa ibang bahagi, magkakabit agad sila nang maayos. Kailangan mo lang gamitin ang iisang pantay para sa pareho.¹¹

"Hindi kami nagkakasundo ng asawa ko!" reklamo sa akin ng ilang mga asawang lalaki. "Magkaiba kami ng ugali! Siya ay isang taong may ganap na ibang disposisyon. Paano nga ba pinapayagan ng Diyos ang ganitong mga kabalbalan? Hindi ba Niya maaaring ayusin na magkapareho ang ugali ng mag-asawa, upang mabuhay sila ng isang espiritwal na buhay?" "Hindi mo ba napagtatanto," ang sagot ko, "na ang banal na pagkakasundo ay nasa mga pagkakaibang ito ng pagkatao? Ang magkaibang pagkatao ay nagsasama nang may pagkakasundo. Isipin mo nga kung ikaw at ang iyong asawa ay magkapareho ng pagkatao! Naku, huwag sana! Isipin mo kung, halimbawa, pareho kayong mabilis masaktan. Wala kayong iiwang buhing bato sa bahay ninyo! At paano kung pareho kayong may banayad at mapayapang ugali? Matutulog kayo nang nakatayo! Kung ni ikaw ni ang iyong asawa ay hindi mapapaniwala na humiling ng niyebe sa taglamig — siyempre, magkasundo kayo, pero pareho kayong magwawakas sa impyernong paghihirap. At paano kung pareho kayong kuripot? Kaya ba ninyong magpatakbo ng sambahayan? Aaksayain ninyo ang inyong kayamanan, at ang inyong mga anak ay mapababayaang sa labas."

Kung ang isang mahirap pakisamahan at matigas ang ulo na lalaki ay makakasal sa isang babaeng kapantay niya — ang uri na kahit putulin mo pa ang ulo niya, gagawin pa rin niya ang gusto niya sa sarili niyang paraan — siyempre, magkasya silang mabuti sa isa't isa. Hindi ba ganoon? Gayunpaman, pagkalipas lamang ng isang araw ng pagsasama, mag-aaway na sila nang todo! Kaya't dapat mong makita kung paano iniaayos ng Diyos ang lahat: Tinitiyak Niya na ang mabuti at mabait na tao ay mapapangasawa ng isang pasaway, upang matulungan ang huli, kung orihinal siyang mabuti ngunit naligaw dahil sa kasamaan noong kanyang kabataan.

Ang kaunting pagkakaiba sa personalidad ng mag-asawa ay nakakatulong sa paglikha ng isang maayos na pamilya, dahil ang isa ay pumupunan sa isa pa. Kailangan ng kotse ang parehong pedal: ang accelerator para umusad, at ang preno para huminto sa tamang oras. Kung ang kotse ay may isang preno lang, hindi ito kikilos mula sa kinatatayuan, at kung may accelerator lang, hindi nito mapipigilan ang sarili. 'Magkasundo kayo sa iisang daluyong,' sabi ko sa isang mag-asawa, 'at iyon ang dahilan kung bakit hindi kayo bagay sa isa't isa!' Pareho silang madaling maimpluwensiyahan. Kapag may nangyari sa bahay, sabay silang magpapalaya ng mga tali at magsisimulang maghagulgol. 'Oh, anong sakuna ang dumating sa atin!' ang asawang lalaki. 'Oh, anong mapait na dalamhati ito!' ang hagulgol ng asawang babae. Sa madaling salita, 'tinutulungan' ng isang mag-asawa ang isa pa na lalo pang lumubog sa mas matinding paghihirap ng loob! Hindi matulungan ng asawang lalaki ang kanyang kabiya na bumangon at sabihing, 'Sandali lang, hindi naman talaga ganoon kalala ang nangyari sa atin.' Nakita ko na ito sa maraming pamilya.

Sa magkaibang personalidad, mas marami ang maaaring makamit ng mag-asawa sa pagpapalaki ng kanilang mga anak. Ang isang magulang ay may tendensiyang higpitan sila nang kaunti, samantalang ang isa naman ay sasabihin, 'Sige na, bigyan ninyo ng kaunting kalayaan ang mga bata.' Kung masyadong higpitan ng mag-asawa ang kanilang mga anak, mawawala sila sa kanila. Ngunit mawawalan din sila ng kanilang mga anak kung parehong papayagan silang gawin ang gusto nila. Kung, gayunpaman, magkaiba ang personalidad ng ina at ama, makakahanap ng balanse ang kanilang mga anak.

Ang ibig kong sabihin ay sa isang pamilya, mahalaga ang lahat. Siyempre, hindi dapat lumabis ang mag-asawa sa kanilang indibidwal na personalidad, ngunit ang bawat isa, alinsunod sa kanilang likas na katangian, ay dapat tumulong sa isa't isa. Halimbawa, kung kakain ka ng napakatamis,

¹¹ Tinutukoy ng Nakatatanda ang gawain ng espirituwal na ama sa mga mag-asawa. Napatutunayan na epektibo ang gawaing ito kapag magkapareho ang espirituwal na ama ng mag-asawa; ibig sabihin, pinapakinis ng iisang 'pana' ang kanilang mga 'buhol' at 'bukol'.

gugustuhin mong kumain ng maalat. Kapag napawi ka na sa ubas, gusto mong sundan ito ng isang piraso ng keso para maibsan ang tamis. Mga gulay sa hardin: kung masyado silang mapait, hindi sila puwedeng kainin; pero kung may bahid lang ng kapaitan o kaasim ang mga gulay, masarap at malusog sila. Ngunit kung ang isang taong maasim ang ugali ay magsimulang sabihin na dapat maging kasing-asim ang lahat, at ang isang may mapait na disposisyon ay hikayatin ang lahat na maging mapait, habang ang ikatlo—na maalat ang disposisyon—ay igigiit na dapat maging maalat ang lahat, hindi sila kailanman magkakasundo.

Paggalang sa pagitan ng mag-asawa

Matalinong inayos ng Diyos ang lahat. Biniyayaan Niya ang mga lalaki ng ilang kaloob at ang mga babae naman ng iba. Binigyan Niya ang mga lalaki ng tapang upang makahanap sila ng paraan palabas sa mga mahihirap na sitwasyon at upang sumunod sa kanila ang mga babae. Sapagkat kung binigyan ng Diyos ang mga babae ng parehong tapang, hindi magiging matatag ang pamilya.

Sa Epirus¹², dati nang ikinukwento ng mga tao ang tungkol sa isang babae na kinatatakutan ng buong rehiyon! Nagsusuot siya ng mahabang puting kamiseta at palaging may dalang yatagan na nakasuksuk sa kanyang sinturon.¹³ Dinadala pa nga siya ng mga bandido sa kanilang mga pagsalakay! Isipin mo lang: isang babae sa isang banda ng mga tulisan! Minsan, pumunta siya sa isang liblib na nayon, ilang oras na lakad mula sa kanyang nayon, para kunin ang isang batang lalaking Wallachian at ipakasal sa kanyang anak na babae. Nang sinubukan ng binata na lumaban, pinigilan niya ito, itinaas sa kanyang balikat at hinihila pabalik sa kanyang nayon! Gayunpaman, ang mga ganitong kaso ay pambihira. Subukang pilitin ang mga babae na sumapi sa hukbo at bumuo ng isang kompanyang binubuo ng mga babae. Pagkatapos, kumuha ng isang dosenang kabataang naka-unipormeng Scout at utusan silang lumapit sa mga babaeng mandirigma mula sa malayo. Agad na tatakas ang buong kompanya! Akala nila'y mag-aatake na ang kaaway!

Ang asawang lalaki, ayon sa Banal na Kasulatan, "*ay ulo ng babae*."¹⁴ Sa madaling salita, inutos ng Diyos na ang asawang lalaki ang magkaroon ng awtoridad sa kanyang asawa. Ang awtoridad ng babae sa kanyang asawa ay isang insulto sa Diyos. Unang nilikha ng Diyos si Adan, na sinabi tungkol sa kanyang asawa: "*Ito nga ang buto ng aking mga buto at laman ng aking laman*."¹⁵ Sinasabi ng Ebanghelyo na ang isang asawang babae ay dapat matakot sa kanyang asawang lalaki — ibig sabihin, dapat siyang igalang. At ang isang asawang lalaki ay dapat mahalín ang kanyang asawa.¹⁶ Nananahan ang paggalang sa pag-ibig. Nananahan ang pag-ibig sa paggalang. Ang aking minamahal, iginagalang ko rin. Ang aking iginagalang, minamahal ko. Sa madaling salita, ang pag-ibig at paggalang ay hindi magkaibang bagay. Isa lamang sila.

Gayunpaman, ang mga tao ay lumalayo sa banal na pagkakaisang ito at nabibigo na maunawaan ang kahulugan ng mga salita ng Ebanghelyo. Kaya naman, isang asawang lalaki, na mali ang pagkaunawa sa Ebanghelyo, ay nagsasabi sa kanyang asawa: 'Dapat kang matakot sa akin!' Ang kakaibang lalaki—kung natakot ka nga sa akin, hindi ka sana nagpakasal sa akin noon pa man! At may ilang kababaihan na may sariling opinyon: 'Bakit nga ba dapat matakot ang isang asawa sa kanyang asawa? Hindi, hindi ko iyon matatanggap.' Anong klaseng relihiyon iyon? Diskriminasyon!" Ngunit tingnan kung ano ang sinasabi ng Banal na Kasulatan: "*Ang takot sa Panginoon ang simula ng karunungan*."¹⁷ Ang takot sa Diyos ay paggalang sa Diyos, debosyon,

¹² Epirus – isang rehiyon sa kanlurang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

¹³ Ang yatagan ay isang malaking baluktot na punyal ng Turko. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁴ Efe. 5:23.

¹⁵ Gen. 2:23.

¹⁶ Tingnan ang Ef. 5:33.

¹⁷ Kaw. 1:7.

espirituwal na kababaang-loob. Ang takot na ito ay humahantong sa isang marangal na paghanga; ito ay isang sagradong bagay.

Ang pagkakapantay-pantay sa mga lalaki na hinahangad ng ilang kababaihan ay maaari lamang ipagtwiran hanggang sa isang tiyak na antas. Sa kasalukuyan, ang mga kababaihan ay nagtatrabaho at bumoboto nang pantay sa mga lalaki. Dahil dito, nahawahan sila ng isang uri ng hindi malusog na pag-iisip at naniniwala silang pantay sila sa mga lalaki [sa lahat ng aspeto]. Siyempre, pareho ang kaluluwa ng lalaki at babae. Ngunit kung hindi mahal ng asawang lalaki ang kanyang kabiya, at hindi nirerespeto ng asawang babae ang kanyang asawa, nagkakaroon ng alitan sa pamilya. Noong mga nakaraang araw, itinuturing na lubos na hindi katanggap-tanggap na sumalungat ang asawang babae sa kanyang asawa. Ngunit ngayon ay namayani na ang isang bastos at walang-hiya na diwa. Kay ganda ng mga araw na iyon! Kilala ko ang isang mag-asawa. Ang asawang lalaki ay pandak at payak na munting lalaki, samantalang ang asawang babae ay matangkad, may bayaniang pangangatawan! Kaya niyang mag-isa at madaling ilipat ang isang sentner ng butil mula sa kariton! Noong isang beses, isang manggagawa—na isang matipuno ring binata—ay nagsimulang manligaw sa kanya, at siya, hinuli siya at itinapon ng ilang metro sa gilid, na para bang posporo lang! Ngunit sana'y nakita mo ang pagsunod na ipinakita ng babaeng ito sa kanyang asawa, kung paano niya siya pinarangalan! Ganyan ang paraan para maging matatag at hindi mapaghiwalay ang isang pamilya. Kung hindi, hindi ito makatatayo nang matatag.

Pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa

— Sige, Ina, nakasulat na ba kayo ng mensahe ng pagbati kay Dimitri na magkakasal na?

— Naisulat ko na, Geronda.

— Ibigay mo sa akin ang kard na iyon, at magdaragdag ako ng ilang salita: 'Nawa'y sumaiyo ang Kristo at ang Pinakabanal na Ina ng Diyos! Dimitri, binibigyan kita ng aking pagpapala na makipagtalo ka sa buong mundo, maliban kay Maria! At kay Maria, pareho ring pagpapala: makipagtalo sa lahat, ngunit hindi sa iyo!' Tingnan natin kung maiintindihan nila ang ibig kong sabihin. May isang lalaki na nagtanong sa akin: 'Geronda, ano ang pinakamalakas na nagbubuklod sa mag-asawa?' 'Ang pasasalamat,' ang sagot ko. Mahal ng isang tao ang iba dahil sa ibinibigay nito sa kaniya. Ang isang asawang babae ay nagbibigay sa kanyang asawa ng tiwala, debosyon, at pagsunod. Ang asawang lalaki ay nagbibigay sa kanyang asawa ng katiyakan na siya ay nasa ilalim ng kanyang proteksyon at pangangalaga. Ang asawang babae ay may-ari ng tahanan, ngunit siya rin ang pangunahing lingkod nito. Ang asawang lalaki ay ulo ng sambahayan, ngunit siya rin ang nagpapasan ng mga pasanin nito.

Dapat magkaroon ang mag-asawa ng dalisay na pag-ibig sa isa't isa — upang magkaroon sila ng magkatuwang na ginhawa at matupad ang kanilang mga espirituwal na tungkulin. Upang mabuhay nang magkasundo, dapat nilang itayo ang kanilang buhay sa pag-ibig — ang mahalagang pag-ibig na binubuo ng espirituwal na kagalangan at pag-aalay sa sarili, sa halip na maling, makamundong, at laman-na pag-ibig. Kung naroroon ang pag-ibig at pag-aalay sa sarili, laging inilalagay ng isang tao ang sarili sa kalagayan ng iba, nauunawaan sila, at nararamdaman ang kanilang sakit. At sa pamamagitan ng pagtanggap sa kapwa sa kanilang masakit na puso, tinatanggap ng isang tao si Cristo sa kanilang puso, na Siya naman ay pinupuno ito ng Kanyang di-mailarawang kagalakan.

Kapag minamahal ng isang mag-asawa ang isa pa, kahit pa magkalayo sila — kung kinakailangan ng sitwasyon — mananatiling malapit pa rin sila, sapagkat walang distansya sa pag-ibig ni Cristo. Ngunit, Diyos nawa'y huwag, kung walang pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa, kahit magkatabi pa sila, sa totoo lang ay maaaring malayo sila sa isa't isa. Kaya, ang bawat mag-asawa ay dapat magsikap sa buong buhay nila na panatilihin ang pag-ibig nila sa isa't isa, na iniaalay ang kanilang sarili para sa kapakanan ng isa't isa.

Ang makamundong pag-ibig ay nagbubuklod sa mga tao sa panlabas, ngunit tanging hangga't taglay nila ang mga katangiang pangmundo [na kinakailangan para sa ganitong pag-ibig]. Kapag nawala ang mga katangiang ito, hinahati ng makamundong pag-ibig ang mga tao, at sila'y bumabagsak sa kapahamakan. Ngunit kapag may tunay at mahalagang espiritwal na pag-ibig sa pagitan ng mag-asawa, kung mawalan ng kanilang mga makamundong katangian ang isa sa kanila, hindi lamang ito hindi makakapaghiwalay sa kanila, kundi lalo pa silang magkakaisa. Kung karnal na pag-ibig lamang ang mayroon, ang isang asawang babae, kapag nalaman niya, halimbawa, na ang kanyang kapareha sa buhay ay tumingin sa ibang babae, ay magbubuhos ng asidong sulphuriko sa kanyang mga mata at pipabulahin siya. Ngunit kung mahal niya siya nang dalisay na pag-ibig, mas lalong sumasakit ang kanyang damdamin para sa kanya at, nang may pagiging sensitibo at maingat, sinusubukan niyang gabayan siyang bumalik sa tamang landas. Sa ganitong paraan, dumarating ang biyaya ng Diyos.

Isang araw, isang Amerikano na may lahing Griyego, na isang doktor, ang dumalaw sa akin sa aking kaliva. Napansin kong maputi ang kanyang kutis, kaya maingat kong tinanong siya tungkol sa kanyang buhay. "Ama," wika niya sa akin. "Ako ay isang Ortodoksong Kristiyano, ngunit hanggang kamakailan ay hindi ko sinusunod ang mga pag-aayuno, at hindi rin ako madalas pumupunta sa simbahan. Isang gabi, habang nakaluhod ako sa aking silid, hiniling ko sa Diyos na tulungan ako sa isang mahalagang bagay, at napuno ang silid ng isang matamis na Liwanag. Matagal itong tumagal: wala akong nakita kundi ang Liwanag, at naramdaman ko sa loob ko ang isang di-mailarawang kapayapaan." Namangha ako rito, dahil naunawaan kong binigyan ang lalaking ito ng isang pangitain ng Hindi Nilikhang Liwanag. Kaya pinakiusapan ko siyang ikwento sa akin kung ano ang nauna sa pangyayaring ito. "Ama," simula niya, "isang lalaking may asawa at tatlong anak ako. Mabuti ang simula ng aming buhay may-asawa. Gayunpaman, kalaunan, dahil kulang sa pasensya ang aking asawa sa pag-aalaga sa bahay at sa mga anak, nagsimula siyang magtanong kung maaari kaming lumabas para magsaya kasama ang kanyang mga kaibigan. Sumunod ako sa kanya. Lumipas ang ilang panahon, at sinabi niyang gusto niyang lumabas kasama ang kanyang mga kaibigan nang mag-isa. Pinagtiisan ko rin iyon, at ako na ang nag-alaga sa mga bata. Pagkatapos noon, ayaw na niyang magbakasyon kasama ako, at nagsimula na siyang humingi ng pera para makapagbakasyon siyang mag-isa. Pagkatapos ay hiniling niya na magrenta ako ng hiwalay na apartment para sa kanya. Pumayag din ako doon. Pero dinadala niya ang kanyang mga kalaguyo sa apartment na iyon. Sa buong panahong iyon, sinubukan ko sa iba't ibang paraan — sa pamamagitan ng payo at paghihikayat — na tulungan siya, para magbago ang kanyang isip para sa kapakanan ng aming mga anak. Pero ayaw siyang makinig sa anumang payo. Sa huli, matapos niyang kunin ang malaking halaga ng pera mula sa akin, naglaho siya. Hinahanap ko siya, tinatanong ko tungkol sa kanya kahit saan—ngunit wala akong makuha; nawala na nga ang bakas niya. At isang araw, sinabihan ako na dumating siya rito sa Greece at nagsimulang magbenta ng sarili sa isa sa mga madilim na lugar ng kalaswaan. Hindi mailarawan ang lungkot sa kanyang kahabag-habag na pagbagsak na bumabaw sa akin. Sa aking kalungkutan, lumuhod ako at nagsimulang manalangin: 'Diyos ko,' ang pagmamakaawa ko, 'tulungan mo akong mahanap siya, at gagawin ko ang lahat ng aking makakaya upang hindi niya masira ang kanyang kaluluwa. Hindi ko matiis na makita ang kalagayan kung saan siya bumagsak.' At saka bumuhos sa akin ang Liwanag na iyon at napuno ng kapayapaan ang puso ko." — "Kapatid!" sabi ko sa kanya. "Nakita ng Diyos ang iyong pagtitiis, ang iyong kabutihan, ang iyong pag-ibig, at ipinagkaloob Niya sa iyo ang aliw na ito."

Kaya sinasabi ko na ang mga karaniwang tao ang huhusga sa atin. Nakikita mo ba? Isang doktor sa Amerika, na may asawang ganoon, sa ganoong kalagayan at sa ganoong uri ng lipunan — at gayon pa man, tingnan mo kung ano na ang nangyari sa kanya!

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano pinipigilan ng pasensya ang pagkasira ng pamilya

— Kumusta na ang kapatid mo? Maayos ba ang pagsasama nila ng asawa niya?

— Geronda, may narinig akong tsismis na hindi maayos ang takbo ng buhay nila. Pero tinitiiis niya ito, at kapag kinakailangan, siya na lang ang nag-aakma ng lahat.

Ganito talaga. Kung magkabit ang dalawang baka sa araro at mahina o tamad ang isa, ang kabila ay humihila nang mas malakas at, sa isang paraan, hinihila ang una sa likod nito. Nakikita mo: karaniwang tao lang sila, pero nagsusumikap silang pagbutihin ang kanilang sarili. At kayo naman, kumikilos kayong parang mga prinsesa! Isipin mo ang isang ina na may apat na anak: ang isa ay may kapansanan sa pag-iisip, ang isa naman ay may sakit sa pag-iisip, ang ikatlo ay may *thalassaemia*,¹⁸, at ang ikaapat ay naglalakad-lakad tuwing gabi sa hindi alam na lugar, habang ang asawa ng kawawang babae ay nagdudulot din sa kanya ng paghihirap. Isipin mo nga lahat ng pinagdadaanan niya! Sobrang dami, na kahit sigawan pa niya ang buong kalibutan, hindi niya maipagsabi ang kanyang sakit, dahil may mga bagay sa loob ng pamilya na hindi talaga dapat pag-usapan sa labas ng bahay. Halimbawa, maaaring namumuhay nang hiwalay ang kanyang asawa at hindi siya pinapansin. Ang kawawang babae ay wala pang pera para bayaran ang renta; gusto na siyang paalisin sa kanilang tahanan. Napipilitan siyang maghanap ng trabaho, ilantad ang sarili sa iba't ibang panganib, at hilingin sa iyo: "Pakiusap, ipagdasal ninyo na mailigtas ako kahit man lang sa mga panganib na ito!"

O marahil umiinom ang kanyang asawa at hindi nagtatrabaho, kaya napipilitan siyang mag-isa magtrabaho—halimbawa, naglilinis ng hagdan sa mga mataas na gusali. Samantala, ginugugol ng kanyang asawa ang oras sa mga bar, umuuwi nang lasing pagkatapos ng hatinggabi, binubugbog siya, humihingi ng pera sa kanya, o kaya mismo siyang pupuntahan sa kanyang mga amo at kukunin ang kinita niya. Oh, anong paghihirap ito!

Sa ilang kababaihan, malinaw na malinaw ang lahat — mayroon silang ilang kasalanan, at sa pagdurusang kanilang tinitiiis. Kilala ko ang isang ina. Noong bata pa siya, parang anghel siya! Ang pinakabait na kaluluwa, ang pinakatahimik na bata sa pamilya. At naku, anong kakila-kilabot na salarin ang napangasawa niya! Paano nga ba nalinlang ang kanyang pamilya! Nag-asawa siya ng isang lasing na, kahit noong bata pa, kilala nang salarin. Umiinom ang kanyang ama, at siya rin ay nahawa sa masamang gawi. At ngayon, ang kawawang babaeng ito ay naglalakad nang nakakurba ang likod, pinapagod ang sarili hanggang buto sa mga bahay ng iba, habang binubugbog siya ng kanyang asawa at binabantaan ng kutsilyo. Ilang beses na niyang sigaw: 'Tutusun kita hanggang mamatay ka!' At natatakot siya na baka gawin nga niya ito! Dumaranas siya ng tunay na paghihirap! Ngunit may apat siyang anak. Ang sariling pamilya ng mahirap na babaeng ito ay umabot pa sa puntong pinayuhan siyang magdiborsyo, ngunit ang sagot niya sa kanila: 'Sa tingin ko, titiisin ko pa muna ito nang kaunti.' At tinitiiis nga niya. Naiintindihan mo ba iyon? Hindi nabasa ng babaeng ito ang 'Paterika' o ang mga buhay ng mga santo, ngunit nagtitiis siya! 'Sige,' sabi ko sa kanya minsan. 'Pero paano naman ang mga anak mo? Nakikita nila ang lahat ng ito at hindi ba sila pumapagitna?' 'Labinglima o labing-anim pa lang sila,' ang sagot niya. 'Hayaan munang tuparin muna nila ang

¹⁸ Ang *thalassaemia* ay isang namamanang hemolytic na anemia na nailalarawan ng depektibong sintesis ng globin na protina, karaniwan sa mga bansang Mediterranean. Ang kondisyong ito ay nagdudulot ng progresibong anemia, paglaki ng atay at lien, jaundice, atbp. — *Tala ng tagasalin*.

serbisyo militar nila, at pagbalik nila, sila na ang magwawalis sa ama nila!" Sa madaling salita, hangga't hindi pa nila natatapos ang serbisyo militar, kailangan niyang tiisin ang mga pananakit!

Ang pagtitiis ay pinupuno ang tao ng Banal na Grasya

— Geronda, paano dapat kumilos ang isang tao sa harap ng isang taong naiinis o nababahala?

— Sa pamamagitan ng pagtitiis.

— Pero paano kung wala akong pasensya?

— Mas mabuti pang bumili tayo! Nasa mga supermarket ito!.. Alam mo, kapag ang isang tao ay nag-aalab sa galit, kahit ano pa ang sabihin mo sa kanila ay wala itong epekto. Sa ganitong pagkakataon, pinakamabuting manahimik at sabihin ang Panalangin kay Hesus. Pagpapakalma sila ng panalangin, at saka kayo ay magkakasundo. Isipin mo nga, kahit ang mga mangingisda ay hindi lumalabas para mangisda kapag magaspang ang dagat. Naghihintay sila nang matiisin hanggang gumanda ang panahon.

— Geronda, paano ninyo ipinaliwanag ang kawalan ng pasensya ng mga tao?

— Ito ay dahil napakarami nilang kapayapaan sa kanilang kalooban! Inilagay ng Diyos ang kaligtasan ng tao sa kanilang pagtitiis. '*Ngunit ang sinumang magtitiis hanggang wakas ay maliligtas*' (¹⁹), sabi ng Ebanghelyo. Binibigyan ng Diyos ang mga tao ng mga paghihirap at iba't ibang pagsubok upang sila'y maging bihasa sa pagtitiis.

Ang pagtitiis ay nagsisimula sa pag-ibig. Upang maging matiisin sa isang tao, dapat mong maramdaman ang kanilang sakit. "Ang pagtitiis ay nagliligtas sa pamilya mula sa pagkawasak. Nakita ko ang mga mababangis na hayop na naging kasing-amo ng mga kordero. Kung magtitiwala ka sa Diyos, ang lahat ng problema ay nalulutas nang maayos at espirituwal. Noong isang beses, habang naninirahan ako sa Monasteryo ng Stomion, nakilala ko sa Konitsa ang isang babae na si²⁰ na ang mukha ay nagniningning. Siya ang ina ng limang anak. Naalala ko siya kalaunan. Ang kanyang asawa ay isang karpintero at madalas na nagtatrabaho kasama ang aking guro.²¹ Kapag may kliyente man lang na nagbigay ng kahit kaunting komento sa lalaking ito, halimbawa: 'Guro Yannis, baka puwede nating gawin ito nang ganito?' — agad siyang sumisirit ang galit. 'Sinusubukan mo ba akong turuan, ha?!' sigaw niya, binasag ang kanyang mga kasangkapan, itinaon sa sulok, at umalis nang galit. Maiisip mo ba kung ano kaya ang ginagawa niya sa sariling bahay, kung sinisira na niya ang lahat pati na sa bahay ng iba! Imposibleng manatili nang kahit isang araw kasama ang lalaking ito, ngunit nakasama siya ng kanyang asawa nang maraming taon. Araw-araw niyang tinitii ang paghihirap, ngunit tinatrato niya ang lahat nang may kabutihan at tinatanggap ang lahat nang may pasensya. Alam ko kung ano ang nangyayari sa kanilang tahanan, kaya tuwing nakakasalamuha ko siya, tinatanong ko: 'Kamusta si Ginoong Yanis? Nagtatrabaho ba siya?' 'Er,' ang sagot niya, 'Minsan nagtatrabaho siya, at minsan naman ay nauupo lang siya sandali!' 'At kamusta naman kayo diyan?' muling itatanong ko. 'Maayos lang, Ama!' ang kanyang sasagot. At taos-puso niya itong sinasabi. Hindi niya inisip na sinisira ng kanyang asawa ang kanyang mga kagamitan—at mamahaling kagamitan pa!—kaya napilitan ang kawawang babae na magtrabaho sa bahay ng iba para kumita ng kanilang ikabubuhay. Nakikita mo, sa anong pasensya, kabaitan, at kadakilaan niya tinanggap ang lahat! Hindi niya siya hinusgahan kahit man lang kaunti! Kaya pinuno siya ng Diyos ng Biyaya, at nagliwanag ang kanyang mukha. Nagawa niyang palakihin at itaguyod ang limang anak, at lahat ng lima ay naging mabubuting tao.

— Geronda, paano niya nagawang ipagtanggol ang kanyang asawa?

¹⁹ Mateo 10:22.

²⁰ Ang Konitsa ay isang maliit na bayan sa Kanlurang Gresya. Dito ginugol ng Nakatatandang Paisios ang kanyang pagkabata at kabataan. Sa pagitan ng 1958 at 1960, nanirahan ang Mapalad na Nakatatandang Paisios bilang isang monghe sa Monasteryo ng Stomion, na hindi kalayuan sa Konitsa. — *Tala ng tagasalin*.

²¹ Noong kabataan niya, natutunan ni Nanak na Paisios ang hanapbuhay ng karpintero.

— Sa isang mabuting pag-iisip. "Pagkatapos ng lahat, siya ang asawa ko," naisip niya. "Sige, hayaan ko siyang sermonan ako nang kaunti. Marahil, kung ako ang nasa kanyang kalagayan, ganoon din ang gagawin ko." Inilapat ng babaeng ito ang Ebanghelyo sa kanyang sariling buhay, at dahil dito ipinagkaloob ng Diyos ang Kanyang Banal na Grasya sa kanya. At kung ang mga karaniwang tao ay kayang magtiis at mapuno ng Grasya, lalong higit pa nga tayong mga monghe, na may lahat ng pagkakataon para sa buhay na espiritwal, ang dapat magtiis!

Sa aking pananaw, ang pinakamalalaking iskandalo — hindi lamang sa loob ng mga pamilya kundi pati na rin sa buhay ng mga bansa — ay nagmumula sa mga walang kabuluhang bagay. Sa loob ng pamilya, kailangang magpakumbaba ang isa sa mag-asawa sa harap ng isa pa; hindi lamang nila dapat tularan ang mga birtud ng kanilang kapareha, kundi tiisin din ang kanilang mga kakaibang ugali. Ang pagmumuni-muni sa katotohanang isinakripisyo ni Kristo ang Kanyang sarili para sa ating mga kasalanan, at na Siya—na walang kasalanan—ay nagtitiis sa ating lahat—milyon-milyong tao—habang tayo, na pinahihirapan ng mga kakaibang ugali ng iba, ay nagbabayad ng kapalit para sa ating sariling mga kasalanan, ay malaking tulong upang harapin ang mga ganitong sitwasyon sa ganitong paraan. Inaayos ng Mabuting Diyos ang mga bagay nang sa ganoon, kapag may kaloob ang isang tao, natutulungan niya ang iba, at kapag may kakulangan siya, nagpapakumbaba siya sa harap ng iba. Pagkatapos ng lahat, ang bawat isa ay may kanya-kanyang kaloob. Gayunpaman, ang bawat isa ay may kanya-kanyang kakulangan din, at dapat nating sikaping alisin ang mga ito.

Pinagalitan ko nang husto ang isang lalaki! Dapat mong makita kung gaano siya ka-masunurin ang kanyang asawa sa kanya, kahit na binigyan siya ng maraming kakayahan at talento. Kung ikukumpara sa kanya, parang maliit na bata lang siya. Kaya ang babaeng ito, sa pagsunod sa kanyang asawa, ay patuloy na tumatanggap ng Banal na Grasya at idinadagdag ito sa kanyang espirituwal na deposito, samantalang ang kanyang asawa, dahil sa kanyang makasariling interes, ay patuloy na itinataboy ang Banal na Grasya mula sa kanyang sarili at lalo pang nagiging hungkag. At sino, sa huli, ang magwawagi? Nakikita mo: ang buong lihim ay nasa pagpapakumbaba. Iyan ang mismong pundasyon. Pagsunod, pagpapakumbaba. Ngunit kung aaminin ng lalaking ito ang kanyang kahinaan at hihingi ng tulong sa Diyos, darating din sa kanya ang Banal na Grasya.

Isang Tapat na Asawa

— Geronda, may isang babae na nagtanong sa akin ng payo kung ano ang dapat niyang gawin. Iniwan siya ng kanyang asawa, dinala ang kanilang anak at ngayon ay nakikipag-relasyon sa dalawang ibang babae.

Sabihin sa kanya na maging matiisin hangga't maaari, manalangin, at tratuhin siyang mabuti. Hayaan siyang maghintay at huwag siyang ang magwakas ng kanilang pagsasama. May isang lalaki na minamaliit ang kanyang asawa, binubugbog at inaabuso siya, ngunit tinitii niya ang lahat nang may pasensya at kabaitan hanggang sa siya'y pumanaw sa medyo batang edad. Nang, ilang taon matapos ang kanyang kamatayan, hinukay ang kanyang mga labi, napansin ng lahat ang isang matamis na bango.²² Namangha ang mga naroroon. Kita mo: tinitii ng babaeng ito ang lahat nang may pasensya, at dahil dito, siya ay napatunayang matuwid sa kabilang buhay.

May isa pang katulad na kaso. Isang binatang namumuhay nang makalupa ang nagsimulang magkaroon ng pagmamahal para sa isang dalagang namumuhay nang espiritwal. Sa pag-asang suklian niya ang kanyang pagmamahal, sinubukan din niyang mamuhay nang espiritwal at dumalo sa simbahan. Nagpakasal sila. Ngunit habang lumipas ang mga taon, bumalik siya sa dati niyang makalupang pamumuhay. Mayroon na silang mga ganap nang matatandang anak — ang panganay

²² Sa Gresya, hinuhukay ang mga labi ng yumao mula sa libingan tatlo hanggang apat na taon matapos ang kamatayan, hinuhugasan at inilalagay sa mga espesyal na silid-panglibingan. Kung hindi nabulok ang katawan, muling inililibing ito sa libingan at pinapalakas ang mga panalangin para sa kapayapaan ng yumao. — *Tala ng tagasalin*

ay nasa unibersidad, ang isang anak na babae ay nasa sixth form college, at ang isa pa ay nasa sekondaryang paaralan. Gayunpaman, sa kabila ng lahat, nagpatuloy ang lalaking ito sa isang maluhong at maling pamumuhay. Kumita siya ng malaking halaga ng pera, ngunit halos lahat nito ay ginastos niya sa kanyang maluhong pamumuhay. Ang pagtitipid ng kanyang malas na asawa ang pumigil sa pagbagsak ng kanilang sambahayan; sa kanyang mga payo, natulungan niya ang mga anak na manatili sa tamang landas. Hindi niya kinondena ang kanilang ama, upang hindi magsimulang magtanim ng sama ng loob ang mga anak sa kanya o magdusa ng emosyonal na trauma, at upang hindi rin sila madala sa pamumuhay na kanyang kinahihiligan. Nang umuwi nang hatinggabi ang kanyang asawa, medyo madali para sa kanya na magbigay ng dahilan sa mga anak: sinasabi niyang marami siyang trabahong kailangang gawin. Ngunit ano ang kanyang sasabihin nang sa maliwanag na araw ay dumating siya sa bahay kasama ang kanyang kerida? Alam mo ba kung ano ang ginagawa ng taong ito na takot sa Diyos? Bagaman hindi siya karapat-dapat tawaging lalaki, dahil wala siyang kahit kaunting pagkatao. Tatawagan niya ang kanyang asawa para mag-order ng iba't ibang putahe, ngunit sa hapon ay darating siya para magtanghalian kasama ang isa sa kanyang mga kerida. Ang kawawang ina, na nagnanais protektahan ang kanyang mga anak mula sa maruruming kaisipan, ay malugod silang tinanggap. Ipinakikilala niya ang sitwasyon na para bang kaibigan niya ang kerida ng asawa, at bumibisita lang ang asawa niya sa bahay ng 'kaibigan' niya para sunduin ito sa sasakyan at dalhin para bumisita sa kanila. Pinapapunta niya ang mga bata sa ibang silid para mag-aral at gumawa ng takdang-aralin upang hindi sila makasaksi ng anumang malaswang tagpo, dahil ang asawa niya, na hindi pinapansin ang mga bata, ay nagpapalipas-oras pa nga sa malaswang gawain sa kanilang harapan. Patuloy ito araw-araw. Paminsan-minsan, dumarating siya na may bagong kerida. Nauwi na sa puntong nagsimulang tanungin siya ng mga anak: 'Ma, ilang kaibigan ka ba mayroon?' 'Ah, kakilala lang sila!' ang palagi niyang sagot. Higit pa rito, tinatrato siya ng kanyang asawa na parang katulong—o mas mababa pa. Napakagrabe at dimakatao ang pagtrato niya sa kanya. Isipin mo nga, araw-araw ay pinaglilingkuran ng babaeng ito ang dalawang halimaw na nagdalang kahihiyan sa kanyang tahanan, habang patuloy niyang itinatanim sa isipan ng kanyang mga anak ang mabubuting kaisipan! At gayon pa man, hindi niya maisip na matatapos ang kalungkutan ito, kaya sinasabi niya sa sarili: 'Tiis ko na lang ito nang kaunti pa,' at doon humuhugot ng kaunting ginhawa. Nagpatuloy ang bangungot na ito nang ilang taon. Gayunpaman, dahil binigyan ng labis na kapangyarihan ng demonyo ang kahabag-habag na lalaking ito, nagsimula siyang masailalim sa kakila-kilabot na impluwensiyang demonyo. Nagsimulang kumilos na parang baliw, nawalan ng kontrol sa sarili at sinisisi ang lahat at ang bawat bagay. At isang araw, habang lasing sa kalasingan ng makamundong pagnanasa, nagmamadali siya sa pagmamaneho ng kanyang sasakyan at bumangga sa isang bangin. Nabuwag nang todo ang kotse, at siya mismo ay nagdusa ng napakabigat na mga pinsala. Dinala siya sa ospital, at nang gawin na ng mga doktor ang lahat ng kanilang makakaya, pinauwi na siya. Naging pilay siya. Wala ni isa sa kanyang mga kerida ang bumisita man lang sa kanya, dahil wala na siyang maraming pera, at sira ang kanyang mukha. Gayunpaman, maalagaing inalagaan siya ng mabait niyang asawa, nang hindi binibigyang-diin ang anumang bahagi ng kanyang malikot na nakaraan. Lubos siyang nabagabag, at ito ang nagbago sa kanya sa espiritwal na paraan. Taos-puso siyang nagsisi, humiling na ipadala sa kanya ang isang pari, nagkumpisal, namuhay nang Kristiyano sa loob ng ilang taon, nakamtan ang panloob na kapayapaan, at pumanaw sa Panginoon. Pagkatapos ng kanyang kamatayan, ang kanyang panganay na anak na lalaki ang pumalit sa kanya sa negosyo at nagbigay-suporta sa pamilya. Ang mga anak ng lalaking ito ay namuhay nang may malaking pagkakaisa, dahil namana nila ang mabubuting prinsipyo ng kanilang ina. Ang babaeng ito ay isang bayani na ina. Upang mailigtas ang kanyang pamilya sa pagkakawatak-watak, at ang kanyang mga anak sa mapait na kalungkutan, ininom niya mismo ang kanilang mapait na tasa. Pinanatili niyang hindi nagkawatak-watak ang

pamilya, nailigtas ang kanyang asawa, at nakamit niya ang kanyang sariling gantimpala sa langit. Ibibigay ng Diyos sa babaeng ito ang pinakamagandang lugar sa Paraiso.

Mga batang galing sa sirang tahanan

— Geronda, kung ang isang asawang lalaki sa isang pamilya, na may isang uri ng pagnanasa, ay inamin ang kanyang kasalanan at ikinumpisal ito, ngunit patuloy na naaapektuhan ng pagnanasang ito at sinabi sa kanyang asawa: 'Pinapahirapan kita, pati na rin ang mga anak. Mas mabuti kung aalis ako at, habang naninirahan nang malayo sa iyo, magpapadala ako ng pera para hindi ka maghirap,' ano ang dapat gawin ng kanyang asawa?

— Kung tunay na sinasabi ng isang asawang lalaki ang kanyang sinasabi, ipinapakita nito na puno siya ng pag-ibig, at dapat magpakita ng pasensya ang kanyang asawa. Gayunpaman, mas mabuti kung hindi agad maniwala ang babae sa kanyang naririnig. Hayaan siyang suriin nang mas malalim ang usapin. Minsan nga, ang isang asawang lalaki, na tila dahil sa kabutihang-loob, ay nagsasabing, 'Aalis na lang ako para hindi ka mapahirapan,' samantalang sa totoo ay gusto niyang umalis dahil nakipagrelasyon siya sa ibang babae.

Ang kasal, nang marating ang kalagayang nakikita natin ngayon, ay nawalan ng kahulugan. Nabubuwag ang mga pamilya nang walang malinaw na dahilan. Ilang araw na ang nakalipas, isang lalaki na lubos na nalilito ang dumating upang makita ako sa aking kaliva. Sa simula, nagkaroon siya ng dalawang anak sa isang kerida. Pagkatapos, iniwan niya ito para sa isa pa. Nagkaroon siya ng anak sa babaeng iyon, at iniwan niya ito sa diborsyo. Pagkatapos noon, nagpakasal siya sa ikatlong beses. Ang ikatlong asawa niya ay diborsiyada rin at may tatlong anak: dalawa mula sa unang kasal at isa na ipinanganak sa labas ng kasal. Nagkaroon pa siya ng dalawang anak sa babaeng ito. "Sandali, sandali," pinutol ko siya habang nakikinig ako sa lahat ng ito. "Ilan ang mga ina ng lahat ng mga batang ito, at ilan naman ang mga ama?"

At dahil dito, namamatay ang mga kaluluwang batang ito. Ang mga partikular na sensitibo sa kanila, na hindi mapagtagumpayan ang paghihirap na idinulot ng kanilang kapahamakan, ay nalulubog sa kawalan ng pag-asa, habang ang iba ay nagpapakamatay. Ang iba naman ay lumalapit sa alak upang manhidin ang kanilang sakit. May iba pa ring lumalapit sa droga. At saan nga ba nila kukunin ang pera para sa lahat ng ito? Ang pinakamaliit na dosis ng heroin ay nagkakahalaga ng apat na libong drachma. Ang mas malaking dosis ay nagkakahalaga ng anim o pitong libo.²³

Ganito ang mga pasaway at walang disiplina na mga anak ng nakaraang henerasyon. Ano na ang mangyayari sa iba—sa mga batang ang mga magulang ay nagdiborsiyo sa ilalim ng batas na awtomatikong diborsiyo? Ilan na ba sa mga kabataang gumagamit ng droga ang dumaan sa aking kaliva ngayong tag-init! Karamihan sa mga kaluluwang ito ay mga batang nagmula sa mga sirang tahanan. Isang binatang dalawampu't pito ang nasa matinding paghihirap at nagmamakaawa ng tulong! At alam mo, ang mga batang nagmula sa sirang tahanan ay makikilala mula sa isang milya ang layo. May isang garapon akong Turkish delight sa isang bangko malapit sa kaliva ko. At kapag dumarating ang mga kabataang ito, kumukuha sila ng isang piraso ng Turkish delight mula sa garapon at sinisimulan nang kainin; pagkatapos, kapag nakita nila akong lumalabas mula sa kaliva papunta sa beranda, bago pa man nila matapos ang matamis, agad silang lumalapit para halikan ako. Puno ng icing sugar mula sa Turkish delight ang mga kamay nila, at napupuno ako ng malagkit! Ang mga batang ito ay kulang sa pagmamahal at lambing. Wala itong pinagkaiba sa kanila kung may magulang sila o wala. Kung umuwi ang kanilang ama, umalis, kasama sila o hindi — wala itong pinagkaiba para sa mga kaluluwang ito.

²³ Ibinigay noong 1990. 4,000 Greek drachmas — humigit-kumulang 12 dolyar ng US. — *Tala ng tagasalin*.

'Tama' at 'mali' sa buhay may-asawa

Napansin ko na sinasabi ng ilang espirituwal na ama sa mga asawang lalaki na may alitan sa kanilang mga asawa: 'Maging matiisin ka; ito ang krus na kailangan mong pasanin. Ano pa ang magagawa mo? Gagantimpalaan ka ng Diyos sa ganoong pagtitiis.' Pagkatapos ay pumupunta ang mga asawang babae sa mga espirituwal na ama, at sinasabi rin nila sa kanila ang pareho: "Maging matiisin, maging matiisin, upang matanggap ninyo ang gantimpala mula sa Diyos." Sa madaling salita, maaaring pareho silang may kasalanan, ngunit hinihikayat pa rin sila ng espirituwal na ama na maging matiisin. O marahil isa sa mag-asawa ang may sala, at sinasabi ng kumpesor sa kanila: 'Maging matiisin, maging matiisin.' Sa ganitong paraan, ang asawang may sala sa kawalan ng kapayapaan sa pamilya ay pinatahimik ang kanyang konsensya sa pamamagitan ng pag-angkin na siya ay matiisin sa kanyang kapareha, samantalang sa totoo lang ay pinahihirapan niya ito araw-araw.

Isang araw, may dumating na lalaki sa kubo ko at nagsimulang magreklamo na nahihirapan siya sa kanyang asawa. Nasa bingit ng diborsiyong ang kanilang pagsasama. Ayaw nang magkita ng isa't isa ang mag-asawa. Pareho silang guro at may dalawang anak. Hindi sila kumakain sa bahay: pagkatapos ng klase, ang asawa ay pumupunta sa isang restawran para sa hapunan, habang ang kanyang misis naman ay sa isa pa. Tungkol sa mga anak, binibili na lang nila ng sandwich ang mga bata, at ang mga kawawang bata, pag-uwi ng kanilang mga magulang, ay hahalungkatin ang kanilang mga bulsa at bag para makita kung ano ang dinalang pagkain nina Nanay at Tatay! Isang tunay na pagsubok iyon para sa mga bata! Bukod pa sa lahat ng iyon, kumakanta ang lalaking ito sa simbahan; gayunpaman, hindi sumasamba ang kanyang asawa sa simbahan kung saan siya kumakanta—nagpupunta siya sa ibang simbahan. Ganito ang tindi ng kanilang pagkamuhin sa isa't isa! "Ano ang magagawa ko, Ama," sabi niya sa akin, "nagdadala ako ng mabigat na krus. Napakabigat nito. Araw-araw ay may magulong pagtatalo sa bahay namin." "Nakadalaw ka na ba sa iyong espirituwal na ama?" tanong ko sa kanya. "Opo," sagot niya, "pumunta na ako. Sinabi sa akin ng aking espirituwal na ama: 'Magtiyaga ka, magtiyaga ka. May dalang mabigat na krus ka.'" "Sige," sabi ko sa kanya noon, "tingnan natin kung sino talaga ang nagdadala ng mabigat na krus. Magsimula tayo sa simula. Nang magpakasal kayo, nag-aaway ba kayo ng ganito noon?" "Hindi," ang sagot niya. "Masaya kaming nabuhay nang magkasama sa loob ng walong taon. Sinasamba ko ang asawa ko! Iginagalang ko siya nang higit pa kaysa sa Diyos! Pagkatapos ay naging ibang tao siya! Nagsimula niyang pahirapan ako sa kanyang pagrereklamo, sa kanyang pagiging maselan, sa kanyang mga kakaibang ugali..." Mapaniniwala ka ba! Hinigit pa niya ang paggalang sa kanya kaysa sa Diyos! "Ngayon," sabi ko, "lumapit ka rito, kaibigan! Kaya, mas hinigit mo ang paggalang sa iyong asawa kaysa sa Diyos? Kaya sino ang dapat sisihin ngayon sa kalagayan mong ito: ikaw o siya? Dahil sa iyo, inalis ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa iyong asawa." Pagkatapos ay tinanong ko siya: "At ano ang balak mong gawin ngayon?" "Malamang, magdidiborsyo kami," sabi niya. "Marahil," tanong ko, "may relasyon ka sa iba?" "Oo," sagot niya, "iniisip kong tumakas kasama ang ibang babae." "Magpakatwiran ka!" sabi ko. "Ayusin mo ang sarili mo! Hindi mo ba napagtatanto na ikaw ang lubos na may kasalanan sa lahat ng ito? Una sa lahat, dapat kang humingi ng kapatawaran sa Diyos dahil mas inuna mo ang iyong asawa kaysa sa Kanya. Pagkatapos, lumapit ka sa iyong asawa at humingi ng kapatawaran sa kanya. Sabihin mo sa kanya: 'Patawarin mo ako. Kasalanan ko kung bakit napunta sa ganito ang ating relasyon, at kung bakit naghihirap na ngayon ang ating mga anak.' Pagkatapos ay magpunta ka at ikumpisal ang iyong mga kasalanan — at igalang mo ang Diyos bilang Diyos, habang iniibig mo ang iyong asawa bilang iyong asawa. At makikita mo na maaayos ang lahat para sa iyo." Naging mabuti sa kanya ang mahigpit kong pagsaway. Nagsimulang umiyak siya at nangako na susundin niya ang aking payo. Hindi nagtagal, bumalik siya sa akin, na puno ng kagalakan: "Salamat, Pari, iniligtas ninyo ang aming pamilya. Napakaganda ng lahat para sa amin:

para sa akin at sa asawa ko, at para sa aming mga anak." Nakikita mo ba? Siya ang may sala sa lahat, pero inakala niyang 'nananalangin siya ng napakabigat na krus'!

At huwag kang magbigay ng dahilan para sa mga babaeng pumupunta sa iyong monasteryo upang magreklamo tungkol sa kanilang mga asawa. Sa ganitong mga pagkakataon, hindi ako nagbibigay ng dahilan para sa alinmang asawa—lalaki man o babae. Sa halip, pinapag-isip ko silang mabuti. Halimbawa, maaaring magsimulang magreklamo ang isang babae: 'Umiinom ang asawa ko, umuuwi nang hatinggabi, nanunumpa...' 'Makinig ka,' payo ko sa kanya, 'kapag umuuwi siyang lasing sa gabi, maging mabait ka sa kanya. Kung salubungin mo siya nang masungit na mukha at magsimulang magreklamo: 'Bakit ka nanghuli?', 'Paano ka nakakauwi sa ganitong oras?', 'Kailan ka ba magbabago?', 'Ano ba itong mapait na paghihirap na ito?', 'Matagal na itong nangyayari, higit pa sa isang araw o dalawa!', 'at hanggang kailan ko pa ito titiisin?' — saka susabulong sa kanya ang diyablo: 'Buwisit ka na ba talaga, at hindi mo pa rin kayang iwan itong hangal na ito? Hindi ba mas mabuting lumayas ka at magpakasaya sa iba?' Sa madaling salita, maaaring tama ka, pero susukatin siya ng diyablo sa kabilang panig. Ngunit kung tratuhin mo siyang mabuti, magtiyaga ka pa sandali sa sitwasyon at manalangin nang hindi mo binibigkas sa kanya ang iyong mga reklamo, makikita niya ang kaunting init at liwanag mula sa iyo, at pag-iisipan niya ang kanyang pag-uugali at itutuwid ang kanyang mga gawi."

At saka lumitaw ang asawa at nagsimulang magreklamo tungkol sa kanyang mga problema: "Pinapagalitan ako ng asawa ko, pinapabaliw niya ako sa kanyang pagrereklamo..." "Ay, ikaw," sabi ko, "walang hiya kang lalaki! Ang mga anak mo at ang matagal nang naghihirap na asawa mo ay naghihintay nang sabik hanggang hatinggabi para sa iyo, tapos pag-uwi mo'y lasing ka at nagsisimulang magmura! Nakakahiya ka! Nagpakasal ka ba para lang guluhin ang pamilya mo?"

Ngunit may mga pagkakataon na maaaring tama ang parehong asawa at asawa. Noong isang beses, dumating sa akin ang isang grupo ng mga peregrino, at sinasabi ko sa kanila kung gaano kasincera si Makrianis.²⁴ Kilala siya sa kanyang pisikal at espirituwal na kadalisan. Nang marinig ito, biglang tumayo ang isa sa mga nakikinig at sumigaw: 'Huwag mong i-santo si Makrianis!' 'Bakit,' sabi ko, 'hindi ko raw kaya?' 'Dahil,' tugon niya, 'pinapalo niya ang kanyang asawa.' 'Makinig ka,' sabi ko, "ipapaliwanag ko sa iyo ang nangyari sa pagitan niya at ng kanyang asawa. Tuwing may natitirang barya si Makrianis at may biyudang may mga anak na lumalapit sa kanya, ibinibigay niya ang pera sa biyuda. Ang kawawa niyang asawa ay nagrereklamo at nagsisimulang mangulit sa kanya. 'Pero ikaw,' sasabihin niya rito, 'may sarili kang mga anak. Bakit mo binigay ang pera sa kanya?' Sa puntong iyon, sasampalin niya ito at sasabihin: 'May asawa ka na mag-aasikaso sa'yo. Pero itong kaluluwang babaeng ito ay walang asawa. Sino ang mag-aasikaso sa kanya?' Kaya pareho silang tama, sina Makrianis at ang kanyang asawa."

Higit pa rito, kung ang isa sa mag-asawa ay namumuhay nang espirituwal, kahit na siya ay nasa tama, 'wala siyang karapatan' na maging tama. Sapagkat bilang isang espirituwal na tao, dapat niyang lapitan ang kawalan ng katarungan nang may espirituwal na pananaw. Ibig sabihin, dapat niyang tratuhin ang lahat ayon sa hinihingi ng banal na katarungan. Dapat siyang magsikap para sa kung ano ang magdudulot ng kapayapaan sa iba. Pagkatapos ng lahat, kung ang isang tao ay nagkamali dahil sa kahinaan, may mga nagpapagaan na kalagayan siya. Gayunpaman, ang kabilang tao — yaong nasa mas mabuting kalagayang espirituwal at hindi tinatrato nang may pag-unawa ang una, ni tinutulungan siyang makabangon — ay nagkakasala nang higit pa. Kung ang mga taong espirituwal pa nga ay haharapin ang lahat sa makalupang paraan—mula sa pananaw ng makalupang, makataong

²⁴ Ioannis Makriyanis (1797–1864) — Heneral-Mayor, pambansang bayani ng Gresya. Isa sa mga pinaka-mapagsakripisyong mandirigma laban sa mga Turko noong Rebolusyong Griyego (1821–1830). May-akda ng **Memoirs** tungkol sa rebolusyon at sa pakikibaka para sa kalayaan. Ang buhay ni I. Makriyanis ay isang magandang halimbawa ng makristiyanong pag-ibig na mapagmasakripisyo para sa Diyos, sa kapwa, at sa sariling bayan. — *Tala ng tagasalin*.

katarungan—saan ito magtutuloy? Magtutuloy ito sa kanilang patuloy na pagtakbo sa mga sekular na hukuman. Ito mismo ang nagpapahirap sa mga tao.

Bahagi 2.

Tungkol sa mga magulang at ang kanilang mga responsibilidad

Ang mga magulang, na nagdadala ng mga anak sa mundo at nagbibigay sa kanila ng katawan, ay dapat, hangga't maaari, palaguin ang kanilang muling pagsilang sa espirituwal

Kabanata 1.

Tungkol sa Pagkasilang ng mga Anak

Mga Santo Joachim at Anne — ang pinaka-mapagkawangawang mag-asawa

— Geronda, pakisabi sa amin ang tungkol kina Santa Ana at San Joaquin, ang mga ninong. Nabanggit mo na sila noon...

Mula pa noong bata pa ako, tinitingnan ko ang mga Banal na Ninong at Ninang nang may labis na paggalang. Hiningi ko pa nga na tawagin akong Joachim nang pumasok ako sa buhay monghe. Napakalaki ng utang natin sa kanila! Sina San Joachim at Santa Ana ang pinaka-mapagkawangawang mag-asawa na nabuhay kailanman. Lubos silang malaya mula sa karunungan makamundo.

Ganito mismo kung paano nilikha ng Diyos ang sangkatauhan. At ninasa Niya na ang mga tao ay ipinanganak sa parehong paraan — nang walang pagnanasa. Ngunit pagkatapos ng Pagbagsak, pumasok ang pagnanasa sa relasyon ng lalaki at babae. At sa sandaling lumitaw ang isang mag-asawang walang pagnanasa — gaya ng nilalang ng Diyos ang tao at kung paanong dapat ang kapanganakan ng tao ayon sa Kanyang plano — ay ipinanganak ang Pinakabanal na Ina ng Diyos: ang Dalisay na Likhain, na mula sa Kanya ay sumunod na nagkatawang-tao si Cristo. Naisip ko na mas maaga sanang dumating si Cristo sa mundo—kung mas maagang nagpakita sa mundo ang isang dalisay at birheng mag-asawa, gaya nina San Joaquin at Santa Ana.

Ang mga Romano Katoliko ay nagkakamali. Sa anyong debosyon, naniniwala sila na ang Ina ng Diyos ay ipinanganak na malaya sa orihinal na kasalanan. Subalit hindi Siya pinatawad sa orihinal na kasalanan at ipinanganak Siya sa eksaktong paraan na itinakda ng Diyos para sa pagsilang ng tao pagkatapos ng Paglikha. Siya ang lubos na dalisay,²⁵ dahil ang kanyang paglilihi ay naganap nang walang pakikipagtalik. Ang Banal na Magulang ay taimtim na nanalangin sa Diyos na pagkalooban sila ng anak. At pagkatapos ng panalangin na ito, nagsama sila [bilang mag-asawa] — hindi dahil sa

²⁵ Ang paglilihi at ang Kapanaknan ng Pinakabanal na Ina ng Diyos ay natural, hindi birhen. 'Siya ay Lubos na Dalisay' dahil, ayon sa sinulat ni San Juan ng Damasco sa kaniyang 'Homiliya sa Kapanaknan ng Pinakabanal na Ginang, Ina ng Diyos at Palaging Birheng Maria', siya ay nalikha nang 'dalisay'. Ngunit Siya Mismo, sa pamamagitan ng Kanyang sariling mga pagsisikap sa pag-aascetiko, ay pinarami ang kabanalan na natanggap Niya mula sa Kanyang mga magulang, tinanggihan "bawat labis at sumisirang-kaluluwang kaisipan bago pa man Niya ito isipin" (tingnan PG 96, 669 A, 676 B).

laman, kundi dahil sa pagsunod sa Diyos. Naniwala ako rito matapos ang isang himalang naranasan ko sa Bundok Sinai.²⁶

Pagkabanal sa buhay may-asawa

*Ginawa ng Diyos na "sobrang mabuti ang lahat ng bagay."*²⁷ May likas na atraksyon ang lalaki sa babae, at ang babae sa lalaki. Kung hindi dahil sa atraksyong ito, walang sinuman ang magpapasyang magsimula ng pamilya. Maiisip ng mga tao ang mga kahirapang haharapin nila sa buhay-pamilya at sa na kaakibat ng pagpapalaki ng mga anak at iba pang usapin sa pamilya, kaya nag-aatubili silang magpakasal.

Pagkatapos ng Pagbagsak ng mga Unang Tao, ang ilan ay maaaring magkaroon ng limang porsyento ng karunungan pangkamunduhan, ang iba naman ay sampu, tatlumpu, at iba pa. Ngunit saan ngayon makakakita ng mga taong ang karunungan-pangmundo ay limang porsyento lamang — iyon ay, mga taong may dalisay at malinis na karunungan! Gayunpaman, binigyan ng Diyos ang lahat ng tao ng pagkakataong makamit ang kawalang-hilig — kung gagawin nila ang paggawa ng pag-ibig.

Ang pagpili ng landas ng buhay may-asawa ay hindi nagbibigay sa mga mag-asawa ng dahilan upang kalimutan na ang tao ay hindi lamang laman, kundi pati na rin espiritu. Hindi dapat kalimutan ito at hayaang magwala ang sarili [at ang mga pagnanasa].²⁸ Dapat magsikap nang sama-sama ang

²⁶ Mula 1962 hanggang 1964, nanirahan si Elder Paisios bilang isang monghe sa Bundok Sinai sa asetikong komunidad nina mga Santo Epistimia at Galaktion. Hindi niya ipinahayag sa amin ang kalikasan ng himalang binanggit niya.

²⁷ Ihambing sa Genesis 1:31.

²⁸ Sa isa sa kanyang mga liham, isinulat ni Nakatatandang Paisios ang sumusunod tungkol sa ugnayang mag-asawa: "Tinanonng mo ako tungkol sa ugnayang mag-asawa ng mga kasal na pari at mga layko. Hindi nagbibigay ang mga Banal na Ama ng tumpak na depinisyon kung paano dapat ayusin ang mga ugnayang ito. Ibig sabihin, ang ugnayang mag-asawa ay isang paksang hindi maaaring malinaw na tukuyin, dahil hindi lahat ng tao ay maaaring mabuhay ayon sa iisang hulma. Iniwan ng mga Ama ang usapin ng ugnayang mag-asawa sa paghuhusga, pag-ibig, espirituwal na pagiging sensitibo at lakas ng bawat indibidwal. Upang maging mas malinaw ito, magbibigay ako ng mga halimbawa mula sa buhay ng mga taong deboto—mga pari na may asawa at mga layko. Buhay pa ang mga taong ito, at personal ko silang kilala. Kabilang sa kanila ang mga nagsimula ng pamilya, nakikipagtalik at nagkaroon ng isa, dalawa, o tatlong anak, pagkatapos ay namuhay sila nang may pagkamakatarungan. Ang iba naman ay nakikipagtalik isang beses sa isang taon para magkaanak, habang namumuhay bilang magkapatid sa ibang panahon. May iba pa na nagsasawa sa pakikipagtalik sa panahon ng pag-aayuno, at saka ito ipinagpapatuloy pagkatapos. Ang ikaapat na grupo ay hindi na nga nila kayang gawin ito. May mga mag-asawa na nakikipagtalik sa kalagitnaan ng linggo, upang sila ay maging nasa kalagayan ng kadalisayan para sa tatlong araw bago ang Banal na Komunyon at tatlong araw pagkatapos nito. Ang iba ay natitod pa nga dito. Kaya, nang ang Cristo ay lumitaw sa mga apostol pagkatapos ng Kanyang Pagkabuhay na Mag-uli, matapos Niya silang bigyan ng kapangyarihang magpatawad ng mga kasalanan, una Niya sa kanila sinabi: 'Kung paanong sinugo Ako ng Ama, gayon din kayo'y sinusugo Ko... Tanggapin ninyo ang Espiritu Santo: ang mga kasalanan ng sinumang inyong ipatawad ay ipinatawad; at ang mga kasalanan ng sinumang hindi ninyo ipatawad ay hindi ipinatawad.' Ang layunin ay magsikap ang bawat isa nang may paghuhusga at pag-ibig, alinsunod sa kanilang espirituwal na lakas. Siyempre, hadlang muna ang kabataan. Ngunit habang lumilipas ang panahon, humihina ang laman at nangingibabaw ang espiritu. At kapag nangyayari ito, kahit ang mga may-asawa ay nagsisimulang matikman nang kaunti ang mga banal na ligaya. Sila ay likas na lumalayo sa mga makamundong ligaya, na ngayon ay itinuturing na lubos na walang kabuluhan. Kaya naman, ang mga taong namumuhay sa pag-aasawa ay, sa isang diwa, pinapalinis at, sa pag-akyat sa isang banayad, banayad, at paikot-ikot na landas, ay nararating ang Paraiso. Samantalang ang mga monghe ay umaakyat sa Paraiso nang tuwid pataas—patayo, umaakyat sa mga bato. Dapat mo ring tandaan na ang usapin ng ugnayang mag-asawa ay hindi lamang iyong problema, at wala kang karapatang isaayos ito nang mag-isa, kundi, gaya ng isinulat ni Apostol Pablo: 'sa pamamagitan ng pagkakasundo'. Ngunit kahit na isinasagawa ng mag-asawa ang [pag-iwas] na ito 'sa pamamagitan ng pagkakasundo', kailangan pa rin ng pag-iingat. Ang mas malakas na mag-asawa ay dapat ilagay ang sarili sa kalagayan ng mas mahina. Madalas na pumapayag ang isang mag-asawa na mag-abstinensiya upang hindi masaktan ang damdamin ng isa pa, ngunit naghihirap sa kalooban. Karaniwang nangyayari ito sa mga kababaihan na may takot sa Diyos sa isang antas, ngunit napagtatagumpayan ng laman. Madalas, dahil sa kakulangan sa matalinong paghuhusga, ang ilang masigasig na asawang lalaki, sa pagdinig sa mga salita ng pagsang-ayon ng kanilang mga kabiyak, ay hindi matalinong nagsasagasa sa pakikipagtalik nang matagal na panahon. Sa ganitong mga kaso, nagdurusa ang mga asawa at nakakahanap ng ginhawa sa pamamagitan ng pagkasira ng nerbyos at iba pa. Iniisip ng mga asawang lalaki na namumukod-tangi ang kanilang mga asawa sa kabutihan at nais nilang mamuhay nang mas malinis, na nakikipagtalik lamang pagkalipas ng mas mahabang panahon. Pagkatapos, nagsisimulang harapin ng mga asawa ang mga tukso at naghahanap ng iba. Kapag nahulog sila sa kasalanan, sinisimulang silang guluhin ng pighati ng budhi, samantalang ang kanilang mga asawa, nang makita na ang kanilang mga kabiyak ay hindi interesado [sa pakikipagtalik], ay nagsisikap pang mamuhay nang mas dalisay. Iniisip nila na ang kanilang mga kabiyak ay nagkaroon ng espirituwal na pag-unlad at hindi na

mag-asawa na supilin ang laman at pasailalim ito sa espiritu. Kung, sa ilalim ng gabay ng isang ama sa espiritu, nagsusumikap ang mag-asawa na mamuhay nang espiritwal, unti-unti nilang mararanasan ang mas mataas na kagalakan — espiritwal, makalangit na kagalakan. Hindi na nila hahanapin ang makamundong ligaya. Obligado ang mag-asawa na magpakita ng pagpipigil sa sarili upang hindi maipasa ang makamundong pagnanasa sa kanilang mga anak. Kung ang mga magulang ay kilala sa labis na makamundong pag-iisip, magkakaroon din ang kanilang anak ng katulad na hilig mula sa murang edad. Nangyayari ito dahil minamana ng anak ang mga makamundong pag-iisip mula sa kanilang mga magulang. Sa simula, tulad ng lahat ng mga pagnanasa na namamana mula sa mga magulang, banayad at malambot pa ang makalupang pag-iisip, parang isang batang nettle na hindi kumakatas, at madali mong mahahaplos ang mga dahon nito. Ngunit habang lumalaki ito, nagsisimulang tumusok ang mga dahon nito. Ganoon din sa karunungan makamundo—sa simula, maaari pa itong pagalingin ng isang mabuti at maingat na espiritwal na ama. Gayunpaman, kung hindi putulin ang karunungan makamundo sa murang edad, pagdating mo sa pagiging matanda, hindi magiging madali ang gawin ito.

Pagtatwiran ng tao tungkol sa kalooban ng Diyos hinggil sa pagsilang ng mga anak

Ang mga mag-asawa na lumalapit sa akin ay madalas ibahagi ang kanilang mga alalahanin tungkol sa pagkakaroon ng anak at humihingi ng aking opinyon. May ilang mag-asawa na nagnanais magkaroon ng isa o dalawang anak, samantalang ang iba naman ay nagnanais magkaroon ng malaking pamilya. Gayunpaman, mas mabuting ipagkatiwala nila sa Diyos ang usapin ng pagkakaroon ng anak. Dapat ipagkatiwala ng mga mag-asawa ang kanilang buhay sa Banal na Probisyon at huwag gumawa ng sarili nilang plano. Dapat nilang paniwalaan na ang Diyos, na nag-aalaga sa mga ibon sa himpapawid, ay magpapakita ng higit na pag-aalaga sa kanilang mga anak. Naalala ko ang isang marino na nagpakasal nang siya ay labingwalong taong gulang. Mahirap siya noon, at pinakasalan niya ang isang dalaga mula sa mahirap na pamilya. Nagrenta sila ng isang silong at doon sila nanirahan. Mababa rin ang kita ng kanyang asawa sa trabaho, at napaka-tipid nilang namuhay. Isipin mo: sa halip na mesa, isang kahon ng peach ang gamit nila, na sa paanuman ay nagawa nilang bilhin! Pagkatapos ay nagkaanak sila. Para mapag-aruga sila, halos araw-araw ay nagkakaproblema sila sa pangangailangan. Ngunit unti-unti, yumaman sila at nagsimulang mamuhay nang maayos.

May mga mag-asawa na una sa lahat ay sinusubukang ayusin muna ang lahat ng kanilang ibang problema at saka lang nagsisimulang mag-isip na magkaanak. Ang mga taong ito ay hindi talaga isinasaalang-alang ang Diyos. Ang ibang mag-asawa naman ay nagsasabi: "Hindi madali ang buhay ngayon. Magkaanak na lang tayo ng isa—sapat na iyon. Mahirap na nga magpalaki ng kahit isa!" Kaya hindi na sila nagkakaroon pa ng iba pang anak. Hindi namamalayan ng mga taong ito kung gaano sila kasala sa ganitong pag-iisip, nang hindi inilalagay ang kanilang tiwala sa Diyos. Ang Diyos ay 'maawain.' Madali para sa Kanya na itigil ang pagbibigay ng anak sa mag-asawa kung makikita Niya na hindi na nila kayang palakihin ang mga ito.

nagnanais ng laman. Siyempre, ang dahilan ng lahat ng ito ay nakasalalay sa pagkamakasariili ng babae—na mauunawaan naman—at sa selos na nararamdaman ng isang babae kapag naramdaman niyang kulang siya. Nang makita niyang nais ng kanyang asawa na mamuhay nang espiritwal, nagsisimula ang asawang babae na pilitin ang sarili hanggang sa sukdulan, na nais siyang malampasan. Patawarin ninyo ako sa pag-usisa sa bagay na hindi akin, sapagkat ang gawain ng isang monghe ay ang kanyang rosaryo, hindi ang mga paksang ganito. Ngunit, upang hindi kayo malungkot, napilitan akong magsulat nang kaunti tungkol dito (na nalalaman ko lamang mula sa malayo), tungkol sa mga bagay na nagpapahirap sa ating mga kapatid sa mundo at nagbibigay sa kaaway ng pagkakataong kumilos [laban sa kanila]. Malaki ang kahalagahan kung magkatulad ang ugali at disposisyon ng mag-asawa. Kapag ang isang asawa ay mahinahon at ang isa naman ay masigla at masigla, dapat magsakripisyo ang mas malakas para sa mas mahina. At unti-unti, sa tulong ng mas malakas, gagaling ang mas mahina. At pagkatapos, kapag pareho nang malusog, pareho silang dapat sumulong." (Mula sa aklat ni Fr. D. Tatsis. *The Elder Paisios*. Konitsa, 1995. pp. 176–178.)

²⁹Maraming tao ang sabik magpakasal nang hindi namamalayan na ang pagkakaroon ng mga anak at pagpapalaki sa kanila sa pananampalatayang Kristiyano ang dapat maging layunin [ng buhay may-asawa]. Ayaw ng mga tao na magkaroon ng maraming anak para hindi sila mabigatan sa abala, subalit nag-aalaga naman sila ng mga aso at pusa sa kanilang mga apartment. Sinabihan ako na sa Amerika ngayon, sa halip na aso, nag-iingatan ang mga tao ng napakamahal na uri ng mga maliliit na baboy sa kanilang mga apartment. Nanatiling maliit ang mga ito; hindi na sila lumalaki pa. Sadyang pinalaki sila upang maging sapat na maliit para mailagay sa mga apartment. Ayaw ng mga tao na magkaanak dahil nakakapag-abala ang pagligo at pag-aalaga sa kanila. Pero hindi ba nila kailangang paliguan ang mga baboy? Ang aso, sige na nga — kahit papaano ay nagsisilbi itong bantay. Pero ang mag-alaga ng baboy sa bahay! Nakakatakot na ideya! Nang nasa Australia ako, sa³⁰, nakita ko ang isang 'bahay-pahingahan' para sa mga aso at pusa. Mayroon pa ngang sementeryo para sa mga alagang hayop doon! Papunta na ito sa isang sitwasyon kung saan magpaparami ang mga tao ng mga daga at ilalagay sa lata para pakain sa mga pusa, at magpaparami ng mga kuneho at ilalagay sa lata para pakain sa mga aso! At sa parehong oras, may iba namang mamamatay sa gutom. At isipin mo nga: kung may papatay ng aso, malaki ang posibilidad na mas malaki ang multa kaysa kung papatayin nila ang isang tao (syempre, nakadepende rin kung kanino ang aso). Naparito na tayo!.. Ang isang tao ngayon ay mas mababa ang halaga kaysa sa isang aso. Namamangha ako sa sinasabi ng ilang mga ama sa espirituwal. Noong isang beses, may ilang peregrino na dumating sa aking selda at tinanong ako: 'Geronda, may nasulat ba si San Juan Chrysostom na hindi dapat magkaanak ang mag-asawa?' 'Ano ba itong pinag-uusapan ninyo?' tanong ko nang gulat. 'Saan mo narinig ang ganoong bagay?' 'Ganito,' sabi nila, 'sinabi sa amin ni Pari So-at-so.' Nang makita ko ang paring iyon, tinanong ko siya: 'Talaga bang sinabi mo iyon, ?' 'Oo,' sagot niya. "Saan mo ba nabasa iyan?" — "Tungkol dito ay nagsalita si San Juan Crisostomo sa kanyang 'Homiliya sa Pagkadalaga'," ang tugon niya. "Makinig ka," sabi ko sa kanya. "Hindi ako nakabasa ng ganoong bagay kay San Juan Crisostomo, ngunit imposibleng sinabi ng Santo ang mga ganitong bagay. Maaaring may ibang ibig niyang sabihin. Dalhin mo ang aklat para makita ko kung ano ang nakasulat." Dinala niya ang aklat at ipinakita sa akin ang talata. Nagsimula akong magbasa at nakita kong isinulat ng Santo ang sumusunod: "Sa kasalukuyan, lumaki na ang populasyon, at may pagkakataon na rin kayo na mamuhay sa pagkabirhen: hindi na tulad ng dati, noong kailangang mag-iwan ng mga supling ang mga tao."³¹ Sa madaling salita, hindi sinasabi ng Santo, 'Huwag magkaanak.' Ngunit iginiit ng paring ito ang sarili niyang pananaw. Isang pari na may teolohikal na edukasyon, ngunit nagsasalita ng ganitong kalokohan! Nais niyang ipakita na siya ay marunong, na siya ay iskolar ng teolohikal na pamana ni Juan Crisostomo, upang ituring siya ng mga tao bilang mabuting espirituwal na ama. Napagtatanto mo ba kung anong pinsala ang idinudulot ng ganitong baluktot na interpretasyon sa mga taong naghahanap ng kapanatagan ng isip?

Para sa maraming tao na nabubuhay ayon sa pamantayang makamundo, nawalan ng kahulugan ang pamilya ngayon. Dahil dito, ang mga taong ito ay hindi nag-aasawa, o kung nag-asawa man, iniwasan nilang magkaanak, o pinapatay ang kanilang mga anak sa pamamagitan ng aborsyon, at sa gayon ay winawasak ang kanilang sariling angkan. Sa madaling salita, hindi Diyos ang sumisira sa mga tao — ang mga tao mismo ang sumisira sa kanilang sarili. Samantala, ang mga mananampalataya na sumusunod sa mga utos ng Diyos ay tumatanggap ng Banal na Grasya, sapagkat ang Diyos, masasabi natin, ay may pananagutan na tulungan sila sa mga mahihirap na panahon na ating pinagdadaan ngayon. Nakikita natin ang mga Kristiyanong may pamilya at pinalalaki ang kanilang mga anak sa takot ng Diyos, gaano man karami ang ibigay sa kanila. At ang

²⁹ Ibinigay noong Nobyembre 1990.

³⁰ Noong 1977, sa paanyaya ng Simbahan, bumisita ang Matanda sa Australia upang magbigay ng espirituwal na gabay sa mga Ortodoksong Griyego na naninirahan doon.

³¹ Tingnan si *San Juan de la Cruz*. Sa Pagkawari, 17, PG 48, 546.

lahat ng mga anak [ng ganitong mga magulang] ay maayos ang pag-iisip at masigla. Ang mga batang ito ay biyaya mula sa Diyos. Lumalaki silang maging mabubuti at masisipag na tao. Patuloy tayong nagtatanong, 'Ano na ang mangyayari sa mundo?' — subalit kasabay nito'y nakikita natin kung paanong, sa biyaya ng Diyos, isang mabuting henerasyon ang ngayo'y nagkakaroon ng lakas at lumalago. Sinusubukan ng Diyablo na sirain ang lahat, ngunit ang Mabuting Diyos ay kumikilos din. Hindi Niya papayagang mawala ang ating mga tao sa mukha ng lupa.

Mga kahirapan sa paglilihi

— Geronda, kung ang isang babaeng hindi-Ortodokso ay walang anak, pinapayagan ba, kung hihingi siya, na bigyan siya ng sinturon bilang pagpapala, na hinawakan namin sa hugis krus sa banal na relikyang ni Kagalang-galang Arsenius ng Kapadokya?³²

— Naniniwala ba siya sa kapangyarihan ng Santo, o naghahanap ba siya ng tulong sa pamamagitan ng mahiwagang paraan? Kung naniniwala siya, maaari niyang isuot ang ganoong sinturon.

Ang ilang babaeng hindi mataba ay hindi nagpakasal sa tamang panahon, kaya't ipinatutupad na sa kanila ang mga espiritwal na batas.³³ May ilang mapiling dalaga na nagsisimulang pumili ng mga manliligaw: 'Hindi, hindi ko gusto itong isa, at hindi rin iyon ayon sa panlasa ko.' Matapos niyang ipangako sa isang binata na pakakasalan siya, sabay niyang tinitingnan ang iba; sinasabihan niya ang una ng 'hindi', at nais ng binata na kitilin ang sarili, sa halip na isipin itong biyaya na naunahan siyang linoko bago pa man sila ikasal, kaysa pagkatapos. Eh, ano kayang klaseng pamilya ang mabubuo ng ganung babae? At may mga babaeng baog dahil sa magulong at makasalanang pamumuhay noong kanilang kabataan. Mayroon ding iba na ang pagkabaog ay sanhi ng maling diyeta, dahil maraming pagkain ang naglalaman ng napakaraming kemikal at hormone.

May mga mag-asawa rin na gustong magkaanak agad pagkatapos nilang magpakasal. At kapag naantala ang pagsilang ng kanilang anak, nagsisimula silang makaramdam ng pagkabahala at pag-aalala. Paano nila maihahatid sa mundo ang isang anak kung sila mismo ay puno ng pagkabalisa at panloob na kaguluhan? Ihahatid nila sa mundo ang isang anak kapag inalis nila ang pagkabalisa at panloob na kaguluhan at inilagay ang kanilang buhay sa tamang espirituwal na landas.

Minsan sinadya ng Diyos na ipagpaliban at hindi agad bigyan ng anak ang mag-asawa. Isipin ito: pagkatapos ng lahat, ipinagkaloob Niya ang isang anak sa kanilang katandaan sa mga banal na magulang na nagdadala ng Diyos, sina Joachim at Anne, at sa banal na propeta Zacarias at Elizabeth, upang matupad ang Kanyang walang hanggang plano para sa kaligtasan ng sangkatauhan.

Ang mag-asawa ay dapat palaging handang tanggapin ang kalooban ng Diyos sa kanilang buhay. Hindi iniwan ng Diyos ang sinumang nagtitiwala sa Kanya nang may pananampalataya. Wala tayong nagagawa, ngunit napakarami ang ginagawa ng Diyos para sa atin! Sa ganoong pag-ibig at kabutihang-loob ay ibinibigay Niya sa atin ang lahat! Mayroon bang anumang lampas sa kapangyarihan ng Diyos? Isang mag-asawa ang nagkaroon ng limang anak, ngunit nang sila'y lumaki, nagsimula nang bumuo ng sariling pamilya ang kanilang mga anak at umalis sa kanilang tahanan. Naiwan mag-isa ang ama at ina. Nagpasya silang magkaanak muli upang magkaroon sila ng kasama sa kanilang katandaan. Ang asawa ay nasa edad na kung saan imposibleng mabuntis, at sa pananaw ng tao, tila hindi matutupad ang kanilang hiling. Gayunpaman, sa kabila nito, malakas ang pananampalataya ng mag-asawa sa Diyos, at pinagpala sila ng isang anak na lalaki na nagbigay

³² Binanggit sa buhay ng Kagalang-galang Arsenius ng Cappadocia na, sa mga kaso ng pagkamayabong, binasbasan ng Kagalang-galang ang isang maliit na piraso ng lubid at ibinibigay ito sa babaeng baog upang itali niya ito sa kanyang baywang at mawala ang kanyang pagkamayabong. Sinabi ng Nakatatanda na sa ganitong mga kaso ay dapat tayong maglagay ng isang lasong sinturon na hugis krus sa ibabaw ng mga relikyang ni San Arsenius at ibigay ito sa babaeng baog upang isuot niya.

³³ Para sa mga espiritwal na batas, tingnan ang Kabanata Apat ng Bahagi Limang ng bolyum na ito.

sa kanila ng ginhawa sa kanilang katandaan. At pinalaki rin nila siya, at pinalaki siyang maging isang mabuting binata.

Ang pagkakaroon ng anak ay hindi nakasalalay lamang sa tao. Nakasalalay din ito sa Diyos. Kapag ang mag-asawang nahihirapang magkaanak ay mapagkumbaba, maaaring hindi lamang bigyan sila ng Diyos ng isang anak, kundi biyayaan pa sila ng maraming anak. Gayunpaman, kung makita Niya ang pagtitiyaga at makasarili sa isang mag-asawa [hindi tinutupad ng Diyos ang kanilang mga hiling dahil], sa pagtupad sa kanilang kahilingan para sa mga anak, papayagan Niya ang kanilang pagtitiyaga at makasarili. Dapat lubusang isuko ng mag-asawa ang kanilang sarili sa Diyos. Dapat nilang sabihin: 'Diyos ko, Inaasikaso Mo ang aming kapakanan, "*Mangyari ang kalooban Mo.*"'³⁴ Sa ganoong pagkakataon, matutupad ang kanilang kahilingan. Pagkatapos ng lahat, natutupad ang kalooban ng Diyos kapag sinasabi natin ang '*Mangyari ang Kalooban Mo*' at, sa pagtitiwala sa Diyos, iniaalay natin ang ating sarili sa Kanya. Ngunit kahit na sinasabi natin ang '*Mangyari ang Kalooban Mo*', sabay nating ipinipilit ang ating sariling kalooban. Ano naman ang magagawa ng Diyos para sa atin sa ganoong kalagayan?

Impotensiya sa pag-aasawa

— Geronda, may mag-asawa na lumapit sa amin. Pareho silang may hindi pa na-diagnose na uri ng thalassaemia. Tinanong nila kami kung dapat ba silang magkaanak. Iminungkahi namin na kumonsulta sila sa kanilang espirituwal na ama.

— Hindi maaaring ipagbawal ng mga espirituwal na ama ang pagkakaroon ng anak ng ganitong mag-asawa. Dapat linangin ng mga espirituwal na gabay ang kabanalan sa ganitong mag-asawa, upang magsikap silang mag-ayuno. At, nang may paghuhusga, dapat ipakita ng mga espirituwal na ama ang pagluluwag sa kanila.

— Geronda, may mga mag-asawa na, kahit na namumuhay nang napakaspiritwal at nagnanais magkaroon ng anak, ay hindi makapagkaanak.

— Hindi binibigyan ng Diyos ng sariling anak ang maraming tao upang, sa pagmamahal nila sa mga bata sa buong mundo na parang sarili nilang anak, matulungan nilang maisagawa ang kanilang espirituwal na muling pagsilang. Isang lalaki ang walang sariling anak, ngunit tuwing lalabas siya ng bahay, tumatakbo sa kanya ang mga bata mula sa mga katabing bahay at pinapaligiran siya ng pagmamahal. Hindi nila siya pinapayagang magtrabaho. Nakikita ninyo: Hindi binigyan ng Diyos ang taong ito ng sarili niyang anak, ngunit pinagpala Niya siya upang mahalin siya ng lahat ng mga bata sa kapitbahayan na parang isang ama, habang siya naman, sa kanyang sariling paraan, ay tumutulong sa kanila sa spiritwal. Ang mga paraan ng Diyos ay hindi masukal.

Sa ibang mga kaso, gayunpaman, hindi binibigyan ng Diyos ng mga anak ang isang mag-asawa upang makapagtanggap sila ng isang ulila. Nakilala ko ang isang mabait na Kristiyanong abogado. Nang mapadpad ako minsan sa , ang bayan kung saan siya nakatira, binisita ko ang kanyang tahanan. Malugod niya akong tinanggap, at nanatili ako sa kanya nang isang araw bilang panauhin. Nakilala ko rin ang kanyang asawa. Kasing-buti siya ng kanyang asawa. Mula sa kanya, nalaman ko ang tungkol sa buhay-espiritwal na pinamumunuan ng kanyang asawa, at mula sa kanya naman — ang tungkol sa kalagayang spiritwal ng kanyang asawa.

Sa kalaunan, nalaman ko ang tungkol sa mga taong ito mula sa ibang mga Kristiyano na nakakakilala sa kanila at nakatanggap ng iba't ibang kabutihang-loob mula sa kanila. Ang taong ito ng Diyos ay nagsanay ng batas nang may integridad. Nang makita niyang ang nasasakdal ay tunay na isang mandaraya, hindi lamang niya tinanggihan na ipagtanggol siya, kundi mariing pinagsabihan pa siya upang magising ang kanyang diwa. Kapag nakita niyang nagkasala ang isang tao ngunit nagsisi na, susubukan niyang ayusin ang usapin o tiyakin na mas magaan na sentensya ang ipapataw.

³⁴ Mat. 6:10.

Kapag nakita niyang isang mahihirap na tao ang inakusahan nang hindi makatarungan, lubusang libre niyang ipagtatanggol ito at sisikapin niyang linisin ang pangalan ng kawawang tao sa hukuman. Naninirahan ang taong ito nang payak, kaya't ang kaunting perang kinikita niya ay sapat na para sa kanyang sarili at para ring makatulong sa mga mahihirap na pamilya. Ang tahanan ng debotong abogadong ito ay isang tunay na espiritwal na oase sa gitna ng espiritwal na Sahara ng lungsod na kanyang tinitirhan. Ito ay isang tambayan para sa mga nagdurusa, mga mahihirap, at mga walang trabaho; dumarating din doon ang mga taong may problema sa pamilya. At tinulungan niya ang lahat ng mga kaluluwang ito, sinuportahan sila na parang isang mabait na ama. May mga kakilala ang lalaking ito na may mga posisyon ng pananagutan. Mahal nila siya at pinahahalagahan, kaya kapag tinawagan niya ang kanyang mga may katungkulang kakilala upang tulungan ang isang mahirap sa anumang bagay o sa panahon ng karamdaman, walang tumanggi sa kanya. Ganoon din ang ginagawa ng kanyang asawa. Tinutulungan niya ang mga batang mahirap o ang mga kabataang hindi makapag-aral. Siya ay parang ina para sa kanila. Gayunpaman, sa isang pag-uusap namin, aksidenteng nasabi ng babaeng ito: 'Bago ako ikinasal, Ama, nagturo ako sa mataas na baitang. Agad-agad pagkatapos ng kasal, iniwan ko ang trabaho ko dahil nagpasya akong maging mabuting ina. Hiningi ko sa Kristo na bigyan ako ng maraming—kahit dalawampung—anak, ngunit sa kasamaang palad, hindi Siya nagbigay ng kahit isa.' Pagkatapos ay sinagot ko siya: "Ikaw, kapatid, ay may higit pa sa limang daang anak. At gayon pa man, nagrereklamo ka pa rin? Nakita ni Kristo ang mabuting kalooban mo. At gagantimpalaan ka Niya para rito. Ngayon, sa pagtulong sa napakaraming bata na muling ipanganak sa espirituwal, mas mabuting ina ka kaysa sa marami. Nalalampasan mo pa nga ang lahat ng mga inang maraming anak! At ang gantimpalang matatanggap mo ay higit na dakila pa, sapagkat sa pamamagitan ng muling pagsilang sa espiritu, tinitiyak ng mga bata ang kanilang kinabukasan sa buhay na walang hanggan." Bukod sa iba pa, nag-ampon ang mga taong ito ng isang dalaga, na sa pangalan niya nila nirerehistro ang lahat ng kanilang ari-arian. Inalagaan sila ng kanilang inampon na anak na babae sa kanilang katandaan at, matapos silang ilibing, pumasok siya sa kumbento. Ngunit sa kabilang banda, ang tahanan ng mag-asawang ito ay parang isang monasteryo! Dito ginaganap ang lahat ng serbisyo ng simbahan. Sa Vespers at Compline, ang iba pang mga kapatid kay Kristo ay nanalangin kasama nila, habang binibigkas nila nang magkakatuwang ang Midnight Office at Matins. Tinulungan ng mga pinagpalang taong ito ang maraming nagdurusa. Nawa'y ipagkaloob ng Diyos ang kapahingahan sa kanilang mga kaluluwa.

Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi kong ang pinakamahusay at pinakamabunga na ama ay ang lalaking, matapos muling ipanganak sa espiritu, ay tumutulong sa espirituwal na muling kapanganakan ng mga bata sa buong mundo, upang matitiyak nila ang kinabukasan ng kanilang mga kaluluwa sa Paraiso.

— Geronda, ang ilang mag-asawa na may problema sa pagkamayabong ay nag-iisip na mag-ampon ng isang bata.

— Oo, mas mabuting mag-ampon ng bata ang mga taong ganito; hindi nila dapat [makasarili] na ipagpilitan ang kanilang pagnanais na magkaroon ng sariling anak. Hindi palaging magkapareho ang nais ng tao at ang kalooban ng Diyos.

— Geronda, dapat bang sabihin ng mga magulang na nag-ampon sa kanilang anak na siya ay inampon kapag umabot na sa isang tiyak na edad?

Mas mabuting sabihin ito sa bata kapag medyo mas matanda na siya. Ngunit ang pinakamahalaga ay ang malalim at taos-pusong pagmamahal ng mga magulang na nag-ampon sa bata. May mga batang mas minamahal ang mga estranghero kaysa sa kanilang sariling ama at ina, dahil hindi sila minamahal ng kanilang mga magulang.

Malalaking pamilya

May espesyal na pagmamahal ang Diyos para sa malalaking pamilya. Ipinapakita Niya ang natatanging pag-aalaga sa kanila. Sa isang malaking pamilya, nabibigyan ang mga bata ng maraming paborableng pagkakataon para sa malusog na pag-unlad — basta't maalagaang mabuti sila ng kanilang mga magulang. Tinutulungan ng isang bata sa malaking pamilya ang isa pa. Tinutulungan ng panganay na anak na babae ang kanyang ina, inaalagaan ng gitnang anak ang bunsong anak, at iba pa. Sa madaling salita, iniaalay ng mga ganitong anak ang kanilang sarili sa isa't isa at namumuhay sa isang kapaligiran ng pagsakripisyo at pagmamahal. Mahal at iginagalang ng bunsong anak ang panganay. Ang pagmamahal at paggalang ay kusang lumalago sa isang malaking pamilya.

Kaya, kung ang isang pamilya ay may isa o dalawang anak lamang, kailangang maging napakamaingat ng mga magulang sa pagpapalaki sa kanila. Karaniwan [sa ganitong maliliit na pamilya], sinisikap ng mga magulang na tiyaking walang maiiwanan sa kanilang mga anak. Mayroon ang mga ganitong anak ng lahat ng kanilang maaaring hangarin, at bilang resulta, lumalaki silang lubos na hindi handa na harapin ang anumang bagay. Halimbawa, isipin ang isang dalaga—bukod-tanging anak ng mayayamang magulang. May katulong siya na, pagdating ng oras, maghahanda ng hapag-kainan para sa kanya, aayusin ang kanyang silid, at gagawin ang lahat ng kinakailangang gawaing-bahay. Binabayaran ang katulong para sa kanyang trabaho, ngunit kasabay nito ay nagkakaroon siya ng [kabutihan], dahil nakatutulong siya sa iba. Samantalang ang binatang babaeng kanyang pinaglilingkuran, na walang natutunang pagbibigay, ay nananatiling isang 'buto', isang taong hindi napagyayaman ang pagkatao. Pinapayuhan ko ang mga kabataang lalaki na pakasalan ang mga dalagang mula sa malalaking pamilya, dahil ang mga batang lumaki sa kahirapan ay nasasanay na magsakripisyo at palaging iniisip kung paano matutulungan ang kanilang mga magulang. Bihira itong mangyari sa mga batang lumaki sa buhay na marangya.

Gayunpaman, hindi lamang ang mga bata kundi pati na rin ang mga magulang sa malalaking pamilya ang may bukas-palad na puso. Naalala ko kung paano, noong panahon ng okupasy³⁵, isang maliit na batang lalaki sa isa sa mga katabing bahay ang lubos na naulila. Isang mahirap na lalaki—ang pinuno ng isang pamilyang may sampung anak—ang naawa sa kawawang ulilang iyon, dinala siya sa kaniyang tahanan at pinalaki kasabay ng kaniyang sariling mga anak. At alam mo ba kung anong mga biyaya ang ipinagkaloob ng Diyos sa lalaking ito pagkatapos? Tiyak na hindi iiwan ng Diyos ang isang taong may ganitong bukas-palad na puso nang walang tulong?

Maaaring makaranas ng kahirapan sa simula ang isang taong maraming anak. Ngunit hindi iiwan ng Diyos ang ganitong tao. Ikuwento ko sa iyo ang isang partikular na kaso. Noong isang pagkakataon, hiniling sa akin ng ulo ng isang pamilyang may anim na anak na ipanalangin ko na palambutin ng Diyos ang puso ng mga taong pinapaupa sa kanila ng bahay, upang hindi nila siya itapon sa kalye. Sa kasamaang palad, maraming may-ari ng paupahan na nagpapauupa sa mga mag-asawang may limang aso o pusa – na nagkakalat sa loob at paligid ng bahay – ang nag-aatubiling paupahan ang malalaking pamilya, dahil natatakot silang baka sirain ng mga bata ang kanilang ari-arian. At dahil dito, ang kawawang ama ng maraming anak ay talagang wala nang magawa: pinalayas siya ng isang may-ari ng bahay, tumanggi naman ang isa pang magpaupa sa kanya, at napilitan siyang maglibot-libot mula sa isang bahay papunta sa iba kasama ang kanyang mga anak at mga gamit. Upang matustusan ang kanyang pamilya, nagsikap nang husto ang lalaki. Hindi niya nga pinagtakpan ang upa sa mga may-ari ng paupahan — sapat na sana sa kanya kung papayagan lang siya nilang manirahan sa bahay nang ilang taon, para makahinga siya mula sa patuloy na paglilipat-lipat. Nang marinig ko ito, labis akong naantig sa kanya. "Huwag kang mawalan ng pag-asa," sabi ko sa kanya. 'Iningatan din ng Diyos ang iyong mga anak. Pagkatapos ng lahat, Siya ang Maylalang na nagbibigay sa mga bata ng pinakamahalaga—ang kanilang kaluluwa—habang ikaw at ang iyong

³⁵ Ang okupasyon ng Gresya noong 1941–1944 ng Alemanya, Italya at Bulgaria. — *Tala ng tagasalin*.

asawa, bilang katuwang na maylalang ng Diyos, ay nagbibigay sa kanila ng kanilang mga katawan. Kaya naman, mas inaalagaan ng Diyos ang iyong mga anak kaysa sa inaalagaan ninyo ang inyong sarili.' Halos dalawa o tatlong buwan pa lang ang lumipas nang muling lumapit sa akin ang lalaking ito na mukhang masaya, at sinabi: "Purihin ang Diyos, binigyan ako ng Diyos ng isang bahay, at marami pa akong natitirang pera." Tinanong ko siya kung ano ang nangyari, at sinabi niya sa akin ang mga sumusunod: "Habang pauwi ako sa aking nayon, nakaupo ako sa hintuan ng bus at naghihintay ng bus. Lumapit sa akin ang isang nagbebenta ng tiket sa lotto at inalok akong bumili ng tiket. Bilang isang Kristiyano, , hindi ako bumibili ng tiket sa lotto; paninindigan ko ito bilang prinsipyo. Kaya tumanggi ako. Ngunit nang makita kong papalayo na siya, naisip kong marahil ay talagang nangangailangan ang lalaking ito. Kaya tinawag ko siyang pabalik at kumuha ako ng pera para bayaran ang isang tiket sa lotto, nang hindi ko naman talaga kinukuha ang tiket. Subalit tapat na tao ang nagtitinda at ayaw niyang tanggapin ang pera nang walang kapalit. Naramdaman kong nalungkot din ako, at dahil gusto ko siyang tulungan, sinabi ko: "Sige, bigyan mo ako ng isang tiket; baka kailanganin ko ito." "Bigyan natin ng kaunting saya ang lalaking ito," sa isip ko, "at tungkol naman sa akin, dahil nilabag ko ang 'patakaran' ko, hayaan mong medyo malungkot ako—hindi naman malaking bagay." At ang tiket na binili ko ay nanalo pala. Nanalo ako ng malaking halaga ng pera, bumili ng bahay, at higit pa rito, may natira pang pera para sa pagpapalaki ng aking mga anak. At nang malaman ko kung saan nakatira ang nagbebenta ng tiket sa lotto, pumunta ako sa bahay niya nang walang nakapansin at nag-iwan ng isang sobre na naglalaman ng malaking halaga ng pera sa kanyang kahon ng sulat. Alam kong kung personal kong inabot sa kanya ang pera, hindi niya ito tatanggapin." Nakakamangha kung paano gumagawa ang pag-ibig ng Diyos sa mga taong tapat!

Ang aborsyon ay isang kakila-kilabot na kasalanan

— Si Geronda, isang apatnapung taong gulang na babae at ina ng mga ganap nang matatandang anak, ay muli nang nagbuntis at nasa kanyang ikatlong buwan na ngayon. Pinipilit siya ng kanyang asawa na magpalaglag at binabantaan siyang hiwalayan siya kung tatanggi siya.

— Kung magpapalaglag siya, magbabayad ang kanyang iba pang mga anak sa pamamagitan ng karamdaman at kapahamakan. Ngayon, pinapatay ng mga magulang ang kanilang mga malulusog na anak sa pamamagitan ng aborsyon at nawawalan sila ng biyaya ng Diyos. Noong nakaraan, kung ipinanganak na may karamdaman ang isang sanggol, bininyagan ito at namatay na parang munting anghel. At hindi kailangang mag-alala tungkol sa kapalaran nito sa kabilang buhay. Naiwan sa mga magulang ang iba pang — malulusog — na mga anak, at nanatili sa kanila ang pagpapala ng Diyos. Ngunit ngayon pinapatay ng mga magulang ang kanilang malulusog na anak sa pamamagitan ng aborsyon, habang pinipilit nilang panatilihin sa buhay na ito ang kanilang maysakit na mga anak. Naglalakbay ang mga magulang sa buong Inglatera at Amerika upang pagalingin ang kanilang mga may sakit na anak. Dahil dito, mula henerasyon hanggang henerasyon, ang mga ipinapanganak na bata ay unti-unting nagiging hindi gaanong malusog. Sapagkat kahit na magawa ng mga magulang na pagalingin ang kanilang mga anak at hindi sila mamatay kundi magpakasal, ang mga anak na kanilang ipapanganak ay maaaring magkasakit din. Nakikita mo ba kung saan hahantong ang lahat ng ito? Ngunit kung ang mga magulang ay magkakaroon hindi ng isa, kundi ng maraming anak, hindi na nila kailangang maghirap nang husto, maglakbay mula sa isang doktor papunta sa iba at sa ibang bansa, para lamang pahabain ang buhay ng isang may sakit na anak. Ang may sakit na anak ay pupunta sa Diyos. At pupunta sa Kanya na parang isang anghel.

— Geronda, nabasa ko sa isang lugar na 50 milyong aborsiyon ang isinasagawa sa buong mundo bawat taon,³⁶ at 200,000 kababaihan ang namamatay dahil dito.

³⁶ Ibinigay noong 1989. — *Tala ng tagasalin*. Ayon sa opisyal na datos para sa 2001, 1.9 milyong aborsiyon ang isinagawa sa Russia. Sa katotohanan, mas mataas nang malaki ang bilang na ito. — *Tala ng patnugot*.

— Pinapatay ang mga bata dahil, ayon sa kanila, kung lalaki ang populasyon, wala nang matitira para sa mga nabubuhay pa na pagkain, at magkakaroon ng kakulangan sa mga pangunahing pangangailangan ng buhay. Ngunit napakaraming hindi nagagamit na lupa at napakaraming kagubatan, at sa tulong ng makabagong teknolohiya maaari itong mabilis na gawing, halimbawa, taniman ng oliba na maaaring ipamahagi sa mga mahihirap. At walang panganib na ang pagputol ng mga puno ay magdudulot ng kakulangan sa oksiheno, dahil itatanim ang mga punong tanim sa halip na mga ligaw na puno. Sa Amerika sinusunog nila ang trigo, samantalang dito sa Gresya, inihuhukay ang prutas at iba pang ani sa lupa [upang hindi bumaba ang kanilang presyo]. Samantala, sa Aprika, namamatay sa gutom ang mga tao. Nang nagkaroon ng matinding tagtuyot sa Abyssinia at namamatay ang mga tao sa pagod, hiniling ko sa isang may-ari ng barko na kakilala ko—na tumutulong sa mga tao sa ganitong sitwasyon—na manawagan sa mga naglililing ng prutas at gulay sa lupa, , at hilingin sa kanila na i-karga nang libre ang mga panindang ito sa isang barko upang madala sa mga nagugutom. Ngunit gaano man niya sila pakiusapan, tumanggi sila.

Ilang libong mga embryo ng tao ang pinapatay araw-araw! Ang aborsyon ay isang kakilakilabot na kasalanan. Ang aborsyon ay pagpatay—at hindi lamang basta pagpatay, kundi isang napakaseryosong pagpatay, dahil ito ay pagpatay sa mga batang hindi nabinyagan. Dapat maunawaan ng mga magulang na ang buhay ng tao ay nagsisimula sa sandaling mabuo sa sinapupunan.

Isang gabi, ayon sa kalooban ng Diyos, nagkaroon ako ng nakakatakot na pangitain. Pagkatapos noon, naunawaan ko kung ano talaga ang aborsyon! Ito ay gabi ng Martes sa Linggo ng Liwanag. Tulad ng dati, sinindiha ko ang dalawang kandila at inilagay ko ang mga ito sa dalawang lata. Karaniwan, nasusunog ang mga kandilang ito habang natutulog ako. Sinindiha ko ang mga ito para sa mga nagdurusa sa katawan at kaluluwa — kasama ko rito ang mga buhay at ang mga yumao. At gayon, sa hatinggabi, habang inuulit-ulit ko ang Panalangin kay Hesus, nakita ko ang isang malawak na bukid na napapalibutan ng pader na bato. Nataniman ng trigo ang bukid; kakasibol pa lamang ng mga punla. Nakatayo sa likod ng pader, nagpailaw ako ng kandila para sa mga yumao at inilagay ko ang mga ito sa pader na bato. Sa kaliwa ay may isang tigang at walang tubig na tanawin—bato at matatarik na bangin lamang. Ang tanawing ito ay walang tigil na nanginginig dahil sa isang malakas na ugong, na pinagsanib ng libu-libong nakakabagbag-damdaming sigaw na nakakapanginginig ng kaluluwa. Kahit ang taong pinakamabagsik, sa pagdinig nito, ay hindi maaaring manatiling walang pakialam. Pinahirapan ng mga daing na ito at hindi maintindihan ang nangyayari, narinig ko ang isang tinig na nagsasabi sa akin: "Ang isang bukid na tinamnan ng trigo na hindi pa nagsisimulang mamunga ay ang pahingahan ng mga kaluluwa ng mga patay na muling mabubuhay. Sa lugar na ito, na nanginginig at umaalog sa mga hagulgol na tumatagos sa puso, naroroon ang mga kaluluwa ng mga batang pinatay sa pamamagitan ng aborsyon." Matapos maranasan ito, hindi na ako makabawi mula sa matinding sakit na naramdaman ko para sa mga kaluluwa ng mga batang ito. Hindi rin ako makahiga upang magpahinga, kahit na lubos akong pagod.

— Geronda, may magagawa ba para ma-revoke ang batas na nagpapalegalisa ng aborsyon?

Maaari ito, ngunit kailangang kumilos ang estado at ang Simbahan upang maging mulat ang mga tao sa mga kahihinatnan ng mababang bilang ng kapanganakan. Dapat ipaliwanag ng mga pari sa mga tao na ang batas sa aborsyon ay sumasalungat sa mga utos ng Ebanghelyo. Ang mga doktor naman ay dapat magsalita tungkol sa mga panganib na kinahaharap ng mga kababaihang nagpapalaglag. Tingnan: Ang mga Europeo, na minsang nagkaroon ng kultura ng wastong pag-uugali, ay ipinamana ito sa kanilang mga anak bilang pamana. Tayo naman, na minsang may takot sa Diyos, ay nawala na ito at wala tayong iniwan na pamana para sa mga susunod na henerasyon. Kaya ngayon pinapayagan na natin ang aborsyon at nilalegalisa ang mga sibil na pakikipagsosyo...

Kung ang isang tao lamang ang lumalabag sa isang utos ng Ebanghelyo, ang pananagutan ay nasa taong iyon lamang. Ngunit kung ang isang bagay na sumasalungat sa mga utos ng Ebanghelyo

ay maging batas ng estado, ang galit ng Diyos ay bumabagsak sa buong bansa — upang ito ay disiplinahin.

Kabanata 2.

Tungkol sa papel ng ina sa pagpapalaki ng mga anak

Pag-ibig ng isang Ina

— Geronda, minsan ninyong sinabi sa amin na sa pamamagitan ng pag-ibig lumalago at naghihinog ang isang tao.

Hindi sapat ang simpleng pagmamahal sa isang tao. Dapat mahalín ang iba nang higit pa kaysa sa sarili. Mahal ng isang ina ang kanyang mga anak nang higit pa kaysa sa sarili. Upang pakainin ang kanyang mga anak, siya mismo ang nagugutom. Ngunit ang kagalakang nararanasan niya ay higit pa sa kagalakang nararanasan ng kanyang mga anak. Ang mga bata ay napapalusog nang pisikal, samantalang ang ina ay napapalusog nang espiritwal. Nararanasan nila ang pisikal na kasiyahan ng pagkain, samantalang siya ay nagagalak sa espiritwal na kagalakan.

Ang isang dalagang hindi pa kasal ay maaaring matulog hanggang alas-diyes ng umaga at asahan pa rin na papainitin ng kanyang ina ang kanyang gatas para sa almusal. Ang ganitong dalaga ay tamad na tamad magtrabaho. Gusto niyang ihain sa kanya ang lahat sa pinggan. Gusto niyang pagsilbihan siya ng lahat. May reklamo siya sa kanyang ina, reklamo sa kanyang ama, ngunit siya mismo ay mas gusto ang walang ginagawa. Bagaman may pag-ibig sa kanyang likas na pagkababae, hindi ito nabubuo dahil tinatanggap niya ang tulong at mga biyaya mula sa kanyang ina, ama, at mga kapatid. Gayunpaman, kapag siya mismo ay naging ina na, nagsisimula siyang maging parang isang self-charging device: habang mas pinaghihirapan niya ang kanyang gawain, mas lalo siyang nagkakaroon ng lakas — dahil ang pag-ibig ay patuloy na gumagawa sa loob niya. Dati, kapag nahahawakan niya ang isang maruming bagay, nakararamdam siya ng pagkasuklam at hinuhugasan niyang mabuti ang kanyang mga kamay gamit ang mabangong sabon. Ngunit ngayon, kapag nadumihan ng lampin ang kanyang sanggol at kailangang labhan ito, pakiramdam niya ay parang kumukuha lang siya ng mga kendi na marmalade! Wala siyang nararamdamang pagkasuklam. Dati, kapag siya ay nagising, malakas niyang ipinapahayag ang kanyang pagkadismaya sa pagkagising. Ngayon, kapag umiiyak ang anak niya, nagigising siya buong gabi, at hindi niya ito pinroblema. Inaalagaan niya ang kanyang sanggol at ikinagagalak niya ito. Bakit? Dahil hindi na siya bata. Naging ina na siya, at taglay na niya ang pagkamapagkalinga at pag-ibig.

Karapat-dapat ding pansinin na ang isang ina ay nagpapakita ng mas malaking pagmamahal at pagsasakripisyo kaysa sa ama, dahil hindi gaanong nabibigyan ng pagkakataon ang ama na gumawa ng ganitong mga sakripisyo. Ang ina ay nahihirapan kasama ang kanyang mga anak at mas maraming oras ang ginugugol niya sa pag-aalaga sa kanila kaysa sa ama, ngunit kasabay nito ay nagkakarga rin siya ng enerhiya mula sa kanila, binibigyan sila ng kanyang buong pagmamahal. Sa kabilang banda, hindi gaanong nahihirapan ang ama kasama ang kanyang mga anak gaya ng ina, at hindi rin siya kumukuha ng lakas mula sa kanila; kaya hindi kasing laki ng pagmamahal ng ina ang pagmamahal ng ama.

Ilang ina ang lumalapit sa akin na umiiyak at humihiling: 'Manalangin ka para sa anak ko, Ama.' Wala kang ideya kung gaano sila nababahala! Bihira mong marinig ang isang lalaki na nagsasabing: 'Manalangin ka para sa akin; naligaw ang anak ko.' Ngayong araw lang, isang ina na may walong anak ang dumalaw sa akin. Sa labis na kaba, itinulak ng dukhang babaeng ito nang dahan-dahan ang

kanyang mga munting anak pasulong at inayos sila nang pila upang makatanggap silang lahat ng pagpapala. Isang napakabihirang tanawin ang ama na kumikilos sa ganitong paraan. At ang Rusya ay nakatiis dahil sa mga ina nito. Ang yakap ng isang ama — kung kulang ito sa Grasya ng Diyos — ay tuyo. Ngunit ang yakap ng isang ina — kahit wala ang Diyos — ay naglalaman ng sustansiya. Mahal at iginagalang ng isang anak ang kanyang ama. Ngunit ang pagmamahal na ito sa kanyang ama ay lalo pang pinapalalim ng lambing at init ng pagmamahal ng isang ina.

Ang tamang saloobin sa kawalan ng anak

Kung ang isang babaeng walang anak ay hindi lumalapit nang espiritwal sa kanyang kalagayan, siya ay nagdurusa. Napakahirap ng aking pakikibaka sa isang babaeng walang anak! Ang asawa ng dukhang babaeng ito ay may mataas na katungkulan. May-ari siya ng ilang bahay na paupahan. Bukod pa rito, mayroon silang malaking bahay kung saan sila nakatira kasama ang kanyang asawa, na tumanggap ng malaking dote mula sa kanya noong kasal nila. Ngunit lahat ay pasanin para sa kanya: ang pagpunta sa palengke, ang paghahanda ng pagkain... At hindi rin siya marunong magluto. Nakaupo lang sa bahay, tina-tawagan niya ang isang restawran at pinapa-deliver ang mga lutong pagkain. Mayroon siyang lahat, ngunit pinahihirapan siya dahil wala sa mga iyon ang nagbibigay sa kanya ng kagalakan. Nakaupo lang siya sa bahay buong araw: hindi tama ito, hindi rin tama iyon. Nakakabagot ang isang gawain, masyadong nakakapagod naman ang isa pa... Nang magsimulang bumigat ang iniisip niya, napilitan siyang uminom ng gamot. Kumuha ng trabahong gagawin sa bahay ang asawa niya para mapasaya siya, pero siya, dahil hindi alam kung paano magpalipas ng oras, ay nakatayo sa likod niya habang naliligo. Siyempre, na-stress ang kawawang lalaki: bukod pa sa lahat ng iyon, kailangan pa niyang matapos ang trabaho niya! Nang nakilala ko siya, pinayuhan ko siya: "Huwag kang nakaupo lang sa bahay buong araw! Mabubulok ka nang husto niyan! Pumunta ka sa ospital, dalawin mo ang mga maysakit..." "Pero saan naman ako pupunta, Ama?" ang sagot niya. "Talaga bang kaya ko iyon?" "Sige," sabi ko, "gawin mo ito: kapag oras na para sa unang oras, basahin mo iyon; pagkatapos, sa takdang panahon, basahin mo ang ikatlong oras, at iba pa."³⁷ Magdagdag ka rin ng isa o dalawang dasal..." "Hindi ko kaya," ang sagot niya. "Sige," sabi ko, "kung ganoon, magbasa ka nang husto ng Mga Buhay ng mga Santo." Sinabi ko sa kanya na basahin ang mga buhay ng lahat ng babaeng naging santo, sa pag-asang may mababasa siya na tatagos sa kanyang kaluluwa at makakatulong sa kanya. Sa matinding hrap, nagawa kong ibalik siya sa tamang landas upang hindi siya mapunta sa mental asylum. Ang babaeng ito ay winasak ang sarili nang lubusan. Isang makapangyarihang makina, ngunit ang langis nito ay medyo nanigas.

Sa lahat ng ito, nais kong sabihin na nanghihina ang puso ng isang babae kung ang pag-ibig na likas sa kanyang kalikasan ay walang mapupuntahan. Tingnan mo: maaaring may limang, anim, o kahit walong anak ang isang babae. Maaaring wala siyang kahit isang sentimo, ngunit masaya siya. Taglay niya ang marangal na kabutihang-loob at matapang na katatagan. Bakit? Dahil natagpuan niya ang kanyang layunin.

May isang partikular na pangyayari na nanatili sa aking alaala. Ang kakilala ko ay may dalawang kapatid na babae. Ang isa ay nag-asawa nang napakabata at nagkaroon ng maraming anak. Inialay ng babaeng ito ang kanyang buhay sa iba. Bukod sa iba pa, bilang mananahi, siya ay tumatahi ng mga damit at sa ganitong paraan ay nagbibigay ng limos sa mga mahihirap. Noong isang araw ay dumalaw siya at sinabi sa akin, 'May apo na ako ngayon!' Nanlilisang sa tuwa ang puso niya. Ang isa pa niyang kapatid naman ay hindi kailanman nag-asawa. Ngunit wala siyang nakuhang espiritwal

³⁷ Ang Mga Oras ay isang maikling serbisyong liturhikal na bumubuo sa pang-araw-araw na siklo ng pagsamba. Ang Mga Oras, na binibigkas sa tiyak na mga oras, ay nagpapabanal sa mga oras kung saan hinati ang araw noong panahon ng Roma. Binabasa ang Unang Oras bandang alas-6 ng umaga, ang Ikatlong Oras bandang alas-9 ng umaga, ang Ikaanim na Oras bandang tanghali, at ang Ikasiyam na Oras bandang alas-3 ng hapon.

na benepisyo mula sa kanyang walang-alalang kalagayan. Ang hirap ng kanyang kalagayan! Pinakamabuting huwag nang itanong kung paano siya nabuhay... Inaasahan niyang aalagaan siya ng matanda nang kanyang ina, at nagreklamo pa nga siya na hindi ito ginagawa nang masigasig. Nakikita mo ba? Hindi siya naging ina, kaya wala ring nagbago sa kanyang kalooban. Ngunit sa pagtulong sa mga nangangailangan, maaari sana niyang isabuhay ang pag-ibig na likas na nasa kanyang pagkababae, at makinabang dito. Gayunpaman, hindi niya ito ginawa.

Kaya sinasabi ko na kailangang magsakripisyo ang isang babae. Ang isang lalaki — kahit hindi niya pinagyayaman ang pag-ibig sa kanyang sarili — ay hindi nakararanas ng anumang partikular na pinsala. Gayunpaman, ang isang babae na taglay ang pag-ibig ngunit hindi ito tinutuloy sa tamang direksyon ay parang makina na nakabukas ngunit, dahil kulang sa hilaw na materyales, ay nag-iidle, nanginginig ang sarili at ang iba.

Ang pagtitiis ng isang ina

— Geronda, sa isa sa kanyang mga liham sa mga madre, hinihikayat ni San Nektarios ng Aegina ang mga madre na huwag kalimutan na sila ay mga babae, at gayahin ang mga banal na babae kaysa sa mga banal na lalaki.³⁸ Bakit sinasabi ito ng Santo? Marahil dahil kulang sa tibay ang mga babae?

— Kanino? Kulang ba sa tibay ang mga babaeng ito? Namamangha talaga ako sa dami ng kanilang tibay! Pagkatapos ng lahat, pito ang ugat nila! Maaaring mas mahina ang katawan ng babae kaysa sa lalaki, ngunit mayroon siyang matibay na puso, at sa paggamit nito, taglay niya ang tibay na hihigit sa lakas ng lalaki. Oo, may pisikal na lakas ang lalaki, ngunit kulang siya sa pusong taglay ng babae. Noong isang beses, pinapanood ko ang isang pusa na pumasok sa kubo ko kasama ang kanyang mga kuting. Payat na payat siya; mabilang mo pa ang kanyang mga tadyang. Isang araw, may isang malaking asong pang-huli ang pumasok sa bakuran ko. Si Kurd – iyon ang pangalan ng pusa – ay tumakbo nang mabilis, samantalang ang pusa ay naghanda para sa labanan, inarkada ang kanyang likod, nagpose nang nakakatakot at handa nang umatake sa aso. Namangha ako nang husto: saan kaya niya nakuha ang ganoong tapang! Kita mo: ipinagtatanggol niya ang kanyang mga kuting.

Ang isang ina ay nagdurusa at nagtatrabaho hanggang sa buto, ngunit hindi niya nararamdaman ang sakit o pagod. Pinipilit niya ang sarili [na magtrabaho], ngunit dahil mahal niya ang kanyang mga anak at ang kanyang tahanan, ginagawa niya ang lahat nang may kagalakan. Ang isang taong nakahiga buong araw ay mas napapagod kaysa sa kanya. Naalala ko noong kami'y mga bata pa, kinailangan ng aming ina na kumuha ng tubig mula sa malayo, pati na rin magluto, maghurno ng tinapay, maglabada, at bukod pa rito ay magtrabaho sa bukid. At higit pa rito, hindi kami nagbigay ng kapayapaan sa kanya: kapag nag-aaway kami, nadagdagan pa ang kanyang napakaraming gawaing-bahay at problema ng dagdag na pasanin na maging hukom pa! Ngunit sasabihin niya: 'Tungkulin ko ito. Dapat kong gawin ang lahat ng ito at huwag magreklamo.' Taos-puso at may kabaitan ang kanyang sinasabi. Mahal niya ang kanyang tahanan, mahal niya ang kanyang mga anak, at hindi siya napapagod sa kanyang mga gawaing-bahay at mga alalahanin. Ginawa niya ang lahat nang buong puso, nang may kagalakan.

At habang lumilipas ang mga taon, lalo pang minamahal ng kanyang ina ang kanyang tahanan. Hindi na siya kasing bata noon; gayunpaman, sa kabila nito, mas lalo niyang isinusuko ang sarili upang palakihin din ang kanyang mga apo. Wala nang gaanong lakas ang natitira sa kanya, ngunit buong puso niyang ginagampanan ang lahat ng kanyang tungkulin, at ang kanyang lakas ay nalalampasan pa ang ng kanyang asawa, pati na rin ang sariling lakas noong siya'y bata pa.

Alam mo, Geronda, kahit na may sakit sila, mas kalmado pa rin ang mga babae kaysa sa mga lalaki.

³⁸ San Nektarios, Obispo ng Pentapolis. 35 Pastoral Epistles, Epistola 26. Inilathala ng Aupakoē. Athens, 1993. p. 12.

— Alam mo ba kung ano ang nangyayari rito? Maraming beses nang nagkasakit ang sariling anak ng ina, kaya alam niya kung ano ang sakit; may malawak siyang karanasan dito. Naalala niya kung ilang beses tumaas ang lagnat ng kanyang munting anak at ilang beses itong bumaba. Nasaksihan na niya ang iba't ibang sitwasyon: halimbawa, kung paano ang batang nahihirapang huminga o nawawalan ng malay ay bumabalik ang malay kapag banayad niyang pinisil ang pisngi. Hindi ito nakikita ng isang lalaki, at wala siyang ganoong karanasan. Kaya, nang mapagtanto niyang tumaas ang lagnat ng bata o pumutla ito, nagkakapanik at kinakabahan ang lalaki: 'Namatay na ang bata! Ano na ang gagawin natin ngayon? Tara na, tawagan natin agad ang doktor!'

Pagbubuntis at pagpapasuso

Nagsisimula ang pag-aalaga sa isang bata habang nagdadalang-tao. Kung ang ina na nagdadala ng bata sa kanyang sinapupunan ay nababahala o nalulungkot, nababahala rin ang sanggol sa kanyang sinapupunan. At kung ang ina ay nananalangin at namumuhay nang espiritwal, ang sanggol sa kanyang sinapupunan ay pinapabanal. Kaya habang buntis, dapat niyang bigkasin ang Panalangin kay Hesus, basahin ang mga sipi mula sa Ebanghelyo, kantahin ang mga himno ng simbahan, at panatilihin payapa ang kanyang kaluluwa. Ngunit dapat ding maging maingat ang kanyang mga mahal sa buhay, upang hindi siya maabala. Sa ganitong paraan, ang ipapanganak na bata ay magiging banal, at hindi haharap sa anumang suliranin ang mga magulang kasama siya — hindi habang siya ay bata pa, ni kapag siya ay lumaki na.

Pagkapanganak ng sanggol, dapat siyang pasusuan ng ina — mas matagal, mas mabuti. Pinapalusog ng gatas ng ina ang kalusugan ng mga bata. Sa pagpapasuso, hindi lang gatas ang natatanggap ng mga sanggol: nasisipsip din nila ang pagmamahal, lambing, ginhawa, at pakiramdam ng seguridad, at sa ganitong paraan lumalaki silang may matatag na pagkatao. Ngunit bukod pa rito, nakakatulong din ang pagpapasuso sa ina mismo. Kung hindi papapasuso ang mga ina sa kanilang mga anak, maaaring magkaroon ng mga abnormalidad sa kanilang katawan, na maaaring humantong sa [kanser] at pagtanggal ng suso.

Noong araw, kung may gatas ang isang ina, kayang pasusuan niya ang sariling sanggol at pati na ang sanggol ng kapitbahay. Ngunit ngayon, maraming ina ang nahihirapang pasusuan kahit ang sariling anak. Ang isang inang tamad at hindi nagpapasuso sa anak ay naipapasa rin sa kaniya ang 'germs' ng katamaran at pagiging tamad. Noong nakaraan, ang mga lata ng gatas na kondensada ay may larawan ng isang ina na may sanggol sa bisig, ngunit ngayon ay ipinapakita nila ang isang 'ina' na may hawak na mga bulaklak! Hindi pinapasuso ng mga ina ang kanilang mga anak, kaya lumalaki ang mga bata nang walang aliw. Sino ang magbibigay sa kanila ng lambing at pag-ibig? Isang lata ng gatas ng baka? Sinisipsip ng mga sanggol ang utong na nakakabit sa isang 'yelong' bote ng salamin, at ang kanilang mga puso ay nagiging malamig din. At paglaki nila, naghahanap din sila ng aliw sa bote — sa mga bar. Para makalimutan ang kanilang panloob na kaguluhan, nagsisimula silang uminom at nagiging adik sa alak. Kung ang mga bata ay hindi nakatanggap ng lambing, , hindi rin nila magkakaroon ng sapat na lambing na maipapasa sa kanilang sariling mga anak. Kaya ang isang bagay ay humahantong sa iba pa. At pagkatapos ay dumarating ang mga ina at nagsisimulang manalangin: 'Ipagdasal mo ako, Ama! Nawawala ko ang aking anak.'

Isang ina na nagtatrabaho

- Geronda, dapat bang magtrabaho ang isang babae?
- At ano ang sinasabi ng kanyang asawa tungkol dito?
- Iniwan niya sa kanya ang desisyon.

— Hindi madali para sa isang babae na basta na lang iwan ang trabaho at itutok ang sarili sa kanyang mga anak kung siya ay nag-aral bago magpakasal. Gayunpaman, ang isang babaeng hindi nakapag-aral at may simpleng trabaho ay maaaring iwan ito nang walang kahirap-hirap.

— Geronda, sa tingin ko, kung walang anak ang isang babae, kapaki-pakinabang sa kanya ang trabaho.

— Kaya, sinasabi mo ba na kung wala siyang anak, kailangan na niyang magtrabaho? Pagkatapos ng lahat, marami pa namang ibang bagay ang maaari niyang gawin. Siyempre, kung may anak siya, mas mabuti na lang na manatili siya sa bahay. Kung hindi, paano niya sila aalagaan?

— Geronda, maraming kababaihan ang nagsasabing napipilitan silang magtrabaho dahil hindi nila kayang ipagkasya ang kanilang gastusin.

— Hindi nila matustusan ang kanilang pangangailangan dahil gusto nila ng telebisyon, video recorder, kotse at iba pa. Kaya kailangan nilang magtrabaho, at ang resulta ay napapabayaang nila ang kanilang sariling mga anak at nawawala sila. Kung ang ama lamang ang nagtatrabaho at nakikisapat na lang ang pamilya sa kaunti, hindi mag-eexist ang problemang ito. Ngunit dahil pareho silang nagtatrabaho — diumano'y dahil kulang sila sa pera — nagkakawatak-watak ang pamilya at nawawala ang tunay nitong layunin. At ano pa ang maiwan para sa mga anak pagkatapos noon? Kung mas payak ang pamumuhay ng mga ina, hindi sila magpapakapagod nang husto, at magiging masaya ang kanilang mga anak. Isang lalaki ang marunong ng pitong banyagang wika, samantalang ang kanyang asawa ay nagsumikap nang husto upang matutunan ang apat. Nagbibigay din siya ng pribadong leksyon at, upang mapanatiling maayos ang kanyang sarili sa trabaho, namumuhay sa pamamagitan ng mga tableta. Ang mga anak ng mag-asawang ito ay ipinanganak na malusog ngunit lumaking may sakit sa pag-iisip. Sa huli, lumapit sila sa 'tulong' ng mga psychoanalyst... Kaya pinapayuhan ko ang mga ina na gawing mas payak ang kanilang buhay upang mas makapaglaan sila ng oras sa kanilang mga anak na nangangailangan sa kanila. Iba ang usapin kung ang isang ina ay may ginagawa sa bahay na maaari niyang pagtuunan ng pansin kapag napagod na siya sa pag-aalaga sa mga anak. Habang nasa bahay, maaaring bantayan ng ina ang kanyang mga anak at gumawa ng ibang gawain. Nakakatulong ito sa pamilya na maiwasan ang maraming problema.

Ngayon, ang mga bata ay 'nagugutom' sa kakulangan ng pagmamahal ng ina. Gayunpaman, hindi nila natututuhan ang sariling wika, dahil ang kanilang mga ina ay naglalaan ng buong araw sa trabaho, iniwan ang mga bata sa pangangalaga ng mga estranghero — madalas mga dayuhang babae. Ang mga batang nasa ampuhan, kung saan sa hanay ng mga tagapag-alaga ay maaaring may isang babae mula sa isang Kristiyanong kapatiran na nagpanata ng celibacy at nagpapakita sa kanila ng kahit kaunting lambing, ay nasa sitwasyong libong beses na mas mabuti kaysa sa mga batang iniwan ng kanilang mga magulang sa pangangalaga ng mga babaeng binabayaran para alagaan sila! At alam mo ba kung saan humahantong ang lahat ng ito? Ibig sabihin, kung ang isang bata ay walang iisang ina, mayroon siyang napakaraming tagapag-alaga!

Mga Gawaing-bahay at ang Espiritual na Buhay ng Isang Ina

— Geronda, paano maaayos ng isang maybahay ang kanyang mga gawain at responsibilidad upang magkaroon din siya ng oras para sa panalangin? Anong balanse ang dapat panatilihin sa pagitan ng trabaho at panalangin?

— Karaniwang kulang sa pagtitimpi ang mga kababaihan sa kanilang mga gawain. Palagi silang sabik na magdagdag pa ng mas marami sa kanilang mga tungkulin at pag-aalala. Sa kanilang malalaking puso, kayang-kaya ng mga kababaihan na pamahalaan nang mabuti ang 'sambahayan' ng kanilang kaluluwa, ngunit sa halip ay sinasayang nila ang kanilang mga puso sa mga walang kabuluhang bagay. Halimbawa, isipin na mayroon tayong baso na pinalamutian ng magagandang disenyo, guhit, at iba pa. Kung hindi ito pinalamutian ng mga guhit na iyon, hindi naman nito

pipigilan ang pagganap nito sa layunin nito. Gayunpaman, pumapasok ang mga babae sa isang tindahan at nagsisimulang ipaliwanag sa tindero: "Hindi, hindi, kailangan kong itaas ang mga guhit hanggang dito, at hindi ganoon ang pagkakagawa, kundi ganito." At kung may maliit na bulaklak na nakalarawan dito, tuwang-tuwa ang kanilang puso! Sa ganitong paraan, nasasayang ng isang babae ang buong potensyal niya. Bihira kang makakasalubong ng lalaking nagbibigay pansin sa ganitong mga bagay. Halimbawa, ang lampara sa mesa: kung kayumanggi o itim ito, hindi ito mapapansin ng lalaki. Samantala, ang babae ay gusto ng maganda; nagagalak siya at ibinibigay ang kaunting bahagi ng kanyang puso sa kagandahang iyon. Ibinibigay niya ang isa pang bahagi sa iba pang bagay na kanyang nakikitang 'maganda', ngunit ano ang natitira para kay Cristo? Pagnguya at pagkapagod habang nananalangin. Habang ang puso ng isang babae ay lumalayo sa mga magagandang bagay, lalo itong lumalapit kay Kristo. At kung ang puso ay ibinibigay kay Kristo, nagkakaroon ito ng dakilang kapangyarihan! Noong isang araw, nakilala ko ang isang babae na lubos na nagtiwala sa Diyos. Makikita mo ang isang matamis na apoy na nagniningas sa kanyang kalooban! Sinusugatan niya ang bawat gawain nang may sigla. Dati, ang babaeng ito ay lubos na makalupa, bagaman mabait ang kanyang puso, at sa isang punto ay sumiklab ang isang kislap sa kanyang kaluluwa. Itinapon niya ang lahat ng kanyang gintong alahas at marangyang damit. Ngayon ay namumuhay siya nang may kahanga-hangang kasimplehan! Nagsusumikap siya, isinasagawa ang espirituwal na gawain sa kanyang sarili. Napuno ng paghahain sa sarili ang kanyang mga gawa! Nauwi na siya sa 'panghihimagsik' at 'selos' sa mga santo — sa pinakamagandang kahulugan ng mga salitang iyon. Alam mo ba kung ilang butil ng rosaryo ang pinagdadaanan niya ng kanyang mga daliri sa panalangin, kung anong mga pag-aayuno ang kanyang ginagawa, kung gaano karaming oras ang inilalaan niya sa pagbabasa ng Salmo!... Tunay na kahanga-hanga! Ang pag-a-ascetismo ay naging kanyang pinagkukunan ng lakas.

— Geronda, minsan sinabi sa akin ng isang ina: 'Mahina ako sa katawan at napapagod nang husto. Hindi ko nagagawa ang mga gawaing-bahay ko, at wala na akong natitirang oras para sa panalangin.'

— Upang magkaroon ng oras para sa panalangin, kailangang pasimplehin niya ang kanyang buhay. Sa pamamagitan ng pagiging simple, marami ang kayang makamit ng isang ina. May karapatan ang isang ina na sabihin 'pagod na ako' kung pinasimple niya ang kanyang buhay at nagsusumikap nang husto dahil lamang sa marami siyang anak. Gayunpaman, kung sinasayang niya ang kanyang oras sa pagpapaganda ng kanyang tahanan para humanga ang mga dayuhan, ano ang masasabi? Ang ilang ina, na nais na maayos ang bawat gamit sa kanilang bahay, ay inaapi at 'pinipigilan' ang kanilang mga anak sa pamamagitan ng hindi pagpapahintulot sa kanila na ilipat ang isang upuan o unan sa ibang lugar. Pinipilit nila ang kanilang mga anak na mabuhay ayon sa disiplinang parang militar, kaya ang mga batang ipinanganak na normal ay sa kasamaang palad lumalaking hindi na lubos na normal. Kung makita ng isang matalinong tao na sa isang malaking pamilya ay nasa tamang ayos ang bawat gamit, iisipin niya na baka may kapansanan sa pag-iisip ang mga bata, o kaya naman ay malupit at mapang-api ang ina na pinipilit silang sumunod sa disiplinang militar. Sa huling kaso, naninirahan ang takot sa puso ng mga bata, at ang takot na ito ang nagtutulak sa kanila na kumilos nang may disiplina. Noong isang beses, napunta ako sa isang bahay na maraming bata. Natuwa ako nang husto sa mga batang kalokohan ng mga munting bata, na nagwasak sa mundanong kaayusan na nagsasaad: 'lahat ng bagay ay nasa kani-kanilang lugar.' Ang 'kaayusang' ito ang pinakamalaking kaguluhan sa lahat, na labis na sumisipsip ng lakas ng makabagong tao.

Noong nakaraan, walang mga espirituwal na aklat, at hindi makapaglibang ang mga ina o makahanap ng kaaliwan sa pagbabasa. Sa kasalukuyan, napakaraming aklat ng mga Ama ng Simbahan ang nailathala, marami rito ang naisalin sa makabagong wika, ngunit sa kasamaang palad, karamihan sa mga ina ay hindi pinapansin ang kayamanang ito at ginugugol ang kanilang oras sa mga walang kabuluhang bagay o patuloy na nagtatrabaho lamang upang makaraos.

Sa halip na masigasig at pedantiko niyang pagtuunan ang mga gawaing-bahay — na isang walang-kaluluwang gawain — mas mabuting itoon ng isang ina ang pansin sa pagpapalaki ng kanyang mga anak. Pag-usapan niya sila tungkol kay Kristo at basahin sa kanila ang Mga Buhay ng mga Santo. Kasabay nito, dapat niyang linisin ang kanyang sariling kaluluwa — upang siya rin ay makinang sa espirituwal. Ang espirituwal na buhay ng isang ina ay, nang hindi namamalayan at tahimik, makatutulong ding mag- sa mga kaluluwa ng kanyang mga anak. Sa ganitong paraan, mamumuhay nang may kagalakan ang kanyang mga anak at siya mismo ay magiging masaya, sapagkat si Cristo ay mananahan sa kanyang kalooban. Kung ang isang ina ay hindi makahanap ng oras kahit para bigkasin ang 'Banal na Diyos', paano nga ba mapapabanal ang kanyang mga anak?

— Geronda, ano ang dapat gawin kung ang isang ina ay maraming anak at maraming gawain?

— Pero hindi ba maaari siyang manalangin habang nag-aayos ng bahay? Tinuruan ako ng aking ina ng Panalangin kay Hesus. Noong bata pa kami at nakagawa kami ng kalokohan, at malapit na siyang magalit, maririnig ko siyang nagsimulang manalangin nang malakas: 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa akin. Habang inilalagay niya ang tinapay sa hurno, sasabihin ng aking ina: "Sa pangalan ni Cristo at ng Pinakabanal na Ina ng Diyos." Habang minamasa ang harina at naghahanda ng pagkain, patuloy din niyang binibigkas ang Panalangin kay Hesus. Sa ganitong paraan, pinabanal niya ang sarili, pinabanal ang tinapay at pagkain na inihanda niya, at gayundin ang mga kumain nito.

Ilan nga ba ang mga ina na, matapos mamuhay nang banal, ay naging banal din ang kanilang mga anak! Halimbawa, ang ina ng matandang Hadji-Georgy. Maging ang gatas ng biyayang inang ito, na nagpasuso sa sanggol na si Gabriel — gaya ng pagkakakilala sa matandang Hadji-Georgy sa mundo — ay may katangiang pag-a-ascetiko. Nagkaroon ang babaeng ito ng dalawang anak, at pagkatapos ay namuhay sila ng kanyang asawa nang may kabanalan, nagmamahalan na parang magkapatid. Mula pagkabata, namumukod-tangi ang ina ni Hadji-Georgy sa kanyang espiritu ng asketiko, dahil ang kanyang kapatid ay isang madre at isang asketa. Madalas niyang binibisita ang kanyang kapatid na madre at, kahit na siya ay nag-asawa na, dumadalaw pa rin ito upang makita siya kasama ang kanyang mga anak. Ang ama ni Gabriel ay isang taong deboto rin. Siya ay isang mangangalakal kaya't ginugugol niya ang karamihan ng kanyang oras na malayo sa bahay. Nagbigay ito sa kanyang ina ng magandang pagkakataon na mamuhay nang payak, nang hindi nag-aalala o nababahala sa maraming bagay,³⁹ na isama ang kanyang anak at dumalo, kasama ng iba pang mga kababaihan, sa Pagbabantay Magdamag, na kung minsan ay ginaganap sa mga kuweba at kung minsan naman sa iba't ibang kapilya. Kaya naman, sa kalaunan, ay umabot ang kanyang anak sa ganoong antas ng kabanalan.⁴⁰

Ang paggalang sa isang ina ay napakahalaga. Kung ang isang ina ay mapagkumbaba at natatakot sa Diyos, maayos ang takbo ng lahat sa tahanan. Kilala ko ang mga batang ina na ang mga mukha ay nagniningning, kahit na hindi sila nakakatanggap ng anumang tulong mula sa kahit saan. Kapag kasama ko ang kanilang mga anak, nauunawaan ko ang kalagayan ng kanilang mga ina.

³⁹ Ihambing sa Lucas 10:41.

⁴⁰ Tingnan si Elder Paisios ng Bundok Athos. Ang Matanda na si Hatzis-Georgis na Athonite, inilathala ng Banal na Hesychasterion ni San Juan na Teologo, Souroiti, Thessaloniki, 6, 2001.

Kabanata 3.

Tungkol sa Panagutan ng mga Magulang sa Pagpapalaki ng Kanilang mga Anak

Dapat ipagkatiwala ng mga magulang ang kanilang mga anak sa Diyos

Binigyan ng Diyos ang mga unang tao—si Adan at si Eba—ng dakilang biyaya na maging Kanyang mga katuwang sa paglikha. Ang mga magulang, mga lolo at lola, at mga apong-lolo at apong-lola naman ay katuwang din ng Diyos sa paglikha, sapagkat binibigyan nila ang kanilang mga anak ng katawan.

Ang Diyos, kung maaari ngang sabihin, ay may tungkuling alagaan ang mga bata. Kapag ang isang bata ay nabinyagan nang banal, inatasan ng Diyos ang isang anghel na tagapagbantay upang bantayan siya. Sa ganitong paraan, pinoprotektahan ang bata ng Diyos, ng kanyang anghel na tagapagbantay, at ng kanyang mga magulang.

Ang anghel na tagapagbantay ay laging malapit sa isang bata at tumutulong sa kaniya. Habang lumalaki ang bata, lalo nang naaalisan sa kanilang mga magulang ang mga tungkulin. Kung mamatay ang mga magulang, ang Diyos — mula sa kaitaasan at mula sa malapit — at ang anghel na tagapagbantay, na laging malapit, ay patuloy na nagbabantay sa bata sa lahat ng oras.

Dapat magbigay ang mga magulang ng espirituwal na gabay sa kanilang mga anak habang bata pa sila, dahil kapag bata pa sila, maliit pa rin ang kanilang mga kakulangan at madali itong itama. Sila ay parang bagong patatas na madaling matanggal ang balat sa kaunting pagkuskos lamang. Gayunpaman, kung pababayaang ang patatas na nakahiga, kakailanganin ang kutsilyo para balatan ito mamaya. At kung ito ay nabulok na, kailangan mong maghiwa nang mas malalim gamit ang kutsilyong iyon. Kung ang mga bata ay makatatanggap ng gabay mula sa napakabatang edad at mapupuno ng Kristo, mananatiling malapit sila sa Kanya magpakailanman. Kahit na, habang sila'y lumalaki, sila'y lumihis nang kaunti sa tamang landas dahil sa kanilang kabataan o sa masamang kasama, babalik din sila sa kanilang pag-iisip. Sapagkat ang takot sa Diyos at ang paggalang, na ipinuno sa kanilang mga puso noong sila'y bata pa, ay hindi kailanman mawawala sa kanila.

Sa paglipas ng panahon, habang nasa kabataan—ang pinakamahirap na yugto ng buhay—lumalaki ang pagkabahala ng mga magulang para sa kanilang mga anak. Nagpapatuloy ang pagkabahalang ito hanggang sa maibigay na ng mga magulang sa kanilang mga anak ang edukasyon at mailagay sila sa landas ng malayang pamumuhay. Kapag nasa yugtong ito ang mga anak, dapat gawin ng mga magulang ang lahat ng kanilang makakaya upang tulungan sila. At ang anumang lampas sa kanilang kakayahan ay dapat ipagkatiwala sa Makapangyarihang Diyos. Kung ipagkatiwala ng mga magulang ang kanilang mga anak sa Diyos, tiyak na tutulong ang Diyos sa mga bagay na hindi kayang gawin ng tao. Halimbawa, kung hindi sumusunod ang mga anak sa kanilang mga magulang, dapat ipagkatiwala sila sa Diyos kaysa gumawa ng iba't ibang paraan para 'wasakin' sila. Sa ganitong pagkakataon, dapat sabihin ng isang ina sa Diyos ang sumusunod: 'Diyos ko, hindi ako pinakikinggan ng aking mga anak. Wala na akong magawa. Ikaw na ang bahala sa kanila.'

Nabigla ako nang dumating dito ang isang ina ilang araw na ang nakalipas para sa All-Night Vigil. Matagal ko nang kilala ang babaeng ito. Lumapit siya para batiin ako. Nang makita kong kasama lamang niya ang kanyang mga nakatatandang anak, tinanong ko, 'Nasa saan ang mga maliliit?' 'Nasa bahay, Geronda,' ang sagot niya. 'Sa isang pista na tulad nito, nais naming mag-asawa na dumalo sa pagbabantay, kaya nagpasya kami: "Dahil pupunta kami sa pagbabantay at hindi para maglibang, magpapadala ang Diyos ng anghel na magbabantay sa aming mga munting anak habang wala kami." Bihira na ang ganitong tiwala sa mga panahong ito, sapagkat ang tiwala ng mga anak sa kanilang mga magulang at ang tiwala ng mga magulang sa Diyos ay parehong natuyo na. Madalas

mong marinig ang maraming magulang na nagsasabi: 'Ngunit bakit sa napakaraming tao, ang anak namin pa ang naligaw at napunta sa maling landas? Pumupunta naman kami sa simbahan!' Hindi iniaabot ng ganitong mga magulang kay Kristo ang 'screwdriver' upang higpitan Niya ang ilang maluwag na turnilyo sa kanilang mga anak. Gusto nilang sila mismo ang humawak ng lahat. Ang ganitong mga magulang ay pinahihirapan ng makasariling pagkabahala hanggang sa sila'y magkasakit — kahit na may Diyos na nagbabantay sa kanilang mga anak, at ang kanilang Anghel na Tagapagbantay ay palaging nasa kanilang tabi, na nagpoprotekta rin sa kanila. Ang mga taong ito — sa kabila ng pagiging mananampalataya — ay kumikilos na para bang hindi umiiral ang Diyos, na para bang walang Bantay-Anghel. Sinasagka nila ang banal na pakikialam. Ngunit kailangan nilang magpakumbaba at humingi ng tulong sa Diyos. At saka aalagaan at poprotektahan ng Mabuting Diyos ang kanilang mga anak.

Ang espirituwal na muling pagkabuhay ng mga bata

— Geronda, ang responsibilidad ba sa pagpapalaki ng mga bata ay nakasalalay lamang sa mga magulang?

— Pangunahing tungkulin ng mga magulang. Pagkatapos ng lahat, kung magiging mabubuting pari, mabubuting guro, at iba pa ang mga bata ay nakasalalay sa pagpapalaking kanilang natatanggap. Pagkatapos, sa kanilang bahagi, tutulungan din nila ang mga bata — ang sarili nilang mga anak at pati na rin ang mga anak ng iba. Dapat ding sabihin na ang ina, hindi ang ama, ang may mas malaking responsibilidad sa pagpapalaki ng mga anak.

Kung habang ang sanggol ay nasa sinapupunan pa, nananalangin at namumuhay nang espirituwal ang mga magulang, ang anak ay ipapanganak na banal. At kung susuportahan nila siya sa espirituwal, magiging isang banal na tao siya at, sa kanyang bahagi, ay mag-aambag sa lipunan: maglilingkod man siya sa Simbahan, papasok sa pamahalaan, o gaganap ng iba pang tungkulin. Dapat tayong lahat tumulong sa mga bata na maging mabubuting tao, upang magkaroon ng kaunting lebadura para sa mga susunod na henerasyon. Pagkatapos ng lahat, ang mga bagay ay kasalukuyang patungo sa isang sitwasyon kung saan hindi na man lang magkakaroon ng kaunting lebadura. At kung wala nang matitira, saan ito hahantong?

Ang mga magulang, sa pagdadala ng mga anak sa mundo at pagbibigay sa kanila ng katawan, ay dapat, hangga't maaari, palaguin ang kanilang muling pagsilang sa espiritu. Sapagkat kung ang isang tao ay hindi muling isinilang sa espiritu, naghihintay sa kaniya ang impiyernong paghihirap. Pagkatapos noon, dapat ipagkatiwala ng mga magulang sa mga guro ang mga bagay na hindi nila magawa para sa kanilang mga anak. Kaya naman nananalangin ang ating Simbahan 'para sa mga magulang at guro'. Gayunpaman, mayroon ding mga espirituwal na ama. Maaaring wala silang sariling anak, ngunit mas epektibo ang kanilang tulong sa pagpapalaki ng mga bata dahil nagsusumikap sila para sa kanilang muling pagsilang sa espiritu.

Ang ibig kong sabihin ay na ang bawat isa — sa kanya-kanyang paraan, sa pamamagitan ng kanya-kanyang halimbawa — ay dapat tumulong sa mga bata na muling mabinyagan sa espirituwal, upang sila'y mabuhay nang payapa sa buhay na ito at makapasok sa Paraiso. Kung ang mga bata ay magiging espirituwal na tao, hindi na nila kakailanganin ang mga batas [upang pigilan ang kasamaan]: *'Ang mga matuwid ay hindi nangangailangan ng batas.'*⁴¹ Ang batas ay para sa mga lumalabag. Ang espirituwal na awtoridad ay higit sa awtoridad ng tao.

Halimbawa ng magulang

— Geronda, ano ang dapat gawin ng mga magulang kung ang kanilang anak ay sumusuway o nagwawala?

⁴¹ Ihambing ang 1 Tim. 1:9.

— Kung ang isang bata ay sumusuway at nagkakamaling asal, may dahilan iyon. Maaaring nasasaksihan nila ang hindi angkop na pag-uugali sa bahay o sa ibang lugar, o nakakarinig ng hindi angkop na usapan. Gayunpaman, pagdating sa mga espiritwal na bagay, tinutulungan natin ang mga bata hindi sa pamamagitan ng pagpipilit kundi sa pamamagitan ng ating sariling halimbawa.

Dapat sabihin na ang isang ina ay malaking tulong sa kanyang mga anak: sa pamamagitan ng kanyang sariling halimbawa, kanyang pagsunod sa kanyang asawa, at kanyang paggalang sa kanya. Kung, sa anumang usapin, ang isang ina ay may pananaw na iba sa kanyang asawa, hindi niya dapat ipahayag ang pananaw na iyon sa harap ng mga anak, baka samantalain ng Masamang Isa ang sitwasyon. Hindi kailanman dapat pahinain ng ina ang pagtingin ng kanyang mga anak sa kanilang ama. Kahit na may kasalanan ang ama, dapat niyang ipagtanggol siya. Halimbawa, kung kumilos nang hindi mabuti ang ama, dapat sabihin ng ina sa mga anak: 'Pagod si Tatay; nagtrabaho siya buong gabi para matapos ang isang agarang gawain. At ginagawa niya ito para sa inyo.'

Maraming magulang ang nag-aaway sa harap ng kanilang mga anak, kaya nagiging masamang halimbawa. Ang mga kawawang bata ay nagiging malungkot at nababahala. Pagkatapos, sa pagsisikap na aliwin sila, sinisikap ng mga magulang na tuparin ang bawat pabuya nila. Ang ama, na nais mapasaya ang anak, ay nagsisimulang 'bilhin' ang pabor nito: "O sige, mahal ko, sabihin mo sa akin, ano ang gusto mong bilhin ko para sa'yo?" Ang ina naman ay sumusunod sa bawat pabigla-biglang gusto ng anak, at sa huli ay lumalaki ang mga bata bilang mga pasaway at maluhong anak. Pagkatapos, kung hindi matutupad ng mga magulang ang gusto nila, binabantaan ng mga bata ang kanilang mga magulang na magpapakamatay sila.

Nakikita ko kung gaano kalaking tulong sa mga bata ang mabuting halimbawa ng magulang. Ngayon ay may mga bisita ako: dalawang munting batang babae — isa ay tatlong taong gulang at ang isa ay apat — kasama ang kanilang mga magulang, na mga taong deboto. Ang saya na hatid sa akin ng mga munting ito! Para silang maliliit na anghel. Nakaupo silang magkatabi at tinakpan nila ng laylay ng kanilang mga damit ang kanilang mga tuhod. Ang ganoong kabanalan at paggalang ang ipinakita nila! At lahat ng ito ay dahil nakita nila kung paano kumikilos ang kanilang mga magulang. Nang makita nilang mahal at iginagalang ng kanilang mga magulang ang isa't isa, kumikilos nang maingat, nananalangin at gumagawa ng mga ganitong bagay, inilalagay ng mga bata ang lahat ng ito sa kanilang mga kaluluwa. Kaya sinasabi ko na kung ipapamana ng mga magulang ang kanilang kabanalan sa kanilang mga anak, ito ang pinakamahusay na pamana na maiiwan nila sa kanila.

Kung sana'y nakita mo ang munting batang babae na nakilala ko sa Australia! Anong karangalan ang taglay niya! Pagdating namin sa Canberra, matapos kong tanggapin ang huling dalawang bisita mula sa na nais makita ako, ay mag-uwi na sana ako. Tumingala ako nang may nakita akong kotse na huminto, at bumaba ang isang mag-asawa kasama ang kanilang munting anak na babae. "Geronda, nahuli rin namin kayo sa wakas," sabi nila. "Oo," sagot ko, "mag-aalis na kami." "Geronda," sabi ng asawa, "hindi na ninyo kailangang makita ako; hindi ito abala. Hayaan ninyo ang asawa ko na kunin ang kaunting oras ninyo para hindi siya malungkot. Sadyang sensitibo siyang tao, alam mo." Tumabi kami ng asawa niya para maiparinig niya sa akin ang gusto niyang sabihin. Nagsimulang tumakbo ang munting batang babae para habulin siya. "Manatili ka rito," sabi ko sa batang babae, "babalik si Nanay agad." "May nanay ka ba?" tanong niya sa akin. "Wala," sagot ko. Nakita kong kumikislap ang luha sa kanyang mga mata. "Gusto mo ba," tanong niya, "na ibigay ko sa'yo ang nanay ko?" Pagkatapos ay tinanong ko naman siya: "May lolo ka ba?" "Wala," sagot niya. "Gusto mo bang magkaroon ng lolo?" "Gusto ko, gusto ko," masayang sabi niya. "Gusto mo bang lumipat ka rito sa amin, o gusto mo bang kami ang lumipat sa inyo? Ano man ang gusto mo!" Ang kabutihang-loob naman! Isang munting bata na iniaalok ang sariling ina! Tingnan mo: nakuha niya iyon mula sa kanyang mga magulang. Ang kanyang ama ay isang taong may dakilang kabutihan. Yakapin ko siya, hinalikan ko siya, at binati ko siya sa pagkakaroon ng napakagandang anak na babae. Ilang biyaya ang ipinagkaloob ko sa kanya!

Ang mga taong tulad nito ay kayang magpaluha kahit sa pinakamatigas na puso — lalo na sa Diyos!

Sa bahay ng kanilang mga magulang, dapat palubhán ng lambing at pagmamahal ang mga bata.

Ang isang bata ay nangangailangan ng maraming pagmamahal at lambing, pati na rin ng sapat na gabay. Gusto nilang umupo ka sa tabi nila, ikuwento sa iyo ang kanilang mga problema, at gusto nilang haplusin at halikan mo sila nang marahan. Kapag ang munting bata ay hindi mapakali at balisa, dapat siyang buhatin ng ina, yakapin at halikan upang siya ay kumalma at makaramdam ng kapanatagan. Kung noong bata pa, binaha ng pagmamahal at lambing ang isang tao, magkakaroon siya ng lakas na malampasan ang mga problemang haharapin niya sa buhay.

Gayunpaman, sa mga araw na ito, nakikita lamang ng karamihan sa mga bata ang kanilang mga magulang sa napakaikling panahon, tuwing gabi na lang — at hindi sila nakakatanggap ng sapat na pagmamahal. Maraming magulang, na mga guro o doktor, ang nakikitungo sa mga bata sa kanilang trabaho. Ibinibigay nila ang kanilang pagmamahal sa mga anak ng iba, at pagdating nila sa bahay, wala na silang natitirang pagmamahal para sa kanilang sariling mga anak. Pagod na sila pag-uwi. Ganap nang nauubos ang kanilang enerhiya. Sumasadsad ang ama sa isang armchair, kumukuha ng pahayagan para basahin ang pinakabagong balita, at hindi man lang pinapansin ang kanyang mga anak. May isang munting bata na kumikiskis sa kanya, umaasang makikipag-usap o hihaplusin siya ng ama, ngunit itinulak ng ama ang bata. Ang ina naman, nagmamadali sa kusina para maghanda ng hapunan; siya rin ay wala nang oras para sa mga anak. At bilang resulta, ang mga kawawang batang ito ay lumalaki na kulang sa pagmamahal. Isa pang halimbawa: ang ilang tauhan ng militar, na sanay magparusa nang mabigat sa mga sundalong sumusuway sa kanila, ay sinusubukang pilitin ang kanilang mga pamilya na mamuhay ayon sa mga patakaran ng disiplina militar. Maaari silang maging malupit sa kanilang mga anak at sampalin ang likod ng ulo ng mga ito sa kahit na ang pinakamaliit na bagay. At ang ilang magulang na nagtatrabaho sa hudikatura o pagpapatupad ng batas ay nagsasagawa ng buong 'paglilitis' sa bahay para sa kanilang sariling mga anak kapag sila ay nagkaroon ng problema. Wala sa mga magulang na ito ang nagpapakita ng lambing at pagmamahal sa kanilang mga anak, kaya naman kalaunan ay nagkakaroon ang mga bata ng mga suliranin sa kalusugang pangkaisipan.

Paano nagdurusa ang mga bata dahil sa kanilang mga magulang

— Geronda, isang ina ang nagtanong sa amin kung ano ang dapat niyang gawin. Ang kanyang anak na babae ay nagmumura laban sa Pinakabanal na Ina ng Diyos.

— Hayaan siyang alamin kung saan nagsisimula ang kasamaan. Minsan, sa ganitong mga kaso, ang mga magulang ang dapat sisihin. Sa pamamagitan ng masamang pag-uugali, ang mga magulang mismo ang sumasaktan sa kanilang mga anak, at nagsisimulang magsalita nang walang hiya ang mga anak. Pagkatapos ay nagsisimula silang mapasailalim sa impluwensiya ng demonyo at tumugon sa paraang talagang nakakakilabot [sa mga pagtatangkang makipag-usap nang may katwiran]. Sa ibang pagkakataon, naniniwala ang mga magulang na kaya nilang pilitin ang kanilang mga anak na bumuti. Nagsisimulang pumasok ang makasarili, at nagsisimulang magsalita ang mga magulang sa kanilang mga anak nang may irita at galit, samantalang dapat palagi silang tratuhin nang mabuti.

Ngayon, talagang nakakabuwisit ang isang babae sa akin! Mayroon siyang isang anak, at binubugbog niya ito nang walang awa. Ang kawawang batang lalaki ay nanginginig sa takot, hindi makapagsalita, at nasa kalagayan ng matinding pagkapagod ng nerbiyos. "Sinasapian siya," sabi ng babaeng ito, at pinapabayaang niyang magutom ang anak—daw para umalis ang demonyo. "Hindi ko siya pinapakain," paliwanag niya, "para malaya siya mula sa masamang espiritu." "Makinig ka," sabi ko, "may utak ka ba sa ulo mo? Pakainin mo ang bata. At subukan mong palayasin ang masasamang

espiritu na nasa loob mo." Ikaw ang dahilan kung bakit ganoon ang pangit ng itsura ng anak mo. Walang demonyo sa bata: nanginginig siya dahil natatakot siya sa'yo, dahil binubugbog mo siya! Binibigyan mo ba siya ng Kumpisal nang regular?" "Hindi," ang sagot niya. Aba, ano'ng magagawa mo? Subukan mong kausapin nang makatuwiran ang taong ganyan!

— Geronda, baka sinasabi niyang may demonyo sa bata dahil minsan siya'y nanunumpa at nagmumura?

— "Nagmumura at nagmamatapang sa Diyos"! Ngunit nang muntik na siyang mabulunan ng ina sa kanyang pang-aabuso, hindi niya namamalayan ang kanyang ginagawa. Kaawa-awa ang batang ito! Ang kanyang ina ang sinasakupan ng maruming espiritu, hindi siya.

Gayunpaman, sa Araw ng Paghuhukom ay makakasaksi tayo ng mga nakakamanghang bagay! Noong panahon ng idolatriya, sinunog ng mga ina ang kanilang mga anak sa harap ng estatwa ni Moloch,⁴² , upang makibahagi sa pagluluwalhati ng 'diyos' na iyon!⁴³ Kung sana'y nakilala ng mga babaeng ito ang Tunay na Diyos, anong mga sakripisyo ang inihain sana nila sa Kanya! Sa Araw ng Paghuhukom, magkakaroon ng magagaan na kalagayan ang mga babaeng ito — sapagkat naligaw sila ng kasamaan. Ngunit ano ang magiging magagaan na kalagayan ng mga ina ngayon na tinatrato ang kanilang sariling mga anak nang may kawalang-interes at apatya? Sasabihin ng Diyos sa kanila: 'Nakilala ninyo ang Tunay na Diyos; nabinyagan kayo sa Banal na Pagbibinyag. Marami na ang inyong narinig, marami na ang inyong naaralan. Ang Diyos Mismo ang ipinako sa krus upang iligtas kayo. Ngunit ano ang ginawa ninyo? Tamad kayong dalhin ang inyong mga anak sa simbahan upang tumanggap ng Banal na Komunion! Inakala ng mga idolatra na si Moloch ang tunay na diyos, at inihain pa nila ang kanilang sariling mga anak sa kanya. At ano ang ginawa ninyo?"

Nagbabayad ang mga bata sa mga pagkakamali ng kanilang mga magulang! May ilang magulang na sinisira ang kanilang mga anak. Ngunit hindi di-makatarungan ang Diyos. Mayroon Siyang dakila at espesyal na pag-ibig para sa mga batang nagdusa ng kawalan ng katarungan sa mundong ito — maging sa kamay ng kanilang mga magulang o ng iba pa. Kung ang isang bata ay naliligaw dahil sa kanyang mga magulang, hindi iniwan ng Diyos ang batang iyon, sapagkat karapat-dapat siya sa banal na tulong. Iuugot ng Diyos ang lahat upang matulungan siya. At kaya nakikita natin kung paano ang ilang kabataang lalaki — at hindi lamang kabataang lalaki, kundi pati na rin ang mga matatanda — ay sa isang punto ay biglang lumiliko patungo sa kabutihan. Naalala ko ang isang ganoong kaso. May dalawang anak sa pamilya. Ang ama, ina, at anak na babae ay hindi interesado sa pananampalataya at sa Simbahan. Ang anak na lalaki ay sa simula ay nakisangkot sa isang uri ng organisasyong Marxista. Hindi niya nagustuhan doon, kaya lumapit siya sa Hinduismo. Hindi rin niya iyon nagustuhan, kaya pumunta siya sa Banal na Bundok. Madalas siyang pumupunta sa aking kaliva at bumibisita rin sa ibang mga selda. [Noong panahong iyon, napagtanto na ng kanyang mga magulang ang kanilang kasalanan] at patuloy nilang inuulit: 'Akong Kristo! Akong Pinakabanal na Ina ng Diyos! Iligtas ang aming anak." Lumabas na hindi angkop ang binata sa buhay monghe. Matapos manirahan sa Bundok Athos nang ilang sandali, nang magkamalay at lumakas ang kanyang espiritu, bumalik siya sa bahay at nagbigay ng espirituwal na suporta sa kanyang mga magulang. Ngayon nakikita ko ang kanyang ama na dumarating para sa Banal na Pagbabantay sa Gabing-gabi, kabilang sa mga unang dumarating sa . Sa kanyang parokyal na simbahan, binabasa niya ang salmo ng dedikasyon,⁴⁴ , at sa bahay naman ay binabasa niya ang Vespers at Compline, at inaawit ang panalangin na canon. Napakagaling ng Diyos sa paglalagay ng lahat sa kanilang tamang

⁴² Si Moloch ay isang Semitikong diyos na binanggit sa Lumang Tipan. Karaniwan noon na inihahain ang maliliit na bata sa diyos-diyosan ni Moloch; pinapatay sila at sinusunog sa mga rehas na bakal.

⁴³ Tingnan Lev. 18:21 at 20:2–4; 4 Hari 23:10 at 13.

⁴⁴ Awit 103, binabasa sa simula ng Vespers.

lugar! Nais ng demonyo na gumawa ng masama, ngunit ang Diyos, na sumasalungat sa kasamaan mula sa isang panig at saka sa kabila, ay ginabayan ang mga taong ito sa tamang landas.

— At paano naman ang iyong anak na babae, Geronda?

— Unti-unti niyang natatagpuan ang tamang landas. Nagbibigay ang Diyos ng mga kanais-nais na pagkakataon para rito.

— Geronda, ang ilang magulang na nagsisimulang mamuhay nang espiritwal sa mas huling yugto ng kanilang buhay ay nag-aalala na hindi nila nabigyan ng Kristiyanong pagpapalaki ang kanilang mga anak noong sila ay bata pa.

— Kung, sa taos-pusong pagsisisi, hihilingin nila sa Diyos na tulungan ang kanilang mga anak, gagawin ng Diyos para sa kanila ang lahat ng Kanyang makakaya. Bibigyan Niya ang mga bata ng lubid ng kaligtasan upang maligtas sila mula sa bagyong umiigting sa kanilang paligid. Kahit na walang sinumang makakatulong sa mga kaluluwang ito na kapus-palad, maaaring mag-ayos ang Diyos ng isang bagay na kanilang makikita upang matulungan sila, upang makabalik sila sa tamang landas. Alamin ito: mabuti ang hangarin ng mga magulang na ito, ngunit noong sila ay mga bata, hindi sila natulungan ng kanilang sariling pamilya at dahil dito, karapat-dapat na sila ngayon sa tulong ng Diyos.

— Geronda, paminsan-minsan ay nangyayari na ang mga batang namumuhay nang espiritwal ay nahaharap sa maraming kahirapan dahil ang kanilang mga magulang ay hindi nagmamalasakit sa usapin ng pananampalataya.

— Mas inaalagaan ng Diyos ang mga batang ito kaysa sa iba pang mga bata — yaong ang mga magulang ay namumuhay nang espiritwal. Inaalagaan Niya sila gaya ng pag-aalaga Niya sa mga ulila.

Ang impluwensya ng kapaligiran sa mga bata

— Geronda, mula sa anong edad nagsisimulang maimpluwensyahan ang mga bata ng kanilang kapaligiran?

— Ang mga bata ay 'kumukuha ng kopya' ng kanilang mga magulang mula pa sa duyan. Nakikita nila ang ginagawa ng mga matatanda, ginagaya ito at ini-record sa kanilang blangkong 'tape'. Kaya't dapat gawin ng mga magulang ang lahat ng kanilang makakaya upang pigilan ang kanilang mga pagnanasa. Walang pinagkaiba na minana nila ang ilan sa mga hilig na ito mula sa kanilang mga magulang. Hindi lamang sila mananagot sa Diyos sa hindi pagsisikap na pigilin ang mga hilig na ito, kundi magkakaroon din sila ng pananagutan sa pagpapasa nito sa kanilang mga anak.

— Geronda, bakit nga ba ang mga batang pinalaki sa parehong paraan sa tahanan ng kanilang mga magulang ay minsan lubos na naiiba sa isa't isa?

— Madalas na naaapektuhan nang malaki ang mga bata ng kanilang kapaligiran. Ngunit kung mabuti ang kanilang ugali, kapag sila'y lumaki, bibigyan sila ng Diyos ng mas malalim na pagkaunawa upang maunawaan nila ang mga negatibong impluwensiyang kanilang naranasan, at magsikap na palayain ang kanilang sarili mula rito.

Ngayon, laganap ang masamang hangarin sa mundo. Nilalayon ng mga tao na sirain ang mga bata mula pa sa duyan. Sa halip na protektahan ang mga bata mula sa kasamaan hanggang sa sila'y mag-mature, hinahadlangan pa nga sila sa paggawa ng mabuti. Pagkatapos, nang sila'y mahulog sa kasalanan at magdusa dahil dito, ang mga kawawang batang ito ay nagnanais na bumangon muli ngunit hindi nila alam kung paano. Pagkatapos ng lahat, kapag nagsimula na silang bumaba sa madulas na dalisdis ng kasalanan, hindi na nila madaling huminto. Dumarating sa aking kaliva ang mga kabataang lalaki na may edad dalawampu't lima hanggang dalawampu't pito—mga kabataang

gumagamit ng droga at namumuhay sa kasalanan—at ang mga kaluluwang ito ay humihingi ng tulong.

Nangyari na minsan ay natulungan ko ang isa sa mga batang ito na bumalik sa tamang landas. At ngayon, dinadala nila sa akin ang kanilang mga kaibigan, at pagkatapos ay ang mga kaibigan ng kanilang mga kaibigan, upang sila rin ay makatanggap ng tulong. Talagang nakakaantig sa puso ang mga kabataang ito. Isang malas na binata, si , ang gumagamit ng matitinding droga at halos nakatapak na ang isang paa sa hukay. Puno ng bakas ng karayom ang kanyang mga braso, nabubulok ang kanyang mga ngipin... Ngunit huminto siya at tumulong sa iba. May labinlimang binata sa kanyang grupo. At nang dumalaw sila sa akin, ipinakikilala ng mga binatang ito ang kanilang sarili: 'Taga-grupo ni ganito ako.' Siya ang kanilang... 'elder'! Gayunpaman, marami sa mga kaluluwang ito ang mabilis na papunta sa bangin. Gumagamit sila ng karayom, [para makakuha ng pera para sa droga] ibinebenta nila ang kanilang dugo... Sinisira ng mga kabataang ito ang kanilang sarili at pati na rin ang kanilang mga magulang. At makikita mo ang kanilang ama na namamatay sa stroke, ang kanilang ina naman sa sakit sa puso, sakit sa atay o iba pa.

Pag-ibig sa pagitan ng mga kapatid na lalaki at babae

Dapat palaganapin ng mga magulang ang pagmamahalan sa pagitan ng kanilang mga anak. Sa pagnanais nilang suportahan ang mas mahina, kailangan nilang ihanda ang pundasyon para rito sa pamamagitan ng pagkuha ng 'pahintulot' ng mas malakas na anak. Sa madaling salita, dapat nilang tulungan ang mas malakas na anak na maunawaan na ang kapatid niya ay nangangailangan. Ang katarungan ay gawain ng Diyos, at dapat itong pantay na ipamahagi sa nakatatanda at sa nakababata. Ipinapakita ang katarungan sa nakatatanda sa pamamagitan ng paggalang, at sa nakababata sa pamamagitan ng pagmamahal, upang hindi masaktan ang nakababata. Binanggit din ito sa Aklat ng Deuteronomio.⁴⁵ Halimbawa, kung ang nakatatandang kapatid ang may kasalanan, dapat nating ipagtanggol ang nakababatang kapatid, ngunit hindi natin dapat batikusin ang nakatatanda sa harap ng nakabata. Kailangan nating kausapin nang pribado ang may kasalanan upang maunawaan niya ang kanyang pagkakamali.

— Geronda, paano malalampasan ng isang tao ang selos na karaniwang nararamdaman ng mga nakatatandang kapatid na lalaki at babae sa kanilang nakababatang kapatid?

— Ang selos ay isang damdamin. Gayunpaman, kung makita ng isang tatlong taong gulang na bata ang kanyang ina na nagpapasuso sa kanyang bagong silang na kapatid na lalaki o babae, ang kanyang selos ay, sa isang paraan, makatwiran, dahil siya mismo ay kamakailan lamang ding pinapasuso. Ngayon nakikita niya ang kanyang nakababatang kapatid sa bisig ng kanyang ina at naiisip: "Hanggang kahapon, niyayakap ako ni Nanay, pero ngayon itinulak niya ako sa pinakautot ng pila!" Kung may lola ang bata, ayos lang: may mapupuntahan siya para humingi ng aliw. Gayunpaman, pagdating niya sa apat na taon, dapat ay hindi na siya masyadong naiinggit. At pag siya'y anim na taong gulang na, dapat sabihin sa kanya ni Nanay: "Lumaki ka na talaga. Anong klaseng ina ang nagdadala ng ganoong kalaking bata sa kanyang mga bisig?" Kung tutulungan ng ina ang munting anak na malampasan ang kanyang selos, siya lamang ang lalapitan nito kapag may tunay na seryosong dahilan. Ngunit kung nais ng bata na palaging kumapit sa palda ng ina, mayroong hindi maganda rito.

Malaki ang impluwensya ng mga kumpanya sa mga bata

— Geronda, bakit nga ba ang isang binatang nanatiling espirituwal mula pagkabata at may taimtim na debosyon ay tuluyang nalilihis sa tamang landas?

⁴⁵ Tingnan Deut. 1:17.

Maraming dahilan. Ang mga batang namumuhay nang makalupa at pabaya ay nahihiya kapag nakikita nila ang ibang batang namumuhay nang dalisay at espirital, at nais nilang hilahin sila sa uri ng pamumuhay na kanilang tinatahak. Noong isang beses, naglalakad ang dalawang batang lalaki sa daan. Bigla, nadulas ang isa sa kanila at nahulog sa isang maruming latak. Nabalutan ng putik ang lahat ng kanyang damit. Hindi pa sila nakalayo nang makarating sila sa isa pang latak, kaya itinulak niya ang kaibigan papunta rito upang madumihan din ito. Ginawa ito ng batang lalaki dahil hindi siya kumportable, dahil siya mismo ay marumi samantalang malinis ang kaibigan niya.

Malaki ang impluwensya ng mga kumpanya sa mga bata. Noong bata pa ako, likas ang pagmamahal ko sa kanila. Para itong pangalawang kalikasan sa akin. Sa tuwing pupunta ako sa isang lugar kasama ang mga mulas, sinusubukan kong ipasakay ang isa sa aking mga kaklase sa bawat hayop, habang bitbit ko ang nakababatang kapatid ko sa balikat. Noong minsan, nang patayin ng isa kong kapatid ang isang maliit na ibon, labis akong nagalit at pinagalitan ko siya. Pagkatapos ay kinuha ko ang maliit na ibon at inilibing ko ito habang umiiyak. Kaibigan ko ang mga batang kasing-edad ko. Pumupunta kami sa gubat, nananalangin, nagbabasa ng Mga Buhay ng mga Santo, at nag-aayuno. Nang magsimulang ipagbawal ng mga ina ng mga batang iyon na makipagkaibigan sa akin. 'Huwag kayong lumabas kasama niya,' sasabihin nila. 'Mahahawa kayo sa tuberculosis.' Kaya iniwan ako ng mga bata, at ako'y nag-iisa.

Bukod pa rito, tinukso nila ako, sumisigaw mula sa lahat ng sulok: 'Monghe, monghe!' Ginawa nila ang buhay ko na parang impiyerno. At umabot ako sa puntong hindi ko na matiis ang kanilang pang-iinsulto. Kaya nagpasya ako: 'Makikipagkaibigan ako sa mga mas matandang lalaki at magpapanggap [na kumikilos ako tulad nila].' At dahil dito, nagsimula akong makihalubilo sa mga mas matatandang kabataan. Nakakuha ako ng goma at gumawa ng palaso. Sa simula, hinahatak ko lang ang goma pabalik, nagpapanggap na gusto kong magpapatok. Pagkatapos, nakakuha ako ng mga bala at naging pinaka-tumpak na tagapagpalaso sa lugar. At isang araw, nang makabaril ako ng isang maliit na ibon at makita itong patay, bigla akong nagising sa katotohanan. Itinapon ko ang goma at ang mga butil-butil at sinabi sa sarili: "Nang pumatay ng ibon ang kapatid mo, umiyak ka at pinagalitan mo siya sa ginawa niya. At tingnan mo kung ano ka na ngayon! Pinapatay mo ang mga ibon, at bago mo pa man mapansin, papatay ka na rin ng mga hayop." At sa katunayan, kung ipinagpatuloy ko ang ganoong pamumuhay, mula sa pagpapatok gamit ang busog at bato ay napunta ako sa pangangaso ng mga hayop, at ako pa mismo ang nag-aahit sa kanila.

Saang kalaliman ng kasamaan ang maaaring marating ng isang tao—na orihinal na pinagkalooban ng isang malambot at sensitibong kaluluwa! Maaari itong mangyari kung siya ay pabaya at mapadala sa masamang samahan. Samantala, ang mabuting samahan ay nagdudulot ng malaking kapakinabangan. Binigyan ng Diyos ang mga tao ng iba't ibang biyaya. Tulad ng kung paano nakikita ng isang tao ang kasamaan at katiwalian ng iba, gayundin niya nakikita ang kabutihan ng iba — at maaaring tularan ito.

Pagtulong sa mga batang naligaw sa tamang landas

Dapat may kapaligiran ng pag-ibig at kapayapaan sa tahanan. Kapag nakatanggap ang isang bata ng kaunting pag-ibig sa kanyang pamilya, kahit bigla siyang tumakas sa bahay, babalik pa rin siya kapag napagtanto niyang sa ibang lugar ay hindi siya makakakita ng pag-ibig, kundi puro pagkunwari lamang. Ngunit kung naaalala nila ang mga malaswang tagpo, ang panunumpa at ang pagtatalo na naganap sa bahay, paano nga ba mahihikayat ang kanilang puso na bumalik?

— Geronda, ano ang dapat gawin ng mga magulang kung tumakas ang kanilang anak sa bahay?

— Kailangan nilang subukang manatiling nakikipag-ugnayan sa kanya — upang, kapag siya'y nagkamalay, makabalik siya sa kanila. Dapat silang magsalita nang mabait sa kanya at, upang matulungan siya, hikayatin siyang pag-isipan nang mabuti ang lahat ng bagay. Halimbawa, kung ang isang bata ay naglilibot sa gabi nang walang nakakaalam kung nasaan siya, dapat sabihin ng kanyang

ina sa kanya: 'Halika rito, anak. Kung ikaw ang nasa kalagayan ko, makakapagpanatili ka bang kalmado kung uuwi ang iyong mga anak pagkatapos ng hatinggabi?'

Kahit ang pinakamalubhang pagkakasala ng mga bata ay hindi dapat magdulot ng pagkadismaya sa mga magulang, dahil sa panahon ngayon ay naging uso na ang kasalanan. Dapat ding isaisip ng mga magulang ang mga sumusunod: ang mga bata sa ating panahon ay may mga nagpapabawas ng pananagutan pagdating sa mga maling nagagawa nila. Ang '4' para sa pag-uugali sa kasalukuyan ay katumbas ng '5+' noong tayo'y bata pa. Siyempre, dapat magsikap ang mga magulang na tulungan ang kanilang mga anak, ngunit hindi nila kailangang mag-alala nang labis. Darating ang panahon na magiging matino ang mga bata. Sa ngayon, maaaring hindi nila maintindihan kung ano ang tama, dahil hindi pa hinog ang kanilang pag-iisip. Nalilito ang kanilang isipan, at kulang sila sa kalinawan ng konsensya para makilala ang panganib na kanilang kinahaharap at ang hindi na maaayos na pinsalang maaaring idulot nila sa kanilang sarili.

Magiging mabuti kung ipakita ng mga magulang sa kanilang anak na sila ay nalulungkot dahil sa kanyang masamang pag-uugali. Ngunit hindi dapat sila magpataw ng presyur sa anak at sa halip ay manalangin. Ang panalangin na iniaalay nang may mabigat na puso ay nagbubunga ng positibong resulta. Kung, gayunpaman, gumawa ang bata ng napakaseryosong kasalanan, dapat manghimasok nang maingat ang mga magulang. Kung hindi naman seryoso ang pagkakamali, dapat pansamantalang ipikit ng mga magulang ang kanilang mga mata rito (), upang hindi mairita ang bata o lalo pang lumala ang sitwasyon, dahil ang magiging bunga ng iritang iyon ay ang paglayo ng bata sa kanila. [Sa ganitong kaso] dapat lamang manalangin ang mga magulang kay Kristo at sa Pinakabanal na Ina ng Diyos na protektahan Nila ang kanilang anak.

Ang mga panalangin ng mga magulang — lalo na ng isang ina — ay napakabunga, sapagkat nagmumula ang mga ito sa puso at puno ng pagdadalamhati. Nang naninirahan ako sa Iveron Skete, may isang binata na biglang dumalaw. Habang naglalakbay sa Chalkidiki, nakasalamuha ng binata ang isang grupo ng mga peregrino na patungo sa Banal na Bundok. Sumama siya sa kanila, dumating sa Athos at dumalaw sa selda ko. Grabe, ang kakaiba niyang ugali! Siya ay isang ateista, mapang-insulto, at walang hiya! Ngunit taglay niya ang isang uri ng demonyong katusuhan at hindi siya naniwala sa kahit ano. Ininsulto niya ang lahat—bata man o matanda—gamit ang masasamang pananalita. Alam mo ba kung gaano karaming pagsisikap ang inilaan ko para magkamalay siya? Nagawa kong makipagkasundo kami sa isang bagay, at nagawa ko pang gupitan ang mahaba niyang buhok!... 'Nawa'y pagbigyan ng Diyos ang iyong ina ng mabuting kalusugan,' sabi ko sa kanya. 'Ang mga panalangin niya ang nagdala sa iyo rito.' 'Oo, Ama,' ang sagot niya. 'Naglilibot lang ako sa Chalkidiki at hindi ko namalayan na napunta ako rito.' 'Maiisip mo ba,' sabi ko, 'kung gaano kasaya ang iyong ina kapag nalaman niyang napunta ka sa Banal na Bundok, at bukod pa roon ay makita ka niyang may gupit na!' 'Paano mo nalaman 'yan, Ama?' tanong niya nang may pagkamangha. 'Talaga, kapag nakita ni Nanay kung gaano ako nagbago, siguradong matutuwa siya nang sobra!' Tingnan mo iyan! Nilampasan ng Diyos ang binata sa katusuhan at ipinadala siya sa isang 'espesyalista'! Isipin mo kung ilang dasal ang inialay ng kanyang kawawang ina sa Diyos!

Kailan dapat pagsabihan ang bata at kailan dapat purihin.

Dapat mag-ingat nang husto ang mga magulang na huwag sermonan ang kanilang mga anak sa gabi, dahil sa gabi ay wala silang paraan para mawala ang kanilang pagkabahala. At ang kadiliman ng gabi ay naglalagay ng mas madilim pang anino sa kanilang kalagayan ng isip. Nagsisimula nang mag-isip ang mga bata kung paano nila pinakamahasag na lalabagin ang kanilang mga magulang. Iba't ibang ideya ng 'pagpagtanggol' ang sumasagi sa kanilang isipan, nakikisawsaw ang diyablo, at sa ganitong paraan ay maaari silang mapadala sa paghihiikayat. Samantalang sa araw, kahit na nagbabanta ang mga bata sa kanilang mga magulang ng iba't ibang uri ng paghihiganti, kapag lumabas sila ay madidistract sila, malilibang sa paglalaro, at mawawala ang kanilang pagkabahala.

— Geronda, nakakatulong ba ang pisikal na parusa sa mga bata upang itama ang kanilang mga pagkakamali?

— Dapat iwasan ito ng mga magulang hangga't maaari. Dapat nilang subukang, nang may kabaitan at pasensya, ipaliwanag sa bata na mali ang kanyang pag-uugali. Tanging kapag napakabata pa ng bata at hindi niya namamalayan na siya ay nanganganib lamang kapaki-pakinabang ang isang sampal sa likod ng ulo — upang maging mas maingat siya sa susunod. Ang takot na matamaan muli ay nagsisilbing hadlang para sa bata at nagpoprotekta sa kaniya mula sa panganib. Nang bata pa ako, mas nakinabang ako sa aking ina kaysa sa aking ama. Pareho nila akong minahal at nais ang pinakamabuti para sa akin. Gayunpaman, bawat isa sa aking mga magulang ay tumulong sa akin sa kani-kanilang paraan. Mahigpit ang aking ama. Kapag kami'y mga bata ay nagkakalokohan, pinapalo niya kami. Ang sakit mula sa palo ay nakatulong para ako'y huminahon nang kaunti, ngunit nang mawala na ang sakit, nakakalimutan ko na ito pati na ang payo ng aking ama. At hindi naman sa hindi niya ako minahal: hindi, pinapalo niya ako dahil mahal niya ako. Naalala ko minsan – tatlo pa lang ako noon – sinampal ako nang malakas ng ama sa likod ng ulo kaya tumilaktak ako ng ilang metro! At alam mo ba kung bakit? Walang tao sa bahay sa katabi namin. Umalis na sa Amerika ang mga may-ari, at napabaya na ang bahay. Sa hardin ng bahay na iyon ay may puno ng igos, na ang mga sanga ay umaabot sa kalsada at nakalawit sa ibabaw ng daan. Punong-puno ng bunga ang puno. Nang naglalaro kami ng mga kaibigan ko sa kalsada, lumapit sa amin ang isang kapitbahay at binuhat ako para makapitas ako ng ilang igos para sa kanya, dahil hindi niya maabot ang mga sanga. Pinitas ko ang lima o anim na igos, at binigyan niya ako ng dalawa. Nang malaman iyon ng tatay ko, nagalit nang husto siya. Doon ko nakuha ang sampal na iyon! Umiyak ako nang malakas. Ang nanay ko, na nakasaksi sa lahat ng nangyari, ay humarap k ng tatay ko at sinabi sa kanya: "Bakit mo pinapalo ang bata! Bata pa siya, hindi pa niya alam ang anuman! Paano mo matiis na marinig siyang umiyak nang ganyan!" 'Kung umiyak siya noong dinala siya para mamupul ng igos,' sagot ng tatay ko, 'hindi na siya iiyak ngayon. Pero mukhang gusto niyang tikman ang igos ng iba!' Hayaan mo siyang umiyak!' Ngunit magagawa ko nga ba talaga iyon muli pagkatapos noon? Tungkol naman sa aking ina, bagaman naiinis siya sa aking kalokohan, mabuti ang kanyang puso. Kapag nakikita niya akong nagkakalokohan, lumalayo siya at nagpapanggap na hindi niya ako napapansin, para hindi niya ako masaktan. Ngunit ang 'taktika' ng aking ina ay literal na pumutol sa puso ko. 'Tingnan mo, tingnan mo,' sasabihin ko sa sarili ko, 'ang galing-galing mong pasaway, at hindi ka lang pinapalo ni Nanay, nagkukunwari pa siyang hindi ka nakikita! Hindi na uulitin iyan!' Paano ko kayang tiisin na makita si Nanay na nalulungkot muli?" Sa pag-uugali niyang ganito, mas nakatulong sa akin ang aking ina kaysa kung pinapalo niya ako sa ulo. Gayunpaman, hindi ko ito sinamantala, ni sinabi ko man: 'Oh, dahil hindi niya ako nakikita ngayon, magwawala na lang ako at lalong magpapabaya.' Ang tatay ko naman, ibang kuwento: kahit kaunting pagkakamali, agad siyang bumabayo sa likod ng ulo. Kita mo: pareho naman silang nagmamahal sa akin, pero mas nakatulong sa akin ang marangal na paraan ng nanay ko.

— Geronda, sobrang maingay ang ilang mga bata: sumisigaw sila, tumatakbo-takbo at gumagawa ng kalokohan. Paano maiwasan ng kanilang mga magulang ang paggamit ng pisikal na parusa?

— Makinig, hindi kasalanan ng mga bata. Para lumaki nang maayos ang mga bata, kailangan nila ng palaruan kung saan sila makakapag-takbo-takbo at makakapaglaro. Ngunit ngayon, nakakulong ang mga kawawang bata sa mga mataas na gusali. Hindi sila makapag-takbo nang malaya, hindi sila makapaglaro, hindi sila makapag-ligaya. Hindi dapat magalit ang mga magulang kung puno ng sigla ang kanilang anak. Ang masiglang bata ay may panloob na lakas, at kung magagamit nila ito nang maayos, maaari silang makamit ang dakilang mga bagay sa buhay.

Ang pagpipilit ay hindi nakabubuti para sa mga bata

May ilang magulang na naglalagay ng labis na presyon sa kanilang mga anak — at ginagawa nila ito sa harap ng iba. Akala mo ay isang hayop na pang-pasan ang anak nila, na tinutusok nila ng tungkod para maglakad nang tuwid nang hindi lumilihis sa kanan o kaliwa. Para bang hinahawakan nila ito sa tali habang sinasabi, 'Maglakad nang malaya!' At saka umaabot pa ang mga ganitong magulang na sinisimulang bugbugin ang kanilang mga anak. Ngayon, pumasok ang isang ina kasama ang kanyang anak na lalaki — isang matipuno at malakas na binata. May sakit ang kanyang anak. "Ano ang dapat kong gawin, Ama?" tanong niya. "Hindi kumakain ang anak ko at ayaw pa niyang makita kami." Ngunit nang sabihin ko sa kanya kung ano ang gagawin, nagsimula siyang muli: "Ano na ngayon ang dapat kong gawin?"

— Geronda, baka hindi niya naintindihan ang sinabi mo sa kanya?

— Siyempre naintindihan ko! 'Hindi ko matiis na kasama ka kahit isang oras lang,' sabi ko sa kanya. 'At paano na mabubuhay sa'yo ang anak mo? Dinala mo siya sa bingit!' 'Hindi,' sagot niya. — 'Mahal ko siya.' 'Saan ang pagmamahal doon kung hindi niya mahanap ang kanyang lugar kapag kasama ka? Napilitan siyang tumakas sa bahay dahil gusto niyang mapunta sa ibang kapaligiran. Pagkatapos ng lahat, kapag hindi ka kasama, maayos ang kanyang pag-uugali. Kung ayaw ka niyang makita, ibig sabihin ay may bahagi ka ring kasalanan dito. Huwag mo siyang guluhin: sinasaktan mo siya. Maging mabait at matiisin ka sa kanya.' Sinabi ko sa kanya ang lahat ng ito; pinakinggan niya ako at pagkatapos ay nagsimula siyang muli: "So ano'ng gagawin ko? Ayaw kaming makita ng bata." Paano ka nga ba makakapagkasundo sa isang taong ganoon? Walang mali sa bata, pero tinatrato siya nilang parang hangal. Ibig sabihin, may mali sa kanila.

Ang pagpipilit ng mga magulang ay hindi nakakatulong sa mga bata; pinipigilan nito ang kanilang pag-unlad. Ang walang katapusang 'huwag mong hawakan iyan, huwag kang pumunta roon, gawin mo ito nang ganito...' Ngunit kailangan mong hawakan nang tama ang tali upang hindi ito maputol. Kailangan mong itama ang mga bata nang may taktika, upang matulungan silang maunawaan ang kanilang pagkakamali, habang tinitiyak na walang alitan ang mabubuo sa pagitan ninyo. Dapat gawin ng mga magulang ang katulad ng ginagawa ng isang mabuting hardinero kapag nagtatanim ng maliliit na punla. Maingat na itinatali ng hardinero ang punla sa isang patpat gamit ang malambot na lubid upang hindi ito yumuko o masira kapag itinulak sa kanan o kaliwa. Pagkatapos, naglalagay ang hardinero ng bakod sa paligid ng punla, didiligin ito, aalagaan, at poprotektahan mula sa mga kambing—hanggang sa tumibay nang husto ang mga sanga ng puno. Pagkatapos ng lahat, kung kakainin ng mga kambing ang punla, tapos na—parang patay na rin ito. Ang punong hubad na kinain ng mga kambing ay hindi makakapagbunga o makapagbibigay ng lilim. Ngunit kapag lumaki na ang mga sanga nito, tinatanggal ng hardinero ang bakod, at nagsisimulang mamunga ang puno; at sa lilim nito, maaaring magpahinga ang mga kambing, tupa, at tao.

Gayunpaman, ang mga magulang, na hinihimok ng labis na pag-aalala para sa kanilang mga anak, ay madalas na nais silang itali hindi sa malambot na lubid kundi sa bakal na kawad, samantalang ang mga bata ay dapat gabayan nang banayad — upang hindi sila masaktan. Dapat magsikap ang mga magulang na tulungan ang kanilang mga anak sa marangal na paraan. Magbubunga ito ng diwa ng kabaitan sa kanilang murang puso, at mararamdaman nila mismo ang pangangailangang gumawa ng mabuti. Dapat ipaliwanag ng mga magulang, hangga't maaari, sa kanilang mga anak kung ano ang mabuti sa mabait na paraan: nang may pag-ibig at may lungkot. Naalala ko ang isang ina na, nang makita niyang nagkakamali ang kanyang anak, ay nagsabi nang may luha sa mata at mabigat na puso: "Huwag mong gawin 'yan, mahal kong anak." At sa pagkakita ng ganitong halimbawa, natutong magsikap nang may kagalakan ang kanyang mga anak na iwasan ang mga tukso sa buhay, huwag lumayo sa mga pagsubok, kundi malampasan ang mga ito sa pamamagitan ng panalangin at pagtitiwala sa Diyos.

Sa mga araw na ito, pareho ang matatanda at mga bata ay nabubuhay sa isang mundong parang kulungan ng mga baliw, kaya't kailangan ng malaking pasensya at maraming panalangin. Maraming bata ang nagkakaroon ng stroke. [Parang] isang relo na bahagyang sira; pinipihit ito ng mga magulang hanggang sa abot ng makakaya—at higit pa—at saka pumutok ang spring. Kailangan ng maingat na pamamaraan. Ang isang bata ay kailangang 'ipihit' nang higit, ang isa naman ay mas kaunti. Ang mga kaluluwang batang ito ay naaekspos sa lahat ng uri ng [masamang] impluwensya. Kapag nasa paaralan o nasa kalye, naririnig nila ang panawagan na: 'Huwag mong igalang ang iyong mga magulang! Huwag mong igalang ang sinuman o anumang bagay!' — at bukod pa rito, gusto pang higpitan sila ng kanilang mga ina — lalo pa silang naghihimagsik.

Kaya't pinapayuhan ko ang mga ina na disiplinahin ang kanilang sarili sa pamamagitan ng panalangin at huwag disiplinahin ang kanilang mga anak. Kung palagi nilang sinasabi sa bata, 'Huwag mong gawin 'yan, huwag mong hawakan 'yan' — kahit sa mga walang kabuluhang bagay, at kung minsan ay hindi patas — pagdating ng seryosong panganib, halimbawa, kung gusto ng bata na ibuhos ang gasolina sa apoy, hindi siya makikinig at, kapag ginawa niya iyon, malubha siyang masasaktan. Hindi nauunawaan ng bata na ang mga salitang 'huwag mong gawin iyon' ay hinihimok ng pagmamahal. Ngunit habang lumalaki ang bata, pumapasok ang makasarili, at kapag pinagsabihan siya, nagiging suwail siya, iniisip: 'Bata pa ba talaga ako para tratuhin nila ako nang ganito?' Dapat ipaintindi ng mga magulang sa bata na, kung paanong pinrotektahan siya nila laban sa paso noong siya ay maliit pa, gayundin naman ngayon na siya ay lumaki na, pinoprotektahan nila siya mula sa ibang uri ng apoy. Kaya naman, dapat maging mapagmatyag ang bata, huwag sumuko sa tukso ng demonyo, at panatilihin sa kanyang sarili ang Grasya ng Binyag.

Hindi matalinong labis na pagmamahal ng magulang

— Geronda, maaaring masaktan ng isang ina ang kanyang anak dahil sa hindi matalinong pagmamahal?

— Siyempre kaya niya. Halimbawa, nakikita ng isang ina na hindi matututo lumakad ang kanyang munting anak, at sinasabi: 'Ang kawawa naman niya, hindi siya makalakad' — at patuloy siyang binubuhay, sa halip na hawakan ang kanyang kamay at tulungan siyang lumakad nang mag-isa. Ang tanong, paano nga ba matututo lumakad ang bata? Siyempre, ang ganitong ina ay hinihimok ng pagmamahal, ngunit sa pagiging sobra siyang mapagbantay, nasasaktan niya ang kanyang anak. May kilala akong isang ama na ang anak ay nakatapos na ng serbisyo militar. Ngunit naroroon siya, hinahawakan ang kamay ng kanyang ganap nang matandang anak at iniaakay ito sa barberya! 'Dinala ko ang anak ko sa iyo para gupitan mo siya,' sasabihin ng ama. 'Sabihin mo kung magkano ang bayad at kung kailan ko siya sunduin.' Sa ganitong paraan [sa pamamagitan ng kanyang hindi wastong sobrang pag-iingat], pinahina ng lalaking ito ang kanyang anak.

Ang pag-ibig ay dapat pigilin ng katwiran. Ang tunay na pag-ibig ay mapagkawanggawa. Wala itong makasariling pagkiling at nailalarawan ng pag-iingat. Mahalaga ang pag-iingat sa malaking bahagi ng pag-ibig ng isang babae, upang hindi niya aksayahin ang kanyang pag-ibig nang walang kabuluhan. Noong isang beses, may isang binata na dumating sa kubo ko, galit sa kanyang mga magulang. Ang kanyang mga magulang ay mabuti ang hangarin, ngunit hindi nila alam kung paano siya tulungan. Kaya sinimulan niyang ikuwento sa akin na pinipilit siya ng kanyang mga magulang, na hindi siya mahal ng mga ito, at iba pa. "Makinig ka," sabi ko sa kanya, "nang bata ka pa at binabalutan ka ng nanay mo ng maraming damit, bakit niya ginawa iyon? Para ba hindi ka sipunin, o para mainitan ka nang sobra? Maraming pagmamahal ang nasa mga ginawa ng iyong ina." Sa wakas — nang mapagtanto niya kung gaano siya kamahal ng kanyang mga magulang — ay nagsimulang umiyak ang binata. Napakadami ng pagmamahal ng kanyang ina, kahit na hindi niya matulungan ang kanyang anak dahil sa paraan ng kanyang pakikitungo rito na nag-udyok ng pagtutol nito.

Kapag kinakailangan, dapat maging mahigpit ang isang ina sa kanyang anak. Kung masyado siyang papayag sa anak at sasang-ayon sa lahat ng gusto nito, hindi iyon para sa pinakamabuting interes ng bata. Sa Adana⁴⁶, isang biyuda ang may nag-iisang anak na lalaki, si Yannis. Nang medyo lumaki na ang bata, ipinadala niya ito upang maging aprentis ng isang sapatosero. Pagkalipas ng isang linggo sa trabaho, sinabi ng batang lalaki: 'Ma, hindi ko na kailangang pumunta pa sa amo: natutunan ko na ang paggawa ng sapatos.' 'Kailan mo ito natutunan?' tanong niya. 'Kung gusto mo,' sagot niya, 'ipapakita ko sa'yo kung paano gumawa ng sapatos. Tingnan: ganito mo hiwain ang talampakan, ganito mo idinadikit ang katad, inilalagay ang takong, at pinapako ito...' Ang master na pinag-aaralan ni Janis ay isang mabait na tao. Nais niyang turuan ang batang lalaki ng kanyang hanapbuhay dahil sa awa, dahil lumalaki si Janis na walang ama. Gayunpaman, nang mapagtanto niyang lumipas na ang isang linggo at hindi na pumapasok si Janis, nag-alala siya: baka nagkasakit ang bata? Kaya't dinalaw niya ang ina nito upang itanong kung kumusta ang bata. "Ano'ng nangyari kay Janis? Bakit hindi na siya pumapasok sa trabaho? May sakit ba siya?" tanong ng amo sa biyuda. "Hindi," sagot niya, "maayos lang siya." "Kung ganoon, bakit hindi siya pumapasok sa trabaho?" "Bakit pa siya pupunta roon?" sagot ng biyuda. "Pagkatapos ng lahat, natutunan na ni Janis ang paggawa ng sapatos." "Pero paano niya iyon natutunan sa loob lamang ng ilang araw?" namangha ang sapatosero. "Napakasimple lang," sagot ng ina niya. "Kinuha niya ang katad, inunat ito sa hulma, pinukpok ang mga tacks, inilagay ang takong, pagkatapos ay inalis ang bota mula sa hulma at ayos na!" Tumawa ang sapatosero, nagpaalam sa kanya at umalis. Nang bumalik siya sa pagawaan, tinanong siya ng mga aprentis, "Guro, kamusta na si Janis?" "Buhay siya at nasa mabuting kalagayan," ang sagot niya. "Hindi lang si Janis ang natutong maging sapatosero — pati ang kanyang ina!"

At nakikita ko na maraming magulang ang kumikilos na parang biyudang ito. Naniniwala silang mahal nila ang kanilang mga anak, ngunit sa katotohanan ay sinisira nila sila. Halimbawa, isang ina, dahil sa labis na pagmamahal, binabaha ng halik ang kanyang anak at sinasabing, sabihin nating: 'Walang batang kasing-kamangha-mangha sa buong mundo tulad ng anak ko!' Sa paggawa nito, pinapalago niya ang kayabangan at hindi malusog na tiwala sa sarili ng bata. Sa huli, ang batang iyon ay sumusuway sa kanyang mga magulang, kumbinsidong alam na niya ang lahat.

Dapat tulungan ng mga magulang ang kanilang mga anak na matutong maging responsable sa sarili mula sa murang edad. Hayaan ang mga bata na gawin ang kaya nila sa bahay: hindi nila dapat asahan na ihahain lahat sa kanila nang nakahanda na. Kung hindi, kapag sila'y lumaki at naging matatanda na, mahihirapan sila sa buhay. Isang manggagawa ang nagsumikap nang walang pagod at pinalaki ang kanyang mga anak. Habang siya ay nagtatrabaho, ginugol naman ng mga anak ang kanilang mga araw sa paglilibot sa kalye. At kahit na sila'y lumaki at nagkaroon ng sariling pamilya, inaasahan pa rin nila na ang kanilang ama ang magbibigay para sa kanila. At nang sinabi niya sa kanila na dumating na ang panahon para silang mag-alaga sa sarili nilang mga tahanan at pamilya, sumagot sila: "Paano mangyayari iyon, Ama? Hindi mo kami iniwan noong kami ay maliliit pa! Kaya paano mo kami iiwan ngayon — na kami ay lumaki na at pasan na namin ang pasanin ng mga responsibilidad sa pamilya?"

Pamamahagi ng ari-arian

Kung ang mga magulang ay matatag sa pananalapi, sila ang may pananagutan sa kinabukasan ng kanilang mga anak. Siyempre, ang pinakamahalaga ay pinalalaki nila ang kanilang mga anak upang maging mabubuting tao, at pagkatapos ay tinutulungan silang mag-aral o matuto ng isang hanapbuhay upang makakita sila ng ikabubuhay. Pagkatapos noon, dapat bilhan sila ng mga magulang ng isang maliit na bahay at iba pa. Noong 1924, bilang bahagi ng pagpapalitan ng

⁴⁶ Adana — isang lungsod sa Asya Menor, sa hilagang-silangang baybayin ng Dagat Mediterraneo. — *Tala ng tagasalin*.

populasyon noon,⁴⁷, dumating ang aming pamilya sa Gresya mula sa Faras sa Cappadocia. Ginawa ng aking ama, bilang tagapangulo ng konseho ng baryo, ang kanyang makakaya upang matulungan ang lahat ng aming kabaryuan na makapag-ayos ng kanilang bagong buhay. Huli na niyang inasikaso ang sarili niyang pamilya. Nang lumaki na ang aking mga kapatid, nagsimula silang magreklamo. 'Inalagaan mo ang lahat ng iba, Ama,' sabi nila, 'pero hindi mo kami naisip.' Kung mag-isa ang isang tao, maaari niyang ibigay ang lahat sa iba at, dahil sa paghahain ng sarili, magpakita ng ganap na kawalang-pakialam sa sarili, na hinihimok ng kadakilaan ng pagkatao. Ngunit kung may pamilya ang isang tao, dapat din niyang isipin ang kanila.

Siyempre, hindi dapat mawalan ng ulo ang mga magulang at ibigay sa kanilang mga anak ang lahat nang sabay-sabay, dahil ang mga kabataan ay walang karanasan at, sa kasalukuyang mundong hindi mapakain, maaaring gumastos sila nang higit sa kanilang kakayahan. Magiging masakit iyon para sa mga magulang kapag napagtanto nilang wala na silang maiaalok. Higit pa rito, dapat maging maingat ang mga magulang sa pinakamahinang anak at bigyan siya ng mas maraming materyal na suporta, at higit pa rito ng moral at etikal na gabay, upang hindi sila dalhin ng takot sa pagkabigo na parang rumaragasang baha. Ngunit sa pamamagitan ng katwiran at pag-ibig, dapat alagaan ng mga magulang ang lahat ng kanilang mga anak, upang walang lamig na makapasok sa kanilang samahan.

Sa mga araw na ito, bihira nang makakita ng magkakabigkis na pamilya na namumuhay nang espiritwal, kung saan hindi nag-aaway ang mga kapatid sa lupa o mana, at hindi rin sila nauwi sa korte. Nakilala ko ang isang pamilyang may pitong miyembro. May ilang gintong alahas ang mga magulang. Pagkatapos ng kanilang pagkamatay, nagpasya ang mga anak na ang kapatid na lalaking nag-alaga sa kanilang mga magulang sa katandaan ang dapat magpanatili ng ginto. Gayunpaman, inisip ng kapatid na lalaki na marami ang pamilya ng kanilang kapatid na babae kaya mas kailangan niya ang ginto. Ibinigay niya ang ginto sa kanya. Ibinigay ng kapatid na babae ang ginto sa ikatlong kapatid na lalaki, ibinigay naman nito sa ikaapat, at sa huli, bumalik ang ginto sa unang kapatid na lalaki! Sa madaling salita, nangyari rin sa mga taong ito ang inilalarawan sa Lavsaika.⁴⁸ Sa huli, dahil ayaw ding panatilihin ng unang kapatid na lalaki ang ginto para sa sarili, nagpasya silang ipagkaloob ito sa templo.

Bahagi 3.

Mga bata at ang kanilang mga responsibilidad

"Ang pagpapala ng magulang ang pinakadakilang pamana para sa mga anak. Kaya't dapat magsikap ang mga anak na matanggap ang pagpapala ng kanilang mga magulang."

⁴⁷ Ang pagpapalitan ng populasyon sa pagitan ng Gresya at Turkey noong 1924. Ang mga Griyego na naninirahan sa Turkey ay inilipat sa Gresya, samantalang ang mga Turko na naninirahan sa Gresya ay inilipat sa Turkey. – *Tala ng tagasalin*.

⁴⁸ Tingnan si *Palladius, Obispo ng Helenopolis*. *Lausaos* o *Salaysay ng mga Buhay ng mga Banal at Pinagpalang mga Ama*. Kabanata tungkol kay Serapion. Christian Life Foundation. Klin, 2001. pp. 176–177.

Kabanata 1.

Tungkol sa mga bata, ang kanilang mga kagalakan at mga kahirapan

Pagkabata

— Geronda, napapansin ko na minsan sa panahon ng Banal na Liturhiya, nakangiti ang mga sanggol.

— Hindi lang sila ngumingiti sa panahon ng Banal na Misa. Ang mga sanggol ay laging nasa pakikipag-isa sa Diyos dahil wala silang alalahanin. Naalala mo ba ang sinabi ni Kristo tungkol sa maliliit na bata? *'Ang kanilang mga anghel sa langit ay palaging nakikita ang mukha ng aking Ama sa langit.'*⁴⁹ Pinananatili ng maliliit na bata ang ugnayan sa Diyos at sa kanilang Anghel na Tagapagbantay, na laging nasa kanilang tabi. Sa kanilang pagtulog, tumatawa ang mga sanggol sa isang sandali at umiiyak naman sa susunod, dahil nakakakita sila ng mga bagay na nakakatuwa at nakakatakot. Minsan nakikita nila ang kanilang Anghel na Tagapangalaga at nakikipaglaro rito. Hinahaplos sila nito, hinahawakan sa kamay, at tumatawa sila. Sa ibang pagkakataon, ipinapakita ng tukso sa kanila ang isang bagay na nakakatakot, at umiiyak sila.

— Bakit pinatatakot ng manunukso ang mga sanggol?

— Ang katotohanang pinatatakot niya sila ay para sa kanilang ikabubuti, dahil pinipilit sila ng takot na tumawag sa kanilang ina. Kung hindi dahil sa takot na iyon, hindi tatakbo ang mga sanggol sa bisig ng kanilang ina. Pinapayagan ng Diyos ang lahat ng mangyari para sa ikabubuti ng sangkatauhan.

— At kapag lumaki na ang mga bata, naaalala pa ba nila ang nakita nila noong sila'y sanggol pa?

— Hindi, nakakalimutan nila. Kung maalala ng isang bata kung ilang beses na niyang nakita ang kanyang Anghel na Tagapagbantay, magmamataas siya. Kaya habang lumalaki siya, nakakalimutan niya ang lahat. Gumagawa ang Diyos sa mga misteryosong paraan.

— Nakikita ba nila ang lahat ng ito pagkatapos ng kanilang binyag?

— Siyempre, pagkatapos ng Binyag.

— Geronda, maaari bang dalhin ang isang hindi binyagang sanggol sa mga banal na relikyas?

— Bakit hindi? Maaari ka pa ngang magmarka ng krus sa ibabaw ng isang sanggol gamit ang mga banal na relikyas. Ngayon nakita ko ang isang maliit na batang lalaki na para bang isang munting anghel. 'Nasa saan ang iyong mga pakpak?' tanong ko sa kanya. Natigilan siya at hindi niya alam ang sasabihin!... Sa Bundok Athos, sa aking sariling kaliva, sa tagsibol, kapag namumulaklak ang mga puno, nagpapabitabit ako ng kendi sa mga sanga ng palumpong sa tabi ng bakod na nakapalibot sa aking selda. Kapag may mga bisitang pumupunta sa akin na may dalang maliliit na bata, sinasabi ko: "Mga bata, puwede ninyong pitasin ang kendi mula sa mga palumpong, kasi kapag umulan, mababasa sila at masayang lang!" May ilang mausising bata na napagtatanto na ako mismo ang nagbitin ng kendi sa mga sanga, at tumatawa sila. Ang iba ay naniniwala na kusang tumubo sa palumpong ang mga kendi, habang ang iba naman ay hindi sigurado kung maniniwala o hindi... Kailangan din ng kaunting saya ang mga bata.

— Geronda, marami ka bang inilalagay na matatamis?

— Kung isasabit ko sila, marami akong isasabit. Kapag may nagdadala sa akin ng masasarap na kendi, hindi ko ito ibinibigay sa mga matatanda. Pinapainom ko ang mga matatanda ng Turkish delight. Kapag may nagdadala sa akin ng magagandang kendi, iniipon ko ito para sa mga bata sa

⁴⁹ Matt. 18:10.

Afonia.⁵⁰ At dito sa monasteryo, nagtanim din ako ng ilang kendi at tsokolate kahapon, at ngayong araw ay namumulaklak na sila! Napansin mo ba? Aba, bakit hindi: maaraw ang panahon, mabuti ang lupa, at mahusay mo itong hinukay, kaya mabilis na namumulaklak ang mga tsokolate!⁵¹ Maghintay ka lang at makikita mo kung anong hardin ng bulaklak ang gagawin ko para sa iyo! Hindi na natin kailangang bumili pa ng kendi at tsokolate para sa mga bata. Ano sa tingin mo? Aani tayo ng sarili nating ani!

— Geronda, nakita ng mga peregrino ang mga kendi at tsokolate na nakalabas mula sa taniman ng gulay at nagulat sila. 'Marahil isa sa mga bata iyon,' sabi nila.

— Bakit hindi mo sinabi sa kanila na isang malaking bata ang gumawa noon?

Ang isang anghel na tagapagbantay ay nagbabantay sa maliliit na bata

— Geronda, bakit binibigyan ng Diyos ng Anghel na Tagapagbantay ang bawat tao? Hindi ba Niya kami mapoprotektahan nang mag-isa?

Ang anghel na tagapagbantay ay espesyal na pag-aaruga ng Diyos sa Kanyang nilikha. Ang anghel na tagapagbantay ay probidensya ng Diyos, isang pagpapakita ng Kanyang pag-aaruga sa sangkatauhan. At dito tayo may utang sa Diyos. Inaalagaan nang espesyal ng mga anghel ang maliliit na bata. Napakamasigasig nilang binabantayan sila! Noong isang beses, naglalaro ang dalawang bata sa kalsada. Gusto ng isa na ihagis ang bato sa ulo ng isa pa at nakatutok na siya. Hindi nakita ng pangalawang bata ang panganib. At sa huling sandali, marahil ay pinatingin ng kanyang Anghel na Tagapagbantay sa batang lalaki ang isang bagay, tumalon siya palayo — at lumipad ang bato sa tabi ng kanyang ulo.

Isang araw, nagpunta ang isang ina sa bukid upang magtrabaho at dinala ang kanyang sanggol. Matapos siyang pasusuan, inihiga niya ito sa duyan at nagpatuloy sa kanyang gawain. Pagkalipas ng ilang sandali, nang tingnan niya ang munting anak, nakita niyang may hawak itong ahas sa kamay at pinagmamasdan ito nang may pagkamausisa! Habang pinapasuso ng ina ang sanggol, may natirang gatas sa paligid ng kanyang bibig. Kaya't gumapang ang ahas papunta sa sanggol at dinilaan ang gatas sa kanyang mukha. Hinawakan ng sanggol ang ahas. Nang makita ito ng ina, sumigaw siya; natakot ang bata, binuksan ang munting kamay, at gumapang palayo ang ahas! Pinoprotektahan ng Diyos ang mga bata.

— Geronda, ngunit bakit nga ba napakaraming bata ang nagdurusa sa sakit at iba pang kapighatian?

— Alam ng Diyos kung ano ang para sa kabutihan ng bawat tao at, alinsunod dito, ibinibigay Niya sa kanila ang lahat ng kanilang kailangan. Hindi Siya nagbibigay sa isang tao ng anumang hindi para sa kanyang kabutihan. Halimbawa, minsan nakikita Niya na ang isang pisikal na kapansanan o pinsala ay makakatulong sa atin nang higit kaysa kung hindi Niya tayo pinahirapan ng pinsalang iyon o pinananatiling ligtas at malusog.

Banal na Binyag

— Geronda, ano ang mangyayari sa mga taong nasa Hilagang Epirus,⁵² na mamamatay nang hindi nabinyagan?

⁵⁰ Afoniada — isang paaralan para sa mga lalaki na matatagpuan sa Bundok Athos. — *Tala ng tagasalin*.

⁵¹ Isang araw bago iyon, 'ititanim' ng Nakatatanda ang ilang kendi at tsokolate sa isang bagong arang na taniman at naglagay ng mga sanga ng lila sa ibabaw upang magmukhang namumulaklak ang mga ito.

⁵² Hilagang Epirus — isang bahagi ng Tangway ng Balkan na tinitirhan ng mga Griyego. Mula pa noong 1912, ito ay bahagi na ng Albania. — *Tala ng tagasalin*.

— Er, karamihan sa kanila ay binyagan ng kanilang mga magulang sa pamamagitan ng 'air baptism'.⁵³ At marami sa mga bansang iyon ang nakatanggap ng 'air baptism' mula sa mga yaya o nars sa maternity ward. Alam ko ang isang kaso kung saan binyagan ng isang nars ang isang sanggol sa isang palanggana ng tubig. Nakita ng Diyos ang mabuting kalooban ng babaeng ito... At kayaman-yaman ng Biyaya ang taglay ng mga bagong binyagan! Noong isang pagkakataon, sa isang grupo ng tatlumpu't limang tao, napansin ko ang isang babaeng binyagan. Tinanong ko kung sino siya, at sinabi sa akin na siya ay isang babaeng Turko na tumanggap ng Banal na Binyag. Nagniningning ang kanyang mukha. Kung ikukumpara sa kanya, ang iba ay mukhang mga barbaro.

— Geronda, tama bang bigyan ang mga bata ng dalawang pangalan sa kanilang binyag?

— Kung mag-aaway ang mag-asawa at maghiwalay dahil sa kung ano ang ipapangalan sa kanilang anak, hayaan nilang bigyan ang bata ng hindi bababa sa tatlong pangalan! Ngunit maging ang mga tamang pangalang Kristiyano ay naging hindi na alam kung ano... Viki, Peppi, Mimi...

— Geronda, isang babaeng limang buwang buntis, ay nawalan ng kanyang sanggol. Ipinanganak itong patay, at ngayon ay labis siyang nalulungkot dahil hindi man lang maisagawa ang binyag sa hangin para sa kanya.

— Dahil hindi siya ang may kasalanan dito, magtiwala siya sa Diyos. Alam ng Diyos kung ano ang gagawin sa mga ganitong bata at kung saan sila ilalagay.

— Geronda, sinabi sa akin ng aking ina na namatay ang isa kong kapatid ilang oras matapos siyang ipanganak at hindi niya nagawang ipabinyag siya. Pinayuhan ko siyang kumonsulta rito sa kanyang espirituwal na ama.

— Dahil nais niyang ipabinyag siya ngunit hindi niya nagawa sa takdang oras, may mga nagpapagaan na kalagayan sa kanyang kaso. Pagkatapos ng lahat, may ibang mga babae na nagpapalaglag at pinapatay ang kanilang sariling mga anak. Ang paghatol ng Diyos ay lampas sa ating pag-unawa. Magiging malubhang kasalanan sana kung, dahil sa kanyang sariling kapabayaan, hindi niya napabinyag ang kanyang anak sa takdang oras at ito ay namatay na hindi nabinyagan. Hinuhusgahan ninyo ang mga ganitong bagay batay sa karaniwang pag-iisip. Iyan ang teolohiya ng rasyonalismo. Naalala ko noong minsan ay may isang grupo ng mga peregrino na dumating upang makita ako, at ikinuwento ko sa kanila ang sumusunod na kuwento. Isang sanggol mula sa Hilagang Epirus ang nabinyagan nang tatlong beses. Minsan ng kanyang lola, minsan ng kanyang lolo, at pagkatapos ay ng kanyang ina — bawat isa ay lihim sa iba — dahil inakala nilang lahat na hindi nabinyagan ang sanggol. Habang ikinukwento ko ang kuwentong ito, biglang tumayo ang isa sa mga peregrino at idineklarang, "Iyan ay hindi ayon sa kanon!" "Makinig ka," sabi ko sa kanya, "akala mo ba nabasa nila sa isang dogmatikong aklat na dapat nabinyagan nang tatlong beses ang isang bata? Pagkatapos ng lahat, nakatanggap ang munting ito ng tatlong beses na pagpapala!"

— Geronda, paminsan-minsan nakikita ng mga tao sa kanilang mga panaginip ang kanilang mga yumao nang kamag-anak at nakikipag-usap sa kanila. Pinahihintulutan ba ito ng Diyos upang tulungan ang mga tao sa kanilang pananampalataya at pagsisisi?

— Oo. Hindi ba't ikinuwento ko na sa'yo ang katulad na kuwento? Isang monghe mula sa Banal na Bundok ang nagmula sa isang nayon sa Bulgaria. Marami roon ang hindi pa nabinyagan. Sinabi sa akin ng mongheng ito na noong siya'y isang layko at hindi pa nabinyagan, nakita niya sa panaginip ang kanyang maliit na pamangkin na kamakailan lang namatay. Ang munting batang lalaki ay nakatayo sa likod ng bakod ng isang magandang hardin, umiiyak. Ang hardin ay puno ng maliliit na

⁵³ Ayon sa kaugalian ng mga Griyego, kung ang buhay ng isang hindi nabinyagang bagong silang ay nasa agarang panganib, maaaring isagawa sa bata ang tinatawag na 'binyag sa hangin'. Sinumang Kristiyano (lalaki o babae) ang kumukuha sa sanggol sa kanilang mga bisig at gumagawa ng tanda ng krus nang tatlong beses sa hangin, sabay sa pagbigkas ng mga salitang: "Ang alipin ng Diyos (pangalan) ay binabinyagan sa ngalan ng Ama. Amen. At ng Anak. Amen. At ng Espiritu Santo. Amen." Kung mamatay ang sanggol, itinuturing siyang nabinyagan; kung mabuhay naman, ayon sa pasya ng Sinodo ng Simbahan ng Gresya, inuulit nang buo ang Sakramento ng Binyag. — *Tala ng tagasalin*.

batang nagagalak at naglalaro. 'Bakit hindi ka pumapasok sa hardin?' tanong ng lalaking nagkaroon ng panaginip. 'Paano ako makakapunta roon?' sagot ng bata. 'Pagkatapos ng lahat, hindi pa ako nabinyagan.' Kasunod ng insidenteng ito, agad na nagpabinyag ang lalaki, at pagkaraan ay ikinuwento niya sa pari ang kanyang nakita sa panaginip. Ganito inayos ng Diyos upang maunawaan din ng iba ang dangal ng Banal na Binyag. Pagkatapos noon, nagsimulang ipabinyag ng mga naninirahan sa Bulgarian na nayon na ito ang kanilang mga anak.

— Geronda, may ilang magulang na nasa isang sibil na pakikipagsosyo ang nagnanais na ipabinyag ang kanilang mga anak. Pinapayagan ba silang gawin ito?

— Bakit hindi? Ano'ng nagawa ng mga batang kawawa para karapat-dapat rito? Ang katotohanang nais ipabinyag ng mga taong nasa sibil na pakikipagsosyo ang kanilang mga anak ay nagpapakita na may mabuti sa kanilang kalooban, na hindi sila lubos na walang pakialam. Tila nalilito ang mga taong ito tungkol sa kung ano man. Kung sino man ang gustong tumulong sa kanila, kailangan muna nilang alamin kung bakit hindi sila nagpakasal sa simbahan, at kung bakit nila gustong ipabinyag ang kanilang mga anak.

— Geronda, kung ang isang madre ay naging ninang sa binyag ng isang tao bago siya pumasok sa kumbento, dapat ba ngayon, bukod sa pagdarasal para sa kanyang inaanak, ay magpadala rin siya ng mga regalo—tulad ng ginagawa ng mga ninong at ninang sa sekular na mundo?

— Ah, ang madre na ay hindi na obligado sa ganoong mga tungkulin. Tutulungan ng isang monghe ang [kaniyang inaanak] sa pamamagitan ng panalangin. Tungkol naman sa mga magulang niya — kung nais nila — maaari nilang panatilihin ang ugnayang iyon sa inaanak ng kanilang anak na madre.

— Kaya puwede bang magkaroon ang mga magulang ng madre ng ganoong uri ng relasyon sa ninong ng kanilang anak na babae, kung gusto nila?

— Oo, sa sarili nila. Hindi dapat pilitin ng isang madre ang mga ito na gawin iyon. Hayaan siyang manalangin na bigyan sila ng kaliwanagan ng Diyos. Ngunit gayon pa man, may malaking responsibilidad ang ninong. Nang layko pa ako, nangako ang aking mga magulang sa isang mag-asawa na kilala nila na isa sa aming mga kamag-anak ang magiging ninong sa isa sa kanilang mga anak. Nang ipinanganak ang anak nila, wala roon ang lahat ng kamag-anak ko, kaya hiningi nila na ako ang maging ninong ng munting bata. Labing-anim ako noon, at ayaw kong maging ninong niya dahil pakiramdam ko'y malaking responsibilidad iyon. Kaya, nang makita kong nasa mahirap akong sitwasyon, nagsimula akong manalangin. "Diyos ko," ang hinaing ko, "kung lalaking mabuti ang batang ito paglaki, kunin Mo na ang lahat ng natitirang taon ng buhay ko at ibigay Mo sa kanya. Ngunit kung siya'y magiging masamang tao, kunin Mo na siya ngayon — habang parang anghel pa siya." Inbinyagan ko ang sanggol at pinangalanan siyang Pavel. Isang linggo ang lumipas, namatay siya. Nasa Langit na siya ngayon at hindi na nanganganib na mawala ito.

Mga batang ulila

— Geronda, kung mamatay ang ulo ng pamilya, dapat bang makita ng maliliit na bata ang bangkay ng kanilang yumaong ama?

— Mas mabuting huwag. Kahit kapag namatay ang isang malapit na kamag-anak ng isang matanda, naghahanap ka ng paraan para ipaalam ito sa kanila nang dahan-dahan at sensitibo hangga't maaari. Kaya ano pa ang masasabi natin tungkol sa mga bata!

— Hanggang anong edad ay hindi pinakamabuti para sa mga bata na makita ang kanilang yumaong mahal sa buhay?

— Nakadepende ito sa [katauhan, disposisyon, at kalagayan ng isip] ng bata.

— Ayos lang ba na dalhin ang mga bata sa puntod ng kanilang ama?

— Oo, maaari mong dalhin ang mga bata para bumisita sa puntod. Dapat mong sabihin sa kanila: 'Ang inyong ama ay lumipat na mula rito patungong Langit. Kung magiging mabubuting bata kayo, bababa siya mula sa Langit para bisitahin kayo.' Naalala ko noong namatay ang aking lola, dinala nila ako sa bahay ng isang kaibigan para hindi ko makita ang libing at hindi ko malaman na siya ay pumanaw na. Naglaro sila kasama ko roon at pinaglibangan nila ako. Tumatawa ako, habang sila'y umiiyak. Nang ibalik nila ako sa bahay, nagsimula akong magtanong, 'Nasa'n si Lolo/Lola?' 'Babalik siya, babalik siya,' ang sabi nila sa akin. Naghintay ako na bumalik si Lolo/Lola, pero makalipas ang ilang sandali, nalaman kong siya ay namatay na. Hindi mabuti para sa mga bata na makita ang kanilang mga mahal sa buhay na patay.

— Geronda, kapag nawalan ng ina ang mga batang paslit, sila'y nagdadalamhati sa kanyang pagkamatay nang labis na kalungkutan.

Mas malamang na maging ulila ang mga bata dahil sa pagkawala ng kanilang ina kaysa sa kanilang ama. Kaya kapag nawala ang kanilang ina, mas matindi ang kanilang nararamdamang sakit. Bihira para sa isang ama na gampanan ang papel ng ina para sa mga batang nawalan ng ina. Gayunpaman, sa Paraiso, makakatanggap ng kaaliwan ang mga ganitong bata. Matatanggap nila ang kung ano ang [kulang] doon. Ang isang ulila ay makakapasok sa Paraiso sa mas mababang marka, gaya ng mga Griyego mula sa ibang bansa na tinatanggap sa ating mga unibersidad nang walang pagsusulit, alinsunod sa kaugnay na batas. Sa madaling salita, ang batas ng Diyos ay naaangkop sa mga ulila, at kailangan nilang magpunyagi nang kaunti upang makapasok sa Paraiso, samantalang ang ibang tao ay kailangang magsagawa ng isang makabuluhang pagsisikap upang magawa ito. Itinuturing kong masaya at pinagpala ang mga batang pinagkait ng lambing ng kanilang mga magulang. Sapagkat sa buhay na ito, nagawa nilang gawing Ama ang Diyos, at kasabay nito, inilagay nila sa 'savings account' ng Diyos ang lambing ng kanilang mga magulang—na kanilang pinagkait—at na ngayon ay nagbubunga sa kanila ng [espritwal na] interes.

Ngunit kahit sa buhay na ito, tutulungan ng Mabuting Diyos ang mga ganitong bata, sapagkat mula nang kunin ng Diyos ang kanilang mga magulang sa Kanya, Siya ay—kung maaari kong sabihin—may tungkuling alagaan ang kanilang mga anak. Tandaan mo ang sinasabi ng propeta David: *"Tinatanggap Niya ang mga ulila at ang mga biyuda."*⁵⁴ Natural na higit na minamahal at inaalaan ng Diyos ang mga ganitong bata. Sa mga ganitong bata, ipinagkakaloob Niya ang mas maraming [espritwal] na pribilehiyo sa buhay na ito kaysa sa ibang mga bata. Kung ang isang ulila ay itutok ang dial sa patungo sa kabutihan, siya ay lalong uunlad. Ngunit kung sasabihin niya, 'Dahil ako mismo ay nagdusa, papahirapan ko naman ang iba,' sinisira niya ang kanyang sarili.

— Geronda, nananatili ba sa isang tao ang mga negatibong epekto ng pagiging ulila sa buong buhay niya?

— Ano'ng pinag-uusapan mo? Maaaring medyo mahirap lapitan ang mga ulila, medyo mahiyain at matatakutin — kulang sila sa kagalakan at sigla ng mga batang pinagkalooban ng labis na pagmamahal. Gayunpaman, ang pagka-reserbado na ito ay nagsisilbing pananggalang para sa mga batang ito, na tumutulong sa kanila na magtagumpay sa buhay. At sa parehong oras, pinagtibay nila ang kanilang mga reserba para sa kanilang mga buhay sa hinaharap. Ano sa palagay mo: hindi ba nakikita ng Diyos ang pagka-reserbado na ito? Tiyak na tutulungan Niya sila sa huli? Kaya naman dapat nating yakapin ang isang ulila — lalo na yaong nawalan ng ina — nang may lambing at masidhing pag-ibig, upang sila ay mainitan muna, mawala ang kanilang pagkamahiyain, at mabuksan ang kanilang puso. At kung puno sila ng sigasig, dapat nating pigilan nang mahigpit ang kanilang labis na kasiglahan, baka mapagod sila habang sinusubukang ipahayag ang kanilang malalim na pasasalamat. Si San Arsénio ng Kapadokya ay lumaki bilang ulila—na nawalan ng kanyang ina at ama. Kung hindi niya hinarap ang kanyang pagkaulila nang may espirituwal na

⁵⁴ Awit 145:9.

pananampalataya at tapang, siya sana ay naging isang taong pinahirapan ng isip, na nagdurusa sa mga suliraning pangkaisipan. Ngunit tingnan kung gaano kagaling na binata siya! Anong mga kahanga-hangang ginawa niya! Ang ikinagulat ko ay ang kanyang mga buto ay kasing lambot ng bulak, parang espongha. Nang, sa paghuhukay ng kanyang mga relikya, inalis ko ang kanyang mga tadyang at gulugod mula sa libingan, nagbulok sila at naging alikabok sa sandaling mahawakan ko sila. Dalawang buto lamang, ang buto ng balakang at ang tibia, ang medyo matibay. Kamanghamangha ito: paano, sa ganoong kahina, nagawa niyang maglakad ng napakalayong distansya? Naglakad siya na para bang lumilipad sa himpapawid! Dito natin nakikita ang labis na lakas na ipinagkaloob sa kanya ng Diyos. Kaya nga ba talaga na lampas sa kapangyarihan ni Cristo ang magmulat ng isang ulila?

Hanggang sa umabot ang mga bata sa isang tiyak na edad, kailangan silang bantayan.

Upang hindi madulas sa madulas na dalisdis ng pagbagsak sa makamundong bagay, na pumupuno sa kaluluwa ng pagkabahala at patuloy na nagpapalayo rito sa Diyos, kailangang palaging kilalanin ng mga bata ang lubos na pangangailangan ng payo ng kanilang mga nakatatanda — lalo na sa mga kritikal na taon ng pagbibinata. Dapat maunawaan ng mga bata ang kahulugan ng pagsunod. Dapat nilang maunawaan na ang kanilang sariling kabutihan ay nakasalalay sa pagsunod sa kanilang mga magulang — upang masunuran nila sila nang may kagalakan at malayang makagalaw sa espirituwal na larangan.

Naisip mo na ba kung gaano ka limitado ang kalayaan ng isang maliit na bata? Sa loob ng siyam na buwan, nakakulong sila sa sinapupunan ng kanilang ina. Ang isang bagong silang na sanggol ay inilalagay sa kuna. Paglipas ng limang o anim na buwan, inilalagay sila sa likod ng matataas na rehas. Pagkatapos, habang lumalaki ang bata, hindi siya pinapayagang lumabas ng bahay nang magisa, upang hindi siya bumangga sa anumang bagay o mahulog sa hagdan. Pagkatapos ng lahat, kung hindi mapipigilan ang kalayaan ng bata, mahuhulog siya at masasaktan.

Lahat ng ito ay kinakailangan upang matiyak na ang isang bata ay lumaki nang ligtas. Sa unang tingin, inaalis ng lahat ng mga hakbang na ito ang kalayaan ng bata — ngunit kung wala ito, nanganganib ang bata na mamatay mula sa unang sandali ng kanyang buhay. Gayunpaman, kapag bata pa sila, hindi nila namamalayan na kailangan nila ng mga hangganan. At kapag sila'y lumaki, hindi pa rin nila nauunawaan na kailangan nila ng ibang uri ng hangganan, kaya't sabik silang makamit ang kalayaan. Ngunit anong uri ng kalayaan ito? Kalayaan bang maging kapansanan? Ang ganitong 'kalayaan' ay nagdudulot ng kamatayan sa mga bata. Dapat nilang maunawaan na hangga't hindi pa sila tapos sa pag-aaral, hangga't hindi pa sila nakakakuha ng kanilang degree, hangga't hindi pa sila umabot sa hustong gulang—upang maging maayos na tao—kailangan nila ng mga paghihigpit. Sapagkat kung kapansanan man lang sila nang isang beses, mamamatay sila. Dapat matutuhan ng mga bata na ang mga paghihigpit ay isang pangangailangan, at maunawaan na ito ay biyaya mula sa Diyos. Dapat silang magpasalamat sa kanilang mga magulang sa pagtatakda ng mga hangganang ito. Dapat nilang malaman na itinakda ng kanilang mga magulang ang mga hangganang ito dahil sa pagmamahal. Walang ama o ina ang naghihigpit sa kanilang anak dahil sa malisya — kahit na naging napakahigpit sila sa kanila. At kung masyadong istrikto ang mga magulang sa kanilang mga anak, may malaking pagmamahal ding nakatago rito. Ginagawa nila ito nang may mabuting hangarin, upang ang kanilang mga anak ay maging mas kalmado, disiplinado, at hindi malantad sa panganib. Pagkatapos ng lahat, kahit ang isang hardinero, kapag nagtatanim ng punla, ay maaaring, para sa mas mataas na kaligtasan, itali ito ng alambre nang mas mahigpit kaysa sa kinakailangan at magdulot ng kaunting pinsala. Gayunpaman, agad na pinapagaling ng Maylalang ang sugat sa balat ng puno. Kung pinapagaling ng Diyos ang sugat sa isang puno, gaano pa kaya Niya pinapahalagahan ang [mga tao]—ang Kanyang sariling nilikha! Tiyak na, kung ang mga

magulang ay medyo sobra ang higpit sa kanilang anak at nagdulot ng maliit na pinsala, hindi kaya pagalingin ng Diyos ang sugat na iyon?

Dapat ding magsalita ang mga bata sa kanilang mga magulang at magbukas sa kanila tungkol sa kanilang mga iniisip. Tulad ng isang monghe sa isang monasteryo na may nakatatanda na pinagtitiwalaan niya ng kanyang mga saloobin at pinagmumulan ng gabay, ganoon din dapat magbukas ang bata sa kanyang mga magulang. Tama na unang magtiwala ang isang bata sa kanyang ina at pagkatapos ay sa kanyang espirituwal na ama. Tulad ng mga magulang, kapag nabugbog ang binti ng kanilang anak, sasamahan nila ito sa doktor at tatanungin kung ano ang dapat gawin para mawala ang pasa, gayundin dapat nilang malaman kung may anumang [espirituwal] na problema ang kanilang anak — upang matulungan nila ito. Kung ang isang anak ay sa kanyang espirituwal na ama lamang nagkukuwento ng kanyang mga problema, paano sila matutulungan ng kanyang mga magulang? Wala silang alam kung ano ang nagpapabahala sa kanya.

Mga hamong kinahaharap ng mga bata sa paaralan

Ang mga batang may mabuting paghuhusga at mabilis na isip ay paminsan-minsan nakararanas ng kahirapan at pakikibaka. Gusto ng ganitong mga bata na ayusin ang lahat ayon sa kanilang sariling pangangatwiran at nagsusumikap na gawin ang mga bagay na lampas sa kanilang kakayahan. Matalas ang kanilang isip, ngunit hindi nila alam kung kailan dapat magpreno. Nag-eeksperimento sila sa kanilang sarili, na para bang sinusubukan kung gaano karami ang kaya nilang tiisin! Nagdurusa sila dahil dito. Kung matutong maging mas mapagkumbaba sila, makakatulong sa kanila ang kanilang kakayahan sa paghuhusga upang magtagumpay. Ang mga batang kulang sa ganitong paghuhusga at mabilis na pag-iisip ay hindi nakararanas ng mga suliraning ito, ngunit hindi rin naman sila nagsusumikap [sa loob] o nagmumuni-muni [tungkol sa buhay] — sa pinakamagandang kahulugan ng salita.

Alam mo ba kung ilang estudyante, na naghanda para sa kanilang mga pagsusulit at kinalanang lahat sa isip, ang sobrang natatakot na bumagsak kaya hindi na sila pumupunta sa mga ito? Bagaman kaya nilang harapin ang kanilang pag-aaral, dahil sa sariling duwag, nahuhulog sila sa matinding panic. Gayunpaman, kung mapagkumbaba silang manalangin: 'Panalangin po ninyo ako, sapagkat hindi ko kayang mag-isa ang pag-aaral; ngunit sa pamamagitan ng inyong mga panalangin, sisikapin kong magtagumpay sa aking mga pagsusulit,' makakatanggap sila, sa pamamagitan ng kanilang kababaang-loob, ng biyaya ng Diyos at banal na kaliwanagan. Bukod dito, bago kumuha ng kanilang mga pagsusulit, dapat manalangin ang mga estudyante sa kanilang patron santo, na tutulong sa kanila alinsunod sa kanilang pananampalataya at kabanalan.

— Geronda, isang dalagang nag-aaral sa ibang bansa, ay sumulat sa akin: "May isang kaisipan na paulit-ulit na nagsasabi sa akin na hindi ako kailanman makakagawa ng espirituwal na pag-unlad. Mukhang palagi akong ganito."

— Ang kakaiba niya! Nasa Europa siya at nakarating sa ganitong mga konklusyon! Pagkatapos ng lahat, hindi siya pumunta roon para makamit ang espirituwal na katuparan, ni manatili roon magpakailanman, kundi para makuha ang kaalamang kakailanganin niya para sa kanyang degree. Hayaan mong panatilihin niya ang kalagayang espiritwal na kinaroroonan niya ngayon, at huwag maghangad ng ganap na katuparan sa espiritwal habang naroon. Pagkatapos ng lahat, ang mga Europeo ay mga taong nangibabaw sa mga agham na pangmundo, hindi sa mga usaping espiritwal. Huwag niyang masyadong pilitin ang sarili at huwag seryosohin ang lahat. Hindi niya dapat itong lahat isipin nang malalim at magdusa dahil dito. Ituring na lang niya ang pananatili roon bilang sapilitang serbisyo militar. Sa hukbo, ang isang sundalo ay pinapawis ang noo, pinapagal ang sarili hanggang sa buto, at kung minsan ay napakatarasang tinatrato ng iba. Ngunit sa Europa, tinatrato siya ng mga tao nang may kagandahang-asal—bagaman mababaw at mapagkunwari—ayon sa kaisipang Europeo. Inaasahan na makakatagpo siya ng mga kahirapang ito, dahil nakikita rin natin

ang kaparehong bagay sa Gresya. Ang tanging pagkakaiba ay sa Gresya — dahil tayo ay isang Orthodox na tao — mayroon ding espirituwal na suporta para sa mga nababahala sa kanilang espirituwal na buhay. Kaunting pasensya at kaunting pansin, at malalampasan ang mga kahirapan. Ngayon na naroroon na siya, dapat niyang gamitin ang kanyang libreng oras sa pagbabasa at panalangin, upang mapagyman din siya sa espirituwal. Ang mga pagsisikap niyang magtagumpay sa kanyang pag-aaral ay makakatulong sa kanya na lubusang ilubog ang sarili rito nang buong puso, at doon ay mananawala sa kanya ang lahat ng masasamang kaisipan at mga tukso ng kabataan.

Kabanata 2.

Tungkol sa paggalang at pagmamahal ng mga bata sa kanilang mga magulang

Paggalang ng mga bata sa kanilang mga magulang at nakatatanda

Kapag bata pa ang isang anak, hindi siya gumagawa ng anumang gawain. Ang kanyang mga magulang ang nag-aalaga sa kanyang pagkain, damit, at iba pa. Tinutulungan ng mga magulang ang kanilang anak dahil sa pagmamahal. Hindi nagtrabaho ang bata — maliit na gawaing-bahay lamang ang kaya niyang gawin. Ngunit maihahambing ba talaga ang mga gawaing ito sa pagsisikap at sakripisyo ng kanilang mga magulang para sa kanila? Kung, bilang isang matanda, hindi mapahalagahan ng bata ang mga ipinagkaloob sa kaniya ng kaniyang mga magulang, isang malaking kawalang-pagpapasalamat iyon!

Noong nakaraan, pinaparusahan ng mga magulang ang kanilang mga anak nang pisikal, at tinatanggap ng mga bata ang ganoong parusa nang walang anumang sama ng loob. Madalas, hindi nila maintindihan kung bakit sila pinapalo. Ngunit ang mga bata ngayon ay patuloy na nagtatanong, 'Bakit? Para saan?' Ito ay isang walang katapusang pagtatalo. Kulang sila sa kasimplehan. Sinusuri nila sa paghuhusga at pagtatasa ang lahat ng nangyayari. Gayunpaman, hindi ganoon dumarating ang Banal na Grasya. Kung ang isang anak ay hindi itinuturing ang kanyang ama bilang ama at hindi tinatanggap ang disiplina ng kanyang ama, siya ay isang anak na hindi lehitimo.⁵⁵ Ang ilang mga anak, sa sandaling magbigay ang kanilang mga magulang ng kahit kaunting puna sa kanila, ay agad nang nagbabanta: 'Hihiwain ko ang aking pulso!' At ano ang gagawin ng mga magulang? Sumusuko sila, at sa huli ay naliligaw at nasisira ang mga anak.

Dapat maunawaan ng isang bata na kahit paminsan-minsan ay pinapalo siya ng kanyang mga magulang sa likod ng ulo, ginagawa nila ito hindi dahil sa malisya kundi dahil sa pagmamahal — upang mabago ng bata ang kanyang mga gawi, maging mas mabuting tao at, sa huli, makahanap ng kaligayahan. Nang tayo'y mga bata pa, tinanggap natin ang lahat: ang pagmamahal ng ating mga magulang, ang kanilang mga palo at ang kanilang mga halik. Naiintindihan namin na ginagawa ito ng aming mga magulang para sa aming ikabubuti. Malaki ang tiwala namin sa kanila. Minsan, may isang kapatid na may kasalanan sa isang bagay, ngunit pinagalitan ng aming ina ang isa pa dahil wala siyang oras para magsagawa ng 'paglilitis'. Gayunpaman, ang may sala, nang makita na ang isa pa — ang inosente — ay pinaparusahan dahil sa kanya, ay aaminin ang kanyang kasalanan, dahil hinatulan siya ng kanyang konsensya. At sa ganitong paraan, ang may sala na kapatid ay napapawalang-sala.

Sa loob ng pamilya, dapat magpakita ng paggalang ang mga nakababatang miyembro sa kanilang mga magulang at sa kanilang mga nakatatandang kapatid na lalaki at babae. Dapat

⁵⁵ Ihambing ang Hebreo 12:6–11.

maramdaman ng mga nakababatang miyembro na mahalaga ang paggalang, pagsunod, at pasasalamat sa kanilang mga nakatatanda. Ang mga nakatatandang kapatid naman ay dapat magpakita ng pagmamahal sa kanilang nakababatang kapatid, sa pamamagitan ng pagtulong at pagprotekta sa kanila. Kapag ang nakababatang kapatid ay nirerespeto ang nakatatanda, at ang nakatatanda ay minamahal ang nakababata, nabubuo ang isang kahanga-hangang kapaligiran sa pamilya. Sinabi sa amin ng aking ama: 'Makinig kayo sa inyong nakatatandang kapatid na lalaki.' Alam namin na mahal na mahal kami ng aming ama, at malaya kaming nakikitungo sa kanya. Ngunit sa aming nakatatandang kapatid na lalaki, dahil hindi namin nakita sa kanya ang parehong pagmamahal ng ama, mas sumusunod kami.⁵⁶

Kapag nagpapagalang ang mag-asawa sa isa't isa at ang mga anak ay nagpapagalang sa kanilang mga magulang, maayos at tuluy-tuloy ang takbo ng buhay-pamilya. Sa ganitong pamilya, hindi kailanman sasabihin ng panganay na anak na lalaki sa kanyang ina ang mga katulad ng, 'Tingnan mo rito, Ma, siguraduhin mong huwag mo nang ulitin iyan,' o 'Bakit mo ginawa nang baliktad ang lahat ng bagay?' Hindi rin, sa ganitong pamilya, magsasalita ang ama sa ina nang ganoong tono. Maaaring magbiro ang matanda sa bata upang pasayahin siya, ngunit ang bata, habang nasisiyahan sa mga biro ng matanda, ay hindi dapat kumilos nang pabirong-pabiro o masyadong pamilyar sa kanila. Nang ako'y nasa Monasteryo ng Stomion at paminsan-minsan ay bumababa mula sa monasteryo papunta sa bayan upang mamili, isang maliit na batang lalaki na ang bahay ay nasa gilid mismo ng daan ang agad na tumatakbo sa akin sa sandaling makita niya ako, at hahalikan ko ang kanyang kamay. Nasanay siya rito at, sa pagtakbo niya sa akin, siya na mismo ang nag-uunat ng kanyang kamay upang halikan ko ito! Ginawa ko ang gusto niya. Ngunit pagkatapos ay tinanong ako ng kanyang mga magulang: "Ama, pakiusap, huwag ninyong halikan ang kamay niya, dahil sinusundan niya ang mga pari, iniunat ang kamay para halikan nila, at kapag hindi nila ginawa, nagsisimulang siyang magwala."

Paano mapapanatili ng mga bata ang pagmamahal sa kanilang mga magulang kapag nagsimula na silang magkabuo ng sarili nilang pamilya?

Ipinag-utos ng Maykapal na ang isang asawa at ang kanyang kabiyaik ay dapat magkaugnay sa pamamagitan ng pag-ibig na napakalakas, na kaya nilang iwan ang kanilang sariling mga magulang. Kung hindi umiiral ang pag-ibig na ito, hindi makapagsisimula ng sarili nilang pamilya ang mga tao. Nagtatapos ang tungkulin ng magulang sa sandaling magsimula ng sarili nilang pamilya ang kanilang mga anak [o maging monghe]. Pagkatapos noon, may utang lamang ang mga anak sa kanilang mga magulang [ng dalawang bagay]: lubos na paggalang at kasing-daming pagmamahal na nararapat para sa mga magulang. Hindi ko sinasabing hindi dapat mahalín ng mag-asawa ang kanilang mga magulang. Hindi. Ngunit una, dapat silang magkaroon ng malalim na pagmamahal sa isa't isa at saka lamang mahalín ang kanilang mga magulang. Dapat magmahalan nang lubos ang mag-asawa hanggang sa umapaw ang kanilang pag-ibig. At mula sa sobrang pag-ibig na ito ng mag-asawa, dapat nilang ipakita sa kanilang mga magulang ang nararapat na paggalang at pasasalamat. Dapat maging marangal ang pag-ibig ng mag-asawa, upang ang bawat isa ay alagaan ang magulang ng kanyang kapareha hangga't maaari.

Upang matiyak ang kapayapaan at pagkakaisa sa pamilya, makakatulong nang malaki ang mga sumusunod: dapat mahalín ng asawang lalaki ang kanyang asawa nang higit kaysa sa kanyang ina at higit kaysa sa alinman sa kanyang iba pang malalapit na kamag-anak o miyembro ng pamilya. Ang pagmamahal ng asawang lalaki para sa kanyang mga magulang ay dapat dumaan sa kanyang asawa. Siyempre, dapat kumilos din ang asawang babae sa parehong paraan.

⁵⁶ May pitong kapatid sina Elder Paissios.

Alam ko ang mga pamilya na sa simula ng kanilang buhay may-asawa ay nakaranas ng mga problema at hindi pagkakasundo ang mag-asawa dahil labis na minahal ng isa sa kanila ang kanyang ina. Ang pagmamahal na ito ay nagmumula sa pagmamahal ng isang anak na lalaki o babae para sa kanilang ina, na isinilang mula sa malalim na pakiramdam ng pasasalamat. Gayunpaman, unti-unti, habang mas nagkakalapit ang mag-asawa sa isa't isa, nawawala ang problemang ito. Pagkatapos ng lahat, kung agad pagkatapos ng kasal ay binuhos ng isa sa mag-asawa sa kabila ang pagmamahal na papalit sa pagmamahal ng kanilang ina, magiging hindi natural iyon.

Kung iginagalang ng isang asawang lalaki ang kanyang biyenang babae at biyenang lalaki, nagbibigay ito ng karangalan sa kanya, gayundin naman kung iginagalang at minamahal ng isang manugang na babae ang kanyang biyenang babae — ang babaeng nagbibigay-ligaya sa kanyang asawa, nagpalaki sa kanya, at ang kanyang asawa at kagalakan ngayon. Kung ang mag-asawa ay nagkakaroon ng ganitong mga damdamin at kaisipan, tahimik nitong hinuhubog ang kaluluwa ng kanilang mga anak.

Bago ang kasal ng kanyang anak na lalaki, nakatagpo ng malaking ginhawa ang kanyang ina sa pagmamahal nito. Ngunit ang matatanda ay muling nagiging parang sanggol. Matapos ipakasal ang kanyang anak, nararamdaman ng ina ang parehong pakiramdam ng panganay na anak kapag nakikita nila ang isa pa—isang bagong silang na sanggol—sa bisig ng kanilang ina. Makikita mo: kung hindi pigilan ng isang tao ang kanyang mga pagnanasa sa kabataan, habang lumilipas ang mga taon, hihina ang kanyang kalooban at lalakas ang kanyang mga pagnanasa.

Gayunpaman, hindi dapat magdamdam ang manugang sa ito. At kung siya rin ang nag-aalaga sa matandang biyenang niya, hayaang magpakita siya ng pasensya nang kaunti, upang hindi niya mapalampas ang gantimpalang nararapat sa kanya para sa pag-aalaga niyang ibinibigay. Kung mag-aalaga siya sa biyenang nang may pasensya ngayon, mamaya, kapag nawala na ang lahat ng kanyang mga kalungkutan, magagalak siya sa kabutihang nagawa niya.

Ngunit siyempre, dapat mahalín ng biyenang mga manugang na babae na parang sariling anak. Mas minahal ng lola ko sa ama ang nanay ko kaysa sa tatay ko. Nang magpakasal ang mga kapatid kong lalaki, nag-iling ang mga kapitbahay at binalaan ang nanay ko: 'O sige, darating na ang mga bagong manugang...' Ngunit sumagot ang nanay ko: 'Bakit mo sinasabi 'yan? Mas minahal ako ng biyenang ko kaysa sa sariling anak niyang babae. Kaya bakit hindi ko mamahalin ang mga manugang ko?' At tunay nga, minahal niya sila nang kasing-tindi ng pagmamahal niya sa sariling mga anak na babae.

Ang katandaan ay nagdadala ng kababaang-loob.

Gaano kababa ang isang tao sa katandaan! Unti-unti nang nawawalan ng lakas ang matandang tao at nagiging katulad ng tumatandang lawin. Kapag tumatanda ang lawin, nalalagas ang mga balahibo nito at ang mga pakpak ay nagiging parang sirang suklay. Naalala ko na noong 1914, isang miyembro ng Banal na Sinodo, si⁵⁷ mula sa Monasteryo ng Philotheou⁵⁸, habang siya ay isang layko pa lamang, ay nagboluntaryong maglakbay mula sa Smyrna upang makipaglaban sa Albania, bilang paghihiganti sa mga Turko na pumatay sa kanyang ama. Sa isang pagkakataon, nahuli niya ang isang Turko at muntik na niyang hiwain ang lalamunan nito. Nakiusap ang Turko: "Ang ating pananampalataya ay mabagsik. Tinuturuan tayo nitong tumabas at pumatay. Ngunit hindi ganoon ang pananampalataya ninyo. Hindi kayo tinuturuan ni Cristo na pumatay." Ang mga salitang ito ang lubos na nagpaginig sa kanya kaya itinaon niya ang kanyang riple at agad na bumalik sa Banal na Bundok. Naging monghe siya at kasapi ng Banal na Sinodo, ngunit hindi kailanman nawala sa kanya

⁵⁷ Ang Espiritual na Konseho ang halal na namamahalang katawan ng isang idiorhythmic (hindi komunal) na monasteryo. — *Tala ng tagasalin*.

⁵⁸ Isa sa dalawampung monasteryo ng Banal na Bundok ng Athos. Noong panahong inilarawan ng Nakatatanda, ito ay idiorhythmic (hindi komunal) pa. — *Tala ng tagasalin*.

ang diwa ng isang pinuno. Siya ang namamahala sa lahat ng tungkulin ng mga monghe, at lahat ng susi sa mga bodega ay nakasabit sa kanyang sinturon. Wala sa mga kapatid ang nangahas na sumalungat sa kanya. Kung mayroong mongheng nakalimutang tawagin siyang 'Matandang Spiridon', siya ay magwawala. Noong isang pagkakataon, sa panahon ng Dakilang Kwaresma, isang grupo ng mga tulisan ang dumating sa monasteryo at humiling ng keso sa mga monghe. Lumabas si Ama Spiridon upang salubungin ang mga tulisan at 'binati' sila nang ganito: 'Mga baboy kayo! Nandito kayo para mamanghingi ng keso sa panahon ng Dakilang Kwaresma?' — sabi niya, at agad niyang itinaboy sila palabas ng tarangkahan. Sa isa pang pagkakataon, pinaghiwa-hiwalay ng mga monghe ang isang kandelabro,⁵⁹ , upang linisin ito. Nang makita ng mga tulisan ang iba't ibang makinang na kulot mula sa kandelabro, inakala nilang gawa ang mga ito sa ginto. Pagdating nila sa monasteryo, inihagis nila ang mga kulot na ito sa mga sako at kumuha ng mga mulas mula sa buong kapitbahayan upang ipasan ang mga sako sa kanila. Nang makita ito ni Padre Spiridon, hinawakan niya ang mga tulisan sa batok, kinuha ang kanilang mga sako at ibinuhos ang laman sa lupa. "Kayo ay isang pulutong ng basura, isang pulutong ng basura!" sabi niya sa kanila. "Ngunit mga piraso lang ito ng murang metal! Kasing mura ng mga noo ninyong tanso!" Hindi alam ng taong ito kung ano ang duwag. Gayunpaman, sa kanyang katandaan ay nagkasakit siya at naging malungkot. Ako ang inatasang alagaan siya. Isang araw ay tinanong niya ako: 'Ipagdasal mo ako, Averky,⁶⁰ Hindi ako maganda ang pakiramdam.' Tumayo ako at nagsimulang manalangin nang malakas, gamit ang aking rosaryo: 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa iyong lingkod, ang matandang Spiridon.' 'Hangal ka,' sabi niya, 'hindi "Matandang Spiridon", kundi Spirka!' Napakababa ng kanyang pagkatao dahil sa karamdaman at katandaan! Subukang tawagin siya ng iba kundi 'Matandang Spiridon' noon!

At sa kanyang katandaan, napabagsak sa tuhod ang aking ama dahil sa isang langaw. Isang araw, natagpuan siya ng aking kapatid na babae na umiiyak. "Ano'ng nangyari, Ama?" tanong niya. "Marahil may apo kang nakainis sa iyo?" "Hindi, hindi," ang sagot niya. "Ganito talaga ang tao... Gusto ko sanang patayin ang langaw gamit ang pambatol-langaw pero hindi ko nagawa." Sinubukan kong patayin ito mula sa kanan — lumipad ito papuntang kaliwa; sinubukan kong patayin ito mula sa kaliwa — lumipad ito papuntang kanan! Noong bata pa ako, sobrang husay ko bilang mamamaril na hindi ko papatayin ang isang chet⁶¹ , kundi barilin ko sila mula sa lahat ng direksyon, upang maglapit ang mga bala sa isang masikip na hugpong, at mapilitan silang sumuko. Nang ako'y labing-anim, pinaputukan ko ang isang batang leon, tinamaan ko ito, at nakipaglaban ako sa sugatang halimaw na . At ngayon, hindi ko na nga kayang patayin ang isang langaw! Ah, ang tao ay isang kahabag-habag na nilalang." Naramdaman ng kawawa ang isang malaking "walang-kuwenta," isang zero, na para bang wala siyang nagawa sa kanyang buhay.

Alam mo ba kung paano nagsusumite ang mga matatandang monghe sa mga tahanan-pahingahan para sa matatandang monghe sa mga monasteryo ng Banal na Bundok! Sumasailalim sila sa isa pang... monastikong paggupit ng buhok! Pinapaikli ang kanilang buhok upang mas madali itong hugasan. Pinuputol ang kanilang balbas dahil sila'y nagtu-tulo, nahuhulog ang pagkain sa kanilang bibig, at paano pa nila malilinis ito pagkatapos? Ito ang huling paggupit. Ang paggupit ng kababaang-loob!

Ang gantimpala sa pag-aalaga sa matatanda

Ano na ba ang nangyayari sa mundo! Kahit sa Pharas at Epirus, inaalagaan nila ang matatandang hayop. Oo, ang mga mula—malinaw kung bakit [—dahil hindi kinakain ang karne nila]. Ngunit kahit ang mga hayop na puwedeng kainin ang karne ay hindi pinapatay; pinababayaan

⁵⁹ Isang malaking kandelabro o kandelabrum na may maraming sanga sa isang Simbahang Orthodox. — *Tala ng tagasalin*.

⁶⁰ Bilang isang rasoporo, ang Nanak ay nagngangalang Averky.

⁶¹ Cheta — mga bandidong Turko.

silang mabuhay. Halimbawa, pinapangalagaan ng mga may-ari ang matatandang baka na dati'y ginagamit sa pag-aararo. Inaalagaan at iningatan nila ang mga ito sa kanilang katandaan, na sinasabing: 'Pagkatapos ng lahat, sila ang nagpapanustos sa atin.' Sa madaling salita, ang mga hayop na nagtrabaho sa bukid ay nabigyan ng komportableng katandaan. At noon, wala pang teknolohiyang kagamitang mayroon tayo ngayon. Kinailangan nilang gilingin sa isang gilingang de-kamay ang pagkain—mga lentehas—at durogin nang pino upang makagat ng matandang baka na naghihirap. Ngunit ngayon, nakalimutan na ng mga tao ang mga ganitong bagay: hindi na nila inaalagaan ang matatanda, lalo na ang mga matatandang hayop!

Hindi ko kailanman sa buhay ko naranasan ang ganoong kasiyahan tulad noong ilang araw na ako ang inatasang alagaan ang isang matandang monghe. Ang pag-aalaga sa matatanda ay nagdudulot ng malaking gantimpala. May narinig ako tungkol sa isang baguhan sa Banal na Bundok na sinapi ng isang kakila-kilabot na demonyo. Binigyan siya ng tungkuling alagaan ang anim na matatandang monghe sa tahanan ng matatanda ng monasteryo. Mahirap ang mga panahong iyon; kulang ang mga kagamitan ng mga tao para mapagaan ang kanilang gawain. Araw-araw, itinataas ng kawawang lalaki sa kanyang balikat ang isang bungkos ng labahin ng mga matatandang lalaki at hinihila ito hanggang sa isang malayong lawa, kung saan niya ito nilalabhan gamit ang lye... Hindi nagtagal, napalaya siya mula sa demonyong sumapi sa kanya at naging isang monghe. Nangyari ito, una sa lahat, dahil inialay niya ang sarili para sa kapakanan ng iba, at pati na rin dahil binasbasan siya ng mga matatandang monghe.

Maraming mag-asawa ang nagrereklamo at naghahamak sa mga kahirapang nararanasan nila sa kanilang pamilya dahil sa mga kakaibang ugali at pagrereklamo ng matatandang nakatira sa kanila. Nakakalimutan ng mga ito ang mga kalokohan na dati nilang ginagawa noong bata pa sila, pati na ang pag-iyak at kakaibang pag-uugali na ginamit nila para guluhin ang iba noon. Hindi nila naaalala na dahil sa kanilang pag-iyak at mga tantrum, hindi nila nabigyan ng kapayapaan ang kanilang mga magulang. Kaya pinapahintulutan ng Diyos ang ganitong mga tao na tiisin ang mga kahirapan sa pag-aalaga sa matatanda — upang sa maliit na paraan, mabayaran nila ang mga hirap na dati nilang ipinataw sa iba. Ngayon, sila naman ang dapat mag-abot ng tulong sa kanilang matatandang magulang at alagaan sila nang may pasasalamat, na nag-uugnay sa mga sakripisyo ng kanilang mga magulang para sa kanila noong sila ay mga bata pa. Ang mga hindi nakararamdam ng tungkulin sa kanilang mga magulang ay huhusgahan ng Diyos bilang mga di-makatarungan at walang-pasasalamat na tao.

Nakikita ko na ang sanhi ng pagdurusa ng maraming tao sa mundong ito ay madalas na nakasalalay sa katotohanang may sama ng loob ang kanilang mga magulang laban sa kanila. Nagdurusa ang mga pamilya dahil hindi nila inaalagaan ang kanilang mga lolo at lola. Anong klaseng biyaya ang maaaring matanggap ng mga anak kung lumaki sila sa isang pamilya kung saan ang isang malungkot na matandang babae o isang mahirap na matandang lalaki ay ipinadala sa isang tahanan-pangangalaga, iniwan doon upang mamatay sa pagdurusa, habang kinuha ang kanilang mga ari-arian at hindi pinayagang makasama ang kanilang mga apo? May isang matandang babae na dumalaw sa akin ngayon at sinabi niyang may apat siyang anak na lalaking kasal na. Nakatira silang lahat sa iisang kapitbahayan, ngunit hindi niya sila nakikita dahil minsan ay naglakas-loob siyang magpayo sa kanyang mga manugang: 'Magamahalan kayo , at magsimba!' Nang marinig nila ito, agad silang nagalit! 'Huwag mong tumaong muli sa aming mga bahay!' ang sabi nila sa kanya. Limang taon nang hindi nakikita ng kawawang babae ang kanyang mga anak. 'Ipagdasal mo ako, Ama,' ang pakiusap niya habang umiiyak, 'dahil may mga apo rin ako. Ipagdasal mong makita ko sila, kahit sa panaginip man lang.' Aba, anong klaseng pagpapala kaya ang maaari pang matanggap ng mga anak ng babaeng ito?

Ang pagkakaroon ng lola sa pamilya ay isang malaking biyaya, ngunit hindi ito napagtatanto ng ilan. Karaniwan, mas maagang tumatanda ang mga lalaki kaysa sa kanilang mga asawa, at ang

mga asawa ang nag-aalaga sa kanila. Kapag namatay ang asawa, tinatanggap ng mga anak ang kanilang lola sa kanilang tahanan upang maalagaan niya ang kanyang mga apo at hindi niya maramdaman na hindi na siya kailangan. Napakabuti kapag ginagawa ito ng mga anak. Sa ganitong paraan, nakakahanap ng kapayapaan ang matandang ina, at nakakatanggap ng tulong ang pamilya. Pagkatapos ng lahat, dahil sa kanyang maraming responsibilidad, hindi palaging may oras ang isang ina na ibigay sa kanyang mga anak ang lambing at pagmamahal na kailangan nila. Ito mismo ang nawawalang elemento na ibinibigay ng lola sa mga bata, dahil ang edad ng lola ay edad ng pagmamahal at lambing. Tingnan mo: kapag may gumawa ng mali ang bata, pinapagalitan siya ng kanyang ina, samantalang pinapayapaan siya ng kanyang lola. Kapag nasa pangangalaga ng lola ang mga bata, may oras ang ina na gawin ang kanyang mga gawaing-bahay, napapaligiran ng pagmamahal ang mga bata, at ang lola mismo ay napapainit ang puso sa pagmamahal ng kanyang mga apo.

Ang isang taong nag-aalaga sa kanyang mga magulang ay tumatanggap ng malaking biyaya mula sa Diyos. Isang binata, nang siya'y nagpakasal, ay ibinahagi sa akin ang kanyang mga plano: 'Geronda, gusto kong magtayo ng bahay at maglagay ng dalawang maliit na apartment sa unang palapag para sa aking mga magulang at para sa aking biyenang babae at biyenang lalaki.' Alam mo ba kung gaano ako naantig doon! Alam mo ba kung ilang biyaya ang ipinagkaloob ko sa lalaking iyon! Nakakabigla: bakit hindi ito nauunawaan ng maraming mag-asawa?

Ilang araw na ang nakalipas, may isang babae na lumapit sa akin at nagsabi: "Ama, paralisado ang nanay ko. Pagod na pagod na ako! Walong taon ko na siyang nililipat mula sa isang gilid papunta sa kabila!" Makapaniwala ka ba sa nangyayari? Isang anak na babae ang nagsasalita tungkol sa kanyang ina sa ganitong tono! "Ah," sabi ko, "madali lang malutas ang problema mo! Manalangin ako ngayon na ikaw ang maging paralisado nang walong taon, habang gumagaling ang iyong ina at siya ang mag-aalaga sa iyo." "Hindi, hindi, Ama!" sigaw niya. "Apat na taon," sabi ko, "hindi bababa sa apat na taon ang kakailanganin mo! Paano ka hindi nahihiya sa sarili mo? Alin ang mas gusto mo? Magkaroon ng mabuting kalusugan, hindi makaramdam ng sakit at alagaan ang maysakit habang tumatanggap ng gantimpala mula sa Diyos, o magdusa, hindi makagalaw ng paa, magpakumbaba at humiling: 'Pakiusap, dalhan mo ako ng pato, ihiga mo ako sa kabilang gilid, ilapit mo ako sa pader...'" Nang marinig ng babaeng ito ang sinabi ko sa kanya, siya ay bahagyang nahiya.

Walang ganitong problema sa pamilya kung ilalagay ng mga anak ang kanilang sarili sa sapatos ng kanilang mga magulang na tumatanda, o kung ilalagay ng manugang babae ang sarili sa sapatos ng kanyang biyenang at iisipin: 'Pagkatapos ng lahat, ako rin ay tatanda balang araw; isang araw ay magiging biyenang din ako — at magugustuhan ko ba kung hindi ako papansinin ng aking manugang?'

Pagpapala ng magulang

Ang pagpapala ng magulang ang pinakadakilang pamana na iniwan nila sa kanilang mga anak. Kaya dapat tiyakin ng mga anak na matatanggap nila ito. Tingnan mo lang kung gaano kalaki ang ginawa ni Jacob para matanggap ang pagpapala ng kanyang ama—nagsuot pa nga siya ng balat ng tupa!⁶²

Ang pagpapala ng isang ina ay tunay na dakila! Minsan ay sinabi ng isang lalaki: 'Bawat salitang sinasabi ng aking ina ay parang gintong barya.' Kamakailan lamang, isang Griyegong lalaki mula sa Johannesburg ang dumalaw sa akin. Alam mo ba kung anong impresyon ang iniwan niya sa akin? Dumalaw siya sa akin sa aking kaliba noong taglagas. "Geronda," sabi niya, "nagkasakit ang aking ina, kaya't dumating ako upang makita siya." Halos tatlong buwan pa lamang ang lumipas nang bumalik siya tuwing Pasko. "Ano, nandito ka na naman?" tanong ko. "Oo," sagot niya. 'Narinig kong

⁶² Tingnan ang Genesis 27.

mulí na hindi maganda ang kalusugan ng aking ina kaya't dumating ako upang halikan ang kanyang kamay, dahil tumatanda na siya at maaaring mamatay. Para sa akin, ang pagpapala ng aking ina ang aking pinakamalaking kayamanan.' Isang lalaking animnapung taong gulang — at bumiyahe mula Johannesburg hanggang Gresya para lang halikan ang kamay ng kanyang ina! At ngayon ay pinagpala na ng Diyos ang lalaking ito ng napakaraming yaman kaya nais niyang magtayo ng isang malaking tahanan-pangangalaga para sa mga klero at ipagkaloob ito sa Simbahan. Sa madaling salita, masasabi mong napalubog siya sa mga biyaya at hindi na niya alam kung ano ang gagawin sa mga ito! Ang kaluluwang tulad niyan ay parang balsamo sa akin. Parang naglalakad ka sa Disyertong Sahara at bigla kang nakakita ng kaunting tubig. unti-unti, nawawala at naglalaho ito.

At may isang lalaki pang lumapit sa akin sa kubo ko, na umiiyak. "Ama," simula niya, "pinagmamasdan ako ng ina ko. At ngayon ay pinahihirapan ng karamdaman at problema ang pamilya namin, at lahat ng bagay sa trabaho ay nagkakagulo..." "Malamang ay may nagawa ka ring dahilan sa iyong ina," sagot ko. "Pagkatapos ng lahat, hindi ka niya maaaring sumpain nang walang dahilan." "Oo," wika niya, "talagang ganoon akong anak noon..." "Umalis ka," sabi ko, "at humingi ng kapatawaran sa iyong ina." "Gagawin ko, Ama," tugon niya. "Bigyan mo ako ng iyong pagpapala." "Ibinibigay ko sa iyo ang aking pagpapala," sabi ko sa kanya, "ngunit kailangan mo ring hingin ang pagpapala ng iyong ina." "Pinagdudahan ko," wika niya, "na ibibigay niya sa akin ang kanyang pagpapala." "Pumunta ka," sabi ko, "sa kanya, at kung hindi niya ito ibibigay sa iyo, sabihin mo ito sa kanya: "May sinabi sa akin ang isang nakatatanda na isang araw ay ibibigay mo rin ang iyong kaluluwa sa Diyos." Pumunta siya sa kanyang ina, at pinagpala siya nito nang ganito: "Anak ko, sumaiyo nawa ang pagpapala ni Abraham!" Lumipas ang ilang sandali, at bumalik siya sa Bundok Athos, dala ang mga handog para sa akin—compote ng seresa at Turkish delight. Puno siya ng kagalakan. Malusog ang kanyang mga anak, at maayos ang takbo ng kanyang trabaho. May luha sa kanyang mga mata, at paulit-ulit niyang sinasabi, 'Kaluwalhatian sa Diyos.' Nagbago ang buhay ng lalaking ito, at puro espirituwal na bagay na lamang ang kanyang pinag-uusapan. At ano pa nga ba ang masasabi kung iginagalang ng isang tao ang kanyang mga magulang mula pa sa simula! Paano nga ba hindi mapagkalooban ng biyaya ng Diyos ang ganoong tao?

Bahagi 4. Buhay Espirituwal

"Nang mapagkamalan ang Diyos, nang makilala ang Kanyang dakilang Sakripisyo at ang Kanyang mga biyaya, at nang, sa pamamagitan ng dahilan, mapilitan ang sarili na tularan ang mga Santo, ang isang tao ay mabilis na naging banal: nagsisimula siyang magpakumbaba, maramdaman ang kanyang sariling kakulangan at ang kanyang malaking kawalang-pasasalamat sa Diyos"

Kabanata 1. Tungkol sa Espirituwal na Buhay sa Pamilya

Habang mas madalas magreklamo ang isang tao, mas lalo niyang sinisira ang sarili

— Geronda, saan nagsisimula ang pagrereklamo, at paano ito maiiwasan?

Ang pagrereklamo ay nagmumula sa pakiramdam ng sariling kamalasan, at maiaalis ito sa pamamagitan ng pagpapasalamat sa Diyos. Ang pagrereklamo ay nagbubunga ng karagdang pagrereklamo, samantalang ang pagpapasalamat ay nagbubunga ng pasasalamat. Kung, sa harap ng mga pagsubok, ang isang tao ay hindi nagrereklamo kundi pumupuri sa Diyos, sumabog sa galit ang diyablo at lumalapit sa iba — sa nagrereklamo — upang magdulot ng mas malaking kapahamakan. Sapagkat habang mas marami ang reklamo ng isang tao, mas lalo niyang sinisira ang sarili. Minsan ninanakaw ng diyablo mula sa atin at tinuturuan tayo na huwag masiyahan sa anumang bagay, samantalang ang lahat ng nangyayari sa atin ay maaaring salubungin ng espirituwal na kagalakan at papuri, at maaari nating matanggap ang pagpapala ng Diyos. Kilala ko ang isang monghe sa Banal na Bundok. Kapag nagsimulang umulan at sasabihin mo sa kanya, 'Umuulan na naman,' sinisimulan niya: 'Oo, bumubuhos nang malakas. Malapit na tayong mabulok sa lahat ng halumigmig na ito.' Kung huminto ang ulan makalipas ang ilang sandali at sasabihin mo sa kanya, 'Tumigil na ang ulan,' sasagot siya, 'Oo, pero ulan nga ba iyon? Ang ganitong ulan ay magpapalanta lamang sa lahat...' Hindi mo masasabing may mali sa ulo ng taong ito. Hindi. Sanay lang siyang magreklamo. Matino ang isip ng lalaki, pero nag-iisip siya na para bang baliw!

May sumpa sa pagrereklamo. Ibig sabihin, ang taong nagrereklamo ay epektibong sinusumpa ang sarili, at bumabagsak sa kanila ang galit ng Diyos. Sa Epirus, nakilala ko ang dalawang magsasaka. Ang isa ay may pamilya at dalawang maliliit na lupain, at ipinagkatiwala niya ang lahat sa Diyos nang may buong tiwala. Nagtrabaho siya nang buong makakaya, nang hindi pinahihirapan ang sarili ng pag-aalala. 'Anumang magawa ko, kakayanin ko,' ang lagi niyang sinasabi. Minsan hindi niya naihahakot ang dayami sa tamang oras at nabubulok ito sa ulan; minsan naman ikinakalat ng hangin ang mga bunton ng dayami; gayunpaman, sinasabi niya, 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos,' at maayos ang lahat para sa kanya. Ang isang lalaki naman ay maraming lupa, baka, at iba pa. Wala siyang anak. Kung tatanungin mo ang lalaking ito, 'Kamusta ka na?', sasagot siya, 'Huwag mo na akong tanungin kung kamusta na ang takbo ng buhay.' Hindi niya kailanman sinabi, 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos,' ngunit palagi siyang nagre-reklamo at nagdadamot. At tingnan mo siya: sa isang sandali mamamatay ang isang baka, sa susunod ay may ibang hindi kanais-nais na pangyayari na mangyayari sa kanya, pagkatapos ay iba pa... Ang taong ito ay mayroon ng lahat, ngunit hindi siya umunlad.

Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi kong napakagandang bagay ang pagbibigay ng pasasalamat. Binibigyan tayo ng Diyos ng mga biyaya, ngunit nasa atin kung tatanggapin natin ang mga ito o hindi. Gayunpaman, paano natin matatanggap ang mga ito kung, halimbawa, binigyan tayo ng Diyos ng saging, pero nagsisimula tayong mag-isip tungkol sa mas masarap na pagkain na kinakain ng isang milyonaryo? Alam mo ba kung ilang tao, habang kumakain ng isang tuyong biskwit, ang pumupuri sa Diyos araw at gabi at sumisipsip ng himalang tamis na galing sa langit! Ang mga taong ito ay nagkakaroon ng espirituwal na pagiging sensitibo at nauunawaan kung kailan nagsisimulang haplusin sila ng kamay ng Diyos. Ngunit hindi natin ito nauunawaan, dahil ang ating mga puso ay naging matigas at wala nang nakakapagpasaya sa atin. Hindi natin namamalayan na ang tunay na kaligayahan ay nasa mga bagay na may kinalaman sa kawalang-hanggan, hindi sa mga kahangalan ng mundong ito.

Hayaan nating gabayan ng Diyos ang ating buhay

— Geronda, bakit inihalalintulad sa Ebanghelyo ang Kaharian ng Diyos sa butil ng mustasa: *'...kapag itinanim sa lupa, ito ang pinakamaliit sa lahat ng butil sa mundo; ngunit kapag itinanim, lumalaki at nagiging pinakamalaki sa lahat ng halaman...'*⁶³

⁶³ Marcos 4:31–32. Tingnan din: Mateo 13:32, Lucas 13:19.

— Napakaliit ng butil ng mustasa, ngunit kapag tumubo ang halaman, nagiging malaking palumpong ito. Kahit ang mga ibon ay makakapagpahinga sa mga sanga nito. Ang Salita ng Diyos ay inihahalintulad sa butil ng mustasa, dahil mula sa isang maliit na salita ng Ebanghelyo, ang isang tao ay lumalago at nauunawaan ang Kaharian ng Diyos.

— Geronda, paano mararanasan ng isang tao ang sinasabi ng Banal na Kasulatan: '*Ang Kaharian ng Diyos ay nasa loob ninyo*'?⁶⁴

— Pakinggan mo, pinagpalang kaluluwa: kapag tinatahanan natin sa ating kalooban ang bahagi ng kagalakan ng Paraiso, naroroon sa atin ang Kaharian ng Diyos. Sa kabaligtaran, kapag tinatahanan natin sa ating kalooban ang panloob na kaguluhan at kirot ng budhi, dala-dala natin sa ating sarili ang bahagi ng mga paghihirap ng Impiyerno. Isang dakilang bagay kung ang isang tao ay magsimulang maramdaman ang bahagi ng kagalakan ng Paraiso kahit sa buhay na ito. At hindi naman ito mahirap makamtan; subalit, sa kasamaang palad, ang ating makasariling interes ang pumipigil sa atin na maabot ang espirituwal na kadakilaang ito.

Sa pagtanggap na ginagabayan tayo ng Diyos bilang isang mapagmahal na Ama, maaari nating gawing paraiso ang ating buhay. Dapat tayong magtiwala sa Diyos, ilagay ang ating pag-asa sa Kanya sa lahat ng ating ginagawa — at bigyan Siya ng kaluwalhatian sa lahat ng bagay. Hindi dapat mag-imbak ng pagkabahala sa ating mga puso. Ang pagkabahala ay nagdudulot ng emosyonal na pagkasira; pinapahina nito ang kaluluwa. Kung hinahanap ng isang tao ang Kaharian ng Langit, ibibigay sa kaniya ang lahat ng iba pa. Sinasabi ng Ebanghelyo: '*Hangadin muna ang Kaharian ng Diyos*,'⁶⁵ at pati na rin, '*Ang Kaharian ng Diyos ay nakukuha ng mga nangangailangan*.'⁶⁶

Sa kasalukuyan, pinapahirap ng mga tao ang kanilang buhay dahil hindi sila nasisiyahan sa kaunti, kundi patuloy silang naghahangad ng mga materyal na pag-aari. Gayunpaman, ang mga nagnanais mamuhay ng tunay at tunay na espirituwal na buhay ay dapat, una sa lahat, matutong masiyahan sa kaunti. Kung papasimplehin ng mga tao ang kanilang buhay, kung hindi ito mabibigatan ng maraming alalahanin, malalaya sila mula sa mga bagay na pangmundo at magkakaroon ng libreng oras para sa mga gawaing espirituwal. Kung hindi, sa kanilang pagsisikap na makasabay sa pinakabagong uso, mapapagod ang mga tao, mawawalan sila ng kapayapaan at katahimikan, at magiging labis ang kanilang pagkabahala sa puso.

Nakikita ko kung paano minsan ginagawang tunay na pagsubok ng mga tao ang kanilang buhay! Ngayon, habang papalabas ako ng Bundok Athos, may lalaki mula sa Uranopolis na naghatid sa akin sa kanyang sasakyan hanggang dito sa monasteryo, at sa daan ay tinanong niya kung maaari akong dumalaw sa bahay niya sandali. Dahil mariin siyang nagpupumilit, ayaw kong siya'y mabigo. Pagkarating namin sa pintuan ng bahay niya, nakita kong hinuhubad niya ang kanyang sapatos at naglalakad nang dahan-dahan sa pasilyo. "Ano'ng nangyayari sa'yo? Bakit ka ganyan lumakad?" tanong ko sa kanya. "Walang dapat ikabahala, Geronda," sagot niya, "maingat lang akong tumatapak para hindi masira ang parquet na sahig." Aba, ano nga ba ang masasabi? Pinahihirapan ng mga tao ang sarili nila nang walang dahilan.

Ang empatiya sa iba ay nakakatulong sa pamilya.

Habang mas maraming materyal na kayamanan ang nakukuha ng mga tao ngayon, mas maraming problema ang kanilang hinaharap. Hindi sila nagpapasalamat sa Diyos sa Kanyang mga biyaya, at hindi rin nila nakikita ang kapighatian ng kanilang mga kapitbahay. At dahil hindi nila nakikita ang kapighatian ng kanilang mga kapitbahay, hindi sila nagbibigay ng limos. Ginagastos ng mga tao ang pera nang walang patnubay at hindi iniisip ang kanilang kapitbahay na walang pagkain.

⁶⁴ Lucas 17:21.

⁶⁵ Mat. 6:33.

⁶⁶ Ihambing sa Mat. 11:12.

Paano nga ba makarating sa kanila ang biyaya ng Diyos? Kahit na may pamilya ang isang tao, kailangan pa rin niyang magtipid sa ilang bagay at maglaan ng pera upang makapagbigay ng limos sa iba. Kailangan niyang ipaliwanag sa kanyang asawa at mga anak na may isang maysakit na iniwan ng lahat sa isang lugar, o isang mahirap na pamilya na lubos na nangangailangan. At kung wala silang pera para tulungan ang mga kapos, dapat niyang sabihin sa kanyang mga mahal sa buhay: 'Bigyan natin ng kahit isang o dalawang aklat na Kristiyano ang mga taong ito; marami naman tayong ganoong mga aklat.' Sa pagbibigay ng limos sa mga nangangailangan, tinutulungan ng isang tao ang kanyang sarili at ang kanyang pamilya.

Alam mo ba kung gaano kalaki ang pangangailangan ng mga dukhang mananampalataya sa Russia! Noong isang beses, binigyan ko ang isang paring Ruso ng maliit na kahon ng insenso at sinabi, 'Tanggapin ninyo ang payak na handog na ito.' 'Ngunit payak nga ba talaga itong handog?' tugon niya. 'Pagkatapos ng lahat, hindi mo makikita sa Russia ang ganoong kagandang insenso.' At alam mo ba kung gaano kasakit ang dinaranas ng mga refugee mula sa Russia at iba pang bansa rito sa Greece? Sa Chalkidiki, nakilala ko ang isang lalaking galing sa Russia. Naglalagay siya ng mga slab ng bato, kumikita ng tatlong daang drachma bawat metro kuwadrado⁶⁷, at sinabi: 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos, na may tinapay kami.' Kaya, nang magreklamo sa akin ang isang kontratista na habang nagtatrabaho ay 'pinapabigat' niya ang sarili sa mga kasalanan, sumagot ako: 'Kung bibigyan mo ng trabaho ang mga refugiadong ito at tutulungan mo sila, palalayain mo ang sarili mo mula sa kasalanan. Pagkatapos ng lahat, ang mga kaluluwang ito ay walang matitirahan. Kung ikukumpara sa kanila, ikaw ay si Onassis.'⁶⁸

Sa Kanyang hangarin na linangin natin ang birtud, pinapayagan ng Diyos ang karamdaman, kahirapan, at iba pa. Pagkatapos ng lahat, kayang pagalingin ng Diyos ang maysakit at kayang pagyamanin ang mahihirap; kaya Niya silang lahat bigyan ng kabuhayan, ngunit magkakaroon tayo ng maling akala na tayo ay mabuti. Aawitin natin ang ating sarili, halimbawa, na maawain, nang hindi naman talaga tayo ganoon, samantalang ngayon ay kitang-kita ang ating mga birtud sa ating mga gawa. Salamat sa Diyos, may mga taong nagsasakripisyo para sa kapakanan ng kanilang kapwa. Nakilala ko ang isang lalaki na, nang siya ay ma-demobilisa mula sa hukbo, ay agad at hindi makatarungang hinatulan ng mahabang pagkakakulong. Sadyang pinili niyang gawin ito upang mailigtas ang isang pamilya. Hindi inisip ng lalaking ito na ikokompromiso niya ang sarili, ni ang kanyang hinaharap na karera.

Nakikita ko na iniaayos ng Diyos ang mga bagay-bagay upang sa bawat pamilya ay may kahit isang taong may pananampalataya at kabanalan, upang matulungan din ang iba pang miyembro ng pamilya! Sa Konica, nakilala ko ang isang pamilya na ang lahat ng miyembro ay hindi nagmamalasakit sa Simbahan, maliban sa isa sa mga anak na babae. Sa sandaling marinig ng dalaga ang kampana, tatanggalin niya ang kanyang apron, iiwan ang lahat ng hindi pa natatapos na gawaing-bahay at magmamadali patungo sa simbahan. Kahit nang dumating ang mga Aleman sa nayon at nagsimulang tumugtog ang kampana ng sakristan upang babalaan ang mga tao, tumakbo pa rin ang dalaga patungo sa simbahan para sa vesperas! At kahit na ang kanyang mga magulang ay napakamakimkim, siya ay napakamaawain. Dahil sa pagkamakimkim, ang ama ng dalaga ay hindi kumakain ng tamang pagkain, kundi tuyong tinapay na binabad niya sa tubig. Ang kanyang ina ay napakamakimkim din! Sa kabila ng katotohanang ang kanyang mga anak ay may mga posisyong may pananagutan at mayaman, siya, upang hindi masayang kahit isang posporo, ay hahalungkatin ang abo para maghanap ng uling na hindi pa namatay at gagamit ng piraso ng dayami para pasindihin ang apoy mula rito. Para hindi bumili ng takure ng kape, nag-iinom sila ng kape sa lata!

⁶⁷ Ibinigay noong 1992. Mga isang dolyar ng US.

⁶⁸ Si Aristotle Onassis (1900–1975) – isang Griyegong multimilyonaryo at ang pinakamalaking may-ari ng barko sa mundo, ay isa sa mga pinakamayamang tao sa mundo.

Ngunit minahal ako ng kanyang ina. Noong panahong iyon, naninirahan ako sa Monasteryo ng Stomion. Kaya tuwing nais ng batang babae na kumuha ng bagay mula sa tahanan ng kanyang kuripot na mga magulang upang ipamigay bilang limos sa isang mahihirap, at hindi niya ito maagaw nang lihim, sasabihin niya sa kanyang ina: "Ma, kailangan ito ng isang monghe." 'Ibigay mo sa kanya, ibigay mo sa kanya,' ang sasagot ng kanyang ina. Ang kuripot na babaeng iyon ay papayag lamang na magbigay ng anumang bagay sa mga monghe. At bago iyon, habang may okupasyon, lihim na tumutulong sa mga mahihirap ang kanyang anak na babae. Tahimik siyang kumukuha ng trigo mula sa mga bodega, binubuhat ito sa kanyang balikat papunta sa gilingan, ginigiling ito, at ipinamamahagi ang harina sa mga mahihirap na pamilya. Minsan, nahuli siya ng kanyang ina na 'red-handed'. Grabe ang pagsaway sa dalaga! Doon siya nanalangin sa Diyos. 'Diyos ko,' sabi niya, 'tumulong ka sa akin na makahanap ng kahit anong trabaho, at ibibigay ko ang buong sahod ko sa kawanggawa.' At kinabukasan nga, inalok siya ng trabaho sa isang organisasyong pangkawanggawa. Natuwa siya nang labis! Tinupad niya ang kanyang pangako: hindi siya bumili ng kahit medyas gamit ang kinita niya; ibinigay niya ang lahat sa kawanggawa. Alam mo ba kung ilang tao na ngayon ang nagsasabi sa kanya: 'Iligtas ka nawa ng Diyos. Pagpalain nawa ang abo ng iyong mga magulang!' At dahil sa kanyang kawanggawa, nagkaroon din ng awa ang Diyos sa kanyang ina.

Paglinang ng Kabutihan sa Pamilya

— Geronda, paano maaaring linangin ng isang taong may pamilya ang kabutihan sa kanyang sarili?

— Nagbibigay ang Diyos ng kanais-nais na pagkakataon para rito. Ngunit marami, kahit na hinihiling nila sa Diyos na bigyan sila ng kanais-nais na pagkakataon upang linangin ang kabutihan, ay nagsisimulang magreklamo kapag nakatagpo sila ng kahirapan. Halimbawa, minsan ang Mabuting Diyos, dahil sa Kanyang walang-hanggang pag-ibig at hangad na ang isang asawang lalaki ay mag-alaga ng kababaang-loob at pasensya sa kanyang sarili, ay inaalis ang Kanyang Biyaya mula sa kanyang asawa, na nagsisimulang kumilos nang maselan at magsalita nang magaspang sa kanyang asawa. Sa ganitong pagkakataon, hindi dapat magreklamo ang asawang lalaki, kundi magalak at magpasalamat sa Diyos sa kanais-nais na pagkakataong ibinigay Niya sa kanya upang gampanan ang isang gawa ng kabutihan. O, halimbawa, nananalangin ang isang ina sa Diyos na pagkalooban siya ng pasensya. Pagkatapos ay inihanda niya ang hapag-kainan; lumapit ang kanyang anak sa mesa, hinila ang gilid ng mantel, at natapang lahat ng pinggan sa sahig. Parang sinasabi ng munting bata sa kanyang ina: "Mama, magpakatatag ka!"

Sa anumang kaso, ang mga kahirapan sa mundo ngayon ay pinipilit ang mga taong nagnanais mabuhay nang kaunti man lang sa espirituwal na paraan na huwag magpabaya o matulog. Kapag, Diyos ko, huwag sana, sumiklab ang isang digmaan, hindi nagpapabaya ang mga tao o pinipikit ang kanilang mga mata. May katulad na nangyayari ngayon, sa aking pananaw, sa mga nagsusumikap mabuhay nang espirituwal. Halimbawa, ang mga kabataang namumuhay na nakasentro sa simbahan. Anong mga pagsubok ang kailangang pagtiisan nila, mga kaluluwang kawawa! Ngunit ang paghamon na kanilang nararanasan mula sa maruming mundong kanilang ginagalawan ay sa isang paraan nakatutulong upang manatiling mapagmatyag. Ngunit sa panahon ng kapayapaan, kapag walang kahirapan, makikita mong karamihan sa mga tao ay walang pakialam sa usapin ng pananampalataya at moralidad. Gayunpaman, dapat ding gamitin ng mga tao ang mga mapayapang panahong ito para sa espirituwal na pag-unlad: dapat nilang sikaping alisin ang kanilang mga kapintasan at linangin ang mga birtud.

Malaking tulong ang katahimikan sa buhay-espirituwal. Mabuting ayusin ang pang-araw-araw na gawain sa paraang may nakalaang oras para sa katahimikan. Gamitin ng tao ang isang oras na ito upang tumingin nang malalim sa kanyang sarili, kilalanin ang kanyang mga pagnanasa at tipunin ang lakas upang putulin ang mga ito at linisin ang kanyang puso. Mabuti rin kung may tahimik na

silid sa bahay na ang atmospera ay kahawig ng isang selang monastiko. Doon, '*sa lihim*'⁶⁹, maaaring tuparin ang mga tungkuling espiritwal, magbasa ng mga aklat espiritwal, at manalangin. Kung ang panalangin ay sinisimulan ng maikling pagbabasa ng espirituwal na aklat, malaking tulong ito, sapagkat ang ganitong pagbabasa ay nagpapainit sa kaluluwa at dinadala ang isip sa espirituwal na kaharian. Kaya, kung ang isang taong naaabala ng maraming bagay sa buong araw ay may sampung minuto para sa panalangin, mas mabuting gugulin ang dalawang minuto ng panahong iyon sa pagbabasa ng isang malalim na babasahin, upang mawala ang kanyang pagkaabala.

— Geronda, hindi mo ba iniisip na medyo mahirap mabuhay ng ganitong uri ng buhay na inilalarawan mo sa mundo ngayon?

— Hindi, may mga layko na namumuhay nang napaka-espiritwal. Namumuhay sila bilang mga asketa: nag-aayuno sila, dumadalo sa mga paglilingkod, nananalangin gamit ang rosaryo at nagpapakumbaba — kahit na mayroon silang mga anak at mga apo. Tuwing Linggo, pumupunta ang mga taong ito sa simbahan, tumatanggap ng Banal na Komunyon at bumabalik sa kanilang 'selda', na parang mga eremita na pumupunta sa katedral ng monasteryo tuwing Linggo at pagkatapos ay bumabalik sa kanilang mga selda upang muling mamuhay nang tahimik. Salamat sa Diyos, maraming ganitong kaluluwa sa mundo. At para maging tiyak, kilala ko ang isang pinuno ng pamilya na palagiang binibigkas ang Panalangin kay Hesus—kahit nasaan man siya. Ang taong ito ay laging umiiyak habang nananalangin. Ang kanyang panalangin ay naging kusang-loob, at ang kanyang mga luha ay matamis; mga luha ng banal na kagalakan. Naalala ko rin ang isang manggagawa sa Banal na Bundok. Ang pangalan niya ay Yannis. Gumagawa siya ng napakahirap na trabaho at ginagawa ang bahagi ng dalawang tao. Tinuruan ko siyang bigkasin ang Panalangin kay Hesus habang nagtatrabaho, at unti-unti itong naging nakasanayan niya. Isang araw ay lumapit siya sa akin at sinabi na habang binibigkas niya ang Panalangin kay Hesus, naramdaman niya ang labis na kagalakan. "Umaga na," ang sagot ko. Makalipas ang ilang sandali, nalaman kong pinatay ang taong ito ng dalawang lasing na tulisan. Labis ang pagdadalamhati ko! Ilang araw ang lumipas, at may isang monghe na naghanap ng kasangkapang itinago ni Janis sa isang lugar ngunit hindi niya mahanap. At saka, ipinakita ni Janis sa kaniya sa isang panaginip at sinabi kung saan niya itinago ang kasangkapan. Nakamit ng taong ito ang isang espiritwal na kalagayan at nakatulong pa rin siya sa iba kahit sa kabilang buhay.

Kasing-simple lang ng buhay espirituwal! Sa pamamagitan ng pagmamahal sa Diyos, pagkilala sa Kanyang dakilang Sakripisyo at sa Kanyang mga biyaya, at sa malinaw na pag-iisip, pinipilit ang sarili na tularan ang mga Santo, agad na nagiging banal ang isang tao. Ang tanging kinakailangan ay magpakumbaba sila, kilalanin ang kanilang kahirapan at ang kanilang malaking kawalang-pagpapasalamat sa Diyos.

Panalangin sa Pamilya

— Geronda, dapat bang sabay-sabay na magdasal ng Vespers ang buong pamilya?

— Dapat kumilos nang marangal ang mga matatanda sa bagay na ito. Dapat nilang bigkasin ang Vespers at sabihin sa mga batang paslit: 'Kung gusto ninyo, maaari kayong manalangin kasama namin nang sandali.' Kapag medyo lumaki na ang mga bata, maaari na silang sumunod sa isang tiyak na 'rutin' sa pagdarasal: halimbawa, kung ang mga matatanda ay nananalangin ng labinlimang minuto, maaari namang manalangin ang mga bata ng dalawa o limang minuto — at kung gusto nilang manalangin nang mas matagal, hayaan silang manalangin hangga't gusto nila. Kung pipilitin ng mga magulang ang kanilang mga anak na nakatayo sa buong gabing panalangin kasama nila, sa huli ay magsisimulang mag-alboroto ang mga bata." Hindi natin dapat pilitin ang mga bata, dahil hindi pa nila nauunawaan ang kapangyarihan at halaga ng panalangin. Halimbawa, maaaring kumain

⁶⁹ Tingnan ang Mateo 6:4.

ang mga magulang ng beans, karne, at iba pang solidong pagkain. Gayunpaman, kung ang isang sanggol ay pinapakain pa rin ng gatas lamang, pipilitin ba siya ng mga magulang na kumain ng karne dahil mas mataas ito sa calories? Mas mataas nga ito sa calories, pero hindi pa kayang tunawin ito ng sanggol. Kaya, sa simula, para masanay ang sanggol sa pagkain ng karne, binibigay ito ng mga magulang nang kaunti lang — isang maliit na piraso sa isang kutsarang sabaw ng karne — upang sa huli ay kusang-loob nang gustuhin ng bata ang ganitong pagkain.

— Geronda, minsan hindi lang mga bata, pati na rin ang mga matatanda ang napapagod nang husto pagsapit ng gabi kaya hindi na nila mabasa ang mga panalangin sa gabi.

— Kung sila ay lubhang pagod o maysakit, hayaang bigkasin nila ang kalahati ng mga panalangin sa gabi sa halip na ang buong panalangin. O kung hindi man, hayaang bigkasin nila nang isang beses ang 'Ama Namin'. Hindi dapat ganap na pabayaang ang panalangin. Tulad ng sa digmaan, kapag ang isang sundalo na napapaligiran ng mga kaaway sa mataas na lugar ay paminsan-minsan na nagpapaputok ng kanyang riple upang mapalayas ang mga kaaway at hindi sila makapagsalakay, gayundin naman, ang mga taong wala nang lakas para sa buong panalangin ay dapat magpapaputok ng [espiritwal] na mga putok upang mapalayas ang demonyo at mapalayas din siya.

Ang panalangin sa loob ng pamilya ay isang makapangyarihang puwersa. Kilala ko ang dalawang magkapatid na, sa pamamagitan ng kanilang mga panalangin, hindi lamang napigilan ang kanilang magulang na maghiwalay, kundi naibalik pa ang kanilang pagkakasama nang higit kaysa dati. Palagi kaming sinasabihan ng aming ama: "Anuman ang ginagawa ninyo, kailangan ninyong mag-ulat sa Diyos nang dalawang beses sa isang araw — upang malaman Niya kung nasaan kayo." Tuwing umaga at gabi, kami lahat — ama, ina, mga kapatid na lalaki at babae — ay nananalangin sa harap ng iconostasis, at sa pagtatapos ng panalangin ay yumuyuko kami sa harap ng icon ni Kristo. At sa tuwing ang aming pamilya ay nahaharap sa tukso o kahirapan, nananalangin kami para ito ay malutas. Naalala ko noong minsan na nagkasakit ang bunso kong kapatid; sinabi ng ama ko: "Tara, humiling tayo sa Diyos na pagalingin siya o kaya'y kunin na Niya, para hindi na siya magdusa." Nanalangin kami bilang isang pamilya, at gumaling ang kapatid namin. At sabay-sabay din kaming uupo para kumain. Una kaming nananalangin, at saka kami kakain. Kung may sinumang magsimulang kumain bago nabasbasan ang pagkain, sasabihin namin, 'Nangalunya siya.' Itinuturing naming pangangalunya ang kakulangan sa pagpipigil sa sarili. Kung ang bawat miyembro ng pamilya ay uui nang walang dahilan, kailan man nila gusto, at uupo para kumain nang mag-isa, nagdudulot ito ng pagkakawatak-watak ng pamilya.

Ang Espiritual na Buhay ng mga Mag-asawa

— Geronda, ano ang dapat gawin ng isang asawang babae kung ang kanyang asawa ay hindi namumuhay nang espiritwal?

— Hayaan niyang ipagkatiwala ang kanyang asawa kay Kristo at ipanalangin na lumambot nang kaunti ang kanyang puso. Sa paglipas ng panahon, tahimik na 'tutanim si Kristo ng buto' sa kanyang puso, at magsisimulang magmuni-muni ang kanyang asawa [tungkol sa kung ano talaga ang mahalaga]. At sa sandaling lumambot nang kaunti ang puso ng kanyang asawa, maaari na siyang humiling, halimbawa, na ihatid siya sa simbahan. Hindi niya kailangang kumbinsihin siya sa pamamagitan ng pagsasabing, 'Bakit ka ba hindi pumupunta sa simbahan?', kundi simpleng humiling: 'Pwede mo ba akong ihatid sa simbahan, kung hindi ito masyadong abala para sa iyo?' At, matapos siyang ihatid sa simbahan, maaaring sabihin ng asawa: 'Sige, ngayon na narito na ako, papasok na lang ako sa bahay ng Diyos at magsindi ng kandila.' At posible na unti-unti niyang ipagpapatuloy ang kanyang espirituwal na paglalakbay.

— Geronda, maaari bang tulungan ng espirituwal na ama ng isang asawa ang kanyang mister sa anumang paraan?

— Minsan, upang matulungan ang asawa, kailangang magsagawa ang espirituwal na ama ng espirituwal na gawain kasama ang asawa. At ang mabubuting katangian ng asawa ay maililipat sa kanyang asawa. Kung mabuti ang kanyang puso, tutulungan siya ng Diyos na magbago.

Ang isang babae ay likas na may paggalang. Ngunit kung ang isang lalaki, na sa simula ay hindi nagbigay-pansin sa Simbahan, ay kalaunan ay nagising ang diwa, siya ay sumusulong nang may kumpiyansa sa mga bagay na espirituwal, samantalang hindi makasabay ang kanyang asawa. Maaaring mangyari pa na ang asawa ay maging selos sa kanya, dahil siya mismo ay hindi umuunlad sa espirituwal. Kaya naman, sa ganitong mga kaso, pinapayuhan ko ang mga asawang lalaki na maging maingat. Pagkatapos ng lahat, ano ang nangyayari? Habang mas sumusulong ang asawang lalaki sa espirituwal, mas lalaban sa kanya ang kanyang asawa — kung hindi siya namumuhay nang espirituwal. Halimbawa, kung sasabihin ng asawang lalaki, 'Na-late na tayo, bumangon ka na at magsimba na tayo,' sasagot siya: 'Sige, mag-isa ka na lang!' 'Hindi mo ako naintindihan; marami pa akong gagawin...' O kung ang asawa, halimbawa, ay sasabihin, 'Makinig ka, bakit hindi nakasindi ang lampara mo?' o gustong sindihan ng asawa ang namatay na lampara, nasasaktan ang kanyang pagmamalaki at sisigaw siya, 'Ano, nagpapari ka ba? O magmonghe?' Maaari pa niyang tugunin: "Bakit nga ba tayo nag-iilaw ng lamparang ito? Mas mabuti pang ibigay na lang ang langis sa isang mahihirap." Oo, oo, baka pati nga iyon ang gawin niya. Hanggang sa kalokohan ng mga Protestante. Siyempre, pagkatapos ay siya namang magagalit ang misis dahil sa dami ng mga dahilan na inimbento niya, pero kasabay nito ay patuloy pa rin siyang naiinis sa espirituwal na pag-unlad na nakikita niya sa kanyang asawa. Kaya, sa ganitong mga pagkakataon, mas mabuti pang manatiling hindi nasindihan ang lampara kaysa sindihan ito ng asawa. At upang hindi masira ang pamilya, pinapayuhan ko ang mga asawa: 'Kapag kalmado ang iyong asawa, sabihin mo ito sa kanya: 'Alam mo, kapag pumupunta ako sa simbahan, nananalangin, yumuyuko nang bahagya o nagbabasa ng aklat na espirituwal, hindi ko ito ginagawa dahil sa labis na kabanalan, hindi. Ngunit dahil pinapabagal ako ng lahat ng ito, pinipigilan ako at hindi ako nadadala ng agos ng nakakatakot na lipunang ito na ating ginagalawan. Kung hindi, alam mo naman kung paano niya ako hahatakin sa lahat ng mga bar at pagtitipong panlipunan...' Kung itatanong ng asawang lalaki sa ganitong paraan, matutuwa ang kanyang asawa at maaari rin siyang magbago at higitan pa siya sa espirituwal. Ngunit kung ibang paraan ang paglalahad niya ng tanong, nagiging labis ang kanyang pagkapoot at nauuwi siya sa kawalan ng pag-asa. Maaaring maghiwalay pa nga sila. Kung nais ng asawang lalaki na tulungan ang kanyang kabiya sa espirituwal na paraan, subukan niyang ipakilala siya sa isang pamilyang namumuhay nang espirituwal, kung saan deboto ang ina at asawa—upang nais niyang tularan sila.

Mga Bata at Espiritual na Buhay

— Geronda, isang ina ang nagbibigay ng banal na tubig sa kanyang anak, ngunit tini-tili ito ng bata. Ano ang dapat gawin sa ganitong kaso?

— Kailangan niyang ipanalangin ang kanyang anak. Marahil ay binibigyan niya ito ng banal na tubig sa paraang nagiging sanhi upang tutulan ito ng bata. Upang makasunod ang mga bata sa landas ng Diyos, kailangang mamuhay din ang mga magulang ng matuwid na espirituwal na buhay. May ilang magulang na pumupunta sa simbahan ang nagsisikap na gawing mabubuting anak ang kanilang mga anak, hindi dahil nababahala sila sa kaligtasan ng kanilang mga kaluluwa, kundi dahil gusto nilang magkaroon ng mabubuting anak. Sa madaling salita, mas nababahala sila sa sasabihin ng ibang tao tungkol sa kanilang mga anak kaysa sa katotohanang maaaring harapin ng kanilang mga anak ang walang hanggang pagdurusa. Ngunit paano, sa ganoong kaso, tutulong ang Diyos? Ang layunin ay hindi para mapilitang pumunta sa simbahan ang mga bata, kundi para mahalin nila ang Simbahan. Dapat silang gumawa ng mabuti hindi dahil pinipilit, kundi dahil nararamdaman nilang ito ay isang pangangailangan. Ang banal na pamumuhay ng mga magulang ay humihipo sa kaluluwa ng kanilang mga anak, at saka madaling sumusunod ang mga bata [sa kanilang ama at ina].

Sa gayon, lumalaki silang may kabanalan at malusog na pangangatawan, na inihiwasan ang espiritwal na kapahamakan. Kung mahigpit na pinamamahalaan ng mga magulang ang kanilang mga anak, na hinihimok ng takot sa Diyos, tutulong ang Diyos at matutulungan ang bata. Gayunpaman, kung ginagawa nila ito dahil sa makasarili, hindi tutulong ang Diyos. Madalas na nagdurusa ang mga bata dahil sa kayabangan ng kanilang mga magulang.

— Geronda, paminsan-minsan ay tinatanong kami ng mga ina kung paano at gaano dapat manalangin ang mga batang tatlo o apat na taong gulang?

— Sabihin mo sa kanila: 'Ikaw ang nanay, kaya ikaw mismo ang makakakita kung gaano karaming enerhiya ang mayroon ang iyong munting anak.' Hindi kailangan ng nakatakandang patakaran dito.

— Geronda, may mga magulang na dinadala ang kanilang mga anak sa aming monasteryo para sa Pagbabantay sa Gabing-gabi. Maaari bang maging nakakapagod ito para sa mga bata?

— Sa oras ng panalangin sa umaga, hayaang magpahinga muna ang mga bata sandali. At para sa Banal na Misa, ibalik sila sa simbahan.

Dapat turuan ng mga ina ang kanilang mga anak na manalangin mula sa murang edad, nang hindi sila pinipilit. Ang mga naninirahan sa mga nayon ng Cappadocia ay isinabuhay at pinangalagaan ang tradisyong asketiko nang may malaking debosyon. Dinadala nila ang kanilang mga anak sa mga kweba, simbahan, at kapilya, kung saan sila'y lumuluhod at nananalangin nang may luha, at sa ganitong paraan natutong manalangin din ang kanilang mga anak. Nang lumabas ang mga pulutong ng mga tulisan sa gabi upang samsamin sila, habang dumaraan sila sa mga munting simbahan na ito, narinig nila ang pag-iyak at naguluhan sila. 'Ano ang nangyayari?' tanong nila. 'Anong klaseng mga tao ito? Bakit sila tumatawa sa araw at umiiyak sa gabi?' Hindi maiintindihan ng mga tulisan ang nangyayari.

Ang mga panalangin ng maliliit na bata ay makagagawa ng mga himala. Tinutupad ng Diyos ang kanilang mga hinihiling. Pagkatapos ng lahat, ang mga bata ay dalisay at inosente, kaya naririnig ng Diyos ang kanilang dalisay na panalangin. Naalala ko noong isang beses nang umalis ang aming mga magulang para magtrabaho sa bukid at iniwan ako sa bahay kasama ang dalawa kong nakababatang kapatid na lalaki. Biglang dumilim ang langit at nagsimulang bumuhos nang malakas ang ulan. "Ay, ano kayang pinagdadaan ngayon ng aming mga magulang!" ang aming pag-aalala. "Paano na sila makakauwi?" Nagsimulang umiyak ang mga nakababatang kapatid ko. "Halika rito," tinawag ko sila. "Hilingin natin kay Kristo na itigil ang ulan." Kami tatlo ay lumuhod sa harap ng iconostasis at nagsimulang manalangin. Pagkalipas ng ilang minuto, tumigil ang ulan.

Dapat tulungan ng mga magulang na mapag-isip ang kanilang mga anak, mula pa sa napakabatang edad, na lumapit kay Kristo at maranasan ang pinakamataas na kagalakan sa espiritu mula sa pinakamaagang taon. Kapag nagsimula nang mag-aral ang mga bata, dapat unti-unting turuan sila ng kanilang mga magulang na magbasa ng mga espiritwal na aklat at tulungan silang mamuhay nang espiritwal. Pagkatapos ay magiging parang maliliit na anghel sila at sa kanilang mga panalangin ay magkakaroon sila ng malaking tapang sa harap ng Diyos. Ang ganitong mga bata ay tunay na espiritwal na kayamanan ng kanilang pamilya. Ang mga buhay ng mga santo ay partikular na nakatutulong sa kanila sa kanilang espiritwal na buhay. Noong bata pa ako, dinadala ko ang maliliit na aklat na naglalaman ng buhay ng mga santo, na inilathala noong mga panahong iyon, at pumupunta ako sa gubat. Doon ako nagbabasa, nananalangin, at tuwang-tuwa. Mula sa edad na sampu hanggang labing-anim (hanggang nagsimula ang Digmaang Griyego-Italiano⁷⁰), na hindi pabigat ng mga alalahanin sa mundo, namuhay ako nang espiritwal. Ang kagalakan ng isang bata ay dalisay: nag-iiwan ito ng pangmatagalang impresyon sa isang tao at, kapag sila'y lumaki, malalim nitong hinahaplos ang kanilang puso. Kung ang mga bata ay namumuhay nang espiritwal, magiging

⁷⁰ Ang digmaan noong 1940 sa pagitan ng Gresya at ng Fascistang Italya. — *Tala ng tagasalin*.

masigla sila sa buhay na ito, at sa buhay na darating ay magagalak sila magpakailanman sa piling ni Cristo.

Mga relasyon sa pamilya at mga kaibigan

— Geronda, may isang babae na nagtanong sa amin kung ano ang dapat niyang gawin tungkol sa kanyang dalawang pinsan na matagal nang nakasandal sa kanya.

— At ano ang gusto niya? Ano, susulat ba tayo ng bagong Ebanghelyo? Gusto ng Diyos na tulungan niya sila, at Siya mismo ang bahala sa pinakamabuti para sa kanilang mga kaluluwa.

— Geronda, kung may hindi pagkakaunawaan sa pagitan ng mga miyembro ng pamilya, dapat bang magsalita ang isang tao upang tulungan sila?

— Oo, kailangan nating kausapin sila, ngunit nang may taktika. Pagkatapos ng lahat, kung mananahimik tayo, maaari itong magdulot ng problema. Ngunit kung ang taong nagbigay ng matalinong payo sa nag-aaway na mga kamag-anak ay hindi naintindihan at sila'y nagalit sa kanya, dapat niyang sabihin: 'Patawarin mo ako kung naabala kita' — at pagkatapos noon, hayaan silang mapayapa at ipagdasal sila.

Ang taong nagnanais mabuhay nang payapa ay dapat maging lubos na maingat sa kanyang pakikipag-ugnayan sa pamilya at mga kaibigan. Hindi siya dapat mailigaw ng kagandahang-asal at mabuting pag-uugali na maaaring matagpuan niya sa iba. Ang makamundong kagandahang-asal at mabuting pag-uugali ay maaaring magdulot ng malaking pinsala — dahil nakaugat ang mga ito sa pagpapanggap. Maaaring magmukhang perpektong santo ang isang tao sa paningin ng iba dahil sa kanyang panlabas na pag-uugali; gayunpaman, kapag nabunyag na sa iba ang kanyang panloob na mundo, malalaman na kabaligtaran pala ang totoo.

— Geronda, kung nararamdaman at napagtatanto ng isang tao na mabait ang pakikitungo sa kaniya ng kanyang kapwa, tama bang ipahayag ang kanyang pasasalamat para rito?

— Kung ito ay isang taong napakalapit sa kanya, hindi na kailangan, dahil una, minsan din siyang tumulong at nagbigay ng pabor sa taong iyon, at pangalawa, nararamdaman din niya ang panloob na pasasalamat na nararamdaman ng iba para sa kanya. Gayunpaman, kung ang taong nagbigay ng pabor o nagpakita ng kabaitan sa kanila ay hindi gaanong malapit, dapat nilang ipahayag ang kanilang pasasalamat sa abot ng kanilang makakaya. Sa mga estranghero, sinasabi natin, 'Salamat.' At kung, halimbawa, nais ng isang bata na ipahayag ang pasasalamat sa kanilang mga magulang, wala silang ibang magagawa kundi sabihin ang 'salamat' sa kanila araw at gabi, nang walang tigil, para sa lahat ng kanilang ginagawa para sa kanila.

Malaking kapakinabangan kung ang isang tao ay tapat at tuwiran sa pakikitungo sa iba, palagi niyang inaakala ang kabutihan nila at hindi niya masyadong sineseryoso ang bawat isa. Dapat iwasan ang mga pagtatalo at usapan na kunwari'y para sa espirituwal na kapakinabangan ngunit kadalasan ay nagdudulot lamang ng sakit ng ulo. Hindi dapat asahan ang espirituwal na pagkaunawa mula sa mga taong hindi naniniwala sa Diyos. Mas mabuting ipanalangin ang mga taong iyon, upang patawarin at liwanagan sila ng Diyos. Dapat makipag-usap sa bawat tao sa wikang kanilang nauunawaan, at hindi dapat ibunyag ng [mananampalataya] sa iba ang mga dakilang katotohanang pinaniniwalaan at nararanasan nila, dahil hindi ito mauunawaan ng iba, sapagkat iba ang dalas ng kanilang pagsasalita at iba ang kanilang [espirituwal] na haba ng daluyong.

May ilan na nagsasabi: 'Nais kong makilala ng iba si Cristo—gaya ng pagkakakilala ko sa Kanya.' At nagsisimulang kumilos ang mga taong ito sa iba na parang mga guro. Gayunpaman, dapat na ang kanilang buhay ay naaayon sa kanilang itinuturo. Sa pamamagitan ng pagpapakita ng 'Cristo' sa kanilang sariling buhay, habang hindi naman sila namumuhay ayon sa kanilang sinasabi, hindi nila maaaring sabihing nakilala na nila si Cristo. Kung walang karanasan [ng buhay na espirituwal], ang isang tao ay hindi konektado sa realidad, at sa kalaunan ay 'ibibigay' ng kanyang panloob na

sarili siya sa iba. Kapag lumalapit tayo sa ating kapwa nang may habag at tunay na pag-ibig, binabago sila ng tunay na pag-ibig ni Cristo. Ang isang taong may kabanalan—kahit saan man siya naroroon—ay lumilikha, masasabi natin, ng isang uri ng espiritwal na elektromagnetikong larangan sa paligid niya at naapektuhan nito ang mga pumapasok sa larangang iyon. Siyempre, dapat tayong mag-ingat na huwag sayangin ang ating pag-ibig o ibigay nang padalos-dalos ang ating mga puso sa iba, dahil madalas na ang ilang tao ay hinahawakan ang ating mga puso, at pagkatapos ay nababad ito sa dugo nang walang kabuluhan. O kaya naman ay hindi nila tayo maiintindihan at magagalit sila sa atin.

Mga tukso sa panahon ng pagdiriwang

— Geronda, bakit ba karaniwan tayong nahaharap sa ilang uri ng tukso tuwing panahon ng pagdiriwang?

— Hindi mo ba alam sa sarili mo? Sa mga araw ng pista, nagagalak si Kristo, ang Ina ng Diyos, at ang mga Santo at [espiritwal] nilang pinagkakalooban ang iba. Nagbibigay sila ng mga pagpapala sa mga tao at mga espirituwal na kaloob. Pagkatapos ng lahat, nag-oorganisa rin ang mga magulang ng handaan sa araw ng pangalan ng kanilang mga anak, at nagkakaloob ang mga hari ng amnestiya kapag ipinanganak ang isang prinsipe. Kaya bakit hindi maaaring magbigay ang mga Santo ng [espiritwal na bagay] sa mga tao sa kanilang araw ng kapistahan? At dapat sabihin na ang kagalakang ipinagkakaloob ng mga Santo ay tumatagal nang matagal, at ang mga kaluluwa ng tao ay nakakakuha ng napakalaking benepisyong mula rito. Kaya naman, ang diyablo, na nakakaalam nito, ay naglilagay ng mga patibong upang tuksuhin ang mga tao, upang matanggal sila sa mga banal na kaloob na kanilang natanggap, at upang ang pista ay hindi magdulot sa kanila ng kagalakan o kapakinabangan. Kaya nakikita mo na madalas sa isang pamilya, kapag naghahanda ang lahat para sa Banal na Komunion, giniganyak sila ng demonyo na mag-away, at hindi lamang sila nabibigo na makatanggap ng Komunion, kundi hindi na rin sila pumupunta sa simbahan. Ginagawa ng demonyo ang lahat ng kanyang makakaya upang matiyak na ang mga tao ay mawawalan ng banal na tulong.

Maaaring makita rin ito sa ating buhay monghe. Madalas, ang tagatukso, dahil sa karanasan niyang makakakuha tayo ng espirituwal na benepisyong sa araw ng pista, ay naghahanda ng anumang uri ng tukso sa araw na iyon—o, mas madalas, sa araw bago pa man. Ngunit siya nga ang tagatukso [— ano pa nga ba ang magagawa niya?]. At sa ganitong paraan ay sinisira niya ang ating panloob na kalagayan. Halimbawa, maaaring pukawin niya tayo sa isang pagtatalo o alitan sa kapwa mong kapatid, at pagkatapos ay magdulot sa atin ng kalungkutan at pahinain tayo, kapwa sa espiritu at sa katawan. Sa paggawa ng lahat ng ito, pinipigilan niya tayong makinabang sa kapistahan, [na maranasan ang kapistahan] sa kagalakan ng pagpupuri sa Diyos. Gayunpaman, kung nakikita ng Mabuting Diyos na hindi tayo nagbigay ng dahilan sa diyablo para sa tukso, na ito ay nagmula lamang sa kanyang inggit, tutulungan Niya tayo. At tinutulungan Niya tayong makakuha ng mas malaking kapakinabangan kung mapagkumbaba nating tatanggapin ang sisi para sa tukso na naganap at hindi natin huhusgahan hindi lamang ang ating kapatid, kundi pati na ang diyablo, na napopoot sa kabutihan. Pagkatapos ng lahat, ito ang kanyang gawain: maglatag ng bitag at magkalat ng kasamaan. Samantalang ang tao, bilang larawan ng Diyos, ay nararapat magkalat ng kapayapaan at kabutihan.

Kabanata 2. Trabaho at Buhay Espiritwal

Ang paggawa ay isang biyaya

— Geronda, noong araw ay sinasabi nila: 'Mas mabuting punasan ang talampakan ng sapatos kaysa sa mga kumot.' Ano ang ibig nilang sabihin noon?

— Sa pamamagitan nito, ang ibig nilang sabihin ay: 'Mas mabuting magsuot-suwat ng talampakan ng sapatos habang nagtatrabaho kaysa nakahiga sa kama at maglollang.' Ang trabaho ay isang biyaya; ito ay isang kaloob mula sa Diyos. Pinatitibay nito ang katawan at pinapresko ang isip. Kung hindi binigyan ng Diyos ang tao ng trabaho, ang tao ay magiging amag. Ang mga masisipag na tao ay hindi tumitigil sa pagtatrabaho kahit sa katandaan. Kung, habang may lakas pa sila, ay titigil sila sa pagtatrabaho, magsisimula silang mawalan ng pag-asa. Para sa ganitong mga tao, ang pagtigil sa pagtatrabaho ay katumbas ng kamatayan. Naalala ko ang isang siyamnapung taong gulang na lalaki sa Konitsa na walang pagod na nagtatrabaho. Sa huli, namatay siya mismo sa bukid — dalawang oras na lakad mula sa kanyang tahanan.

Ngunit dapat ding sabihin na ang pisikal na katahimikan na hinahangad ng ilan ay hindi isang matatag na kalagayan. Habang nasa kalagayan ng pisikal na katahimikan, pansamantala lamang nakakalimutan ng mga tao ang kanilang panloob na kaguluhan. Mayroon silang lahat: tanghalian, panghimagas, paliligo, pahinga... Gayunpaman, sa sandaling matapos ang lahat ng ito, nananabik sila sa mas malalim pang katahimikan. Kaya't palagi nilang nararamdaman na may kulang, at dahil dito ay palagi silang nababahala. Nararamdaman nila ang isang kawalan, at nagsusumikap ang kanilang kaluluwa na punan ito. Samantala, ang mga napapagod sa paggawa ay nakararanas ng walang patid na kagalakan — kagalakang espiritwal.

— Geronda, pero kung, halimbawa, may problema ka sa iyong ibabang bahagi ng likod, hindi ka makakagawa ng anumang uri ng trabaho.

— Kaya, sa tingin mo ba ay hindi na kailangang sanayin ang iyong ibabang likod? Hindi ba makakatulong kung gagawin mo ang mga ehersisyong para rito? Sabihin ko sa'yo ito: kapag kumakain, umiinom, at natutulog ang isang tao at hindi nag-eehersisyo, nagsisimulang maging tamad ang lahat ng panloob na 'piyesto' niya at palagi siyang gustong matulog, dahil nagpapahinga at lumalambot ang kanyang katawan at mga nerbiyos. Unti-unti, ang ganitong uri ng taong ay naaabot ang puntong wala na siyang magawa. Sa sandaling maglakad sila kahit maikling distansya, nahihirapan na silang huminga. Ngunit kung magsisimula silang magtatrabaho at gumalaw nang kaunti, parehong lalakas ang kanilang mga binti at braso. Tingnan: ang mga taong mahilig magtatrabaho ay hindi natutulog nang matagal, o maaaring hindi na nga makatulog dahil sa pagod; gayunpaman, sa kabila nito, sila ay puno ng enerhiya. Ito ay dahil, sa pamamagitan ng paggawa, pinatatag nila ang kanilang sarili at pinapalakas ang kanilang mga katawan.

Mabuti ang trabaho para sa iyong kalusugan, lalo na para sa mga kabataan. Napansin ko na ang ilang anak na inaalagaan ng ina, kapag sumali sa hukbo, ay nagiging matatag at matibay. Malaking tulong sa mga binatang ito ang hukbo. Siyempre, ang pinag-uusapan ko ay karaniwang tumutukoy sa nakaraan. Ngayon, natatakot ang hukbo na guluhin ang mga sundalo o pilitin silang gumawa ng anumang bagay, dahil kapag sila'y 'naistorbo' sa anumang paraan, hihiwain nila ang kanilang pulso o 'magkakaroon ng nervous breakdown'... Para matiyak na mananatiling malusog ang mga bata, pinapayo ko sa mga magulang na ipadala sila para magtatrabaho sa iba at bayaran pa ang taong iyon. Ang pinakamahalaga ay magustuhan ng mga bata ang trabahong gagawin nila. Pagkatapos ng lahat, kung ang isang binata, na may lakas at talino, ay hindi nagtatrabaho, nagiging tamad siya, walang sigla, at maluwag ang katawan. At kung, bukod pa rito, nakikita niyang nagtatagumpay ang iba, nabibihag siya ng kanyang sariling kasakiman at hindi na nakakakita ng ligaya sa anumang bagay. Palagi siyang binabagabag ng mga iniisip, at ang kanyang isipan ay para bang puno ng dayami. Pagkatapos ay lumalapit sa kanya ang diyablo at nagsisimulang bumulung: 'Hampaslupa ka, anong silbi mo! Isa sa mga kapanahunan mo ay naging guro, ang isa naman ay nagtayo ng sariling negosyo at kumikita—ngunit ano kaya ang magiging kinalabasan mo?" Sa ganitong paraan, itinulak ng

diyablo ang taong ito sa kawalan ng pag-asa. Ngunit kung magsimulang magtrabaho ang binata, magkakaroon siya ng tiwala sa sarili — sa pinakamagandang kahulugan ng salita. Makikita niya na kaya rin niyang pagtagumpayan ang mga kahirapan; ngunit bukod pa rito, abala ang kanyang isipan sa trabaho, at wala na siyang oras para sa mga ganitong pag-iisip. Sa madaling salita, dobleng benepisyo ang makukuha.

Pagpili ng karera

— Geronda, may ilang magulang na hinihikayat ang kanilang mga anak na piliin ang parehong karera gaya nila, at madalas ay napaka-pilit nila rito.

— Hindi, mali ang ginagawa nila. Hindi mo dapat pilitin ang mga bata na gawin ang gusto ng kanilang mga magulang kung hindi naman iyon ang gusto ng mga bata mismo. Kilala ko ang isang binata na gustong mag-enroll sa Fakultad ng Teolohiya at maging pari. Gayunpaman, tutol dito ang kanyang ina; iginiit niya na mag-aral siya ng medisina. Natutunan ng binatang ito ang Byzantine chant at kumakanta sa simbahan. Gumawa siya ng sarili niyang instrumento at ginamit ito para tugtugin ang mga mode ng simbahan. Marami siyang alam na himno ng simbahan sa puso. Napakahusay niya; sumusulat siya ng mga tropario at nagko-komposo ng mga serbisyo. Pagkatapos niyang makatapos ng hayskul, nag-enrol ang binata sa Fakultad ng Teolohiya. Nagkaroon ng nervous breakdown ang kanyang ina dahil sa kanyang pagkabahala. Pagkatapos ay lumapit siya sa akin at nagmakaawa: 'Manalangin ka, Ama, na gumaling ako, at pagkatapos ay hayaan mong gawin ng anak ko ang gusto niya.' Ngunit nang siya ay gumaling, muling sinimulan niyang hadlangan ang anak na mag-aral ng teolohiya. At sa huli, iniwan niya ang Fakultad ng Teolohiya, tinigil ang pag-awit at sinira ang kanyang buhay nang walang mabuting dahilan.

Nakikita kong nahihirapan ang mga kabataan na pumili ng larangan ng pag-aaral, kaya't ganito ang aking payo: "Isipin kung aling propesyon o larangan ng pag-aaral ang nakakaakit sa iyo. Dapat mong ituloy ang bagay na may likas kang hilig." Kung, gayunpaman, ang mga kabataang lalaki o babae ay nag-iisip ng landas na wala silang hilig, pinapayuhan ko silang ituon ang kanilang sarili sa bagay na may likas nilang hilig, upang ito ay maging kapaki-pakinabang sa kanila. Sa madaling salita, tinutulungan ko silang pumili ng trabahong kanilang kinagigiliwan at ng propesyong angkop sa kanilang kakayahan. Sapat na ang kanilang ginagawa ay alinsunod sa kalooban ng Diyos. May likas na hilig ba ang isang tao sa musika? Hayaan siyang maging, halimbawa, isang mahusay na musikero o mahusay na mang-aawit sa simbahan at, sa pamamagitan ng kanilang pagkanta, tulungan ang mga nakikinig sa kanila na mahalin ang Simbahan at ang panalangin. May tumatawag ba sa kanila sa pagpipinta? Hayaan silang maging isang pintor o isang ikonograpo at, nang may paggalang, magpinta ng mga ikon na gagawang himala. May tumatawag ba sa kanila sa agham? Hayaan silang ialay ang kanilang sarili rito at magsimulang magtrabaho nang may sigasig.

At tingnan mo: kahit sa murang edad, malinaw na kung ano ang tinatawag ng isang tao. Isang araw, may dumating na lalaki sa Monasteryo ng Stomion kasama ang dalawang batang lalaki – mga pamangkin niya. Isa sa kanila, mga anim o pitong taong gulang, ay umupo sa tabi namin at walang tigil na nagtanong ng iba't ibang bagay. "Ano ang gusto mong maging paglaki mo?" tanong ko sa kanya. "Abogado!" ang sagot niya. Ang isa pang bata ay nawala na sa hindi malamang lugar. "Nasa saan siya?" tanong ko sa kanyang tiyo. 'Nahulog kaya siya sa bangin?' Lumabas kami para hanapin siya at narinig namin ang tunog ng martilyo mula sa pagawaan ng karpintero. Pumasok kami sa pagawaan at nakita namin na napakahusay ng ginawa ng munting batang lalaki sa pag-ukit sa makinis na ibabaw ng bangkō sa paggawa gamit ang kanyang azza na hindi na ito angkop kundi para sa kalan! "Ano ang gusto mong maging paglaki mo?" tanong ko sa kanya. "Magsasaplaha!" sagot ng batang lalaki. "Ikaw nga," sabi ko, "ikaw nga. Huwag mo nang pansinin na nasira mo ang tabla! Wala namang problema."

Pagmamahal sa trabaho

— Geronda, bakit may ilang tao na nababagot habang nagtatrabaho?

— Marahil ay hindi nila gusto ang kanilang trabaho? O marahil ay paulit-ulit nilang ginagawa ang parehong gawain habang nasa trabaho? Madalas, sa ilang kapaligiran ng produksyon—halimbawa, sa isang pabrika na gumagawa ng mga bintana at pinto—ang isang manggagawa ay ginugugol ang buong araw sa pagdikit ng mga tabla, ang isa naman ay patuloy na naglalagay ng mga salamin sa mga ito, at ang ikatlo ay naglalagay ng putty sa mga ito araw-araw. Patuloy na ginagawa ng mga taong ito ang parehong nakakabagot na gawain, habang ang amo ay naglilibot at nagbabantay sa kanila. At hindi ito tumatagal ng isa o dalawang araw lamang. Ngunit kapag paulit-ulit mong ginagawa ang iisang bagay, nagsasawa ang mga tao rito. Hindi ganoon noong araw: ang isang karpintero ay kukunin ang apat na pader mula sa mga tagapagtayo at kailangang ipasa ang isang kumpletong bahay sa may-ari. Kailangan niyang ilatag ang sahig, ikabit ang mga bintana at pinto, selyohan ang salamin ng putty, at iba pa. Pagkatapos noon, ipagpapatuloy niya ang paggawa ng iba't ibang paikot-ikot na hagdan at hinulma na balustrada, pagkatapos ay pipinturahan ang lahat, pagkatapos ay ang mga kabinet at estante naman... At sa huli, gagawa siya ng mga muwebles. At kahit na hindi ito ginawa ng isang manggagawa nang mag-isa, alam pa rin niya kung paano gawin ang bawat trabaho. Kung kinakailangan, kaya pa ngang maglatag ng tiles sa bubong ang isang karpintero.

Sa mga araw na ito, maraming tao ang pagod dahil hindi nila kinagigiliwan ang kanilang trabaho. Palagi silang tumitingin sa orasan, sabik na inaabangan ang sandaling makauwi na sila. Ngunit kung ang isang tao ay may pakiramdam ng responsibilidad, may hilig sa kanyang ginagawa, at tunay na nagmamalasakit sa kanyang trabaho, mas lalo pang sumisigla ang kanyang hilig habang siya'y nagtatrabaho. Ibinuubos niya ang kanyang sarili sa trabaho, at pagdating ng oras na umuwi, nagtatanong siya nang may gulat, 'Saan na napunta ang oras?' Nakakalimutan niya ang pagkain at pagtulog; nakakalimutan niya ang lahat. Kahit na wala silang kinain, hindi pa rin sila nagugutom, at kahit hindi sila nakatulog, hindi sila antok. Hindi lang sila hindi antok—tuwang-tuwa pa nga sila na hindi sila natutulog! Hindi sila pinahihirapan ng gutom o kakulangan sa tulog: para sa ganitong tao, ang trabaho ay isang pagdiriwang, isang piging.

— Geronda, sabihin nating may dalawang tao na gumagawa ng parehong trabaho. Bakit ang isa ay nakakakuha ng espirituwal na benepisyong mula rito, samantalang ang isa naman ay nakararanas ng espirituwal na pinsala?

— Nakasalalay lahat sa kung paano nila isinasagawa ang kanilang gawain at kung ano ang nasa kanilang kalooban. Kung ang isang tao ay nagtatrabaho nang may kababaang-loob at pag-ibig, ang lahat ng kanyang gagawin ay mapapaliwanag, mapapalinis, at mapupuno ng masayang biyaya, at mararamdaman niya ang panloob na pagbabago at lakas. Gayunpaman, kung taglay ng isang tao ang mayabang na kaisipan na mas mahusay siyang gumagawa kaysa sa iba, maaaring maramdaman niya ang isang tiyak na kasiyahan; subalit hindi nito pinupuno ang kanyang puso, sapagkat hindi tumatanggap ang kaluluwa ng [espirituwal na] rebelasyon at hindi nakakahanap ng kapayapaan.

Bukod pa rito, kapag ginagawa ng isang tao ang kanyang gawain nang walang pagmamahal, siya ay napapagod. Halimbawa, kung ayaw ng isang tao sa kanyang trabaho at, upang matapos ito, kailangan niyang umakyat sa isang burol, ang simpleng pagtingin sa burol na iyon ay nakakapagpahina sa kanya. Samantalang ang isa namang tao, na buong puso ang paggawa ng parehong gawain, ay naglalakad at umaakyat sa burol nang hindi man lang niya namamalayan. Halimbawa, kung ang isang tao ay buong pusong nagpapaluwag ng lupa sa kanyang taniman ng gulay o nag-aalis ng damo sa kanyang taniman, maaari siyang magtrabaho nang ilang oras nang hindi napapagod — sa kabila ng matinding init ng araw. Kung, sa kabilang banda, ang isang tao ay hindi buong puso ang pagtatrabaho, palagi siyang humihinto, bumubuntong-hininga, nagrereklamo tungkol sa init at paghihirap.

— Geronda, maaaring ubusin ng trabaho o pag-aaral ang isang tao nang husto na maging walang pakialam siya sa kanyang pamilya at iba pang mga responsibilidad?

Kailangan mo lang mahalin ang iyong trabaho: hindi mo kailangang umibig dito. Kung hindi mahal ng isang tao ang kanyang trabaho, doble ang pagod na mararamdaman niya — pisikal at mental. At kapag napagod na ang kanyang espiritu, kahit pisikal na pahinga ay hindi na maibabalik ang kanyang lakas. Ang pagkapagod sa isip — iyon ang tunay na nakakapagod sa isang tao. Kapag ang isang tao ay nagtatrabaho nang buong puso at nakararamdam ng kagalakan, hindi nauubos ang kanyang mental na lakas, at nawawala rin ang pagkapagod sa katawan. Kilala ko ang isang heneral na ginagawa pa ang trabaho ng isang sundalo. Alam mo ba kung gaano niya kamahal ang kanyang mga sundalo? Parang isang ama. At alam mo ba kung anong kagalakang nararamdaman niya? Tinutupad ng taong ito ang kanyang tungkulin at nagagalak. Noong isang beses, sa hatinggabi, umalis siya mula sa Evros,⁷¹ upang bumiyahe papuntang Larissa para sa pista ni San Achillius⁷² at makarating sa takdang oras para sa Banal na Liturhiya, kahit na maaari naman siyang dumating nang mas huli, na sakto lang para sa panalangin. Gayunpaman, nagpasya siyang umalis nang mas maaga upang parangalan ang Santo. Lahat ng ginagawa ng taong ito, ginagawa niya mula sa puso.

Ang kasiyahang nararamdaman ng isang taong masigasig na ginagampanan ang kanyang tungkulin ay isang malusog na kasiyahan. Ipinagkaloob ng Diyos ang kasiyahang ito upang ang Kanyang nilikha ay hindi mapagod. Ito ay muling pagbawi ng lakas sa pamamagitan ng pagod.

Dapat gamitin ng bawat isa nang espiritwal ang kaloob na ipinagkaloob sa kanila.

Ang bawat tao ay dapat gamitin ang mga kaloob na ipinagkaloob sa kaniya para sa kabutihang panlahat. Sapagkat ang Diyos, na nagkaloob sa isang tao ng isang partikular na kaloob, ay hihingin Niya ang pananagutan nito. Halimbawa, ang talino ng isang tao ay isang kapangyarihan [na ipinagkaloob sa kaniya], ngunit depende sa kung paano gamitin ng bawat tao ang kanilang talino, maaari silang gumawa ng mabuti o masama. Kung, dahil sa pagiging napakatalino, gamitin ng isang tao nang tama ang kanilang kakayahan, maaari silang makalikha ng mga imbensyon na makakatulong sa mga tao. Gayunpaman, sa pamamagitan ng maling paggamit ng mga kakayahang ibinigay sa kanila, maaaring bumuo ang isang tao, halimbawa, ng mga paraan upang magnakaw sa kanyang kapwa. O, kung kukunin ang mga artista bilang halimbawa, yaong mga naglalathala ng kanilang mga guhit sa mga pahayagan at magasin. Ang isang cartoon o guhit lamang ay maaaring magtago ng isang buong pangyayari sa loob nito. Sa madaling salita, kung gagamitin ng mga artistang ito ang kakayahang umangkop ng kanilang isipan para sa kabutihan, sasambahin nila ito at matutulungan ang kanilang sarili at ang iba. Samantalang sa kasalukuyan, marami sa ganitong mga tao ang gumagawa ng mali: kung sila ay walang hiya, lalo silang nagiging walang hiya; kung sila ay mga biro-biro, lalo silang nagiging katawa-tawa.

Sa madaling salita, ang mga may likas na talento, yaong may mga natatanging kakayahan, ay alinman sa nakabubuti sa iba o sumisira sa kanila. Samantala, ang mga walang ganoong natatanging kakayahan ay tiyak na hindi makagagawa ng maraming kabutihan, ngunit hindi rin naman sila makagagawa ng malaking pinsala.

Trabaho at pagkabahala sa isip

— Geronda, maraming tao ang nababahala kapag sila'y umuwi mula sa trabaho.

— Pinapayuhan ko ang mga lalaki na dumalaw sa simbahan pagkatapos ng trabaho, sindihan ng kandila, manatili ng sampu hanggang labing-limang minuto sa paglilingkod, o umupo sa parke at magbasa ng isang sipi mula sa Ebanghelyo, upang makamit ang kapayapaan ng isip. Pagkatapos

⁷¹ Ang Evros ay isang ilog sa hilagang-silangan ng Gresya, sa hangganan ng Turkey. — *Tala ng tagasalin*.

⁷² Ang pista ni San Achillius ng Larissa († c. 330) ay ipinagdiriwang tuwing ika-15 ng Mayo. — *Tala ng tagasalin*.

noon, pauwiin sila — payapa at nakangiti. Kung hindi, uuwi silang iritable at magsisimula ng pagtatalo sa kanilang mga mahal sa buhay. Hindi nila dapat dalhin sa bahay ang mga problemang kinahaharap nila sa trabaho: dapat iwan ang mga ito sa pintuan.

— Geronda, gayunpaman, may ilang tao na pinagtatwiran ang kanilang pagkabagabag at nerbyosismo sa pamamagitan ng pagbanggit sa mga responsibilidad na kanilang pasan sa trabaho, na nagpapasikip sa kanilang dibdib.

— Pinupuno nito sila ng panloob na pagkabalisa, dahil nakakalimutan nilang gawing katulong ang Diyos sa kanilang mga gawain. Mas mabuti pa ang isang tamad, na palaging paulit-ulit na nagsasabing, 'Huwag kang mag-alala, hindi ako pababayaan ng Diyos...', kaysa sa mga taong iyon. Para sa akin, mas mabuti pang magtrabaho ang isang tao bilang simpleng empleyado, ginagampanan nang maayos at buong sigasig ang kanyang tungkulin, nagsusumikap na gawing simple ang kanyang buhay, nililimitahan ang sarili sa mga pangunahing pangangailangan at nananatiling kalmado ang isip, kaysa maging may-ari ng negosyo at paulit-ulit na nagsasabi: 'Naku, ano'ng gagawin ko?' At karaniwan, ang mga ganitong 'malalaking tao' ay may malalaking utang. At saka sumisiksik ang kayabangan. 'Pag nakakuha ako ng isa pang malaking pautang, ipapatayo ko ito, itatayo ko iyon, at mamumuhay nang marangya...' — ganyan ang sinasabi ng mga taong iyon, pero nagkakamali sila ng pagkalkula, nauubos ang pera nila, at naibebenta sa subasta ang mga ari-arian nila.

Bukod dito, maraming tao ang hindi gumagamit ng kanilang isip sa trabaho. Pinapagod nila ang kanilang sarili nang walang kabuluhan at nabibigo silang matugunan ang mga tungkuling ipinagkatiwala sa kanila. Bilang resulta, nawawala ang paggalang ng iba sa kanila, at napupuno ng pagkabahala ang kanilang mga puso. Halimbawa, maaaring nais ng isang tao na matutunan ang isang partikular na sining o gawang-kamay, at gugugol ng maraming taon sa pagdalo sa mga aralin kasama ang isang guro o sa isang institusyong pang-edukasyon, ngunit dahil hindi siya mapagmasid, hindi siya magtatagumpay dahil hindi niya ginagamit ang kanyang isip. Dapat maunawaan ng isang tao kung ano ang kailangan niya para sa kanyang trabaho at punan ang mga kakulangan. Halimbawa, habang naninirahan sa sekular na mundo at nagtatrabaho bilang karpintero, napagtanto ko na kailangan ko ng lathe para gawin ang mga muwebles na ginagawa ko. Ano ngayon? Dapat ba akong maghanap ng turner at humingi ng tulong sa kanya?

Hindi. Bumili ako ng lathe at tinuruan ko ang sarili kong gamitin ito. Pagkalipas ng ilang sandali, napagtanto kong kailangan kong gumawa ng mga spiral na hagdan. Umupo ako, binuhay ko muli ang aking heometriya at aritmetika, at natutunan kong gawin ang mga ito. Kung hindi mo gagamitin ang iyong ulo, mahihirapan ka. Ang ibig kong sabihin ay kailangan mong gamitin ang iyong isip, dahil maraming problema at komplikasyon ang madalas lumitaw habang nagtatrabaho ka. Sa pamamagitan ng paggamit ng isip, magiging bihasang manggagawa ang isang tao at, sa pag-alam kung paano kumilos sa bawat partikular na sitwasyon, ay susulong. Iyan ang buong batayan nito. Ang isip ay dapat maging produktibong puwersa sa lahat ng bagay. Kung hindi, nananatiling hindi ganap na nabubuo ang isang tao at nasasayang ang kanilang oras.

Ang Pagpapabanal ng Paggawa

Ang bawat tao ay dapat banalain ang kanyang gawain at banalain ang kanyang sarili sa pamamagitan ng kanyang mga panalangin at ng kanyang [Kristiyanong] buhay. Kung sa trabaho ay may iba na nasa ilalim ng kanyang awtoridad at siya ang may pananagutan sa kanila, dapat din niyang ialay sa kanila ang espirituwal na suporta. Kung ang isang tao ay nasa mabuting panloob na kalagayan, siya rin ay nagpapabanal sa kanyang gawain. Halimbawa, kung may mga kabataang lalaki na lumalapit sa isang maestro upang matutuhan ang kanyang hanapbuhay, dapat din niyang tulungan silang matutong mamuhay nang espirituwal. Ang ganitong saloobin ay makabubuti sa mismong amo, sa kanyang mga nasasakupan, at sa kanyang mga kliyente, sapagkat pagpapalain ng Diyos ang kanyang gawain.

Maaaring gawing banal ang anumang propesyon.⁷³ Halimbawa, hindi dapat kalimutan ng isang doktor na ang pangunahing tumutulong sa medisina ay ang Biyaya ng Diyos. Kaya't dapat niyang sikaping maging sisidlan ng Banal na Biyaya. Ang isang doktor, bilang isang mabuti at mabait na Kristiyano at kasabay nito ay isang bihasang propesyonal, ay tumutulong sa mga maysakit sa pamamagitan ng kanyang kabaitan at pananampalataya, habang hinihikayat niya silang harapin ang kanilang karamdaman nang may tapang at pananampalataya. Sa kaso ng malubhang karamdaman, maaaring sabihin ng ganitong doktor sa pasyente: 'Ang medisina bilang isang agham ay umabot na sa antas na ito. Gayunpaman, kung saan hindi sapat ang kaalaman ng tao, naroroon ang Diyos, na gumagawa ng mga himala.'

Ang isang guro ay dapat magsikap na gampanan ang kanyang tungkulin nang may kagalakan at tulungan ang mga bata sa kanilang espirituwal na muling pagsilang. Pagkatapos ng lahat, hindi lahat ng magulang ay may kakayahang magdulot ng espirituwal na muling pagsilang ng kanilang mga anak, kahit na mabuti ang kanilang hangarin. Habang nagbibigay ng kaalaman sa mga bata, dapat ding sikaping tiyakin ng guro na sila ay maging tunay na tao. Kung hindi, anong silbi ng kanilang kaalamang akademiko? Kailangan ng lipunan ang mga matulid na tao na — ano man ang kanilang hanapbuhay — ay gagampanan ito nang maayos. Hindi lamang dapat tiyakin ng guro na natutunan nang mabuti ang aralin, kundi dapat din niyang isaalang-alang ang iba pang birtud at positibong katangian ng mga mag-aaral — gaya ng paggalang, kabaitan, at pagkamapagkawanggawa. Ang mga marka na ibinibigay ng Diyos sa mga bata ay hindi laging tumutugma sa ibinibigay ng kanilang mga guro. Ang 'dalawa' para sa isang bata ay maaaring 'lima plus' sa paningin ng Diyos, samantalang ang 'lima plus' para sa isa pa ay maaaring maging 'dalawa' sa paningin ng Diyos.

Ang propesyon ay hindi nagpapatao sa isang tao

— Geronda, kung ang isang tao ay nakararamdam ng pagkabahala habang nasa trabaho, ano ang dahilan nito?

— Marahil hindi nila tinatalakay ang kanilang trabaho nang may mabuting hangarin? Kung tinatalakay nila ang kanilang trabaho sa tamang paraan, ano man ang trabahong iyon, magiging isang pagdiriwang at kagalakan para sa kanila.

— Geronda, paano kung ang isang tao ay nawawalan ng gana dahil sa paggawa ng mabigat o maruming trabaho? Halimbawa, kung nagtatrabaho sila sa isang construction site, naghuhugas ng mga boiler sa kantina, o gumagawa ng katulad na gawain? Paano nila ito dapat lapitan?

— Kung pag-iisipan niya ang katotohanang hinugasan ni Cristo ang mga paa ng Kanyang mga alagad,⁷⁴ mawawala ang kanyang pagkalungkot. Ginawa ni Cristo ang Kanyang ginawa na para bang sinasabi sa atin: "Dapat ninyong gawin din." Anuman ang ginagawa ng isang tao—manlinis man ng boiler, naglilinis ng kaserola, o naghuhukay ng lupa—dapat siyang magsaya. Pagkatapos ng lahat, may mga taong naglilinis pa nga ng imburnal dahil wala silang ibang mapagtatrabahuhan. Buong araw, napapaligiran ang mahihirap ng dumi at mikrobyo. Ngunit hindi ba siya isang tao? Hindi ba siya nilikha ayon sa larawan ng Diyos? Isang pinuno ng pamilya ang nagtrabaho bilang tagalinis ng imburnal at nakamit niya ang mataas na kalagayang espirituwal. Nagkasakit siya ng tuberculosis, at kahit na maaari niyang iwan ang trabahong iyon, ayaw niyang may ibang tao pang magdusa sa kanyang lugar. Minahal ng taong ito ang payak na buhay, na kinamumuhian ng iba, at dahil dito pinuno siya ng Diyos ng Kanyang Biyaya.

⁷³ Siyempre, hindi kasama rito ang mga propesyong hindi katugma sa titulong Kristiyano, na marami na ngayon — halimbawa, tulisan, magnanakaw, tagapagsulong ng imoralidad, mapagpahiram ng pera, salamangkero, doktor na nagsasagawa ng aborsiyon, modelo ng moda, payaso, at iba pa. Ang mga ganitong hanapbuhay ay hindi lamang hindi maaaring gawing banal, kundi nangangailangan din ng paggaling sa pamamagitan ng pagsisisi. — *Tala ng tagasalin*.

⁷⁴ Tingnan ang 1 Juan 13:4–14.

⁷⁵Ang propesyon ay hindi ginagawang tao ang isang tao. Kilala ko ang isang manggagawa sa pantalan na nagpabangon ng isang patay. Nang ako'y diácono sa Iversky Skete, isang lalaki na mga limampu't limang taong gulang ang dumating upang makita ako isang araw. Pagdating nang huli sa gabi, hindi siya kumatok sa pinto, dahil ayaw niyang istorbu-hin ang mga ama, kaya nahiga siya sa labas upang matulog. Nang makita ito ng mga kapatid sa skete, dinala siya sa loob ng bahay-pang-pang () at ipinaalam sa akin ang nangyari. "Bakit hindi ka kumatok?" tanong ko sa kanya. "Bubuksan sana namin ang pinto para sa iyo at bibigyan ka ng kuwarte sa bahay-pangbisita." "Ano'ng sinasabi ninyo, Ama?" sagot niya. "Paano ko mangangahas na guluhin ang mga kapatid?" Nang makita ko ang liwanag sa kanyang mukha, napagtanto kong namumuhay siya nang napaka-espiritwal. Sinabi sa akin ng lalaking ito na nawala sa kanya ang kanyang ama nang bata pa siya at, dahil dito, labis niyang minahal ang kanyang biyenang nang magpakasal siya. Pagkatapos ng trabaho, unang dumadaan siya sa bahay ng kanyang biyenang at saka pa siya umuwi sa sariling bahay. Gayunpaman, labis siyang nalulungkot dahil napakasuplang magmura ng kanyang biyenang. Minsan niyang pinakiusapan nang paulit-ulit ang biyenang na tigilan ang panunumpa, ngunit hindi ito tumigil. Isang araw, nagkasakit nang malubha ang kanyang biyenang. Dinala siya sa ospital, at makalipas ang ilang araw ay namatay siya. Nang mamatay ang kanyang biyenang, hindi siya nasa tabi nito dahil nag-a-unload siya ng barko sa pantalan noon. Nang dumating siya sa ospital at sinabihan na namatay na ang kanyang biyenang, pumunta siya sa morgue at, sa matinding paghihirap, ay nagsimulang manalangin nang ganito: 'Diyos ko, pakiusap ko sa Iyo, buhayin mo siya muli upang siya'y magsisi, at saka mo na siya kunin.' Agad na nagbukas ng kanyang mga mata ang patay na lalaki at nagsimulang igalaw ang kanyang mga kamay. Ang mga tauhan ng morgue, nang makita ang nangyayari, ay tumakas nang may matinding takot. Dinala ng stevedore ang kanyang biyenang sa bahay, at siya ay ganap na gumaling. Pagkatapos noon, nabuhay pa siya ng limang taon sa pagsisisi. "Ama ko," sabi sa akin ng stevedore, "pinasasalamat ko ang Diyos sa pagpapakita sa akin ng ganitong awa. Sino ba ako na ipagkaloob sa akin ng Diyos ang ganoong awa?" Napakasimple ng taong ito. Ngunit napakababa ng kanyang loob na hindi man lang pumasok sa isip niya na siya ang nagmulat sa patay. Tunay na napuno siya ng pasasalamat sa Diyos sa ginawa Niya para sa kanya."

Maraming tao ang pinahihirapan ng katotohanang hindi nila makamtan ang mayabang na katanyagan o makapagtipon ng kayamanan sa pamamagitan ng mga bagay na panlipunan. Hindi nila inisip na ang lahat ng katanyagan at kayamanan ito ay walang silbi sa buhay na darating—ang tunay na buhay. Pagkatapos ng lahat, imposibleng dalhin ang mga ito sa ibang, tunay na buhay.

Dadalhin lamang natin ang mga gawa natin na dito sa lupa ay magbibigay sa atin ng kinakailangang 'passport' para sa dakila at walang hanggang paglalakbay na naghihintay sa unahan.

Kabanata 3.

Tungkol sa Pag-iwas sa Pang-araw-araw na Buhay

Sa pamamagitan ng ascesis, ang tao ay nagiging tulad ng mga walang-katawang Anghel

— Geronda, minsan sinabi ninyo sa amin: 'Sa espirituwal na pakikibaka, kinakailangang harangan [ang kaaway].' Ano ang ibig ninyong sabihin noon?

— Sa panahon ng digmaan, binabakod ang kaaway. Pinapalibutan siya, itinutulak sa loob ng mga pader ng lungsod at iniwan upang magutom. Pagkatapos ay pinagkakaitan din siya ng tubig.

⁷⁵ Dikeos — sa mga skete ng Bundok Athos, isang monghe na hinahalal o itinalaga para sa loob ng isang taon upang pamahalaan ang pamumuhay ng mga naninirahan sa skete. — *Tala ng tagasalin*.

Sapagkat kung wala siyang suplay ng tubig, pagkain o bala, napipilitan siyang sumuko. Ang ibig kong sabihin ay kung lalabanan natin ang diyablo sa parehong paraan — sa pamamagitan ng pag-aayuno at pananalangin — siya ay magpapasuku at aatras. *'Sa pamamagitan ng pag-aayuno, pananalangin at dasal, tanggapin natin ang mga biyayang galing sa langit...'*⁷⁶ — sabi ng sumulat ng himno.

Sa pamamagitan ng ascesis at sariling disiplina, ang isang tao ay nagiging katulad ng mga dikatawang puwersa. Siyempre, dapat magsagawa ng pagpipigil sa sarili na may mas mataas na espirituwal na layunin sa isip. Kung ang isang tao ay nagsasagawa ng pagpipigil sa sarili, , upang alisin ang mga taba na nakasasama sa kanilang kalusugan, kung gayon ay nag-aalala lamang sila sa kapakanan ng kanilang sariling katawan. Sa kasong ito, ang kanilang ascesis ay katulad ng sa mga nagsasanay ng yoga.

Sa kasamaang palad, kahit ang mga tao sa Simbahan ay itinulak sa likuran ang usapin ng pag-aascesismo at debosyon. "Ano'ng magagawa mo," sabi ng mga taong iyon, "kailangan kumain, mag-enjoy sa ganito at ganoon... Pagkatapos ng lahat, nilikha ng Diyos ang lahat para sa atin." Alam mo ba kung ano ang sinabi sa akin ng isang arkhimandrita sa isang hapunan na inihandog bilang parangal sa amin? Nang mapansin ng arkhimandrita na hindi ko na kayang kumain nang higit sa karaniwan, sinabi niya: *"Kung sino man ang sumisira sa templo ng Diyos, sisirain din siya ng Diyos!"*⁷⁷ "Hindi mo ba," tanong ko sa kanya, "nalito? Ano ang tinutukoy ng talatang ito mula sa Banal na Kasulatan?" Sa ascesis o sa isang maluwag at malikot na pamumuhay? Ang Banal na Kasulatan ay tumutukoy sa mga nagpapadumi, ibig sabihin, sumisira [sa kanilang katawan—] ang templo ng Diyos sa pamamagitan ng pakikipagtalik at labis na pag-inom. Ang Kasulatan ay hindi tumutukoy sa mga nagsasagawa ng pag-aascesismo dahil sa pag-ibig kay Cristo." At siya, nakikita mo, ay sinusubukang ipagtanggol ang sarili niyang iniisip at sinabi: "Dapat tayong kumain nang maayos, upang hindi 'masira' [sa pamamagitan ng ating pag-aascesismo] ang templo ng Diyos [— ang ating katawan]!" At isang lalaki naman, nang makapunta siya sa isang monasteryo, ibinahagi niya sa akin ang kanyang mga impresyon: "Nasa isang monasteryo ako kung saan ang mga monghe ay nag-ayuno nang napakatindi kaya't nagkasakit sila. Ang kanilang mga balat na puno ng taba ay hindi man lang nagalaw. Ganyan ang kahihinatnan ng pag-aayuno at pananalangin, Ama!" Ano ang masasabi sa ganyan? Ayaw nilang ipagkait sa sarili ang anumang bagay. Kumakain sila ng kanilang tanghalian, prutas, at mga keyk, at pagkatapos, upang ipagtanggol ang kanilang sarili, sinisisi nila ang iba — yaong mga nagsasagawa ng mga gawaing asketiko. Hindi pa nararanasan ng ganitong mga tao ang espirituwal na kagalakan na dulot ng asketismo at pag-aayuno. "Kailangan kong uminom ng napakaraming baso ng gatas," sabi ng ganitong uri ng tao. "Hindi, siyempre mag-aayuno ako tuwing Kwaresma. Pero pagkatapos noon, babawiin ko ang mga basong gatas na hindi ko ininom habang Kwaresma! Kailangan ko naman ng sapat na protina." At hindi naman talaga kailangan ng kanyang katawan ng protina. Hindi, sinasabi niyang may karapatan siyang [uminom ng gatas na ito], at pinapakalma ang sarili na ayos lang ang lahat, na hindi ito kasalanan. Ngunit kahit na ang isang tao ay nag-iisip lamang sa ganitong paraan, kasalanan na iyon. Ang layo ng mararating ng lohika ng tao! Nakakapag-ayuno ang isang tao ayon sa itinakda ng Simbahan, ngunit kasabay nito ay hindi niya pinipigilan ang sarili sa mga bagay na nawala sa kanya habang nag-aayuno. E, paano nga ba manirahan ang Banal na Espiritu sa ganoong tao pagkatapos noon?

At tingnan mo nga ang pagmamahal na ipinapakita ng ilang lalaking may pamilya! Minsan, isang napakasimpleng lalaki na may siyam na anak ang lumapit sa kumpisal, at pinayagan siya ng kanyang kumpesor na tumanggap ng Banal na Komunion. "Oh, Ama," ang tugon niya. "Paano ko posibleng matanggap ang Banal na Komunion! Pagkatapos ng lahat, kumakain kami ng mantikilya.

⁷⁶ Mula sa karaniwang troparion para sa mga kagalang-galang: *'Maninirahan sa disyerto at anghel sa laman...'*

⁷⁷ 1 Cor. 3:17.

Kailangan ko namang magtrabaho. Ganoon din ang mga anak ko." "Ilan ba kayong anak?" tanong ng kanyang kumpesor. "Siyam." "At gaano karaming langis ang nilalagay ninyo sa pagkain?" "Dalawang kutsara ng langis na gulay." "Gaano karaming langis ba talaga ang nakukuha ninyo, kaawa-awang kaluluwa?" sigaw ng kumpesor. — "Pumunta ka at tumanggap ng Banal na Komunyon!" Para sa labing-isang tao — dalawang kutsarita lamang ng mantika. At gayon pa man, pinahirapan pa rin siya ng isang salang iniisip!

Nakilala ko ang mga karaniwang tao na naging banal dahil sa pag-aascetismo na kanilang isinasagawa. Hindi pa ganoon katagal ang nakalipas nang magtrabaho ang isang layko sa Banal na Bundok kasama ang kanyang anak. Matagal silang nagtrabaho sa Athos. Pagkatapos, may nagawang magandang trabaho sa kanilang bayan, kaya nagpasya ang ama na lisanin ang Banal na Bundok at isama ang kanyang anak upang magkakasama silang mabuhay ang buong pamilya. Gayunpaman, labis na naantig ang anak sa mapag-ascetic na pamumuhay ng mga monghe, at nang maalala niya ang buhay sa mundo na puno ng kaguluhang panloob, ayaw na siyang bumalik. "Pagkatapos ng lahat, Ama," wika niya, "mayroon ka pang ibang mga anak. Iwan mo lamang ang isa rito sa Hardin ng Pinakabanal na Ina ng Diyos." Hindi siya nagpatinag sa pamanhikayat ng kanyang ama, at napilitan ang kanyang ama na iwan siya sa Banal na Bundok. Ang binata ay hindi marunong bumasa't sumulat ngunit napakamatalas ng pag-iisip; taglay niya ang malaking kabaitan at pagiging payak. Pakiramdam niya ay hindi siya karapat-dapat sa tonsura ng mga monghe (), dahil naniniwala siyang hindi niya kakayanin ang pagsunod sa mga patakaran ng pagmumonghe at iba pa. At kaya naman, nakakita siya ng isang maliit na kubong dati'y ginagamit na sabsaban para sa mga hayop na pang-buhat; hinarangan niya ang pinto at bintana ng mga bato at mga dahon ng lumot, iniwan lamang ang isang maliit na bilog na siwang—isang butas—na pag-uusbusan niya papasok at palabas ng kaniyang tirahan. Mula sa loob, tinakpan niya ang butas ng isang lumang kupas na amerikana na nakuha niya sa hindi malamang lugar. Hindi siya nagpailaw ng apoy. Mas maganda pang tirahan ang mga pugad ng ibon kaysa sa kanya, at mas mainam pang tahanan ang mga lungga ng hayop kaysa sa tinitirahan niya. Ngunit kahit ang mga naninirahan sa marangyang palasyo ay hindi nararanasan ang tuwang naramdaman ng kaluluwang ito. Sapagkat ang taong ito ay nagpagal para kay Cristo, at si Cristo ay kasama niya—hindi lamang sa kubo niya, kundi pati na rin sa kanyang espirituwal na tahanan—sa kanyang katawan, sa kanyang puso. Kaya naman, siya ay nanirahan sa Paraiso. Paminsan-minsan, lumalabas siya mula sa kanyang silungan at pumupunta sa isa sa mga kubong pinagtatrabahuhan ng mga kapatid sa mga hardin ng gulay. Tinutulungan niya ang mga kapatid sa kanilang mga gawain, at bilang kapalit ay binibigyan siya nila ng ilang tinapay na tuyo at olibo. Kung hindi siya pinapagawa nila, hindi niya tinatanggap ang tinapay na tuyo o olibo. Ipinagkaloob niya na suklian ang mga biyayang natanggap niya sa pamamagitan ng dobleng paggawa. Siyempre, tanging ang Diyos lamang ang nakakaalam ng kanyang buhay-espirituwal, sapagkat namuhay siya sa kadiliman, payak at walang palakasan. Ngunit isang insidente, na kalaunan ay nalaman ng marami, ang nagbunyag ng napakarami. Isang araw, pumasok siya sa isang monasteryo at nagtanong kung kailan magsisimula ang Dakilang Kwaresma, kahit na para sa taong ito ay halos buong taon ang Dakilang Kwaresma. Pagkatapos ay bumalik siya sa kanyang 'silid' at isinara ang sarili sa loob. Halos tatlong buwan ang lumipas, at hindi niya man lang napansin. Isang araw, lumabas siya ng kanyang selda at pumunta sa isa sa mga monasteryo upang itanong kung malapit na ba ang Pasko ng Pagkabuhay. Dumalo siya sa serbisyo, tumanggap ng Banal na Komunyon sa Divine Liturgy, at pagkatapos ay sumama sa kainan kasama ang mga monghe. Sa kainan, nakita niya ang mga pulang itlog. Ang araw na iyon ay Kapistahan ng Pagkabuhay.⁷⁸ Nagulat siya at tinanong ang isa sa mga kapatid: "Makinig, talagang Pasko na ba ng Pagkabuhay?" "Anong Pasko ng Pagkabuhay ang pinag-uusapan mo?" ang sagot ng isa. "Bukas na ang Pag-akyat!" Sa madaling salita, nag-ayuno ang lalaking ito sa buong

⁷⁸ Ang ika-tatlung't siyam na araw pagkatapos ng Pasko ng Pagkabuhay, kapag kinakanta sa simbahan sa huling pagkakataon ang 'Christ is Risen' at iba pang himno ng Pasko ng Pagkabuhay. — *Tala ng tagasalin*.

Kuwaresma at sa karagdagang apatnapung araw hanggang sa Pag-akyat! Sa ganitong paraan ay nagtiyaga siya hanggang sa kanyang huling sandali. Isang mangangaso ang nakakita sa kanya dalawang buwan matapos ang kanyang kamatayan at iniulat ang nangyari sa pulisya at sa isang doktor. "Hindi lamang walang amoy ng pagkabulok," sabi sa akin ng doktor, "kundi, sa kabaligtaran, ang kanyang katawan ay nagbuga ng matamis na bango."

Pag-aayuno para sa mga bata

— Geronda, dapat bang mag-ayuno ang mga batang limang o anim na taong gulang bago tumanggap ng Banal na Komunyon?

— Sa pinakamababa, sa gabi bago ang araw na tatanggap sila ng Banal na Komunyon, dapat silang kumain ng pagkaing pang-kuwaresa na may langis. Ngunit ang usaping ito ay nasa saklaw ng espirituwal na ama. Pinakamainam na itanong ng ina sa espirituwal na ama kung paano dapat mag-ayuno ang kanyang anak, dahil maaaring may mga isyu sa kalusugan ang bata at, halimbawa, kailangan niyang uminom ng gatas.

— Geronda, gaano katagal dapat mag-ayuno ang isang maliit na bata?

— Kung malakas at malusog ang isang bata, maaari siyang mag-ayuno. Higit pa rito, ngayon ay may napakalawak na pagpipilian ng mga pagkaing pang-kuwaresa. Noong nakaraan, dati nang nag-aayuno ang mga bata habang tumatakbo-takbo at naglalaro buong araw. Sa Faras, tuwing Dakilang Cuaresma, lahat — bata at matatanda — ay nag-aayuno hanggang alas-nwebe.⁷⁹ Pinagsasama-sama ng mga magulang ang kanilang mga anak sa kuta, iniwan silang may mga laruan, at sa alas-tres ng hapon, nang tumunog ang kampana para sa Liturhiya ng mga Naunang Banal na Regalo, pupunta sila sa simbahan at tatanggap ng Banal na Komunyon. Sinabi ni San Arsenius ng Kapadokya: "Mga bata, kung naglalaro sila buong araw, hindi nila naiisip ang pagkain. Kaya tiyak na kaya nilang mag-ayuno ngayon, samantalang ang Kristo Mismo ang tumutulong sa kanila na mag-ayuno?"

At kahit ang mga matatanda na hindi nag-aayuno ay nagsisimulang makaramdam ng pangungutya ng konsensya kapag nakikita nilang nag-aayuno ang mga bata. Naalala ko noong bata pa ako at nagtatrabaho sa parehong bahay kasama ang aking amo. Karaniwan kaming kumakain ng tanghalian doon. Tuwing Miyerkules at Biyernes, aalis ako nang hindi nananatili para sa tanghalian at uuwi para kumain, dahil hindi nag-aayuno ang mga taong iyon. Naalala ko ang isang Miyerkules lalo na; nagdala sila ng ilang keyk at gusto akong bigyan. "Salamat," sabi ko sa kanila, "pero nag-aayuno ako." "Tingnan mo iyan," sabi nila nang gulat, "isang maliit na batang lalaki ang nag-aayuno, samantalang kami, mga matatanda, ay kinakain ang lahat ng nakikita."

Isang post dahil sa kuryosidad

Sa pamamagitan ng pag-aayuno, ipinapakita ng isang tao ang kanyang malayang kalooban. Dahil sa pagmamahal sa Diyos, isinasagawa niya ang isang gawa ng pagpipigil sa sarili, at tinutulungan siya ng Diyos. Gayunpaman, kung pipilitin ng isang tao ang sarili at sasabihin, 'Ano pa ang magagawa ko?' 'Narito na naman ang Biyernes — at kailangan kong mag-ayuno,' saka pinahihirapan nila ang kanilang sarili. Ngunit kung mauunawaan nila ang tunay na kahulugan [ng pag-aayuno] at mag-aayuno dahil sa pagmamahal kay Kristo, magagalak sila. 'Sa araw na ito,' iisipin ng ganoong tao, 'si Cristo ay ipinako sa krus. Hindi man lang nila binigyan ng tubig na inumin— binigyan nila Siya ng suka.'⁸⁰ At ngayon, hindi ako iinom ng kahit tubig buong araw.' Sa paggawa

⁷⁹ Ibig sabihin, hindi sila kumain o uminom ng anumang bagay hanggang alas-tres ng hapon — alas-nuebe ayon sa oras ng Byzantine.

⁸⁰ Tingnan ang Mat. 27:34; Mar. 15:36; Luk. 23:36 at Juan 19:29.

nito, mararamdaman ng isang tao ang mas malaking kagalakan sa kanyang kalooban kaysa sa taong umiinom ng pinakamahasag na nakapreskong inumin.

At tingnan mo: maraming taong makalupa ang hindi makapag-ayuno tuwing Biyernes Santo. Ngunit naroroon sila, nakaupo sa bangketa sa tapat ng isang ministryo o iba pa, nagsasagawa ng welga sa gutom—dahil sa katigasan ng ulo at pagtitiyaga—upang makamit ang isang bagay. Ang diyablo ang nagbibigay sa kanila ng lakas para gawin ito. Ang ginagawa nila ay pagpapakamatay. Ngunit ang iba, pagdating ng Pasko ng Pagkabuhay, ay masayang sumisigaw nang malakas, 'Bumangon ang Cristo,' habang iniisip kung gaano sila kakain. Ang mga taong ito ay katulad ng mga Hudyo na nais gawing hari si Cristo dahil lamang pinakain Niya sila sa ilang.⁸¹

At naaalala mo ba kung ano ang sinasabi ng Propeta? "*Sumpain ang sinumang nagagawa ang gawain ng Panginoon nang pabaya.*"⁸² Iba ang usapin kung ang isang tao ay may mabuting hangarin sa pag-aayuno ngunit hindi makapag-ayuno dahil kapag hindi siya kumain, nangininginig ang kanyang mga binti, bumabagsak siya, at iba pa.

Sa madaling salita, hindi pinapayagan ng kanyang lakas at kalusugan na mag-ayuno. Iba naman ang usapin kung ang isang tao ay hindi nag-aayuno samantalang may sapat siyang lakas para gawin ito. Saan ang mabuting hangarin doon? Ngunit ang paghihirap at kalungkutan ng taong nagnanais ngunit hindi makapagsagawa ng pagtitimpi ay katumbas ng maraming kabayanihan, at siya mismo ay tumatanggap ng mas dakilang gantimpala kaysa sa may lakas na nagsasagawa nito. Pagkatapos ng lahat, ang may lakas at nagsasagawa ng pagtitimpi ay nakararamdam ng isang tiyak na kasiyahan. Ngayon, isang kalunos-lunos na babae na nasa gulang na limampung lima ang dumating upang makipagkita sa akin. Iya'y umiiyak dahil hindi siya makapag-ayuno. Hinikayat siya ng kanyang asawa. Mayroon siyang isang anak na namatay sa aksidente, at siya'y naiwan nang mag-isa. Namatay na rin ang kanyang ina, at wala na siyang matitirahan o kahit isang kagat ng tinapay. Paminsan-minsan, tinatanggap siya ng iba niyang kakilala sa kanilang tahanan, at gumagawa siya ng ilang gawa roon. 'May mabigat na pasanin sa aking konsensya, Ama,' sabi sa akin ng mahihirap na babae, 'dahil wala akong nagagawa. At ang pinakamasama sa lahat, hindi ako makapag-ayuno. Kinakain ko ang anumang ibinibigay sa akin. Minsan, tuwing Miyerkules at Biyernes, binibigyan nila ako ng pagkaing pang-kuwaresa, pero madalas binibigyan nila ako ng pagkaing hindi pang-kuwaresa, at napipilitan akong kainin ito dahil, kung hindi ako kakain, nawawalan ako ng lakas at hindi makatayo.' "Kumain ka," sabi ko sa kanya, "dahil wala kang lakas." Dapat alagaan ng isang tao ang sarili. Kapag napagtanto nilang nauubos na ang kanilang lakas, dapat silang kumain nang kaunti pa. 'Itakda mo ang sarili mong hangganan,' sabi ni Kagalang-galang Nilus ang Tagapag-ayuno.⁸³

— Geronda, paano nga ba noong araw na ang ilang kababaihan sa mga nayon ay hindi kumakain mula Lunes ng Paglilinis hanggang Sabado ni San Teodoro Tyron?⁸⁴ Paano nila nagagawang magkaroon ng lakas para sa ganoong pag-aayuno — sa kabila ng lahat ng kanilang mga gawaing-bahay, ang bahay, ang mga anak, ang mga hayop at ang mga taniman ng gulay?

— Sa kanilang mga puso, inisip ng mga babaeng ito: 'Kung mag-aayuno tayo nang maayos, hindi tayo dapat kumain ng kahit ano hanggang sa Malaking Sabado.' Naisip nila, mag-aayuno ako kahit hanggang sa Sabado ng unang linggo — pagkatapos ng lahat, malapit na ang Sabadong iyon. O marahil naisip nila: 'Nag-ayuno si Kristo nang apatnapung araw.'⁸⁵ 'Ano ngayon, hindi ba't kaya kong mag-ayuno ng isang linggo lang? Higit pa rito, ang mga babaeng ito ay kilala sa kanilang pagiging payak kaya nagawa nilang tiisin ang ganoong pag-aayuno. Kung ang isang tao ay may pagkamapayak at kababaang-loob, tinatanggap niya ang Biyaya ng Diyos, nag-aayuno nang may

⁸¹ Tingnan Juan 6:5–15.

⁸² Jer. 48:10.

⁸³ Tingnan ang Mga Gawa ng ating Kagalang-galang na Ama Nilus ng Sinai. Moscow, 2000. p. 130.

⁸⁴ Ibig sabihin, nag-ayuno sila sa pagkain at tubig sa loob ng limang araw.

⁸⁵ Tingnan ang Mat. 4:2 at Luc. 4:2.

kabanalán, at pinapakain ng banal. Pagkatapos ay nagkakaroon sila ng banal na lakas, at sa mahabang pag-aayuno ay mayroon silang malaking 'reserba ng tibay'. Sa Australia, isang dalawang-pung-siyam na taong gulang na binata ang nakarating sa puntong kaya niyang huwag kumain nang dalawang-pung-walong araw. Pinadala siya sa akin ng kanyang espirituwal na ama upang ikwento ito sa akin. Ang binatang ito ay deboto at may diwang asketiko. Nagkumpisal siya, dumadalo sa simbahan, nagbabasa ng mga akda ng mga Ama ng Simbahan, at higit sa lahat, ng Bagong Tipan. Noong isang beses, habang binabasa niya sa Ebanghelyo kung paano nag-ayuno si Cristo nang apatnapung araw,⁸⁶ ang puso ng binata ay naantig at naisip niya: "Kung ang Panginoon, bilang Diyos, at sa Kanyang pagkatao ay ang Taong Walang Kasalanan, ay nag-ayuno nang apatnapung araw, , ano pa nga kaya ang dapat kong gawin—isang lubhang makasalanang tao?" Kaya naman, humingi siya ng basbas sa kanyang espirituwal na ama upang mag-ayuno; gayunpaman, hindi man lang niya naisip na banggitin sa kanya ang kanyang intensyon na hindi kumain o uminom ng kahit ano sa loob ng buong apatnapung araw. Kaya sinimulan niya ang kanyang pag-aayuno noong Lunes ng Unang Linggo ng Dakilang Kwaresma at nagpatuloy hanggang sa Linggo ng Pagpupugay sa Krus, nang hindi man lang uminom ng kahit isang patak ng tubig. Nagtatrabaho siya sa isang pabrika, at mabigat ang kanyang trabaho — pag-aayos ng mga kahon at pag-iipatong ng mga ito. Nang dumating ang ika-28 araw ng kanyang pag-aayuno, medyo nahilo siya habang nagtatrabaho kaya umupo muna siya sandali. Pagkatapos ay uminom siya ng tsaa at kumain ng isang maliit na biskwit. Naisip niya na kung siya ay mahihimatay at madala sa ospital, malalaman nila roon na napagod siya dahil sa pag-aayuno, at sasabihin nila: 'Tingnan ninyo—namamatay ang mga Kristiyanong ito dahil sa pag-aayuno.' 'Geronda,' sabi niya sa akin, 'matapos mag-ayuno nang napakaraming araw, parang ayaw ko nang kumain. Ngunit pinipilit kong kumain ng kaunti, dahil kung hindi, hindi ako makapagtrabaho.' Gayunpaman, nababahala ang binata sa isipang hindi niya natapos ang apatnapung araw ng pag-aayuno na sinimulan niya, at ikinuwento niya ito sa kanyang espirituwal na ama. Sumagot ang espirituwal na ama nang may makatwirang salita: 'Sapat na ang mga araw na nag-ayuno ka; huwag mong pahirapan ang sarili mo sa ganoong mga iniisip.' Pagkatapos ay ipinadala siya sa akin ng kanyang tagapakinig ng kumpisal upang, kung nananatili pa rin ang iniistorbo sa kaniyang isipan, matulungan ko siyang maalis ito. Upang matiyak na malinis ang motibo ng binata, tinanong ko siya: "Nangako ka bang mag-aayuno ng apatnapung araw?" "Hindi," ang sagot niya. "Nang hinanap mo ang pagpapala ng iyong espirituwal na ama para sa pag-aayuno, nabigo ka lang bang banggitin sa kanya ang iyong intensyon na hindi kakain at hindi iinom ng kahit ano sa loob ng apatnapung araw, o sinadya mo bang itago sa kanya ang intensyon na ito—na diumano'y mabuti—upang makapag-ayuno ka nang apatnapung araw ayon sa iyong sariling kalooban?" muling tanong ko. "Hindi po, Ama," ang sagot niya muli. Pagkatapos ay sinabi ko: "Siyempre, naintindihan ko na ang iyong mga intensiyon. Ngunit tinanong kita ito upang mapagtanto mo mismo na para sa mga araw na nag-ayuno ka, matatanggap mo ang iyong gantimpala sa langit. Sapat na ang mga araw na iyon. At huwag mong pahirapan ang sarili mo sa pag-iisip na hindi mo natapos ang apatnapung araw na pag-aayuno. Gayunpaman, sa susunod, sabihin mo sa iyong espirituwal na ama ang tungkol sa mabubuting kaisipan na mayroon ka at ang kabutihang tinatago mo sa iyong puso. At ang espirituwal na ama ang magpapasya kung kailangan mo bang gawin ang ganoong pagsubok o isang katulad nito." Ang kabataang lalaking ito ay mayroon nang dakilang kababaang-loob dahil sa mga mapagkumbabang kaisipang kanyang pinagyayaman sa kanyang sarili. At ginawa niya ang pag-aayunong ito dahil sa malaking pag-ibig, alang-alang k ni Kristo. At natural lamang na pinatibay siya ni Kristo sa pamamagitan ng Kanyang Banal na Grasya. Ngunit kung ang isang tao [na walang ganoong kababaang-loob at] ay magsalitang makasarili, na nagsasabing, 'Bakit hindi ko rin magawa iyon, kung nagawa na ito ng iba?', at susubukan ang ganoong pag-aayuno, makakayanan lamang niya ang isa o dalawang araw bago sumuko. At ang kanyang isip ay magiging malabo rin, dahil aalis

⁸⁶ Ibid.

sa kanya ang Biyaya ng Diyos. Ang ganoong tao ay magsisisi pa nga sa pagsisikap na inilaan niya sa pag-aayuno na iyon, na halos hindi na niya matiis. Maaaring umabot pa siya sa puntong sasabihing: 'Ano ba ang naidulot sa akin ng pag-aayunong ito?'

Sa pamamagitan ng pag-aayuno, ang isang tao ay nagiging kordero. Kung sila ay nagiging mabangis na hayop, nangangahulugan ito ng isa sa dalawang bagay: alinman sa ang asetikong gawi na kanilang isinagawa ay lampas sa kanilang lakas, o ginagawa nila ito dahil sa makasarili at samakatuwid ay hindi sila tumatanggap ng banal na tulong. Minsan, pati ang mga ligaw na hayop ay napapawi at napapailalim sa pamamagitan ng pag-aayuno. Tingnan mo: kapag nagugutom ang mga hayop, lumalapit sila sa mga tao. Instinktibo nilang nararamdaman na mamamatay sila sa gutom, ngunit sa paglapit sa mga tao, makakahanap sila ng pagkain at mananatiling buhay. Minsan nakakita ako ng isang lobo na, dahil sa matinding gutom, ay naging kasing-amo ng isang kordero. Noong taglamig, nang maraming niyebe, bumaba ito mula sa bundok at napadpad sa aming bakuran. Lumabas kami ng kapatid kong lalaki para pakainin ang mga hayop, at may hawak akong sulo. Nang makita ng kapatid ko ang lobo, kinuha niya ang panghampas ng kandila at sinimulang hampasin ito. At hindi man lang kumibo ang lobo.

Kung ang isang tao ay hindi marating ang punto na ang kanyang mga gawain ay ginagawa niya dahil sa pagmamahal sa Diyos at sa kapwa niya mga tao—ang kanyang mga kapitbahay—siya ay nasasayang lang ang kanyang enerhiya nang walang kabuluhan. Kung mag-aayuno sila habang mayabang nilang iniisip na gumagawa sila ng isang mahalagang bagay, ang buong pag-aayuno nila ay walang kabuluhan. Ang ganoong tao ay nagiging parang butas-butas na timba na hindi makapagtago ng anumang bagay. Subakang ibuhos ang tubig sa butas-butas na timba — dahan-dahan itong tatagas palabas.

Ang ligaya ng magaan na tiyan

Kung ang isang tao ay hindi nagsasapigil, dala-dala niya ang buong imbakan ng taba. Ngunit kung nagsasapigil siya at kumakain lamang ng sapat sa kanyang pangangailangan, sinusunog ng kanyang katawan ang kanyang kinain at hindi ito naiimbak sa katawan.

Ang sari-saring pagkain ay nagpapalawak ng tiyan at nagpapagana ng gana sa pagkain, ngunit bukod pa rito, ginagawang maluwag ang katawan at nagdudulot ng pisikal na kaguluhan. Kung isang putahe lang ang ihahain sa pagkain at hindi ito masyadong masarap, maaaring hindi pa ito maubos ng isang tao; o — kung masarap ito at siya'y magpakasawa sa sobrang pagkain — maaari siyang kumain nang higit pa sa nararapat. Gayunpaman, kung makakakita ka ng isda, sopas, patatas, keso, itlog, salad, prutas, at matamis na panghimagas na nakalapag sa harap mo, gugustuhin mong ubusin ang lahat at hihingin mo pa ng karagdagan. Sumisiklab ang iyong gana sa isang pagkain at pagkatapos ay sa susunod; kapag nakatapos ka nang isa, gusto mo namang kainin ang nasa tabi nito. At tingnan mo: ang isang tao ay hindi matiis ang kahit isang salita mula sa kanyang kapwa. Hindi niya matiis ito, hindi niya matiis iyon... Ngunit ang kawawang tiyan ay nagtitiis at matiisin sa lahat ng ibinibigay natin dito. At tinatanong natin ito, 'Kayang tunawin ito?' Sa madaling salita, ang tiyan, na walang rason, ay nalalampasan tayo sa kabutihan! Ginagawa nito ang lahat ng makakaya para tunawin ang lahat! At kung ang isang pagkaing kinain natin ay hindi tugma sa isa pa, pagdating nila sa tiyan, nagsisimula silang 'mag-aaway' sa isa't isa. At ano pa ang magagawa ng tiyan noon? Nagsisimula itong magkaroon ng hindi pagtunaw ng pagkain.

— Paano, Geronda, mapuputol ng isang tao ang nakasanayan ng sobrang pagkain?

Kailangan mong pigilan nang kaunti ang sarili mo. Huwag mong kainin ang gusto mo, para hindi lalong mag-udyok ng iyong gana, dahil unti-unti, lumalaki nang lumalaki ang 'kamalig'. Pagkatapos, ang iyong tiyan—ang salbaheng 'maningil ng buwis', ayon kay Abba Macarius—ay patuloy na humihingi pa nang paunti-unti. Kapag natikman mo ang isang bagay, nasisiyahan ka,

pero pagkatapos ay antok ka: hindi ka nga makapagtrabaho. Ngunit kung kakain ka lang ng isang uri ng pagkain, nakakatulong ito na mapigilan ang iyong gana.

— Geronda, paano kung may iba't ibang putahe sa mesa, kahit kaunti lang—haharap pa rin ba ang isang tao sa parehong kahirapan?

— Ah, pareho pa rin ang kahirapan. Maliit lang ang mga pampulitikang paksiyon kaya hindi sila makabuo ng pamahalaan!... Kapag maraming uri ng ulam, para bang maraming partidong pampulitika ang nagtitipon sa tiyan. Naiinis ang isang partido sa isa pa; nag-aaway at naglalaban sila sa isa't isa — at nagkakaroon ng hindi pagtunaw...

Mas malaki ang kasiyahang hatid ng katamtamang pagkain kaysa sa kahit na ang pinakamasarap na putahe. Noong bata pa ako, pumapasok ako sa gubat at kumakain lang ng isang maliit na piraso ng bagel buong araw. Ay, wala na akong hinangad pa! Kahit ang pinakamasarap na putahe ay hindi kayang palitan ang espirituwal na kasiyahang naramdaman ko. Ngunit ginagawa ko ito nang may kagalakan. Gayunpaman, maraming tao ang hindi pa nakaranas ng ligaya ng magaan na tiyan. Sa simula, kapag kumakain ng masarap, nakararamdam sila ng ligaya, ngunit pagkatapos ay sumisiksik ang kasakiman at labis na pagkonsumo; kumakain sila nang sobra at — lalo na sa katandaan — ay nakararamdam ng kabigatan. Sa ganitong paraan, pinipigilan nila ang kanilang sarili na maranasan ang ligaya ng magaan na tiyan.

Bahagi 5.

Tungkol sa mga pagsubok na hinaharap natin sa buhay

Upang makarating sa Matamis na Paraiso, kailangang tikman ang matinding kapaitan sa buhay na ito at makatanggap ng pasaporte matapos malampasan ang mga pagsubok.

Kabanata 1.

"Dumaan ako sa apoy at tubig..."⁸⁷

Ang Mga Krus ng Pagsubok

— Geronda, palagi kong suot ang maliit na krus na pinagpala mo sa akin. Tinutulungan ako ng krus na ito sa mga mahihirap na panahon.

Alam mo, ang mga krus na dinadala ng bawat isa sa atin ay maliliit na krus lamang. Parang mga krus na isinusuot natin sa leeg, na nagpoprotekta sa atin sa buong buhay. Sa totoo lang, akala mo ba ay may dinadala tayong malaking krus? Ang Krus ni Cristo lamang ang napakabigat, sapagkat si Cristo, dahil sa pagmamahal Niya sa atin — mga tao — ay hindi Niya ninanais gamitin ang Kanyang banal na kapangyarihan para sa Kanyang sarili. At pagkatapos ng Kanyang pagpapako sa krus, Kanyang tinanggap, tinatanggap, at patuloy na tatanggapin ang pasanin ng krus ng bawat tao, at sa pamamagitan ng Kanyang banal na tulong at matamis na aliw, pinaluluwagan Niya tayo mula sa sakit ng ating mga pagsubok.

⁸⁷ Awit 65:12.

Ang Mabuting Diyos ay nagbibigay sa bawat tao ng krus ayon sa kanilang lakas. Hindi binibigyan ng Diyos ang isang tao ng krus upang magdusa, kundi upang, sa pamamagitan ng krus, makarating sa Langit. Sapagkat, sa esensya, ang krus ay isang hagdan patungo sa Langit. Kapag napagtanto natin kung anong kayamanang tinitipon natin sa [langit na] kaban ng yaman habang tinitii ang sakit ng mga pagsubok, hindi tayo magrereklamo, kundi luluwalhatiin natin ang Diyos, at aakihin ang munting krus na ipinagkaloob Niya sa atin. Sa paggawa nito, magagalak tayo kahit sa buhay na ito, at sa buhay na darating, matatanggap natin ang parehong [espiritwal na] 'pension' at 'isang beses na bayad'. Doon, sa Langit, garantisado ang mga pag-aari at mana— —na inihanda ng Diyos para sa atin. Gayunpaman, kung hihingin natin sa Diyos na iligtas tayo sa mga pagsubok, ibibigay Niya ang mga pag-aari at pamana na ito sa iba, at tayo ay mawawalan ng mga ito. Ngunit kung tayo ay magtitiis, bibigyan rin Niya tayo ng espiritwal na interes.

Ang taong nagdurusa rito ay pinagpala, sapagkat habang mas nagdurusa sila sa buhay na ito, mas malaki ang benepisyong kanilang makakamtan para sa buhay na darating. Ito ay dahil tinutubos nila ang kanilang mga kasalanan. Mas mabigat ang krus ng pagsubok kaysa sa mga talento at biyaya na ipinagkakaloob sa atin ng Diyos. Mapalad ang taong nagdadala hindi ng isang krus, kundi ng limang krus. Ang pagdurusa o kamatayang martir ay nagdudulot ng dalisay na gantimpala. Kaya naman, sa bawat pagsubok, sabihin natin: 'Pinasasalamatan Kita, aking Diyos, sapagkat ito ay kinakailangan para sa aking kaligtasan.'

Ang mga pagsubok ay tumutulong sa mga tao na magkamalay

— Geronda, natanggap ko ang balita na ang pagdurusa ng aking pamilya ay walang patid. Magkakaroon pa kaya ng wakas ang kanilang kalungkutan?

— Magtiyaga ka, kapatid, at huwag mawalan ng pag-asa sa Diyos. Kapag tiningnan natin ang lahat ng pagsubok na dumating sa iyong mga mahal sa buhay, malinaw na mahal ka ng Diyos at pinapayagan Niya ang mga pagsubok na ito upang ang buong pamilya mo ay mapalaya sa espirituwal. Kung titingnan natin ang mga pagsubok na dumating sa iyong pamilya mula sa makalupang pananaw, magmumukha kang malungkot. Gayunpaman, kapag tiningnan mula sa pananaw na espiritwal, [napagtatanto tayo] na ikaw ay masaya, at sa buhay na darating, ang mga itinuturing na masaya sa buhay na ito ay manginggit sa iyo. Sa pamamagitan ng pagtitiis sa lahat ng pagsubok na ito, ang iyong mga magulang [ay, sa katunayan,] nagsasagawa ng isang espiritwal na gawa. Sapagkat hindi nila nauunawaan o hindi nila alam ang isa pa — isang marangal, espiritwal na anyo ng gawa [ibig sabihin, isang gawaing isinagawa ng kusang-loob]. Ngunit ano pa man ang kaso, may ilang hiwaga na nakatago sa mga pagsubok na dumating sa iyong pamilya at sa ilang iba pang pamilya. Pagkatapos ng lahat, napakaraming panalangin ang iniaalay para sa iyong mga mahal sa buhay! Sino ang nakakaalam ng mga paraan ng Diyos? Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay at wakasan ang mga pagsubok na ito.

— Geronda, hindi ba posible na magkamalay ang mga tao hindi sa pamamagitan ng kalungkutan at pagsubok, kundi sa ibang paraan?

— Sa tuwing bago pahintulutan ang isang pagsubok na dumating, sinubukan muna ng Diyos sa banayad na paraan na magbigay-linaw sa isang tao. Gayunpaman, hindi Siya naintindihan, kaya pinayagan Niya ang pagsubok na dumating. Isipin ito: kung ang isang masuway na anak ay hindi makinig sa kanyang ama, unang susubukan ng ama na itama siya nang mahinahon, hinahayaan siyang gawin ang gusto niya. Ngunit kung hindi magbago ang anak, papalitan ng ama ang kabaitan ng higpit — upang itama ang kanyang anak. Ganito rin ang Diyos—minsan, kung hindi maintindihan ng isang tao kapag pinapabuti nang mabuti, binibigyan Niya sila ng mga pagsubok upang magising sila. Kung hindi naranasan ng mga tao ang kaunting sakit, karamdaman, at iba pa, magiging mabangis sila at hindi lalapit sa Diyos.

Ang buhay na ito ay mapanlinlang at maikli. At mabuti na nga na ito'y maikli, sapagkat ang mga mapait na kalungkutan na gaya ng mapait na gamot ay nagpapagaling sa ating kaluluwa, ay mabilis ding lilipas. Isipin ito: kahit ang mga doktor, kapag ang mga pasyente ay naghihirap, ay binibigyan sila ng mapait na gamot, sapagkat ang mga pasyente ay nagagamot hindi sa pamamagitan ng matamis, kundi sa pamamagitan ng mapait. Ang ibig kong sabihin ay ang mapait ay nagdudulot ng kalusugan ng katawan at kaligtasan ng kaluluwa.

Kapag tayo ay nagdurusa, binibisita tayo ni Kristo

Ang isang taong hindi humaharap sa pagsubok, na ayaw makaramdam ng sakit, ayaw magdusa ng kalungkutan, ayaw maabala o mapuna, ngunit nagsusumikap na mabuhay nang walang alalahanin, ay hindi konektado sa realidad. *"Dumaan tayo sa apoy at tubig, at dinala mo kami sa isang lugar ng kapahingahan,"* sabi ng salmista sa⁸⁸.

Isipin mo nga, pati ang Mahal na Ginang, ang Pinakabanal na Ina ng Diyos, ay nagdusa, at ang mga Santo ng ating Simbahan ay nakaranas din ng pagdurusa. Kaya't tayo rin ay dapat makaranas ng pagdurusa. Sapagkat sinusundan natin ang parehong landas na dinaanan nila, na ang tanging pagkakaiba ay sa pamamagitan ng pagdanas ng kaunting pagdurusa o kalungkutan sa buhay na ito, nababayaran natin ang utang [ng ating mga kasalanan] at nakakamtan ang kaligtasan. Ngunit si Kristo rin ay dumating sa lupa sa pamamagitan ng pagdurusa. Siya ay bumaba mula sa Langit, nagkatawang-tao, nagdusa, at tiniis ang Pagpapako sa Krus. At ngayon ay nauunawaan ng Kristiyano na bumibisita sa kanya si Kristo sa pamamagitan mismo nito – sa pamamagitan ng pagdurusa.

Kapag ang isang tao ay pinahihirapan ng pagdurusa, kasama siya ni Kristo. Ngunit kapag ang isang tao ay hindi nakararanas ng anumang kalungkutan, para bang iniwan siya ng Diyos. Ang ganoong tao ay hindi tumutubos para sa kanyang mga kasalanan ni nagtitipon ng anumang espirituwal na reserba. Siyempre, tinutukoy ko ang mga taong ayaw magdusa para sa kanilang pagmamahal kay Kristo. "Malusog ako," sabi ng ganoong tao. "Maganda ang aking gana sa pagkain. Busog akong kumakain, namumuhay nang walang alalahanin at payapa." Ngunit hindi sinasabi ng ganoong tao, "Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos!" Kung sana, kahit man lang, ay kinikilala nila nang may pasasalamat ang lahat ng biyayang ipinagkakaloob ng Diyos sa kanila, iba sana iyon. 'Hindi ako karapat-dapat rito,' ang nararapat na sabihin ng ganoong tao. 'Ngunit, dahil mahina ako, pinagkikitiisan ako ng Diyos.' Isinalaysay sa 'Buhay ni San Ambrosio' na minsan ay tinanggap ang Santo at ang kanyang mga kasama upang magpalipas ng gabi sa bahay ng isang mayamang tao. Nang makita ni San Ambrosio ang di-mabilang na kayamanan doon, tinanong niya kung naranasan na ba ng taong ito ang kalungkutan kahit minsan sa kanyang buhay. "Hindi, kailanman," ang sagot ng mayamang tao. 'Patuloy na dumarami ang aking kayamanan, sagana ang ani ng aking mga bukid, hindi ako nakararanas ng sakit at hindi ko nga alam kung ano ang sakit.' Pagkatapos ay umiyak si San Ambrosio at sinabi sa kanyang mga kasama: 'Ihanda ninyo ang mga karwahe at umalis tayo agad sa lugar na ito, sapagkat hindi kailanman binisita ng Diyos ang taong ito!' At nang lumabas na kaagad ang Santo at ang kanyang mga kasama sa kalye, gumuho ang bahay ng mayaman! Ang walang-alalang, walang-kalungkutang buhay na iyon na tinatahak ng lalaking ito ay, sa katunayan, isang pagtalikod sa kanya ng Diyos.⁸⁹

"Sapagkat dinidisciplina ng Panginoon ang mga iniibig Niya..."⁹⁰

— Geronda, bakit labis na nagdurusa ang mga tao ngayon?

⁸⁸ Awit 65:12.

⁸⁹ Tingnan ang The Great Synaxarion of the Orthodox Church, vol. 12, pp. 243–244.

⁹⁰ Mga Kawikaan 3:12.

— Mula sa pag-ibig ng Diyos. Bilang isang madre, maaga kang bumabangon tuwing umaga, sinusunod mo ang iyong panuntunang monastiko, nananalangin ka gamit ang iyong rosaryo, nagsasagawa ka ng mga pagyuko at iba pa. Para sa mga layko, ang mga paghihirap na kanilang dinaranas ang kanilang tuntunin, ang kanilang kanon. Sa pamamagitan ng mga paghihirap at pagdurusang, nililinis ang mga tao. Ang mga pagdurusang ito ay mas nakabubuti sa kanila kaysa sa isang walang-alalang buhay sa mundo, na hindi nakatutulong sa kanila na lumapit sa Diyos o magipon ng espirital na ipon para sa langit. Kaya, dapat tanggapin ng mga tao ang mga kalungkutan at tukso bilang mga biyaya mula sa Diyos.

Ang Mabuting Diyos, na nagnanais na ang Kanyang mga anak ay bumalik sa Kanya, ay dinidisciplina sila sa pamamagitan ng mga pagsubok, gaya ng isang Mabuting Ama. Ginagawa Niya ito dahil sa pag-ibig, dahil sa banal na kabutihan, at hindi dahil sa malisya o sa makalupang, legalistikong katarungan. Sa madaling salita, nais ng Diyos na iligtas ang Kanyang mga nilikha at hangad Niya na magmana sila ng Kanyang Kaharian sa Langit, kaya pinapahintulutan Niya silang harapin ang mga pagsubok. Pinapahintulutan Niya ang mga pagsubok na ito upang magsikap ang mga tao, magsagawa ng mga gawaing kabayanihan, at makapasa sa pagsubok ng pagtitis sa pagdurusang, upang hindi makapagsabi ang diyablo: 'Bakit mo siya ginagantimpalaan, o paano mo siya inililigtas? Wala naman siyang ginawang pagsisikap.' Hindi nababahala ang Diyos sa buhay sa lupa; nababahala Siya sa buhay na darating. Higit sa lahat, inaalagaan Niya ang ating buhay sa hinaharap, at saka ang ating buhay sa lupa.

— Geronda, bakit nga ba nagpapadala ang Diyos ng maraming pagsubok sa ilang tao, samantalang sa iba ay wala naman?

— Ano ang sinasabi ng Kasulatan? "*Sapagkat dinidisciplina ng Panginoon ang mga iniibig Niya...*"⁹¹ Halimbawa, isang ama ang may walong anak. Lima ang nakatira sa bahay kasama ang kanilang ama, habang tatlo ang umaalis sa bahay at lubos siyang nakakalimutan. Kung ang mga anak na nakatira sa bahay kasama ang kanilang ama ay gumawa ng mali, maaaring pagsabihan niya sila, o bahagyang hapulin sa likod ng ulo, o, kung maganda ang kanilang pag-uugali, ipakita ang pagmamahal at bigyan sila ng tsokolate. Ngunit ang mga naninirahan nang malayo sa kanilang ama ay hindi nakatatanggap ng pagmamahal o ng sampal sa likod ng ulo. Ganoon din ang ginagawa ng Diyos. Pinaparusahan Niya ang mga naninirahan sa Kanya, at ang mga may mabuting kalooban sa Kanya, ng 'sampal sa likod ng ulo' kapag sila'y nagkamali, at binabayaran nila ang kanilang kasalanan. O, kung bibigyan Niya sila ng mas maraming 'pampasigla sa bisig', nakatitipon sila ng gantimpalang langit para sa kanilang sarili. At sa mga namumuhay nang malayo sa Kanya, ipinagkakaloob Niya ang mahabang buhay upang sila'y magsisi. Iyan ang dahilan kung bakit nakikita natin ang mga taong makalupa na gumagawa ng malubhang kasalanan at, sa kabila nito, ay nag-eenjoy sa kasaganaan ng materyal na bagay at nabubuhay nang matagal nang hindi nakararanas ng anumang paghihirap. Nangyayari ito sa pamamagitan ng Pagsasaloob ng Diyos—upang ang mga taong ito ay magsisi. Kung hindi sila magsisi, wala silang magiging depensa sa buhay na darating.

Nasasaktan ang Diyos sa pagdurusang dinaranas ng mga tao.

Anong mga paghihirap ang dinaranas ng mga tao! Anong dami ng mga problemang kinahaharap nila! May ilan na pumupunta rito para ikuwento sa akin ang kanilang sakit sa loob ng dalawang minuto, habang nagmamadali, at para makatanggap ng kaunting ginhawa. Isang pagod na ina ang nagsabi sa akin: 'Geronda, may mga sandali na wala na akong lakas para magtiis. Pagkatapos ay nananalangin ako: "Christ ko, bigyan mo ako ng maikling pahinga, at pagkatapos ay hayaang bumalik muli ang pagdurusang." Nangangailangan talaga ang mga tao ng panalangin! Ngunit, bukod doon, ang bawat pagsubok ay biyaya rin mula sa Diyos. Isa pa itong 'puntos' patungo sa pagpasok

⁹¹ Kawikaan 3:12.

sa buhay na darating. Ang pag-asang ito ng gantimpala sa buhay na darating ay nagbibigay sa akin ng kagalakan, kaaliwan, at lakas, at nagagawa kong tiisin ang sakit ng mga kalungkutang nagpapahirap sa napakaraming tao.

Ang ating Diyos ay hindi si Baal, kundi ang Diyos ng pag-ibig. Siya ang Ama na nakikita ang pagdurusa ng Kanyang mga anak habang hinaharap nila ang iba't ibang tukso at pagsubok na nagpapahirap sa kanila. At gagantimpalaan Niya tayo, basta't matiisin natin ang maliit na pagkamartir na ito ng pagsubok na dumating sa atin—o, mas tama pa, ang biyayang dumating sa atin.

— Geronda, may ilang tao ang nagtatanong: 'Hindi ba malupit na pinayagan ng Diyos na mangyari ito? Hindi ba ito nakakasakit sa Diyos?'

Ang pagdadalamhati ng Diyos para sa mga taong naghihirap dahil sa karamdaman, sa mga demonyo, sa mga barbaro at iba pa, ay sinasamahan ng kagalakan sa langit na gantimpala na inihanda Niya para sa kanila. Sa madaling salita, iniisip ng Diyos ang gantimpalang matatanggap ng isang taong dumaranas ng tukso sa Langit. Alam Niya kung ano ang naghihintay sa ganoong tao sa buhay na darating, at ito ang nagbibigay sa Diyos ng 'lakas na tiisin' ang sakit na ito. Pagkatapos ng lahat, pinayagan ng Diyos si Herodes na gumawa ng napakaraming krimen!⁹² Pinapatay ni Herodes ang labing-apat na libong sanggol, kasama ang napakaraming magulang na tumangging hayaang patayin ng mga sundalo ang kanilang mga anak! Pinatay rin ang mga magulang na ito. Ang mga mababangis na sundalo, na nagnanais na mapasaya ang kanilang mga kumander, ay piniraso-piraso ang mga sanggol. At habang lumalaki ang paghihirap na tiniis ng mga sanggol na ito, lalo ring tumitindi ang sakit na naramdaman ng Diyos. Ngunit kasing-laki rin ang Kanyang kagalakan. Nagalak Siya sa pinakadakilang kaluwalhatian na naghihintay sa kanila sa Langit. Nagalak Siya para sa mga munting anghel na ito, na bubuuin ang anghel na hanay ng mga martir. Mga anghel na gawa sa mga martir!

Sa panahon ng kalungkutan, pinapaliwanag ng Diyos ang mga tao ng tunay na aliw.

Ang Diyos, na malapit sa atin, ay nakikita ang mga kalungkutan ng Kanyang mga anak at pinapaliwanag tayo, gaya ng isang mapagmahal na Ama. Ano sa palagay mo—talaga bang nais Niya na makita ang Kanyang anak na naghihirap? Pinapansin ng Diyos ang lahat ng kanilang pagdurusa, lahat ng kanilang pag-iyak, at pagkatapos ay gagantimpalaan Niya sila para rito. Tanging ang Diyos lamang ang nagbibigay ng tunay na aliw sa panahon ng kalungkutan. Kaya naman, ang isang taong hindi naniniwala sa tunay na buhay o sa Diyos, at hindi humihingi ng Kanyang awa sa mga pagsubok na sumisira ng kaluluwa, ay nananatiling lubos na nawawalan ng pag-asa. Ang buhay ng ganitong tao ay walang kahulugan. Nananatili silang walang magawa, hindi mapalubag ang loob, at pinahihirapan sa buhay na ito, at higit pa rito, hinahatulan nila ang kanilang kaluluwa sa buong kawalang-hanggan.

Gayunpaman, ang mga taong espiritwal ay walang sariling kalungkutan, sapagkat nalalampasan nila ang lahat ng pagsubok na dumarating sa kanila sa pamamagitan ng pananatili malapit kay Cristo. Ang ganitong mga tao ay pasan ang matinding pait ng kalungkutan ng iba, ngunit kasabay nito ay tinatanggap din nila ang saganang pag-ibig ng Diyos. Kapag inaawit ko ang *'Huwa mo akong ipagkatiwala sa pakikipagpamagitan ng tao, Pinakabanal na Ginang'*, paminsan-minsan humihinto ako sa mga salitang ... *'ngunit tanggapin Mo ang mga panalangin ng Kanyang lingkod...'* Kung wala akong kalungkutan, paano ko mabibigkas ang mga salitang: *'.....sapagkat binabaha ako ng kalungkutan, hindi ko na ito matiis...'*⁹³ Paano ako makapagsasalita ng kasinungalingan? Sa espiritwal na pananaw, walang kalungkutan sa mga pagsubok, sapagkat kung itama ng isang tao ang kanyang pag-iisip sa espiritwal na paraan, magbabago ang lahat. Kung hinawakan ng isang tao ang

⁹² Tingnan ang Mat. 2:16.

⁹³ Tingnan ang The Book of Hours. Moscow, 1990. p. 288.

Matamis na Hesus sa kapaitan ng kanyang sakit, ang lahat ng kanyang kapaitan at pagdurusa ay nagiging pulot.

Kapag naunawaan na ng isang tao ang mga hiwaga ng buhay espirituwal at ang misteryosong paraan ng pagganap ng Diyos, hindi na siya nadidismaya sa mga nangyayari sa kanya. Masaya niyang tinatanggap ang mapait na gamot na ibinibigay ng Diyos para sa kalusugan ng kanyang kaluluwa. Tinuturing ng ganitong tao ang lahat [ng nangyayari sa kanila] bilang bunga ng kanilang panalangin, sapagkat patuloy silang nananalangin sa Diyos na linisin ang kanilang kaluluwa. Ngunit kapag hinaharap ng mga tao ang mga pagsubok sa makalupang paraan, sila ay nagdurusa. Ngunit dahil pinangangalagaan tayo ng Diyos, bawat isa sa atin ay dapat lubusang sumuko sa Kanya. Kung hindi, ang buhay ng isang tao ay nagiging isang paghihirap: nais nilang ang lahat sa kanilang buhay ay maganap ayon sa kanilang kagustuhan. Ngunit hindi nangyayari ang mga bagay ayon sa kanilang kagustuhan, kaya ang kanilang kaluluwa ay hindi makakita ng kapayapaan.

Kung ang isang tao ay busog o nagugutom, pinupuri man o tinatrato nang hindi patas, dapat siyang magalak at harapin ang lahat nang may kababaang-loob at pasensya. Pagkatapos ay ibubuhos ng Diyos ang Kanyang mga pagpapala sa kanila — hanggang sa maabot ng kanilang kaluluwa ang isang kalagayan na hindi na nito kayang maglaman ng mga pagpapalang ito. Ang mga pagpapala ng Diyos ay magiging napakalaki para tiisin ng ganoong kaluluwa. At habang mas umuunlad ang isang tao sa espirituwal, mas makikita niya ang pag-ibig ng Diyos at mas mapapagalaw siya nito.

Mga tukso at kalungkutan sa pahintulot ng Diyos

Minsan ang mga pagsubok na kinahaharap natin ay parang mga antibiotiko na ibinibigay ng Diyos upang pagalingin ang karamdaman ng ating kaluluwa. Nagbibigay ang mga pagsubok na ito ng malaking espirituwal na tulong. Nakakatanggap ang isang tao ng banayad na 'tap sa likod ng ulo' mula sa Diyos, at lumalambot ang kanyang puso. Siyempre, kahit hindi Niya tayo sinusubok, alam ng Diyos ang kalagayan ng bawat isa sa atin, ngunit dahil hindi natin ito alam, pinapahintulutan Niya tayong dumaan sa mga pagsubok — upang makilala natin ang ating sarili, matuklasan ang mga hilig na nakatago sa ating kalooban, at hindi magkaroon ng labis na pag-aangkin sa Araw ng Paghuhukom. Sapagkat kahit pa ipikit na lang ng Diyos ang Kanyang mga mata sa ating mga kahinaan at dalhin Niya tayo sa Paraiso nang tayo ay ganito, magdudulot pa rin tayo ng bagyong kalituhan at hindi pagkakuntento doon. Kaya naman, pinapayagan ng Diyos ang diyablo na lumikha ng mga tukso dito, upang ang mga tukso na ito ay makapawi ng alikabok [ng ating mga hilig] sa atin, at upang, sa pamamagitan ng ating mga kalungkutan, ang ating kaluluwa ay mapagpakumbaba at mapalaya. At pagkatapos noon, pinupuno tayo ng Diyos ng Kanyang Biyaya.

Ang tunay na kagalakan ay sumibol mula sa kapaitan na masayang tinitii ng isang tao para sa kapakanan ni Cristo — Siya na Siya mismo ang nagtiis ng kapaitan upang iligtas tayo. Dapat lalong magalak ang isang Kristiyano kapag dumating ang pagsubok sa kaniya, kahit na siya mismo ay walang ginawang dahilan para rito.

Minsan sinasabi natin sa Diyos: 'Diyos ko, sa hindi ko alam kung ano ang gagawin Mo, iniaalay ko ang aking buong sarili sa Iyo upang gawin Mo akong isang tao.' At ang Diyos, nang marinig ang mga salitang ito, ay nagnanais na gawin ako hindi lamang isang tao, kundi isang bagay na higit pa sa isang tao. Kaya pinapayagan Niya ang diyablo na lumapit at tuksuhin at pahirapan ako. Ngayon, habang naghihirap ako dahil sa kanser, nakikita ko ang mga panlilinlang ng diyablo, at nakakatawa nga ito sa akin. Tingnan mo nga kung anong klaseng diyablo siya! Alam mo ba kung anong sabon ang ginagamit ng diyablo para paliguan ang isang tao kapag pinayagan siya ng Diyos na tuksuhin ito, upang dumaan sila sa mga pagsubok? Nililigo ng diyablo ang isang tao gamit ang bula ng kanyang malisya. Ang ganda ng sabon niya! Tulad ng kamelyong sumusuka ng bula sa galit, ganoon din ang asal ng demonyo sa ganitong mga sitwasyon. At saka niya sinisimulang kuskusin ang isang tao. Siyempre, hindi niya ito ginagawa para hugasan ang dumi ng tao at gawing mas malinis sila.

Hindi, ginagawa niya ito dahil sa malisya. Gayunpaman, pinapayagan ng Diyos ang demonyo na kuskusin ang isang tao hanggang sa matanggal ang kanilang maruruming mantsa at sila ay maging malinis. Sapagkat kung pinayagan ng Diyos ang demonyo na kuskusin ang isang tao na parang pagkuskos sa damit kapag nilalabhan, ginawang pira-piraso ng demonyo ang tao.

— Geronda, masasabi ba natin na ang iba't ibang tukso na ating hinaharap sa ating buhay ay nangyayari sa atin ayon sa kalooban ng Diyos?

— Hindi, huwag nating pagkamalyan ang kalooban ng Diyos sa lahat ng dinadala ng tagatukso. Binibigyan ng Diyos ang demonyo ng kalayaan na tuksuhin ang tao hanggang sa isang tiyak na punto. At pinapabayaan Niya ring malaya ang tao na gumawa ng mabuti o masama. Gayunpaman, hindi dapat sisihin ang Diyos sa kasamaan na ginagawa ng tao. Halimbawa, si Hudas ay alagad ni Cristo. Ngunit katanggap-tanggap bang sabihin na kalooban ng Diyos na siya ay maging isang taksil? Hindi, si Hudas mismo ang nagpahintulot sa diyablo na pumasok sa kanya. May isang lalaki na nagtanong sa isang pari: 'Panginoon, ipinamamanhid ako sa inyo na magsagawa ng isang paggunita para kay Hudas.' Para bang sinasabi niya: 'Ikaw, Kristo, ay hindi makatarungan. Ang katotohanang ipinagkanulo ka ni Hudas ay kalooban Mo. Kaya tulungan Mo siya ngayon.'

Bihira na pinapahintulutan ng Diyos ang ilang taong deboto na dumaan sa pagsubok upang ang isang taong namumuhay nang masama ay magising ang diwa at magsisi. Ang ilan, habang dinaranas ang pagsubok, ay nagbabayad para sa mga kasalanan ng kanilang buhay, subalit sila'y nagrereklamo nang walang katwiran. Binibigyan sila ng Diyos ng pagkakataon na makahanap ng tulong sa pamamagitan ng pagtingin sa halimbawa ng pagtitiis na ipinapakita ng mga naghihirap nang hindi nagrereklamo, kahit na hindi naman sila ang may kasalanan. Ang mga taong deboto ay tumatanggap ng dobleng gantimpala. Ipagpalagay natin na isang napakabuti at debotong pinuno ng pamilya ang nakaupo sa bahay kasama ang kanyang asawa at mga anak. Bigla, nagkaroon ng lindol, gumuho ang bahay, natabunan ng mga guho ang buong pamilya, at matapos ang matinding pagdurusa, namatay silang lahat. Bakit pinayagan ng Diyos na mangyari ito? Upang ang iba—yaong may kasalanan at pinaparusahan—ay hindi magreklamo.

Kaya't ang sinumang nagmumuni-muni sa mga dakilang krus na dinanas ng mga matuwid ay hindi nawawalan ng pag-asa sa kanilang sariling maliliit na pagsubok. Napagtatanto ng mga taong ito na, sa kabila ng pagkakagawa nila ng iba't ibang kasalanan sa kanilang buhay, mas kaunti ang kanilang pagdurusa kaysa sa mga matuwid, kaya't ipinagtapat nila, gaya ng matalinong tulisan: ⁹⁴ 'Hindi naman sila gumawa ng masama, ngunit labis ang kanilang pagdurusa. Anong uri ng pagdurusa nga ba ang nararapat sa atin? Sa kasamaang palad, ang ilan ay parang kriminal na ipinako sa kaliwang gilid ni Cristo.⁹⁵ Sinasabi ng mga taong ito tungkol sa mga matuwid na nagtiis ng pagdurusa: "Tingnan mo—nakapit sila sa krus buong buhay nila, at napakalaking kapahamakan ang dumating sa kanila!"

May mga pagkakataon din — bagaman napakabihira — na ang Diyos, dahil sa pag-ibig, ay nagpapahintulot sa ilang piniling asketiko na magtiis ng malalaking pagsubok. Ginagawa Niya ito upang koronahan sila ng kaluwalhatian. Ang mga taong ito ay mga tagapag-aya ni Cristo. Isipin ito: dahil si Santa Syncletica ay nagbigay ng espirituwal na tulong sa maraming tao sa pamamagitan ng kanyang mga panawagan, hinangad ng diyablo na hadlangan siya sa gawaing ito, at sa loob ng tatlong taon at kalahati ay nanahimik ang kagalang-galang dahil sa karamdaman.⁹⁶

Sa ibang pagkakataon, ang isang tunay na tagasunod ni Cristo ay nananalangin sa Diyos ng biyaya upang mapatawad ang mga kasalanan ng kanyang mga kapuwa at hindi sila isailalim sa

⁹⁴ Tingnan ang Lucas 23:39 at mga sumunod.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ang paggunita kay Santa Syncletica ay ginaganap tuwing ika-5 ng Enero. Tingnan ang Mga Buhay ng mga Santo sa wikang Ruso. Enero. Moscow, 1904. p. 189

Kanyang matuwid na galit. Hinihiling ng taong ito na siya ang parusahan ng Diyos sa halip na ang mga makasalanang ito, kahit na wala siyang kasalanan. Ang ganoong tao ay nasa malapit na pakikipag-isa sa Diyos, at ang Diyos ay labis na naantig at natouch sa dakila at marangal na pag-ibig ng Kanyang anak. Hindi lamang binibigyan ng Diyos ang ganoong tao ng awa na ipinagdarasal niya—ibig sabihin, hindi lamang Niya pinapatawad ang mga kasalanan ng iba—kundi pinapayagan din Niya ang taong ito na magdusa ng kamatayang martir, alinsunod sa kanyang taos-pusong pamanhikayat. Kasabay nito, inihahanda ng Diyos para sa taong ito ang pinakamagandang makalangit na palasyong kaharian, na may mas dakilang kaluwalhatian, sapagkat maraming tao, batay sa panlabas na anyo, ang hindi makatarungang naghatol sa taong ito at inakala nilang pinaparusahan siya ng Diyos, gaya ng sinasabi, dahil sa sarili niyang mga kasalanan.

Pagkawalang-loob sa pag-ibig ng Diyos

— Geronda, ang mga pagsubok ba ay palaging para sa kapakinabangan ng mga tao?

— Nakasalalay ito sa kung paano tumutugon ang isang tao sa mga pagsubok. Ang mga walang mabuting saloobin ay nagsisimulang magmura laban sa Diyos kapag dumating sa kanila ang pagsubok. "Bakit nangyari ito sa akin?" ang reklamo ng mga taong iyon. "Tingnan mo, ang iba ay napakasarap ng buhay! Anong klaseng Diyos ito na pinapayagan ang lahat ng ito?" Hindi sinasabi ng ganitong mga tao ang '*Nagkasala ako*', kundi naghihirap sila. Ang mga deboto naman, sa kabilang banda, ay nagpapasalamat sa Diyos nang ganito: 'Luwalhati sa Diyos! Dinala ako ng pagsubok na ito nang mas malapit sa Kanya. Pinayagan ito ng Diyos para sa aking kabutihan.' Dati, maaaring hindi man lang pumupunta sa simbahan ang ganitong mga tao, ngunit pagkatapos ng kanilang mga pagsubok ay nagsisimula silang dumalo sa mga serbisyo, magkumpisal, at tumanggap ng Banal na Komunion. Higit pa rito, madalas na ginagabayan ng Diyos ang mga taong matigas ang puso, sa isang punto ng kanilang mga pagsubok, sa ganoong kalagayan ng pagsisisi na sila mismo ay ganap na nagbabago at nabubuwal sa alabok dahil sa sakit na nararamdaman nila para sa lahat ng kanilang nagawa.

— Geronda, kapag maayos ang takbo ng mga bagay para sa atin, dapat ba naming sabihin, 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos'?

— Kung hindi natin sinasabi ang 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos' sa panahon ng kagalakan, paano natin ito masabi sa panahon ng kalungkutan? Nagpapasalamat ka ba sa Diyos sa panahon ng kalungkutan ngunit tumatanggi kang magpasalamat sa Kanya sa panahon ng kagalakan? Ngunit, siyempre, kung ang isang tao ay walang pasasalamat, hindi niya kilala ang pag-ibig ng Diyos. Ang kawalang-pasasalamat ay isang malaking kasalanan. Para sa akin, ito ay isang nakamamatay na kasalanan. Ang isang taong walang pasasalamat ay hindi kailanman nasisiyahan sa anumang bagay; wala nang nagpapasaya sa kanila. Nagre-reklamo sila sa kahit na pinakamaliit na bagay. Sa tingin nila, lahat ng bagay at lahat ng tao ay dapat sisihin. Sa aming bahay sa Faras, paboritong meryenda ang mustasa ng ubas. Kaya isang gabi, umiyak ang isang batang babae dahil nais niya ng mustasa ng ubas. Ano ang magagawa? Kinailangan ng kanyang ina na pumunta sa mga kapitbahay at humingi ng kaunti. Pagkatapos makatikim ng kaunting must, umiyak na naman ang batang babae, tumapak-tapakan sa sahig at sumigaw: 'Mama, gusto ko rin ng sour cream!' — 'Anak ko, saan ba ako kukuha ng sour cream sa ganitong oras na?' — tanong ng kanyang ina. Hindi, "Gusto ko ng sour cream" at iyon na iyon. Ano ang magagawa niya? Ang kawawang ina ay naglakad papunta sa kapitbahay at humiram din ng sour cream. Nang matikman ng anak ang sour cream, umiyak na naman ito. "O, bakit ka naman umiiyak ngayon?" tanong ng ina. "Ma, gusto kong haluin mo sila para sa akin!" Kaya naman, kinuha ng Nanay ang buttermilk at ang sour cream at pinaghalo niya. Pero ayaw ng anak: hindi siya tumigil sa pag-iyak. "Mama, hindi ko sila kayang sabay kainin! Gusto kong paghiwalayin mo sila para sa akin!" Sa puntong iyon, wala nang nagawa si Nanay kundi sampalin nang malakas ang pisngi ng anak! At doon nga, naghiwalay ang buttermilk at ang sour cream.

Ang ibig kong sabihin ay may ilang tao na kumikilos na parang ganitong dalaga, at saka dumadapo sa kanila ang parusa ng Diyos. Dapat, kahit man lang—matapos nating aminin ang ating kawalang-pasasalamat—ay magpasalamat tayo sa Diyos araw at gabi para sa mga biyayang ipinagkakaloob Niya sa atin. Sa paggawa nito, susundan natin nang masigasig ang duwag na diyablo, na kapag tinipon na niya ang lahat ng kanyang mga alagad, ay mawawala na parang itim na usok, sapagkat [sa pag-amin ng ating kawalang-pasasalamat at sa pagpapasalamat sa Diyos para sa Kanyang mga biyaya], tatamaan natin ang diyablo sa pinakasakit na bahagi niya.

Ang ating maliliit na pagsubok at ang malalaking pagsubok na hinaharap ng mga malalapit sa atin

Sa bawat tukso na dumarating sa atin, ang pinakamabisang lunas ay ang mas mabigat na pagsubok na dumating sa ating mga kapitbahay. Kailangan lamang nating ihambing ito sa pagsubok na dumating sa atin, at makita ang malaking pagkakaiba sa pagitan nila at ang napakalaking pag-ibig na ipinakita ng Diyos sa pamamagitan ng pagpapahintulot lamang sa atin ng isang maliit na pagsubok. Sa paggawa nito, magpapasalamat tayo sa Kanya; mararamdaman natin ang sakit para sa kapwa nating mas naghihirap kaysa sa atin, at mananalangin tayo mula sa puso na sana'y bigyan siya ng Diyos ng tulong. Halimbawa, naamputahan ang isang paa ko. 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos,' sasabihin ko, 'na mayroon pa akong kahit isang paa.' Pagkatapos ng lahat, may iba namang naamputahan ng parehong paa. At kahit pa ako'y maging pilay, kung pareho ang aking mga braso at paa na maputol, sasabihin ko pa rin: 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos, sa katotohanang nakalakad ako sa sarili kong mga paa sa napakaraming taon, sapagkat may iba na ipinanganak na hindi makagalaw, bilang mga pilay.'"

Nang marinig kong ang isang pinuno ng sambahayan ay nagdurusa sa pagdurugo sa loob ng labing-isang taon, sinabi ko: 'Hindi ako kasing-hirap niya!' Isang taong makamundo ang nagdurusa sa pagdurugo sa loob ng labing-isang taon; gayunpaman, may mga anak siya, kailangang bumangon tuwing umaga at magtrabaho, samantalang ako ay hindi man lang nagkaroon ng ganitong pagdurugo sa loob ng pitong taon!⁹⁷ Kapag iniisip ko ang iba, yaong nagdurusa nang ganoon, hindi ko maituwid ang sarili ko. Ngunit kapag nagsimula akong isipin na ako ay naghihirap habang ang iba ay namumuhay nang marangya, na tuwing gabi ay napipilitan akong bumangon tuwing kalahating oras dahil sa problema sa bituka at hindi makatulog, samantalang ang iba ay mahimbing ang tulog, pinagtatwiran ko ang sarili ko, kahit na nagrereklamo ako. Ate, gaano ka na katagal nagkakaroon ng paltos sa labi?⁹⁸

— Walong buwan, Geronda.

— Nakikita mo ba? Pinapayagan ng Diyos ang isang tao na magdusa sa sakit na ito nang dalawang buwan, ang isa pa ay sampung buwan, at ang ikatlo ay labinlimang buwan. Naiintindihan kita. Labis ang iyong nararamdamang sakit. May ilang tao na nauudyukan ng pagkabigo dahil sa sakit na ito. Ngunit kung ang isang taong makalupa, na nagdusa ng isa o dalawang buwan dahil sa herpes at nawalan ng pag-asa dahil sa matinding kirot, ay malaman na ang isang taong espirital ay naghihirap sa parehong karamdaman nang isang buong taon at tinitii ito nang walang reklamo, agad siyang makakaramdam ng ginhawa. "Tingnan mo," sabi ng naghihirap. "Nagkasakit ako dalawang buwan na ang nakalipas at narating ko na ang punto ng paghihikayat, samantalang ang kaluluwang iyon ay nagdurusa nang isang buong taon — at wala! At gayon pa man, makasalanan pa rin ako, samantalang siya ay namumuhay nang espirital." Sa ganitong paraan, wala pang nakapagsaway o nakapagturo sa taong ito, ngunit nakatatanggap na siya ng tulong!

⁹⁷ Simula 1988, nagkaroon ang Matanda ng patuloy na pagdurugo sa bituka.

⁹⁸ Ang herpes zoster ay isang viral na sakit na nailalarawan ng mga kumpol ng paltos sa balat, na may kasamang pamumula at pamamaga. Nagdudulot ito ng matinding pananakit at iba't ibang komplikasyon sa loob ng katawan. — *Tala ng tagasalin*

Ang mga kalungkutan na idinudulot sa atin ng mga tao

— Geronda, kung ang isang tao ay nagtitiis ng mga paghihirap at kawalan ng katarungan mula sa iba alinsunod sa kalooban ng Diyos, pinapalinis ba ng pagtitiis na ito ang kanyang mga pagnanasa?

— Patuloy pa rin siyang nagtatanong! Hindi lang nito siya nililinis, pinipino pa nga! Mayroon pa bang mas dakila kaysa sa ganitong pagtitiis? Sa ganitong paraan, maaaring makabawi ang isang tao sa kanyang mga kasalanan. Isipin ito: ang isang kriminal na nahuli ay binubugbog at ikinukulong, kung saan tinatapos niya ang kanyang sarili niyang munting 'penance'. At kung ang taong iyon ay taos-pusong nagsisisi, siya ay naliligtas mula sa walang hanggang kadiliman. Maliit na bagay ba iyon, kung sa pamamagitan ng pagdurusa sa lupa ay nababayaran ng isang tao ang kanyang utang sa kawalang-hanggan?

Tiisin ang anumang kalungkutan nang may kagalakan. Ang mga kalungkutang ipinapataw sa atin ng iba ay mas matamis kaysa sa matatamis na 'sirop' na ginagamit ng mga umiibig sa atin upang pakalmahin tayo. Isaalang-alang ito: sa Mga Biyaya, hindi sinasabi ni Cristo: 'Mapalad ka kapag pinupuri ka,' kundi '*Mapalad ka kapag ikaw ay inuuyam...*'⁹⁹ at higit pa, '*kapag nagsasalita sila nang hindi totoo laban sa iyo.*' Kapag ang isang tao ay sumasailalim sa di-makatarungang pang-iinsulto, nag-iipon siya ng espirituwal na ipon sa langit na kayamanan. At kung ang paninirang-puri na ipinapataw sa kanila ay nararapat, kung gayon ay binabayaran nila ang kanilang mga kasalanan. Kaya, hindi lamang natin dapat tiisin nang walang reklamo ang mga natutukso sa atin, kundi dapat din tayong magpakita ng pasasalamat sa kanila, sapagkat binibigyan tayo ng mga taong ito ng paborableng pagkakataon upang isabuhay ang pag-ibig, kababaang-loob, at pagtitiis.

Siyempre, ang mga maninirang-puri ay nagtutulungan sa pakikipagsabwatan sa tangalashka. Ngunit karaniwan, binabasag at pinuputol ng malalakas na hangin ang mga mahihinang puno na mababaw ang ugat. Samantala, tinutulungan ng malalakas na hangin ang mga punong malalim ang ugat na mas lalo pang palalimin ang kanilang mga ugat.

Dapat tayong manalangin para sa lahat ng nagsasalita nang masama tungkol sa atin, at hilingin sa Diyos na ipagkaloob sa kanila ang pagsisisi, kaliwanagan, at mabuting kalusugan. Hindi natin dapat taglayin kahit kaunting poot laban sa mga taong ito. Panatilihin lamang natin ang aral na natutunan mula sa tukso na ating hinarap, itakwil ang lahat ng kapaitan [mula sa sama ng loob at poot], at alalahanin ang mga salita ng Kagalang-galang na Efrem na taga-Sirya: "Kung tiniis mo ang paninirang-puri at pagkatapos ay naging maliwanag ang kalinisan ng iyong budhi, huwag kang maging mayabang, kundi sa kababaang-loob ay paglingkuran mo ang Panginoon, na nagligtas sa iyo mula sa paninirang-puri ng tao, upang hindi ka maging isang kahabag-habag na biktima."¹⁰⁰

Kabanata 2. Tungkol sa Sakit

Ang mga karamdaman ay tumutulong sa mga tao

- Geronda, ano ang ibig sabihin ng kasabihang 'nawa'y makita mo ang Paraiso'?
- 'Nawa'y magkaroon ka ng maayos na paglalakbay patungong Paraiso.'

⁹⁹ Matt. 5:11.

¹⁰⁰ San Epifanio ng Siria. Mga Gawa. Tomo I. Thessaloniki, 1988. p. 253.

— Geronda, maaari bang ang ibig sabihin ng pahayag na ito ay: 'Nawa'y makita mo ang iyong sarili sa isang mabuting Paraiso'?

— May narinig ka na bang sinumang nagsalita nang masama tungkol sa Paraiso? Ngunit gayon pa man, upang maabot ang matamis na Paraiso, kailangang tikman ng isang tao ang maraming kapaitan sa buhay na ito. Sa ganitong paraan, bibigyan sila ng 'passport' para sa mga pagsubok na kanilang tiniis. Ano ang nangyayari sa mga ospital! Anong mga trahedya! Anong hirap ang tinitii ng mga tao! Ilan bang mga ina ang, habang sumasailalim sa operasyon, naiisip ang kanilang mga munting anak at nabibiyak sa pag-aalala para sa kanilang pamilya! Ilan bang mga ama ang may kanser, sumasailalim sa radiotherapy, at kung paano sila naghihirap! Hindi makapagtrabaho ang mga taong ito, ngunit kailangan pa nilang magbayad para sa kanilang tirahan; pagkatapos ng lahat, napakarami nilang gastusin! May iba pa namang nasa perpektong kalusugan na hindi pa rin makasapat sa kanilang gastusin, lalo na ang mga maysakit na pinagsusumikapang mabuti para lang matustusan ang gastusin ng kanilang pamilya. Labis akong nabibigatan sa pagdurusa ng tao. Gaano karami ang naririnig ko araw-araw! Walang katapusang pagdurusa, walang katapusang paghihirap!... Buong araw ay puno ng pait ang aking bibig dahil sa pagdurusa ng mga tao, at sa gabi ay natutulog akong nagugutom para makapagpahinga nang kaunti. Ramdam kong lubos akong napapagod sa katawan, ngunit kasabay nito ay nakakahanap ako ng panloob na kapayapaan.

— Geronda, palaging ba nakabubuti sa isang tao ang pagkakasakit?

— Oo, palagi itong napakalaking kapakinabangan. Tinutulungan ng karamdaman ang mga taong kulang sa birtud na pakalmahin ang Diyos.¹⁰¹ Ang kalusugan ay isang dakilang bagay, ngunit ang kabutihang dulot ng karamdaman sa isang tao ay hindi kayang ibigay ng kalusugan! Ang karamdaman ay nagdadala ng espirituwal na kabutihan sa isang tao. Ang karamdaman ay isang napakalaking biyaya. Nililinis nito ang isang tao mula sa kasalanan, at kung minsan ay 'ginagarantiyahan' nito ang [langit na] gantimpala. Ang kaluluwa ng tao ay parang ginto, at ang karamdaman ay parang apoy na naglilinis sa gintong iyon. Isipin, sapagkat ang Cristo Mismo ay nagsabi sa Apostol Pablo: '*Ang aking biyaya ay nagiging ganap sa iyong kahinaan.*'¹⁰² Habang mas naghihirap ang isang tao dahil sa karamdaman, mas nagiging dalisay at banal siya — basta't matiisin niya at tanggapin ang kanyang karamdaman nang may kagalakan.

Ang tanging kinakailangan sa ilang karamdaman ay kaunting pasensya. Pinapayagan ng Diyos ang karamdaman upang makatanggap ang isang tao ng maliit na gantimpala, at sa pamamagitan ng karamdaman ay nililinis ng Diyos ang isang tao mula sa kanyang mga kakulangan. Sapagkat ang pisikal na karamdaman ay nakatutulong sa pagpapagaling ng espirituwal na karamdaman. Nagbibigay ang pisikal na karamdaman ng pagpapakumbaba sa isang tao at sa gayon ay nilalabanan nito ang kanyang espirituwal na karamdaman. Pinapaligon ng Diyos ang lahat sa ikabubuti ng tao! Ang lahat ng pinapayagan Niya ay nagdudulot sa atin ng espirituwal na kapakinabangan. Alam Niya kung ano ang kailangan ng bawat isa sa atin, at ayon dito ay nagpapadala Siya ng karamdaman — upang makatanggap tayo ng gantimpala para rito, o upang makabawi tayo sa ilang kasalanan.

Banal na parusa para sa karamdaman

— Kumusta ang iyong ina?

— Hindi siya maganda ang lagay, Geronda. Paminsan-minsan ay tumataas nang husto ang kanyang lagnat, at nagdudulot ito sa kanya ng hindi matiis na sakit. Namamaga at nababalutan ng mga sugat ang kanyang balat, at hindi siya makatulog sa gabi.

¹⁰¹ Ang konsepto ng 'apology' sa Diyos sa teolohiyang Orthodox ay hindi nagtataglay ng legal na katangian ng teolohiyang Kanluranin, kundi ipinapahayag ang mahabaging parusa ng Diyos sa makasalanang tao para sa kanilang kaligtasan.

¹⁰² 1 Cor. 12:9.

— Alam mo, ang mga taong tulad niya ay mga martir. Kung hindi man lubos na martir, tiyak na kalahating martir.

— Ngunit para sa kanya, Geronda, ang buong buhay niya ay isang mahabang pagsubok.

— Kaya't lalong magiging malaki ang gantimpalang matatanggap niya. Alam mo ba kung magkano ang nakalaan para sa kanya? Tiyak na mayroon siyang lugar sa Paraiso. Dahil ang isang tao ay kayang tiisin ang malubhang karamdaman, ipinapataw ni Cristo ang karamdaman na iyon sa kanila, upang sa kaunting pagdurusa sa buhay na ito sa lupa, makatanggap sila ng dakilang gantimpala sa buhay na walang hanggan sa langit. Nagtitiis sila rito, ngunit tatanggapin nila ang kanilang gantimpala doon, sa buhay na darating, sapagkat nariyan ang Paraiso, at nariyan ang gantimpala [para sa kanilang mga pagdadalamhati].

Isang babae na may problema sa bato ang dumating sa akin ngayon. Siya ay sumasailalim sa hemodialysis sa loob ng maraming taon.¹⁰³ "Ama," tanong niya sa akin, "pakiusap, biyayaan mo ang braso ko. Wala nang kahit isang malusog na bahagi sa mga ugat ko, at hindi ko na maayos na magpahemodialysis." "Ang mga sugat at paltos sa iyong mga kamay," sabi ko, "ay balang araw magiging mga diamante na mas mahalaga kaysa sa mga diamante ng mundong ito. Ilang taon ka nang sumasailalim sa hemodialysis?" "Labindalawa," ang sagot niya. "Sa ganoong kaso," sagot ko, "karapat-dapat kang makatanggap ng parehong [espiritwal] na 'isang beses na tulong-pinansiyal' at ng 'pinakamababang pensiyon'." Pagkatapos ay ipinakita niya sa akin ang isang sugat sa kabilang braso at sinabi: "Ama, hindi gumagaling ang sugat na ito. Makikita mo ang buto sa pamamagitan nito." "Oo," ang sagot ko, "ngunit sa pamamagitan n makikita mo rin ang Langit. Pagtiisan mo lang; hinihiling ko sa iyo ang maraming pasensya. Nananalangin ako na paramihin ni Cristo ang Kanyang pag-ibig sa iyong kalooban at malimutan mo ang kirot. Siyempre, maaari kitang hilingan ng iba: na mawala ang iyong kirot, ngunit mawawala rin ang malaking bahagi ng iyong gantimpala. Kaya nga, mas mabuti ang hiningi ko para sa iyo sa simula." Ang mga salitang ito ay nagbigay ng aliw sa kawawang babae.

Kapag sumasailalim ang katawan sa pagsubok, ang kaluluwa ay pinapabanal. Ang katawan—ang ating maliit na bahay na gawa sa luwad—ang naghihirap dahil sa karamdaman, ngunit ang mayari ng bahay na iyon—ang ating kaluluwa—ay magagalak dito magpakailanman sa makalangit na palasyong inihahanda ni Cristo para sa atin. Ayon sa lohikang espiritwal na ito—na tila hindi makatwiran sa mga tao ng mundong ito—ako rin ay nagagalak at ipinagmamalaki ang mga pisikal na karamdaman at kapintasan na mayroon ako. Ang tanging bagay na hindi ko pinagtutuunan ng pansin ay ang katotohanang makakatanggap ako ng aking gantimpalang langit. Naiintindihan ko [ang aking sakit] sa paraang [sa pamamagitan nito] ay binabayaran ko ang aking kawalang-pagtangi sa Diyos, sapagkat hindi ko sinagot nang nararapat ang Kanyang mga dakilang kaloob at biyaya. Sapagkat ang lahat sa aking buhay ay isang tuloy-tuloy na [espiritwal] na handaan: kapwa ang aking buhay monghe at ang aking mga karamdaman. Tinatrato ako ng Diyos nang may pag-ibig sa lahat ng bagay; mapagkawanggawa Siya sa akin sa lahat ng bagay. Gayunpaman, ipanalangin ninyo na huwag Niya itong ituring laban sa akin [sa buhay na ito lamang], sapagkat noon—kawawa ako, kawawa! Ibigay ni Cristo sa akin ang isang dakilang karangalan kung, alang-alang sa Kanyang pag-ibig, ay magdurusa pa ako nang higit. Ngunit sana'y patatagin Niya ako upang matiis ko [ang sakit na ito]. At hindi ko kailangan ng gantimpala.

Kapag ang isang tao ay nasa perpektong kalusugan, ibig sabihin ay may mali sa kanya. Mas mabuti pang magkasakit siya. Mas maraming benepisyo ang nakuha ko mula sa aking karamdaman kaysa sa lahat ng mga gawi ng pag-aascetismo na ginawa ko bago ako magkasakit. Kaya sinasabi ko na kung ang isang tao ay walang obligasyon [sa iba], mas mabuting piliin niya ang karamdaman

¹⁰³ Hemodialysis — pag-dialysis at ultrafiltrasyon ng dugo gamit ang makinang 'artificial kidney' (artipisyal na bato). — *Tala ng tagasalin*.

kaysa kalusugan. Kapag malusog, nananatili siyang may utang, ngunit sa pagtitiis sa karamdaman nang may pasensya, matatanggap niya ang kanyang gantimpala. Nang nanirahan ako sa isang komunal na monasteryo,¹⁰⁴ isang banal na obispo, isang matandang lalaki na nagngangalang Hierotheos, ang minsang dumating doon. Nagtapos na siya sa paglilingkod at namumuhay bilang isang eremita sa Skete ni Santa Ana. Habang umaakyat siya sa kaniyang kabayo para umalis, umakyat ang kaniyang salawal, at nakita ng lahat ang kaniyang kakila-kilabot na pagkabaga ng mga binti. Ang mga mongheng tumutulong sa kanya na sumakay sa kabayo ay nabigla. Napagtanto ito ng obispo at sinabi: "Ito ang pinakamahusay na mga biyaya na ipinagkaloob sa akin ng Diyos. Hinihiling ko sa Kanya na huwag Niya akong agawin ng mga ito."

Pagpapakita ng pasensya sa harap ng sakit

Kapag tayo'y nagkakasakit, mabuting ipagkatiwala natin ang ating sarili nang lubos kay Kristo. Dapat nating tandaan na ang ating kaluluwa ay mas nangangailangan ng pasensya at papuri sa panahon ng pagdurusa kaysa sa isang katawang 'tulad ng bakal', na magagamit natin sa paggawa ng mga dakilang pisikal na kabayanihan. Pagkatapos ng lahat, inilalantad tayo ng mga ganoong tagumpay sa panganib ng kayabangan at pagpapalalo nang hindi natin namamalayan, dahil maaaring isipin natin na kaya nating makamit ang Paraiso sa pamamagitan ng sarili nating 'pag-atake ng kabalyerya'.

Alam mo ba kung ilang taon na akong nasa sakit? Minsan kayang tiisin, minsan naman hindi na matiis. Ang sakit na kayang tiisin ay isang tuloy-tuloy na kalagayan. Alam mo ba kung gaano ako kasakit dahil sa bronchiectasis¹⁰⁵ at dahil sa operasyon na ginawa ko! Pagkatapos noon, nagsimula ang lahat ng mga problemang ito sa aking bituka. Pagkatapos noon, sa loob ng kalahating taon ay nagdusa ako mula sa herniasyon ng disc at nasa matinding sakit. Hindi ko na kayang yumuko gaya ng dati, at kahit na nahirapan akong alagaan ang sarili, kailangan ko pa ring tumulong sa mga taong pumupunta para makita ako. Pagkatapos, may lumitaw na isang matigas na bagay sa tiyan ko, at sinabihan ako na ito ay luslos. Kapag napapagod ako, nagsisimula itong sumakit at lumaki nang husto. Noong isang beses, sa bisperas ng pista ni San Panteleimon na Dakilang Martir, lumaki at sumakit ang luslos. Gayunpaman, kailangan kong pumunta sa Panteleimon Hermitage para sa Banal na Pagbabantay sa Gabing-gabi. "Pupunta ako, anuman ang mangyari," ang sabi ko sa sarili, dahil talagang kailangan kong naroroon para sa araw ng pista. Habang nasa pagbabantay, gusto ko sanang umupo sandali, pero naisip ko na kung ibababa ko ang upuan ng stasidia at uupo ako, uupo rin ang iba. Kaya pinili kong huwag nang umupo at nanatili akong nakatayo. Pagkatapos ng labindalawang oras na All-Night Vigil, inakala kong malala pa ang kalagayan ko. Pagbalik ko pa lang sa selda ko nang may kumatok sa bakal na pambukas sa tarangkahan. "Buksan ninyo, Ama!" ang narinig kong sabi ng isang tinig. Tumawa ako. "Ay, ayun na," sabi ko sa sarili ko, "ngayon maghanda ka na para sa isang gulo." At nga nga: di nagtagal ay dumating ang iba pang mga bisita, at sunud-sunod pa. At nang gabi na, matapos kong ihatid ang huling mga bisita, nakita kong ang aking luslos... ay tuluyan nang nawala! Ngunit kinabukasan, matapos akong magpahinga, muling lumitaw ito! Pagkatapos noon, inistorbo ako nito at nagdulot sa akin ng sakit, ngunit kasabay nito ay nagdala rin ito ng kagalakan sa akin. Sapagkat alam ni Cristo ang tungkol sa aking kalagayan; alam Niya rin kung ano ang mabuti para sa akin. Kaya iniwan Niya ako na may herniang ito sa loob ng limang taon. Alam mo ba kung gaano ako kasakit dahil dito?

— Geronda, naaalala mo ba noong nagkaroon ka ng problema sa iyong mga paa?

— Iba na iyon ang kuwento. Hindi ako makatayo sa aking mga paa. At kapag may dumadalaw, nahihirapan ako. Pagkatapos, nawala ang sakit sa aking mga binti, pero nagsimulang dumugo. Sinabi

¹⁰⁴ Sa Monasteryo ng Esfigmen noong 1953–1955.

¹⁰⁵ Bronkiektasis — pagpapalapad ng mga bronko at maliliit na bronko na nagreresulta mula sa matagal na pamamaga o bara sa maliliit na bronko — *Tala ng tagasalin*.

ng mga doktor na ulcerative colitis iyon. Nagsimula ang isang bagong kabanata... Pitong taon ng pagdurugo at sakit... Pero huwag kang mawalan ng pag-asa; ipagdasal mo na lang ang kalusugan ng aking kaluluwa. Natutuwa ako na pinarangalan ako ng Diyos at ipinagkaloob Niya sa akin ang biyayang ito, at ayaw kong bawiin Niya ito sa akin. Purihin ang Diyos, pinapayagan Niya akong makinabang sa aking mga karamdaman. Sa ganitong paraan, sinusubok ang aming pagtitiis. Isang bagay ngayon, iba naman bukas... *'Sapagkat kailangan ninyo ng pagtitiis.'*¹⁰⁶ Pagkatapos ng lahat, kung tayo, na may kahit kaunting takot sa Diyos, ay hindi magtiyaga, ano pa ang maiiwan para sa mga taong makamundo? Ngunit nakikita kong maraming layko ang nalalampasan tayo, mga monghe, sa kabanalan. Sinabi sa akin ng aking mga magulang na kapag nagkasakit ang mga Farasiots, hindi sila agad nagmamadaling pumunta kay Hajj Fendi upang magpagaling. Una, tinitiiis nila ang sakit. Tinitiiis nila hangga't kaya nila — alinsunod sa kanilang pagmamahal sa Diyos at kanilang pagtitiis — dahil itinuturing nilang biyaya ang magdusa. "Hayaan mo," sasabihin nila, "na pahirapan nang kaunti ang aking kaluluwa para kay Kristo, sapagkat tinitiiis ni Kristo ang matinding paghihirap upang iligtas ako." Pupunta lamang sila kay Hajj Fendi¹⁰⁷ para sa paggaling kapag nakita nilang hinahadlangan ng karamdaman ang kanilang gawain at nagsisimula nang magdusa ang kanilang mga pamilya. Tingnan mo ang disiplina sa sarili na taglay nila! Dahil ang mga taong ito, na mga karaniwang tao, ay ganoon ang pag-iisip at tinitiiis ang kanilang pagdurusa, paano ako—bilang isang monghe—dapat mag-isip? Sinabi ni Cristo: *'Sa pamamagitan ng inyong pagtitiis ay makakamit ninyo ang inyong mga kaluluwa.'*¹⁰⁸ Isaalang-alang ito: ang mga gawa ng kawanggawa ni Job noong taglay niya ang lahat ng uri ng biyaya ay hindi kasing-kaaya-aya sa Diyos gaya ng pagtitiis ni Job sa mga pagsubok na dumating sa kanya.¹⁰⁹

— Geronda, kapag sinasabi mong tinitiiis ng isang tao ang sakit, ibig mo bang sabihin na hindi nila ipinapakita kahit man lang na masakit sa kanila?

— Bilang huling paraan, maaari niyang ipahiwatig nang bahagya sa mga nakapaligid sa kanya na siya ay masakit. Maaari niyang sabihin sa kanila ang tungkol sa kanyang sakit, ngunit hindi niya ipinapahayag kung gaano ito kalala. Pagkatapos ng lahat, kung itatago niya nang buo ang kanyang sakit sa iba, maaaring maligaw ang mga ito dahil sa ilan sa kanyang mga kilos. Halimbawa, kung ang isang monghe ay nagdurusa sa sakit at hindi makadalo sa serbisyo, at hindi niya sasabihin sa iba ang kanyang kalagayan, maaaring may masamang balak na magalit.

Mga saloobin tungkol sa sakit

— Geronda, anong uri ng sakit ang masasabi mong hindi matiis?

— Sakit na nagpapaluha sa mata. Hindi ito luha ng pagsisisi, at hindi rin ito luha ng kagalakan. Saang kategorya sa tingin mo nabibilang ang mga luhaang ito?

— Marahil, Geronda, ang kategorya ng pagkamartir?

— Siyempre — kabilang ang mga ito sa kategorya ng pagkamartir.

— Geronda, kapag ako'y nasa matinding kirot, nahihirapan akong sabihin ang mga salitang 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos.'

— Bakit nahihirapan kang sabihin ang mga salitang ito? Isipin mo ang tinitiiis ni Cristo: mga palo, pagmamalupit, pagpapalo, pagpapako sa krus!¹¹⁰ Tinitiiis Niya ang lahat ng ito, *'ang Walang-Kasalanan'*,¹¹¹ upang iligtas tayo. At ikaw, kapag nasasaktan ka, sabihin mo: 'Para sa pag-ibig Mo, aking Cristo, titiisin ko.'

¹⁰⁶ Hebreo 10:36.

¹⁰⁷ Ito ang pangalang ibinigay sa Kagalang-galang Arsenius ng Kapadokya ng mga naninirahan sa Faras. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁰⁸ Lucas 21:19.

¹⁰⁹ Tingnan ang Aklat ni Job.

¹¹⁰ Tingnan ang Mateo 27:26–44; Marcos 15:15–32; Lucas 23:23–43 at Juan 19:1–23.

¹¹¹ Tingnan ang Isaias 53:9.

- Geronda, ano ang kailangan upang malampasan ang sakit?
- Kailangan ng tapang at pagsisikap.
- At paano malalampasan ng isang tao ang hindi matiis na sakit?

— Kung siya ay isang makamundong tao, sa pamamagitan ng makamundong awit; kung siya ay isang espiritwal na tao, sa pamamagitan ng espiritwal na himno... Minsan, nagka-mataas na lagnat ang aking ama at sinalanta siya ng matinding pananakit ng ulo. Alam mo ba kung ano ang ginawa niya? Kumain siya nang busog ng inaslang herring, uminom ng isang maliit na baso ng alak at biglang kumanta: 'Gising, aking aba, pinahirapang bayan.' Pagkatapos ay kumanta pa siya ng ilang awit ng mga partisano, at nawala ang kanyang pananakit ng ulo! Kaya — para mawala ang sakit — tayo rin ay kakanta ng mga espiritwal na himno! Naalala ko noong minsan nang sipunin ako at nagkaroon ng napakasakit ng ulo na para bang hahatiin ang bungo ko. Kaya naman, nagsimula akong kumanta ng isang napakagandang himno, at nawala ang sakit ng ulo. Sa katunayan, ang pagkanta ng mga salmo kasabay ng Panalangin kay Hesus ay malaking tulong sa ganitong mga pagkakataon. Pinapainam nito ang kaluluwa at pinakalma ito, sapagkat ang patuloy na kalungkutan at kirot ay mabigat na pasanin sa kaluluwa, at ito ay nagyeyelo. At kagabi rin, hindi ako makatulog dahil sa sakit. Naisip ko pa nga na kung mamatay ako bago sumapit ang madaling-araw, isang mahabang araw lamang ang susunod para sa akin. Pagkatapos ng lahat, sa kabilang buhay ay walang paglubog ng araw o pagsikat ng araw... Ngunit pagkatapos ay uminom ako... ng tableta para sa pananakit — inawit ko ang troparion: *'Sa pamamagitan ng paghihirap ng mga santo na tiniis nila para sa Iyo, ipinamanman ka namin, O Panginoon, na pagalingin ang lahat ng aming karamdaman...'*¹¹² Napatunayan na pangmatagalan ang epekto ng tableta; tumagal ito buong gabi! May ganoong tableta ba ang mga doktor?

- Geronda, sabi nila mas tumitindi ang sakit tuwing gabi.

— Oo, mas masahol ang pakiramdam ng mga tao sa gabi. Ngunit bukod doon, sa araw, kapag nakikisalamuha at nakikipag-usap sila sa iba, nakakalimutan ng mga pasyente ang kanilang sakit. Sa gabi, naiwan silang mag-isa kasama ang kanilang mga iniisip; nakatuon ang kanilang isipan sa sakit, at tila lalo itong lumalala. Hindi mo maiiwasan ang sakit kapag ikaw ay may sakit, ngunit ang sikreto ay i-set ang dial ng iyong [espiritwal] na pag-iisip sa ibang dalas, upang makalimutan mo ang sakit. Pagkatapos ng lahat, kung papalapitan mo ang sakit sa maling paraan, doble ang sakit na nararamdaman mo. Kapag pinagtutuunan mo ng pansin ang sakit, lalo lang itong lumalala. Ngunit kung magdadala ka ng mabuting kaisipan sa iyong isipan—halimbawa, sa pamamagitan ng pag-alala sa mga taong mas naghihirap pa kaysa sa iyo, o sa pamamagitan ng pag-awit ng himno—malilimutan mo ang sakit.

— Geronda, karaniwang nagsisilbing babala ang sakit na may mali sa katawan. Sa ganitong konteksto, gaano kalaking pansin ang dapat ibigay sa sakit?

Kailangan mong suriin kung gaano karaming enerhiya ang natitira sa'yo at magmaneho nang naaayon. Lalo itong totoo pagdating sa isang matandang tao. Kailangan ng pag-iingat dito, dahil kung patuloy mong papatakbuhan ang isang lumang kotse sa parehong bilis na dati nitong tinatahak noong bago pa ito, mabubuwag ito: lilipad ang mga gulong sa isang direksyon, ang karburador sa isa pa... Nang sumakit ang ibabang bahagi ng likod ko, hindi ako makapanalangin gamit ang aking rosaryo habang nakatayo. Nang makita kong bahagyang bumuti ang aking kalagayan, sinubukan kong tumayo: nanalangin ako gamit ang aking rosaryo habang nakatayo at yumuko nang mababa. Muli, nagsimulang sumakit ang ibabang bahagi ng likod ko. Yumuko ako nang kaunti. Pagkatapos sinabi ko sa sarili ko: "Sige, subukan ulit." Nangyari uli ang pareho. Muling sumakit ang ibabang bahagi ng likod ko. Pagkatapos noon, hindi na ako tumayo o yumuko, ngunit nanatiling kalmado ang isip ko.

¹¹² Tropario para sa Apat na Dosenang Martir ng Sebaste; ipinagdiriwang ang kanilang pista tuwing ika-9 ng Marso.

— Geronda, kung alam kong walang ibang masamang epekto sa katawan ko ang sakit ko, hindi ako naaabala. Gayunpaman, naaabala ako kung alam kong sintomas ito ng isang malubhang karamdaman.

— Tingnan mo, halimbawa, ang pananakit sa ibabang bahagi ng likod ay maaaring walang seryosong kahihinatnan sa katawan, ngunit nililimitahan nito ang paggalaw, 'pinaparalisa' ang isang tao, at hindi siya makagalaw. Ngunit kaya ng katawan na tiisin ang iba pang uri ng sakit.

— Geronda, ginagawang mapait ba ng sakit ang isang tao?

— Kung hindi lapitan ng isang tao ang sakit nang espiritwal, maaari itong magdulot ng kapaitan sa kaniya. Gayunpaman, sa pamamagitan ng espiritwal na paglapit dito, makakakita siya ng kapayapaan at makakatanggap ng banal na aliw. Pagkatapos, ang karamdaman ay nagiging isang piging, isang pagdiriwang. Nagagalak ang isang tao dahil mabibilang siya sa hanay ng mga nagkumpisal at mga martir. Nakalimutan ng mga banal na martir ang kanilang sakit dahil mas malakas ang kanilang pag-ibig kay Kristo kaysa sa kanilang nararamdaman at pinawi nito ang sakit.

— Ngunit hindi ba napapalinis sa espirituwal ang isang taong nakararanas ng sakit at hindi ito nilalapitan?

— Ang isang layko ay napapalinis, ngunit ang isang monghe ay hindi.

Pagkakasama sa sakit ng iba

Kapag ang isang tao ay nakararamdam ng sakit para sa kanyang kapwa, sa isang paraan ay nagigising nito ang habag ng Diyos. Nagagalak ang Diyos dahil sa pamamagitan ng pag-ibig ng taong iyon ay ipinapakita niyang kamag-anak siya ng Diyos, at nagdudulot ito sa kanya ng banal na aliw. [Kung hindi dahil sa banal na aliw na ito], hindi matiis ng isang tao ang sakit para sa kanyang kapwa.

— Geronda, paano mararamdaman ng isang tao ang sakit ng iba?

— Kung ikaw man ay nagdurusa rin, naiisip mo ang kirot ng iba, inilalagay mo ang sarili mo sa kalagayan nila, at nararamdaman mo ang mas matinding sakit—hindi para sa sarili mo, kundi para sa kanila. Sa madaling salita, ang sarili mong kirot ang tumutulong sa iyo na maunawaan ang kirot ng iba. At kapag tinatanggap mo ang sarili mong kirot nang may kagalakan, nagdadala ka ng ginhawa sa mga naghihirap. Ngunit, siyempre, isang bagay na malaman lang na may nagkasakit, at ibang usapin kung ikaw mismo ang magkakasakit. Doon mo lang tunay na mauunawaan ang naghihirap. Dati, nang marinig ko ang salitang 'chemotherapy', ⁱ¹¹³, inakala kong 'chemo-therapy' ito – ibig sabihin, inakala kong binibigyan ng katas at natural na pagkain ang mga pasyenteng may kanser bilang gamot. Paano ko ba malalaman kung ano talaga ang 'chemotherapy'? Ngunit ngayon, naunawaan ko na kung gaano ito kabigat na pagsubok.

— Geronda, alin ang mas mahirap tiisin — kemoterapiya o radioterapiya?

— Alin ang mas mahirap? Wala namang mas madali — hindi ang radiotherapy, hindi rin ang chemotherapy... At ang pinakamasama, nawawalan ka ng gana sa pagkain dahil sa lahat ng mga paggamot na ito. Dapat ay kumain ka nang maayos, pero wala kang magawa kundi magutom. At paulit-ulit lang ang mga doktor: 'Kailangan mong kumain nang maayos.' Alam kong dapat, pero paano nga ba ako kakain kung pinapatay ng chemotherapy at radiotherapy na ito ang gana ko sa pagkain at ginagawang sira ako! Nang sumasailalim ako sa radiotherapy, kahit na sobrang init ng katawan ko, hindi ako makainom ng kahit isang patak ng tubig. Kahit tubig, pinapasuka ako.¹¹⁴

— Geronda, sana pumayag ka na lang sa operasyon nang mas maaga...

— 'Una' sa paa ko! Hindi ako nananalangin para sa aking sariling paggaling, dahil bilang pasyenteng may kanser, kasabay kong naghihirap ang mga nakararamdam ng sakit. Mas nauunawaan

¹¹³ Mula sa salitang Griyego na 'χυμός' — katas. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁴ Ibinigay noong Hunyo 1994, isang buwan bago ang kanyang kamatayan.

ko ang mga nakararanas ng sakit, at nakikiisa ako sa kanilang pagdurusa. Ngunit bukod pa rito, may espiritwal ding kapakinabangan sa akin ang karamdaman na ito. Hinihiling ko lamang na magkaroon ako ng kakayahang alagaan ang sarili at makatulong sa iba. Gayunpaman, maging ayon sa kalooban ng Diyos.

Kung may karamdaman ka at hindi ka naaabala nito [ibig sabihin, hindi mo ito pinapansin], kung gayon, masasabi mong may karapatan kang manalangin sa Diyos na pagalingin ang kalusugan ng ibang tao. Ngunit kahit ang taong walang nararamdamang sakit ay dapat magdusa, kahit kaunti lamang, para sa kapakanan ng mga naghihirap. Tulad ng sinasabi ng mga Pariseo: 'Ako ang magdadala ng iyong knapsack,' ibig sabihin, ako ang magpapasan ng iyong sakit, iyong paghihirap, iyong kalungkutan.

— Geronda, paano nila ginawa iyon?

— Sa pamamagitan ng pag-ibig. Kung sinasabi ng isang tao sa iba nang may pag-ibig, 'Aakuin ko ang iyong sakit,' tunay nga niyang inaako ito. Gayunpaman, kapag inaako niya ito, kakailanganin niya ng napakalaking pasensya, napakalaking tapang, at napakalaking lakas upang tiisin ito. May ilang tao na lumalapit sa akin at nagsasabi, 'Geronda, nais kong pasanin ang iyong sakit.' Ang ilan ay nagsasabi nito nang may tunay na tapang, ngunit ang iba ay mga duwag na hindi man lang alam kung ano ang kanilang binibigkas. Sila mismo ay tumatakbo sa doktor sa kahit na maliit na bagay at mabilis na nawawalan ng pag-asa. Hindi nga nila matiis ang sarili nilang maliit na sakit, pero sinasabi nilang aakuin nila ang sakit ko! Mas mabuti pa kung tiisin na lang nila ang sarili nilang sakit, masayang tanggapin ang mga paghihirap na pinahihintulutan ng Diyos na kanilang pagdaanan, at huwag nang humiling—sa kunwaring pagmamahal—na akuin ang karamdaman ng iba. Sapagkat kung biglang ipagkaloob ng Diyos ang kanilang hiling, ngunit sa panahong iyon ay nakalimutan na nila ang kanilang hiningi sa Kanya at nagsimulang magreklamo, baka sisihin pa nila ang Diyos sa nangyari sa kanila.

Pangangalaga sa pasyente

Kagabi, habang naglalakad ako papunta sa simbahan para sa pagbabantay, nakita ko ang isang ama sa isang sulok kasama ang isang batang lalaki na nakaupo sa wheelchair. Lumapit ako sa kanila, niyakap ko ang batang lalaki at hinalikan ko siya. "Alam mo ba na isa kang anghel?" tanong ko sa kanya. At sa kanyang ama ay sinabi ko: "Isang malaking karangalan para sa iyo na alagaan ang isang anghel. Magalak ka, sapagkat kayo'y parehong mapupunta sa Langit." Nagliwanag ang kanilang mga mukha sa tuwa, sapagkat naramdaman nila ang banal na ginhawa.

Ang mga nag-aalaga sa maysakit, sa mga may kapansanan, at sa kaparehong kalagayan nang may pagmamahal at pasensya ay nahuhugasan ang kanilang mga kasalanan sa pamamagitan ng kanilang sakripisyo. Kung wala naman silang kasalanan, sila ay pinapabanal. Noong isang beses, may isang babae na nagsalaysay sa akin tungkol sa ilang himalang nangyari sa kanyang buhay. Nagulat ako, dahil ang mga karanasang inilarawan niya ay katulad ng mga matatagpuan sa buhay ng mga santo, subalit siya ay isang karaniwan at payak na babae. Ngunit nang ikuwento niya sa akin kung paano niya ginugol ang karamihan ng kanyang buhay, napagtanto ko na ang buong buhay niya ay isang tuloy-tuloy na gawa ng sakripisyo. Mula pa noong bata siya, sinimulan na niyang alagaan ang mga maysakit, dahil ang kanyang mga lolo at lola, na may sakit, ay nakatira sa bahay ng kanyang mga magulang. Nang siya ay nag-asawa, ang kanyang biyenang lalaki at biyenang babae, na may sakit din, ay nakatira rin sa kanila. Pagkatapos ay nagkasakit ang kanyang asawa. Hindi na siya makagalaw sa kama, at inalagaan siya ng kanyang asawa. Sa madaling salita, ginugol ng babaeng ito ang buong buhay niya sa pag-aalaga sa mga maysakit. Sa lahat ng taong iyon, pinangarap niyang makabasa ng mga espiritwal na aklat at dumalo sa mga pagbabantay sa simbahan buong gabi, ngunit wala na siyang natitirang oras para sa mga bagay na iyon. Gayunpaman, dahil mayroon siyang

wastong dahilan, ipinagkaloob ng Diyos sa kanya ang Kanyang buong Biyaya, na pinagsama-sama sa isa.

— Geronda, alam mo, may ilang tao na nagsisimulang kumilos nang medyo kakaiba kapag nagkasakit.

— Oo, nangyayari nga iyon. Ngunit kahit ang malulusog ay dapat magpakita ng kahit kaunting pag-unawa sa pagkabalisa, pagrereklamo, pagmumukmok, o mga kakaibang gawi ng mga maysakit, dahil para sa kanila ay natural lamang iyon. Lalo na kung hindi pa kailanman nagkasakit ang isang tao, hindi niya maiintindihan ang isang taong hindi maganda ang pakiramdam. Hindi pa sila nakaranas ng sakit, kaya medyo matigas ang kanilang puso.

Ang mga nag-aalaga sa maysakit, sa mga nakakandado sa kama, ay dapat maging lubos na maingat at mag-ingat na huwag pasiklabin ang inaalagaan nila sa pagrereklamo. Maaaring inaalagaan nila sila nang maraming taon, ngunit kung sa huli ay mapapailak sila sa pagrereklamo kahit minsan, mawawalan sila ng lahat. Kung ang kaluluwa ng isang tao ay lisanin ang mundong ito na may sama ng loob, ang mga naging sanhi ng sama ng loob na iyon ay nagkakasala nang malubha. Susuyurin sila ng Masamang Isa, na kunwari'y 'pinapino' ang kanilang konsensya [sa pamamagitan ng pagpapaalala na sila ang nagtulak sa taong iyon sa sama ng loob, at na siya ay namatay].

— Geronda, kapag inaalagaan mo ang isang maysakit, hindi lang ang pisikal na pagod ang sumisipsip ng iyong lakas, kundi pati na rin ang emosyonal na pagod, dahil nakikita mong unti-unting nanghihina ang isang mahal sa buhay.

— Tingnan mo, kapag isang miyembro ng pamilya ang nagkakasakit, nararamdaman ng buong pamilya ang kanilang sakit. At kung ang ama ang nagkakasakit at hindi makapagtrabaho, naghihirap ang buong pamilya at nangangailangan. Lahat sila ay nag-aalala, iniisip kung mabubuhay pa ba ang kanilang ama o hindi. Nanghihirap siya, gayundin ang kanyang mga mahal sa buhay. Habang siya'y unti-unting nanghihina, ganoon din ang mga nasa paligid niya. At lalo pang tumitindi ang pasanin sa ina. Kailangan niyang alagaan ang mga anak at pumunta sa ospital upang alagaan ang maysakit. Ang ibig kong sabihin ay kapag ang isang tao ay malubhang nagkakasakit, hindi lamang siya ang nagdurusa, napapagod, at nais nang mamatay, kundi pati na rin ang kanyang mga mahal sa buhay na nag-aalaga sa kanya ay nawawalan ng pag-asa, nagdurusa, at napapagod. At kapag mas malalim ang samahan ng magkakamahal, mas mahal nila ang isa't isa, mas pinapahintulutan ng Diyos na sa pagtatapos ng karamdaman, parehong nakararanas ng matinding pagdurusa at matinding sakit ang pasyente at ang mga nag-aalaga sa kanya. Nakarating sila sa puntong sinasabi nila, 'Kunin na siya ng Diyos upang siya'y makapahinga,' ngunit makakahanap din sila ng kapayapaan pagkatapos ng kanyang pagpanaw. Isipin ito: kapag sa isang pamilyang sobrang magkakabigkis, biglang namatay ang mga magulang nang walang naunang karamdaman, at hindi rin naman nagdusa ang mga magulang o ang kanilang mga anak habang inaalagaan sila, ang sakit ng pagkawala, ang sakit ng paghihiwalay sa kanilang mga magulang, ay napakalaki para sa mga anak.

— Geronda, hanggang anong antas maaaring makaapekto ng kalagayan ng isip ng isang tao sa kanyang pisikal na kalusugan?

— Kung ang isang tao ay nasa mabuting kalagayan ng isip, nababawasan nito ang pisikal na sakit. Kung sila ay nasa masamang kalagayan ng isip, lumalala ang kanilang [pisikal] na kalusugan dahil sa negatibong estado. Halimbawa, isang pasyenteng may kanser na sinabing wala nang pag-asa ng mga doktor. Sa pamamagitan ng paniniwala sa Diyos at pagiging nasa masayang espirituwal na kapaligiran, maaari silang mabuhay nang mas matagal. Kung hindi, ang kanilang paghihirap ay maaaring magdulot ng kanilang pagpanlanta sa loob ng ilang linggo. Minsan, mula sa pananaw medikal, maaaring mukhang malusog ang isang tao, at ang kanilang mga resulta ng pagsusuri at scan ay maaaring normal, ngunit kung may tinatago sila sa kanilang loob na sumisira sa kanilang espiritu, sa katotohanan ay hindi sila maganda ang kalagayan. Pagkatapos ng lahat, sa karamihan ng mga

kaso, nagsisimula ang mga karamdaman sa paghihirap. Bawat tao ay may kanya-kanyang kahinaan. Para sa isang tao, maaaring tamaan ng pagkabagabag ang tiyan; para sa iba naman, ang ulo.

Ang pinakamabisang lunas para sa karamdaman ay ang espirituwal na kagalakan na ibinubuhos ng Banal na Grasya sa kaluluwa. Ang espirituwal na kagalakan ang may pinakamalakas na kapangyarihang magpagaling sa lahat ng karamdaman. Ito ang banal na pahid na nagpapagaling sa mga sugat, samantalang ang paghihirap ay lalo lamang nagpapalala rito.

Ang paghihirap ng mga maysakit at pagtitiwala sa Diyos

— Geronda, ay isang taong malubhang may sakit at nagpasya nang lubusang ipagkatiwala ang sarili sa Diyos at gumawa ng tama?

— Kung wala siyang obligasyon [sa iba], hayaan siyang gawin ang gusto niya. Gayunpaman, kung mayroon siyang obligasyon sa iba, nasa kanila ang pagpapasya kung dapat siyang kumonsulta sa doktor o ipaubaya ang sarili sa Diyos. Pagkatapos ng lahat, hindi rin naman ako nagpatingin sa doktor nang kusang-loob... Kung hindi ako nagpatingin para sa tinatawag ng doktor na 'simple check-up', tuluyan nang naharangan ng bukol ang bituka ko. Makakainom na lang ako ng kaunting likido, at doon na sana nagtatapos ang lahat... Nakikita mo kung ano ang nangyari: nagpatingin lang ako para sa 'simple check-up', at napunta ako sa ganitong kalagayan... Una ay CT scan, tapos sa cardiologist ako; paitaas-baba lang ang antas ng protina sa dugo ko. Binuklat nila ako, tinahi, naglagay ng mga patch... At ano ang kinalabasan ng lahat ng ito sa huli? Mukhang mananatili na ako rito magpakailanman...

Karaniwan nating sinasabi: "Una, dapat subukan ng may sakit na humingi ng tulong sa kanilang kapwa, at kapag hindi nila ito nakuha, saka sasagipin sila ng Diyos." Ngunit hindi natin dapat kalimutan na kahit habang humihingi sila ng tulong sa kanilang kapwa, ang mga nagdurusa sa malubhang karamdaman ay nakararanas ng matinding paghihirap.

Pinipilit silang tiisin ang isang tunay na pagsubok. Kailangan nilang dumaan sa di-mabilang na pagsusuri, operasyon, paglipat ng mga organo, kemoterapiya, radioterapiya... Tinutusok ang kanilang mga braso para maglagay ng drip; pumuputok ang mga ugat ng mga kaluluwang kawawa; pinapakain sila sa pamamagitan ng tubo na ipinasok sa kanilang ilong; hindi sila makatulog... At lahat ng ito ay para lang gawin sa makataong paraan ang mga bagay na kaya namang gawin. Naiintindihan mo ba? Hindi ito simpleng usapin. Halimbawa, nagkaroon ng nana sa isang sugat, at para matanggal ang nana, kailangang buksan ang sugat — saka magiging maayos ang lahat. Hindi, dito ang isang tao ay naipit sa isang tunay na paikot-ikot. Kaya hindi natin dapat sabihing, 'Ayos lang, napunta ang pasyenteng ito sa mabubuting doktor'—at doon na tayo magpapalubag-loob. Hindi, dapat nating isaisip ang mga sumusunod: upang makatanggap ng medikal na tulong ang pasyente, kailangan niyang pagdaanan ang tunay na pagsubok at pagdurusa. Dapat tayong manalangin nang taimtim na bigyan siya ni Kristo ng pasensya at liwanagan ang mga doktor, dahil ang mga doktor — lalo na kung kulang sila sa kababaang-loob — ay maaaring magkamali.

Isipin mo: kapag ang isang bahay ay gumuho, hindi na maaaring manatili rito ang may-ari. Sa parehong paraan, ang may-ari ng katawan—ang kaluluwa—ay hindi maaaring manatili sa kanyang tahanan—ang katawan—kung ito ay gumuho. At ngayon sinisikap nilang panatilihin ang may-ari sa kanyang tahanan sa tulong ng bakal, asero, at mga bitamina A, B, at C... Ibig sabihin, sinusubukan nilang tulungan ang mga maysakit sa pamamagitan ng agham. Ngunit hindi lahat ng maysakit ay nakakatanggap ng tulong. At ang ganitong tulong ay nagpapahaba lamang ng kanilang buhay na puno ng sakit, o mas tama, nagpapahaba ng kanilang pagdurusa. Pagkatapos ng lahat, hindi sapat ang agham lamang. Kinakailangan din ang pananampalataya at panalangin. Minsan, kahit dito sa kumbento, nakikita ko kung paano ang mga madre na dating doktor sa mundo ay nais pang higit na tumulong sa mga maysakit sa pamamagitan ng agham medikal kaysa sa pagtitiwala sa Diyos at panalangin. Gayunpaman, ang taos-pusong panalangin ang gagawing may pinakamataas na

kwalipikasyong medikal ang mga madre na ito, sapagkat kapag nakamit nila ito, titigil na silang maglagay ng pag-asa sa agham ng tao. Kung ang pag-ibig ay pinapalago sa loob ng isang tao, na sinasamahan ng habag para sa lahat ng tao sa pangkalahatan, kung gayon ay pumapasok ang banal na kapangyarihan. Basta't may malalim na kababaang-loob sa kaluluwa, upang hindi maging mayabang ang tao at mapasala ang Diyos sa pag-iisip na sa kanila ang mga kapangyarihang ito.

Hindi natin dapat kalimutan na kayang pagalingin ni Kristo kahit ang mga karamdaman na hindi kayang lunasan ng mga doktor, ngunit dapat may mabigat na dahilan para manghimasok si Kristo, at ang taong nananalangin para sa maysakit ay dapat isang taong may malaking pananampalataya at taimtim na debosyon kay Kristo.

— Geronda, ibig bang sabihin niyan na kung ang mga tao ay naghihirap, hindi na sila dapat maghanap ng medikal na tulong?

— Ngunit hindi iyan ang ibig kong sabihin, kapatid! Hindi ko sinasabing, halimbawa, na hindi natin dapat bigyan ng oksiheno ang isang maysakit at hayaang mabulunan. Nais kong bigyang-diin kung gaano kasakit ang dinaranas ng isang maysakit habang tumatanggap ng tulong ng tao, at dapat tayong manalangin kay Kristo na tulungan ang mga maysakit upang hindi sila magdusa. Kung malubha ang karamdaman, hilingin natin kay Kristo na alisin ito sa pamamagitan lamang ng Kanyang biyaya. Pagkatapos ng lahat, kung bahagya lamang sanang haplusin ni Kristo ang may sakit sa kamay, mawawala ang lahat ng kanilang karamdaman at sila'y gagaling! Hindi na kakailanganin ang mga gamot o lason.

At kung banayad Niyang hinahaplos ang mukha ng isang tao, mas mabuti pa iyon. At kung niyayakap pa Niya sila, lumalambot ang puso ng tao. Nauunawaan mo ba ito? Gayunpaman, kailangan ng malaking pananampalataya. Kung ang maysakit mismo ay walang pananampalataya, hindi siya gagaling.

Mga batang may sakit

— Geronda, ang maysakit na batang dinala rito ng kanyang mga magulang ngayon ay labis na naghihirap.

— Ayos lang; unti-unti ring mawawala ang kanyang karamdaman. Ngunit mananatili sa kanya ang pagiging sensitibo hanggang sa katapusan ng kanyang buhay, at aalalahanin niya ang kanyang karamdaman. Makakatulong sa kanya sa espiritwal ang pagiging sensitibo na ito.

— Geronda, ang mga batang may leukemia ay labis ding nagdurusa.

— Ang Banal na Komunyon ay malaking tulong sa ganitong mga bata. Maraming bata ang nagaling sa kanilang karamdaman sa pamamagitan ng Banal na Komunyon. Habang binabasa natin ang Awit 145, kung saan hinihiling natin sa Diyos na itigil ang pagdurugo ng mga nagdurusa rito,¹¹⁵ manalangin tayo na tulungan ng Diyos ang mga batang may anemia, at na magkaroon din ng sapat na dugo sa mga ospital para sa mga batang may talasemia.¹¹⁶ Ang mga batang ito ay nagdurusa nang higit pa kaysa sa mga sanggol na pinatay ni Herodes.¹¹⁷ Naghihirap dahil sa karamdaman, ang maliliit na bata ay may dalisay na gantimpala, sapagkat wala silang kasalanan. Ilan pa nga ba ang makikita nating maliliit sa buhay na darating, kasama ang martir na anghel na pangkat ng pinatay na mga sanggol sa Bethlehem! Ang mga sanggol na dalawang buwang gulang ay sumasailalim sa operasyon, tinuturuan ng iniksyon at inilalagay sa patak-patak! Saan ka pa ba makakakita ng ugat sa ganoong kasing-liit na braso! Kaya tinutusok nila ito, tinutusok nila ito... May bukol sa utak ang isang sanggol, at binibigyan siya ng radiotherapy; nakahiga ang maliit niyang ulo sa pagitan ng

¹¹⁵ Binabasa ni San Arsenius ng Kapadokya ang Awit 145 sa ganitong mga pagkakataon.

¹¹⁶ *Thalassemia* — isang namamanang hemolytic na anemia na nailalarawan ng depektibong sintesis ng globin na protina, karaniwan sa mga bansang Mediterranean. Ang sakit ay humahantong sa progresibong anemia, paglaki ng atay at lien, jaundice, atbp. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁷ Tingnan ang Mateo 2:16.

makakapal na kable ng kuryente... Hindi nga matiis ng isang matanda ang ganoong bagay, lalo na ng isang sanggol!

— Geronda, gagaling ba sa huli ang mga sanggol na ito o mamamatay sila?

— Marami sa kanila, siyempre, ang namamatay, pero paano naman ang kanilang mga magulang — paano nila sila iiwan na walang medikal na pangangalaga?

— Geronda, may saysay pa ba na subukan ng mga pedyatrisyan na iligtas ang buhay ng mga premature na sanggol?

— Dapat gawin ng mga doktor ang lahat ng kanilang makakaya habang sabay na nananalangin para sa mga sanggol na ito. "Diyos ko," ang sabi ng mga doktor, "kung mabubuhay ang batang ito at magdurusa sa buong buhay niya, ipinamamanhid ko sa Iyo na kunin mo siya sa sarili Mo." Kasabay nito, dapat nilang tiyakin na mabinyagan ang mga sanggol sa Banal na Binyag. Pagkatapos, makakasama ng mga sanggol na ito ang kanilang mga doktor sa Paraiso na may dalang mga kandilang nakasindi.

At kapag sapat na ang edad ng mga bata para maunawaan ang nangyayari, kailangang maging maingat ang mga doktor upang hindi sila matrauma kapag sinasabi ang kanilang diagnosis. Isang walong taong gulang na bata ang sinabihan ng doktor: "Mabubulag ka." Dumating ang kanyang ama sa akin kasama ang bata at, sa harap mismo niya, sinabi: 'Dinala namin siya sa ibang bansa para sa mga pagsusuri. Sinabihan kami na bingi siya.' Kahit ang batang malusog, kung makarinig ng ganoong bagay, ay maaaring labis na malungkot na lalo pang lumala ang kanyang kalagayan. Lalo na ang batang may sakit na!

Para gumaling ang maysakit, kailangang magsakripisyo.

Kung hihingi tayo sa Diyos ng isang bagay nang hindi tayo nag-aalay ng anumang sakripisyo, maliit ang halaga ng ating kahilingan. Kung uupo ako na nakatiklop ang mga braso at sasabihing, 'Diyos ko, ipinamamanhid ko sa Iyo, pagalingin mo si na maysakit,' samantalang hindi ako nag-aalay ng anumang sakripisyo, para na lamang akong nagbibigkas ng magagandang salita [— hinahagis ko ang mga ito sa hangin]. Ngunit kung may pag-ibig ako, kung nag-aalay ako ng sakripisyo, makikita ni Kristo ito at tutuparin ang aking hiling — siyempre, kung ito ay para sa kabutihan ng iba. Kaya kapag may humihingi sa iyo na ipagdasal ang isang maysakit, sabihin mo rin sa kanila na magdasal din sila, o kahit papaano'y subukang alisin ang kanilang mga pagkukulang.

May ilang tao na lumalapit sa akin at nagtatanong: "Pagalingin mo ako; narinig kong kaya mo akong tulungan." Gayunpaman, gusto nilang matulungan nang hindi gumagawa ng anumang pagsisikap. Halimbawa, sinasabi mo sa isang tao: 'Huwag kang kumain ng matatamis; gawin mo ang sakripisyong ito upang matulungan ka ng Diyos.' At sasagot siya: 'Bakit? Hindi ba hindi makakatulong sa akin ang Diyos kung wala ang sakripisyong ito?' Ang mga taong iyon ay hindi nga makagawa ng sakripisyo para sa kanilang sarili. Paano nga ba nila maisasakripisyo ang kanilang sarili para sa kapakanan ng iba! Ngunit mayroon ding mga taong hindi kumakain ng matatamis upang matulungan ni Kristo ang mga nagdurusa sa diabetes, o nagpupuyat upang bigyan ni Kristo ng kaunting tulog ang mga nagdurusa sa hindi pagkatulog. Sa paggawa ng ganito, nakikipag-isa ang tao sa Diyos. At saka ipinagkakaloob ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa mga tao.

Kapag sinasabi sa akin ng isang tao na hindi siya makapanalangin para sa isa sa kanyang maysakit na kamag-anak, pinapayuhan ko siyang mag-alay ng sakripisyo para sa taong iyon — isuko ang isang bagay na nakasama sa kanyang sariling kalusugan.

Noong isang beses, may isang lalaki mula sa Alemanya na dumalaw sa akin sa aking kaliva. May anak siyang babae na paralisado. Sinuko na siya ng mga doktor. Ang kawawang ama ay lubos na nawalan ng pag-asa. "Maghandog ka ng isang sakripisyo para sa kalusugan ng iyong anak," payo ko sa kanya. "Hindi ka puwedeng lumuhod, at hindi ka rin puwedeng manalangin. Huwag mo nang

pansinin iyon. Sabihin mo sa akin: ilang pakete ng sigarilyo ang iniinom mo sa isang araw?" "Apat at kalahating pakete," ang sagot niya. "Manigarilyo ka lang ng isang pakete," sabi ko sa kanya, "at ibigay mo ang perang sana ay nagastos mo sa tatlo't kalahating pakete sa isang mahihirap bilang limos." "Ama," sabi niya sa akin, "kung gumaling ang anak ko, titigil na talaga ako sa paninigarilyo." "Hindi," sabi ko, "pag gumaling na siya, hindi na iyon magiging mahalaga. Dapat mong itigil ang paninigarilyo ngayon. Tigilan mo na ang paninigarilyo. Hindi mo ba mahal ang anak mo?" "Hindi ko ba mahal ang anak ko?! Itatapon ko pa nga ang sarili ko mula sa ika-anim na palapag para sa kanya," sagot niya. "Hindi ko sinasabing itapon mo ang sarili mo sa ika-anim na palapag; sinasabi kong tigilan mo ang paninigarilyo. Kung gagawin mo ang isang kabaliwan tulad ng pagtalon mula sa ika-anim na palapag, iiwan mong pulubi ang anak mo at mawawala ang kaluluwa mo. Pinapayuhan kitang gawin ang mas madaling bagay: itigil ang paninigarilyo. Itigil mo na ito ngayon din!" Ngunit tumanggi siyang tumigil sa paninigarilyo sa anumang kalagayan, at sa huli ay umalis siya nang umiiyak! Paano mo ba tutulungan ang isang taong ganoon? Samantalang ang mga nakikinig sa iyo ay tunay na nakakatanggap ng tulong.

Sa isang pagkakataon, pumasok ang isang lalaki, humihingal matapos maglakad nang buong lakad papunta rito. Napansin kong matindi siyang naninigarilyo at sinabi ko sa kanya, "Kakaiba ka, hindi ba? Bakit ka ba naninigarilyo nang ganoon karami? Magkakasakit ka niyan." Pagkatapos niyang makahinga nang kaunti, sinabi niya, "Seryoso ang karamdaman ng asawa ko, at baka mamatay siya. "Pakiusap, ipagdasal mong maganap ang isang himala. Sumuko na ang mga doktor; wala na silang magawa para tumulong." "Mahal mo ba ang iyong asawa?" tanong ko sa kanya. "Oo." "Kung ganoon, bakit ayaw mong tulungan siya nang mag-isa? Ginawa na niya ang lahat ng kaya niya, at ginawa na rin ng mga doktor ang lahat ng kanilang makakaya. Nandito ka ngayon at hinihiling mo rin na gawin ko ang makakaya ko: iyon ay, ipanalangin na tulungan siya ng Diyos. Pero ano ang ginawa mo mismo para masiguro na matutulungan ang iyong asawa?" "Ano ang magagawa ko, Geronda?" tanong niya nang may pagtataka. "Kung," sabi ko sa kanya, "titigil ka sa paninigarilyo, gagaling ang iyong asawa." Inisip ko na kung makita ng Diyos na hindi makakatulong sa kanyang asawa sa espirituwal ang paggaling nito, sa pamamagitan ng pagtigil sa paninigarilyo, kahit papaano ay maliligtas ang lalaking ito sa pinsalang dulot ng paninigarilyo. Lumipas ang isang buwan, at bumalik siya nang labis ang tuwa upang pasalamatan ako. "Geronda," sabi niya sa akin, "tinigil ko na ang paninigarilyo at gumaling na ang asawa ko." Pagkalipas ng ilang sandali, bumalik siyang muli upang makita ako; labis siyang nalulungkot at sinabi sa akin na tahimik siyang muling naninigarilyo at muling malubha ang pagkakasakit ng kanyang asawa. "Bueno," sabi ko sa kanya, "alam mo na ngayon ang lunas. Tigilan mo ang paninigarilyo."

Isang Panalangin para sa Maysakit

— Geronda, may ilang tao na lumapit at humiling na ipagdasal mo ang isang may sakit na bata. Tinanong din nila kung gagaling siya. Ano ang sasabihin ko sa kanila?

Sabihin mo ito sa kanila: 'Mananalangin ang Nakatatanda. Mahal ni Cristo ang batang ito at gagawin Niya ang anumang makabubuti para sa kanya. Kung makita Niya na habang lumalaki ay magiging mas mabuting tao ang bata, didinigin Niya ang panalangin ng Nakatatanda. Gayunpaman, kung makita ni Cristo na, sa paglaki, hindi mapapabuti ang espirituwal na kalagayan ng bata, dadalhin Niya siya sa Kanya ngayon. Gagawin Niya ito dahil mahal Niya siya.' 'Humiling ka,' sabi Niya, 'at ibibigay Ko sa iyo [ang iyong hinihiling].'¹¹⁸ Ngunit ibibigay lamang sa akin ng Diyos ang aking hinihiling kung inialay ko ang aking sarili sa Diyos. Kung hindi, bakit Niya ako bibigyan ng buhay? Para ba lumayo ako sa Kanya? Kung manalangin ako para sa isang maysakit, nagagalak ako kapag gumaling siya at kapag namatay siya.

¹¹⁸ Tingnan ang Mateo 7:7; Marcos 11:24; Lucas 11:10 at Juan 16:24.

— Geronda, tama ba ang ginagawa natin kapag nananalangin tayo para sa ating sariling kalusugan?

— Mas mabuting hilingin natin sa Diyos na iligtas tayo mula sa ating mga pagnanasa. Sa madaling salita, hanapin muna natin at hingin ang Kaharian ng Diyos. Sa pamamagitan ng paghingi sa Diyos na pagalingin tayo mula sa karamdaman, sinasayang natin ang ating makalangit na mana. Gayunpaman, kung hindi natin matiis ang pagdurusang dulot ng karamdaman, humiling tayo sa Diyos na pagalingin tayo, at kikilos Siya ayon sa [kung ano ang pinakamabuti para sa atin].

— Geronda, makakatulong ba ang ating mga panalangin sa isang maysakit kung siya mismo ay humihingi ng iba sa Diyos?

— Kung ang isang maysakit ay humihingi sa Diyos na pagalingin lamang ang sarili niya, nang hindi nananalangin para sa paggaling ng ibang maysakit, mali ang kanyang ginagawa. Ikaw, Sister, noong nasa mundo ka pa, nagtrabaho ka sa ospital. Ano ang ginagawa mo kapag ang isang pasyente ay hindi makasambit ng Panalangin kay Hesus?

— Ako na mismo ang nagsabi nito, Geronda.

— Tiyak na ginawa mo ang tama, pero dapat ay nanalangin din ang pasyente mismo.

— Nanalangin din siya. Sinasabi niya: 'Pinakabanal na Ina ng Diyos, aking Ginang, iligtas mo ako.' Ngunit, Geronda, hindi ba ang pagtiis ng sakit ay isang uri ng panalangin?

— Magaling! Oo, siyempre, panalangin din iyan! Kung may hihiling sa iyo na ipanalangin sila dahil magpapasopera sila sa isang tiyak na araw, dapat kang magsimulang manalangin agad pag hiningi nila iyon sa iyo. Huwag mong hintayin ang araw at oras na dadalhin na sila sa operating theatre para saka ka magsimulang manalangin. At sa mga serbisyo, kapag sinabi ng pari, '*Para sa mga may karamdaman,*' kantahin mo nang buong puso ang 'Diyos ko, maawa ka'. Kung huminga ka nang malalim at magsimulang umungol ng 'oo-oo-oo' sa pitch pipe para mas malagu ang pag-awit mo ng 'Diyos ko, maawa ka', maglilibot din ang isip mo sa 'oo-oo-oo...' at sa kung anu-anong kalokohan, samantalang ang mga mahihirap na maysakit, na naghihirap at nasa matinding kirot, ay naghihintay ng kaunting tulong mula sa iyo! Pagkatapos ng lahat, ang mga maysakit ay naghihirap sa sakit. Hindi ka naghihirap. Kaya ipanalangin mo sila, upang sila'y makatanggap ng tulong. Kung hindi ka humihikbi sa sakit o nagwawala habang nakahiga sa iyong kama sa ospital, mangyaring huminga ka man lang nang malalim bilang panalangin para sa mga maysakit. Kung ang mga malulusog ay hindi man lang magdasal nang kaunti para sa mga maysakit, malapit nang sabihin sa kanila ni Kristo: 'Malusog ka at hindi ka nagdasal para sa mga nagdurusa?' "*Hindi ko kayo kilala...*"¹¹⁹

Kung hindi tayo manalangin para sa mga maysakit, susunod ang karamdaman sa natural nitong takbo. Ngunit kung manalangin tayo para sa kanila, maaaring mabago ang natural nitong takbo. Kaya't palaging manalangin para sa mga maysakit.

Kabanata 3.

Tungkol sa katotohanang ang pisikal na kapansanan ay biyaya mula sa Diyos

¹¹⁹ Tingnan ang Mat. 25:12.

Ang wastong saloobin sa pisikal na kapansanan

— Geronda, maaari bang magdulot ang pisikal na kapansanan sa isang tao ng inferiority complex?

— Ay, kalokohan iyan!

— Gayunpaman, Geronda, iyan nga ang minsan nangyayari sa mga taong may kapansanan.

— Nangyayari ito dahil mali ang kanilang pananaw. Kapag napagtanto nila na ang pisikal na kapansanan ay biyaya mula sa Diyos, nagkakaroon ang mga tao ng tamang pananaw at napapawi ang kanilang pakiramdam ng pagiging mababa. Kapag ang isang batang hindi nakatanggap ng espirituwal na gabay upang makita ang kagalakan sa kanyang pisikal na kapansanan ay nagdurusa sa inferiority complex, may mga nagpapagaan na kalagayan. Gayunpaman, kung lumaki ang bata at nanatili sa kanya ang pakiramdam ng pagiging mababa, ibig sabihin hindi niya naunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Isang siyam na taong gulang na batang babae ang nagkaroon ng bukol sa mata, at kinailangan itong alisin ng mga doktor. Pinagtawanan siya ng mga bata sa paaralan, at labis siyang nagdusa. Dumating ang kanyang ama sa aking kaliva at ikinuwento sa akin ang nangyari. "Geronda," sabi niya sa akin, "akala ko kung bibilhin ko lahat ng hinihiling niya, matutulungan ko siya, dahil magiging masaya siya at makakalimutan ang paghihirap na dulot ng kanyang kapansanan. Naisip ko nga iyon, pero paano ko gagawin iyon? Wala pa bang limang iba kong maliliit na anak na naiinggit sa kanya, dahil wala pa silang nauunawaan." "Ano ba ang sinasabi mo?" ang sagot ko. "Ang ginhawang sinasabi mo ay huwad na ginhawa. Hindi nito lulutasin ang mga problema. Kung bibilhin mo ngayon ang bawat damit na hihilingin niya, sa loob ng ilang taon hihilingin niya sa'yo na bilhan siya ng 'Mercedes'. Saan mo kukunin ang ganoong halaga ng pera? At pagkatapos ay malalaman niya na ang ilang tao sa rancho ay may sarili nilang eroplano, at hihilingin niya na bilhan mo rin siya ng isa. Ano ang gagawin mo noon? Sa halip, subukang tulungan ang iyong anak na maghanap ng kagalakan sa katotohanang siya ay may isang mata lamang. Hayaan mong isipin niya ang sarili niya bilang isang martir. Maraming banal na martir ang binunot ang mga mata, pinutol ang kanilang mga tainga at ilong, ngunit pinagtawanan sila ng mundo. Gayunpaman, ang mga santo, na nagdurusa sa karamdaman at pang-aasar ng tao, ay hindi sumuko at tiniis ang kanilang mga paghihirap nang may matibay na pagtitiis. Kung mauunawaan ito ng batang babae at titingnan ang kanyang kapansanan habang pinupuri ang Diyos, ilalagay siya ng Diyos sa hanay ng mga nagkumpisal. Isipin mo nga: inayos ng Diyos na matanggal ang mata ng bata nang hindi siya nakaramdam ng sakit, at ilalagay pa Niya siya sa hanay ng mga nagkumpisal! Sa tingin mo ba ay maliit na bagay ito? Pagkatapos ng lahat, ang dalaga ay walang kasalanang binabayaran niya sa pamamagitan ng kanyang kapansanan. At mula sa kapansanang ito ay makakatanggap siya ng dalisay na gantimpala." Pinasalamatan ako ng nag-aalalang ama at umalis nang may masayang loob. At tunay nga niyang tinulungan ang kanyang anak na maunawaan na ang kanyang kapansanan ay isang biyaya mula sa Diyos. Tinulungan niya siyang magbigay-luwalhati sa Diyos.

Kaya lumaki ang dalaga nang walang anumang problema, nag-aral sa Fakultad ng Filolohiya sa unibersidad, natapos ang kanyang pag-aaral, at ngayon ay nagtatrabaho bilang guro; mas masaya siya kaysa sa ibang mga kabataang babae—na mayroon ng lahat, ngunit naghihirap dahil hindi nila naunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay.

Kung hindi maunawaan ng mga tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, nagdurusa sila kahit sa mga biyaya at paborableng pagkakataon na ipinagkakaloob ng Diyos para sa kanilang kaligtasan. Ngunit ang may tamang saloobin ay nagagalak sa lahat ng bagay. Pilay ba siya? Ngunit nagagalak pa rin siya rito! Hindi ba siya masyadong matalino? Ngunit nagagalak pa rin siya rito! Kahit mahirap na parang daga sa simbahan? Nagtutuwa rin siya doon.

Siyempre, nauunawaan ko ang mga kahirapang dinaranas ng mga taong may kapansanan, at taimtim akong nananalangin para sa kanila, lalo na para sa mga kabataang babae. Pagkatapos ng

lahat, para sa isang binata, hindi ganoon kabigat ang kapansanan o pisikal na depekto. Gayunpaman, para sa isang dalagang nagnanais magpakasal, napakahirap tiisin ang ganoong kapansanan.

At kung paano sila naghihirap, ang mga bulag! Hindi nila kayang alagaan ang kanilang sarili. Kapag naglalakad sila, natitisod at nahuhulog... Sa aking mga panalangin, hinihiling ko sa Diyos na bigyan ang mga bulag ng kahit kaunting liwanag, upang sa anumang paraan ay makaya nilang alagaan ang kanilang sarili.

Ako rin, Geronda, naiinis ako na hindi ko mabasa kahit isang kabanata ng Ebanghelyo dahil mahina ang aking paningin. Ngunit sinabi mo sa amin na kung babasa ang isang tao ng isang kabanata ng Ebanghelyo araw-araw, siya ay pinapabanal.

— Bakit ka nag-aalala tungkol dito? Akala mo ba na kung, sa halip na basahin ang isang kabanata, babasahin mo lang ang ilang taludtod mula sa Ebanghelyo, o isang salita lang mula rito, o simpleng hahalikan mo nang may paggalang ang banal na aklat na ito, hindi ka mapapabanal? Ngunit bukod pa rito, hindi ka naman kahapon lang dumating kay Cristo. Bakit nga hindi mo pinagninilayan ang nabasa at narinig mo hanggang ngayon? Ang pinakamahalaga ay ang magkaroon ng tamang saloobin. Sabihin mo sa sarili mo: 'Ngayon, gusto ng Diyos na nasa ganitong kalagayan ako. Ilang taon na ang nakalipas, gusto Niya na nasa ibang kalagayan ako.' Isang debotong abogado, nang tumanda, ay nawalan ng paningin. Minsan sinabi niya sa akin: 'Manalangin ka, banal na matanda, upang makabasa ako kahit kaunti, at makilala ko ang aking mga mahal sa buhay.' 'Makikilala mo ang iyong mga mahal sa buhay,' sagot ko, 'sa pamamagitan ng kanilang mga tinig. Tungkol naman sa pagbabasa... matagal ka nang nagbabasa sa napakaraming taon! Ngayon, isabuhay mo ang Panalangin kay Hesus. Malamang, ito mismo ang gusto ng Diyos mula sa iyo sa sandaling ito.' Pagkatapos ng pag-uusap na iyon, ang kaluluwang kawawa ay nagsimulang makaranas ng higit na kagalakan kaysa noong nakakakita pa siya.

Banal na paghihiganti para sa pagdulot ng pinsala

Kung, habang nagdurusa tayo sa kapansanan, tinitiiis natin ito nang hindi nagrereklamo, makakatanggap tayo ng malaking gantimpala. Sapagkat ang lahat ng may kapansanan ay nagtitipon ng isang uri ng [espiritwal] na ipon para sa kanilang sarili. Halimbawa, sa bangko ng ipon sa langit, binubuksan ang isang account para sa isang bingi sa taingang hindi niya naririnig, para sa isang bulag sa bulag niyang mata, at para sa isang pilay sa pilay niyang paa. Napakagandang bagay ito! Kung ang mga taong ito ay makagawa man lang ng maliit na gawa sa pagtagumpay sa kanilang mga pagnanasa, gagantimpalaan sila ng Diyos ng mga korona. Tingnan mo—pagkatapos ng lahat, ang mga beterano ng digmaan ay tumatanggap ng espesyal na pensiyon at, higit pa rito, ginagawaran ng mga medalya.

Kung ang isang tao ay taglay ang kagandahan, katapangan, at mabuting kalusugan, ngunit hindi nagsusumikap na pagbutihin ang sarili o pagtagumpayan ang kanyang mga kakulangan, sasabihin sa kanya ng Diyos: 'Sa iyong buhay sa lupa, naranasan mo ang mga biyayang ipinagkaloob sa iyo: katapangan at iba pa!' Ano pa ang utang ko sa iyo? Wala.' Ngunit ang isang taong may kapansanan—manila man ipinanganak na mayroon nito, minana ito mula sa kanilang mga magulang, o nakuha ito kalaunan—dapat magalak, sapagkat sa buhay na darating matatanggap nila ang kanilang gantimpala. Lalo na itong totoo kung hindi niya kasalanan ang kanyang kapansanan. Sa ganoong kaso, makakatanggap siya ng dalisay na gantimpala, nang walang anumang 'pagbawas' o 'pagpigil.' Sapagkat kung ang isang tao, sa buong buhay niya, ay hindi kayang, halimbawa, iunat ang kanyang binti, umupo, yumuko, at iba pa, hindi ito maliit na [pagsubok]. Sa buhay na susunod, sasabihin ng Diyos sa ganoong tao: 'Halika rito, anak Ko, at umupo ka sa trono na ito magpakailanman.' Kaya sinasabi ko na sanlibong beses na mas mabuti sana kung ipinanganak akong may kapansanan sa pag-iisip, bulag, o bingi, dahil sa ganoong kaso ay may gantimpala mula sa Diyos na naghihintay sa akin.

Kung ang mga taong may kapansanan sa katawan ay hindi nagrereklamo, kundi mapagkumbabang pinupuri ang Diyos at namumuhay kasama Niya, sila ang maninirahan sa pinakamagandang lugar sa Paraiso. Ilalagay sila ng Diyos sa tabi ng mga nagkumpisal at mga martir na, , inialay ang kanilang mga kamay at paa alang-alang sa pag-ibig ni Cristo, at na ngayon, sa Paraiso, buong paggalang na hinihimas ang mga kamay at paa ni Cristo.

— Geronda, paano naman kung, halimbawa, ang isang tao ay bingi at sabay na nagrereklamo tungkol sa kanyang kapalaran?

— Nagre-reklamo rin ang maliliit na bata. Hindi binibigyan ng Diyos ng malaking halaga ang mga ganitong bagay. Isipin ito: ang mabubuting magulang, habang pantay-pantay nilang minamahal ang lahat ng kanilang mga anak, ay nagpapakita ng espesyal na pag-aalaga sa mga mahihina o may kapansanan. Sa parehong paraan, ang Diyos, ang ating mapagmahal na Ama, ay tinatrato ang Kanyang mga anak na mahina sa pisikal o espiritwal, basta't mabuti ang kanilang kalooban sa Kanya at hayaan Siyang makialam sa kanilang buhay.

Mga batang may kapansanan sa pag-iisip

Ang hirap ng mga inang may mga anak na may kapansanan sa pag-iisip. Palagi silang nag-aabala at nagkakalat sa lahat ng bagay... Isang tunay na pagsubok ito! Kilala ko ang isang ina na may anak na may kapansanan sa pag-iisip. Malaki na siya ngayon, isang malusog na binata, at hindi na niya kayang kontrolin dahil gumagawa siya ng mga hindi maisip na kalokohan! Pinapahiran niya ng dumi ang mga pader, muwebles, at mga kumot... Inaayos ng kanyang ina ang bahay, naglilinis at naghuhugas, ibinabalik ang lahat sa kani-kanilang lugar, pero binabaliktad niya ang lahat at pinapahiran ng dumi. Itinatago ng kawawang babae ang mga panlinis sa kanya, pero nakikita niya ito at iniinom pa! Itinatapon niya ang buong aparador mula sa balkonahe. Sa biyaya ng Diyos, wala pang nasasaktan o napatay niya. At hindi ito nangyayari nang isa o dalawang araw lang. Matagal na itong nangyayari—mga taon na.

— Geronda, maaaring magkaroon ba ng kababaang-loob at kabutihang-loob ang isang taong may kapansanan sa pagkatuto?

— Paano nga ba hindi niya magagawa iyon! Halimbawa, ang batang may kapansanan sa pag-iisip na madalas dinadala rito ng kanyang mga magulang sa monasteryo. Sino ang may katinuan ang may kabutihang-loob na taglay niya? Ang paraan ng kanyang pagdarasal, ang kanyang pagyuko! Nang ako'y nagkaroon ng hernia at hindi makayuko, sinabi ng kanyang mga magulang sa kanya: 'May sakit si Ama; hindi siya makayuko.' — 'Ako na lang ang gagawa para sa kanya!' — wika ng munting batang lalaki, at nagsimulang yumuko para sa akin! At patuloy siyang yumuko para sa akin, basang-basa sa pawis. Anong pagmamahal, anong kabutihang-loob ang taglay niya! Noong isang beses, binugbog siya ng isa sa mga anak ng kapitbahay, ngunit bilang tugon sa pambubugbog, inabot niya ang kanyang kamay at sinabi, 'Ingat ka!' Nakikita mo ba? Sino sa mga tinatawag na 'matatalinong' tao ang kumikilos nang ganyan, kahit pa nagbabasa sila ng Ebanghelyo at ng napakaraming aklat na espiritwal? Ilang araw na ang nakalipas, dumating rito ang buong pamilya ng batang ito para makilala niya ako. Nang dumating sila, umupo siya sa tabi ko, at ang nakababatang kapatid niyang babae ay umupo nang medyo malayo. Nang makita niyang nakaupo nang medyo malayo sa akin ang kapatid niya, sinabi niya rito, 'Halika, umupo ka sa tabi ni Papa'—at pinapauupo niya ito sa kanyang lugar. Nanginig ang puso ko para sa batang ito, at binigyan ko siya ng isang malaking krus na gawa sa madreperla bilang pagpapala, na dinala sa akin mula sa Jerusalem. Nang hawakan niya ang krus sa kanyang mga kamay, sinabi niya, 'Lola, Lola!' — at ipinakita niya kung paano niya ilalagay ang krus na ito sa puntod ng kanyang lola! Maiisip mo ba iyan! Ang munting ito ay wala nang hinahangad para sa sarili; gusto niya ang lahat para sa iba! Siya mismo ay pupunta sa Langit 'na walang pagsubok', ngunit dadalhin din niya ang kanyang mga magulang sa Langit.

Kailan ko nga ba sana naging siya! Kahit na wala akong naintindihan, at kahit na hindi ako makapagsalita! Binigyan ako ng Diyos ng bawat biyaya, ngunit sa kabila nito, sinayang ko ang mga biyayang iyon nang walang pasasalamat. Sa isang buhay na tulad ng sa munting ito, kahit ang mga teologo ay magmumukhang walang kabuluhan. Napagtanto ko na sa Langit, ang mga banal na teologo ay hindi magiging mas mataas ang katayuan kaysa sa mga batang ito pagdating sa pagkilala sa Diyos. At marahil ay ibibigay ng Matuwid na Diyos sa mga batang ito ang isang bagay na higit pa, sapagkat sa kanilang buhay sa lupa ay labis silang pinagkaitan.

Mga suliranin sa kalusugang pangkaisipan

— Geronda, kung ang isang tao ay nahuhulog sa kalungkutan, ano ang dapat niyang gawin upang malagpasan ito?

— Kinakailangan ang banal na aliw.

— At paano makakamit ang ginhawang ito?

— Dapat 'kumapit' ang isang tao kay Kristo, at ibibigay ni Kristo sa kanila ang ginhawang ito. Pagkatapos ng lahat, madalas na magkahalo ang pagmamahal sa sarili at pagkamakasarili. Karamihan sa mga taong may schizophrenia ay lubos na sensitibong kaluluwa. Maaaring mangyari ang isang maliit na insidente, o hindi nila malampasan ang ilang kahirapan, at labis silang nagdurusa. Ang iba naman ay maaaring pumatay ng tao at kumilos na parang walang nangyari. Samantalang ang isang sensitibong tao, na aksidenteng natapakan ang paa ng isang kuting, ay nagdurusa at hindi makatulog dahil sa pagkabahala. Kung hindi siya makatulog nang dalawa o tatlong gabi, siyempre, pupunta siya agad sa doktor.

— Geronda, ayon sa mga psychologist, matutulungan ang isang taong may karamdaman sa pag-iisip kung matutugunan ang sanhi [ng kanilang karamdaman].

— Oo, pero kung may wastong dahilan lamang. Pagkatapos ng lahat, paminsan-minsan ay nabibihag ang mga tao ng mga kaisipang maaaring magpagulo sa kanila, kahit sa mga sitwasyong likas at, kung maaari kong sabihin, makatwiran ang nangyayari. "Marahil ay may namamanang sakit sa pag-iisip ako? Marahil ay may sakit ako?" — pinahihirapan ng mga ganitong tanong ang kanilang sarili. Nakilala ko ang isang binata na noong nasa unibersidad ay nagbabasa ng labing-isang oras araw-araw. Siya ay nasa scholarship at tumutulong sa kanyang pamilya dahil may sakit ang kanyang ama. Pagsapit ng pagtatapos ng kanyang pag-aaral, lubos siyang napagod dahil siya ay isang sensitibo at malambot na kaluluwa. Palagi siyang may pananakit ng ulo at sa matinding hrap lamang niya nakapasa sa kanyang mga huling pagsusulit. Pagkatapos noon, sinimulan niyang pahiritin ang sarili sa mga iniisip na baka siya ay nagdurusa mula sa namamanang sakit sa pag-iisip. Namamana? Kalokohan! Kahit ang isang tao ay nagbabasa lamang ng labing-isang oras sa isang araw, magdudulot iyon ng pagkapagod. At ano pa ang masasabi kung ang isang tao ay nag-aaral, tumutulong sa kanyang mga magulang, at, bukod pa rito, ay may sensitibong kaluluwa!

— Geronda, isang bata ang nagsimulang magdusa mula sa kalungkutan at kawalan ng pag-asa matapos magpakamatay ang kanyang ama. Maaari bang ito ay namamana?

Maaaring nakaranas ng emosyonal na trauma ang bata. Hindi natin masasabing tiyak na ang pamana ang dahilan dito. Bukod pa rito, hindi natin alam kung anong kalagayan ang kinaroroonan ng kanyang ama, o kung ano ang naging sanhi ng kanyang pagpapakamatay. Siyempre, kung ang ama ay isang taong nakahiwalay sa iba, kailangan ng tulong ang bata. Pagkatapos ng lahat, kung ang bata ay magiging ganoon din at sabay na mag-isip na may masamang predisposisyong genetiko siya, maaaring magkasakit siya.

Palaging pinapahintulutan ng Diyos ang isang tao na dumaan sa mga pagsubok na kayang tiisin niya. Ngunit bukod sa bigat ng mga pagsubok mismo, may karagdagang pabigat pa mula sa pang-iinsulto ng mga tao, kaya't ang kaluluwa ay nabibigatan sa dagdag na pasanin at nagsisimulang

magreklamo. Sa pamamagitan ng kanilang pang-iinsulto, lalo pang pinapabaliw ng mga tao ang mga baliw. Pagkatapos ng lahat, sa mga unang yugto, ang pagkabaliw ay maaaring mapigilan sa loob ng ilang hangganan. Noong araw, wala pang mga ospital pangkaisipan, at kapag naging baliw ang isang tao, ikinukulong siya sa isang silid na may bakal na kandado. Naalala ko ang isang babaeng baliw; ang pangalan niya ay Peristera. Siya ay ikinukulong sa loob ng bahay. Pinupukol siya ng mga bata ng bato sa bintana at tinutukso. Nabubuwisit nang husto ang kawawang babae, yuyugyugin ang mga kandado, sisigaw at ihahagis ang anumang makuha niya palabas ng bahay. Ngunit sa ibang buhay, makikita mong mas mahuhusay si Peristera kaysa sa maraming tinatawag na 'matalino' at 'matinuong' tao.

Naalala ko ang isa pang insidente. Sa isang pamilya, ang panganay na anak na babae ay bahagyang may kapansanan sa pag-iisip. Ngunit mabait siya nang lubos. Apatnapung taong gulang na siya, ngunit kumikilos siya na parang limang taong gulang. Anong mga tukso ang inilalagay sa kanya ng mga matatanda at ng mga bata! Isang araw, iniwan siya ng kanyang mga magulang para magluto ng pagkain habang sila'y nagtatrabaho sa bukid. Inaasahang babalik mula sa bukid ang kapatid niyang lalaki—upang magdala ng mais at kunin ang inihandang tanghalian para makakain ang kanilang mga magulang at ang mga manggagawa. Pinitas ng kawawang babae ang mga zucchini, talong, at beans mula sa taniman at naghahanda nang lutuin ang mga ito nang dumating ang nakababatang kapatid niya—hindi isang babae, kundi isang tunay na tukso—hinila nito ang asno sa tenga, dinala sa mga gulay na nakapitas, at kinain ng asno ang lahat ng ito. Hindi nagsalita ang mahirap na dalaga sa sinuman at bumalik sa taniman ng gulay para kumuha pa ng iba. Habang pinupulot niya ang mga ito muli, dumating ang kanyang kapatid na lalaki mula sa bukid, kasabay ng paglalagay niya ng pagkain sa apoy. Ibinaba ng kanyang kapatid ang mga mulas at, nang makita na hindi pa handa ang pagkain, sinimulan siyang bugbugin! Anong paghihirap ang tiniis niya araw-araw! Nanalangin ang kaluluwang ina sa Diyos na sana'y siya munang mamatay, at saka siya, dahil inakala niyang mawawalan ng mag-aalaga sa anak niya. At nga nga, unang namatay ang anak, at saka ang ina.

Ngunit ano man ang sabihin ng iba, mas mabuti ang kalagayan ng mga may kapansanan sa pag-iisip kaysa sa iba. Wala silang maaaring hingin, kaya pumapasok sila sa susunod na buhay nang hindi kailangang harapin ang anumang pagsubok.

Ang tamang saloobin ng mga magulang sa kapansanan ng kanilang mga anak

May mga ina na, nang malaman habang nagdadalang-tao na ipapanganak na may kapansanan o may kapansanan sa pag-iisip ang kanilang anak, ay nagpapalaglag at pinapatay ang kanilang anak. Hindi nila iniisip na ang anak na ito ay may kaluluwa rin. Maraming ama ang lumalapit sa akin at nagsasabi: 'Magiging may kapansanan ba ang anak ko? Bakit ginagawa ito ng Diyos? Hindi ko ito matiis.' Ang ganitong saloobin ay walang-hiya sa Diyos, punô ng katigasan ng ulo at kasakiman! Ang mga taong ganito, kung tutulungan sila ng Diyos, ay lalo pang lalala. Noong isang beses, isang estudyanteng nasira ang isip dahil sa sariling mga iniisip ang dumating sa aking kaliva kasama ang kanyang ama. Ang binatang ito ay ginamot gamit ang electroshock therapy. Ang kawawang binata ay nakaranas ng matinding paghihirap sa bahay. Siya ay isang taong may malalim na debosyon. Habang siya ay nagsasamba nang nakayuko, binubunggo niya ang kanyang ulo sa lupa. 'Marahil ay maaawa ang Diyos sa lupa,' sasabihin niya, 'at maaawa rin sa akin, na siyang tumama rito.' Sa madaling salita, inakala niya na kung ang Diyos ay maaawa sa lupa—na nasaktan dahil sa kanyang hampas—maaawa rin Siya sa kanya! Malalim ang naidulot nito sa akin! Itinuturing ng kabataang ito na hindi siya karapat-dapat. Tuwing lumalala ang kanyang pakiramdam, pumupunta siya sa Banal na Bundok. Itinatama ko ang kanyang pag-iisip; sa loob ng isa o dalawang buwan mabubuhay siya nang maayos, at pagkatapos ay uulitin muli ang lahat. Ayaw ng kanyang ama na makita ng kanilang mga kakilala ang kanyang anak, dahil nasasaktan ang kanyang pagmamalaki. Naghihirap siya dahil

sa kanyang sariling makasarili. "Pinapahiya ako ng anak ko sa paningin ng iba," sabi niya sa akin. Nang marinig ito, sinabi ng anak niya sa kanya: "Makinig ka, mas mabuting tanggapin mo na lang ito! Narito ako—baliw—at ako lang ang sarili ko! Gusto mo ba akong pilitin sa makitid na hangganan ng kaayusan? Tanggapin mong may anak kang baliw at kumilos ka nang natural. Ikaw lang ba ang may anak na baliw?" "Naku, hindi naman!" ang naisip ko. "Sino sa dalawa ang tunay na baliw?"

Nakikita mo ba kung gaano kalayo ang madalas na nauuwi ng makasarili? Maaaring hangarin pa nga ng isang ama ang kamatayan ng kanyang anak! Nang naninirahan ako sa sekular na mundo, nakilala ko ang isang batang may kapansanan sa pagkatuto. Ang kanyang mga magulang, kapag bumibisita sa mga kaibigan, ay hindi siya isinasama, upang hindi siya ikahiya! At pinagtatawanan ako ng mga tao dahil kinausap ko ang batang iyon. Ngunit mas malalim ang puwesto ng batang iyon sa puso ko kaysa sa mga taong nagtatawa sa kanya.

Kabanata 4. **Tungkol sa mga Espiritwal na Batas**

Paano gumagana ang mga espirituwal na batas

— Geronda, ano ang mga batas na tinatawag na espirituwal?

— Hayaan mong ipaliwanag ko. Tulad ng pagkakaroon ng mga batas ng kalikasan, gayundin ay may mga espirituwal na batas sa buhay-espirituwal. Halimbawa, kung ihahagis ng isang tao ang isang mabigat na bagay pataas. Kapag mas malakas ang puwersang gamit niya sa paghagis, at mas mataas ang paghagis niya rito, mas malakas din ang puwersang pagbagsak at pagwasak ng bagay. Ito ay isang batas ng kalikasan. At sa buhay na espirituwal, kapag mas mataas ang pag-angat ng isang tao sa pakpak ng kanyang kayabangan, mas mabigat ang kanyang espirituwal na pagbagsak, at ayon sa taas ng kanyang kayabangan, siya ay mababali [espirituwal]. Sapagkat ang taong mayabang ay umaabot lamang sa isang hangganan, at pagkatapos ay bumabagsak at nakararanas ng ganap na pagkabigo. "*Ang sinumang magpapasikat ay mapapababa.*"¹²⁰ Ito ay isang espirituwal na batas.

Gayunpaman, may malaking pagkakaiba sa pagitan ng mga natural at espirituwal na batas. Ang mga natural na batas ay 'walang-habag', at hindi ito mababago ng tao. Ang mga espirituwal na batas naman ay 'maawain', at maaari itong baguhin ng tao. Ito ay dahil [sa kaso ng mga espirituwal na batas] nakikitungo siya sa kanyang Tagapaglikha at Tagagawa — ang Pinakamahabagin na Diyos. Sa madaling salita, nang mabilis niyang mapagtanto kung gaano kataas ang naabot niya sa kanyang kayabangan, sasabihin ng isang tao: 'Diyos ko, wala naman akong sariling aral, at gayon pa man ay mayabang pa rin ako?! Patawarin mo ako!'—at agad na hinawakan ng maaalagang kamay ng Diyos ang taong ito at banayad siyang ibinababa pabalik, upang hindi mapansin ang kanyang pagbagsak. Sa ganitong paraan, hindi napipiga ang isang tao ng pagbagsak, dahil nauna rito ang taos-pusong pagsisisi at panloob na pagbabago.

Ang parehong bagay ay totoo rin sa batas ng Ebanghelyo: '*Sapagkat sa pamamagitan ng tabak na inyong kinuha, sa pamamagitan din ng tabak kayo'y mapapahamak.*'¹²¹ Sa madaling salita, kung tatamaan ko ang isang tao ng tabak, ayon sa espirituwal na batas kailangan kong bayaran ang kapalit nito sa pamamagitan ng pagtama rin ng tabak sa akin. Gayunpaman, kung kikilalanin ko ang aking

¹²⁰ Lucas 18:14. Tingnan din ang Mateo 23:12.

¹²¹ Ihambing ang Mateo 26:52.

kasalanan, kung ang aking sariling budhi ay 'tutamaan ako ng espada,' at hihingi ako ng kapatawaran sa Diyos, kung gayon ay hindi na naaangkop ang mga espirituwal na batas, at matatanggap ko ang pag-ibig ng Diyos bilang balsamong panulid.

Sa madaling salita, sa kalaliman ng mga paghatol ng Diyos—at ang Kanyang mga paghatol ay isang kalaliman—nakikita natin na nagbabago ang Diyos kapag nagbabago ang mga tao. Kung ang isang masuway na anak ay magkamalay, magsisi at pahirapan ng kanyang budhi, aalagaan at aaliwin siya ng kanyang ama nang may pagmamahal. Maaari baguhin ng isang tao ang desisyon ng Diyos! Hindi ito isang maliit na bagay. Gumagawa ka ba ng masama? Pinapalo ka ng Diyos sa likod ng ulo. Sasabihin mo ba, 'Nakasala ako'? Ibubuhos Niya ang Kanyang mga pagpapala sa iyo.

Mga marangal na anak ng Diyos

May ilang tao na nagsisi sa kanilang kasalanan, at pinatawad sila ng Diyos. Hindi na ipinatutupad ang mga espirituwal na batas, ngunit sa kabila nito, hindi nakakalimot ang mga tao sa kanilang kasalanan. Taimtim nilang hinihiling sa Diyos na parusahan sila sa kanilang kasalanan sa buhay na ito — upang mabayaran nila ito. At dahil iginiit nila ito, tinutupad ng Mabuting Diyos ang kanilang taimtim na mga pamanhikahikayat. Gayunpaman, sa Kaniyang langitnang bangko-ipon, sa Paraiso, iniipon Niya para sa kanila ang gantimpala at ang espirituwal na interes na tumutubo rito. Ang mga taong ito ay mga marangal na anak ng Diyos, ang Kaniyang pinaka-tapat na mga anak.

Ang aklat na **The Spiritual Meadow**¹²² ay nagsasalaysay ng kuwento ni Abba Pimen, na isang pastol. Isang araw, may isang lalaki na dumalaw sa kanya at hiniling kay Abba na payagan siyang magpalipas ng gabi sa kanyang silid. Dahil wala siyang maayos na matutuluyan para sa mga bisita, inilagay ni Abba ang bisita sa kanyang sariling higaan, habang siya ay nagpalipas ng gabi sa isa sa mga kweba. Kinabukasan, nang bumalik siya sa kanyang selda, tinanong siya ng bisita: "Paano ka natulog kagabi, Abba? Naramdaman mo ba ang lamig?" "Hindi," sagot ni Abba Pimen, "maayos akong natulog kagabi. Pumasok ako sa isang kweba at nakita ko ang isang leon na natutulog doon. Nahiga rin ako, at inihilig ko ang aking likod sa kanyang balahibo. Ang hininga ng leon ay ginawang mainit ang kweba na parang pugon, kaya hindi ako naging malamig." "Hindi ka ba natakot na kakainin ka ng leon?" "Hindi," sagot ni Abba, "hindi ako natakot, ngunit alamin mo ito: kakainin ako ng mga mababangis na hayop." "Paano mo 'yan nalaman?" "Sa mundo, pastol ako," sagot ni Abba. "Noong minsan, habang inaalagaan ko ang aking kawan, pinilas-pilas ng aking mga aso ang isang lalaking dumaraan. Maaari ko sanang nailigtas ang taong iyon, ngunit nanatiling walang pakialam ako. Mula noon, patuloy kong hinihiling sa Diyos na hayaan akong lamunin ng mga mababangis na hayop. At naniniwala ako na ibibigay sa akin ng Diyos ang habag na ito." Tunay nga, nilamun ng mga mababangis na hayop ang Abba na ito. Gayunpaman, sa buhay na darating, ang mga taong tulad niya ang maninirahan sa pinakamataas na lugar.

— Geronda, nabasa ko sa komentaryo sa isang aklat ng mga Ama ng Simbahan na kapag ang isang tao ay nagkasala, dapat siyang parusahan upang mabayaran ang kasamaan na kanyang nagawa.

— Hindi, hindi ganoon ang kaso. Kung ang isang tao ay nagsisisi, hindi siya pinaparusahan: ipinagkakaloob ni Cristo sa kaniya ang awa. Dapat maging maingat nang husto kapag nagbabasa ng mga komentaryo sa mga teksto ng mga Ama ng Simbahan, dahil maaaring mabuting tao ang isang komentador, ngunit maaaring mali ang kaniyang mga interpretasyon. Kung hindi ka sigurado na tama ang pag-iinterpret ng may-akda ng komentaryo sa lahat ng bagay, mas mabuting basahin mo lamang ang teksto ng mga Ama ng Simbahan. Sinabi sa akin ng isang tao na si propeta Isaias ay pinilas sa dalawa gamit ang lagaring kahoy,¹²³ dahil siya ay pinilas sa dalawa para sa mga kasalanan

¹²² Tingnan si *Banal na Juan Moschus*, **Ang Espirituwal na Pastulan**. Sergiev Posad, 1915. p. 197.

¹²³ Tingnan ang *Buhay ng Banal na Propeta Isaias* sa aklat: *Mga Buhay ng mga Santo sa Ruso*. Buwan ng Mayo. Moscow, 1907. p. 287.

ng bayan. Samantalang sa katotohanan, ang Propeta mismo ang humiling sa Diyos na siya ay pilasin sa dalawa para sa mga kasalanan ng bayan, at ang dakilang pag-ibig ng Propeta para sa bayan ang nag-udyok sa Diyos na ipagkaloob ang kanyang hiling. Ngunit sa bawat paghila ng lagari sa katawan ng Propeta, nagkaloob ang Diyos ng ganoong karaming korona sa kaniya. Upang maunawaan ang ilang bagay, kailangan mayroon kang mga paunang kinakailangan; kailangan mong malaman ang isang bagay. Halimbawa si Abba Pimen, na nabanggit ko kanina: maaari niyang maunawaan ang propeta Isaias, kahit na hindi eksaktong pareho ang nangyari sa kanila, dahil sa kaso ng propeta Isaias ay may sakripisyo na ginawa para sa bayan.

— Geronda, nangyayari pa ba ang ganitong mga kaso sa ating panahon?

— Oo, siyempre. Naalala ko ang isang insidente na nangyari habang naninirahan ako sa Monasteryo ng Philotheou. May isang lalaki na sinunog ang isang Turko sa pugon—isang Turko na pumatay sa kanyang ama. Pagkatapos ay nagsisi siya, pumunta sa Banal na Bundok, naging monghe at nagsagawa ng mga gawaing monastiko nang may matinding sigasig. Gayunpaman, araw at gabi siyang nanalangin sa Diyos na payagan siyang masunog hanggang sa mamatay. Isang araw, sumiklab ang apoy sa monasteryo. Ako ang tagapangasiwa ng bodega noon. Puno ko ng tubig ang mga timba at iba pang sisidlan, at tumakbo kaming lahat para patayin ang apoy. At nang napatay na namin ang apoy, natagpuan namin ang mongheng ito na nasunog nang buhay. Mabigat pa rin sa isip ko ang tagpong iyon... Ano ang nangyari? Ang nasabing monghe ay walumpu't limang taong gulang noon. Inalagaan siya ng isa pang monghe na pitumpu't lima ang gulang. Noong araw na iyon, ang mongheng nag-aalaga sa maysakit, na nagnanais na kahit kaunti ay maibsan ang kanyang pananakit ng rayuma, ay pinahiran ng paraffin ang kanyang mga binti at, matapos siyang balutan, inihiga ang matanda malapit sa nag-aalab na pugon. Lumundag palabas ang isang nag-aalab na baga mula sa nag-aalab na kahoy ng kastanyas. Tumama ito sa mga paa ng nakabalot na monghe; nagliyab ang mga ito, nasunog siyang buhay, at sumiklab ang apoy sa monasteryo. Lubos akong nabagabag sa nangyari at hindi ako makapayapa! Nangyari noon ay sinabi sa akin ng aking espirituwal na ama: "Huwag kang mag-alala. Siya mismo ang humiling nito sa Diyos, upang mabayaran ang kanyang kasalanan. Ang nangyari ay isang biyaya mula sa Diyos."

Mga Espirituwal na Batas at ang Pag-ibig ng Diyos

— Geronda, agad bang nagkakaroon ng bisa ang mga espirituwal na batas?

— Nag-iiba-iba ito. Madalas, tanging pagkamangha ang iyong mararamdaman! Sa sandaling maging kahit kaunti lang ang kayabangan ng isang tao, agad siyang nakakaranas ng ganap na kabiguan; sa madaling salita, ang espirituwal na batas ay nagkakabisa sa isang kisap-mata. Halimbawa, isang madre ang naglilinis ng mga bintana at dumaan sa kanyang isipan ang mapagmalaking kaisipan na mas mahusay niyang nililinis ang mga ito kaysa sa isa pang madre. Agad siyang naabala ng isang bagay [— isang magaspang na galaw] — at nabasag ang bintana. Sa ibang mga kaso naman, hindi agad nagkakaroon ng bisa ang mga espirituwal na batas.

— Geronda, kapag agad na nagkakabisa ang mga espirituwal na batas, ano ang ibig sabihin noon?

— Magandang tanda iyon. Sa ganitong mga pagkakataon, dapat maunawaan ng isang tao na tinatakpan siya ng pag-ibig ng Diyos, dahil tinutustusan niya nang paisa-isa ang bawat pagkakamali niya, sa halip na bayaran nang sabay-sabay ang lahat sa huli. Gayunpaman, kung hindi naaangkop sa isang tao ang mga espirituwal na batas, mapanganib ito. Ipinapakita nito na ang taong iyon ay isang anak na naligaw mula sa kanyang Ama—ang Diyos—at hindi siya naninirahan sa Tahanan Niya. May mga taong palaging mayabang sa kanilang pag-uugali, ngunit wala silang nangyayari. Ibig sabihin, napakalaki ng kanilang kayabangan na hindi na ito pangkaraniwang pagkatao. Naabot na nito ang pinakamataas na antas—demonyong kapalaluan, [Satanikong] pagmamataas. Ang ganitong tao ay bumabagsak din, ngunit mula sa kabilang panig ng tuktok. Direkta silang bumabagsak sa impierno. Nakakaranas sila ng Luciferianong pagbagsak, ngunit hindi ito nakikita ng mga nasa

kabilang panig ng tuktok. Sa madaling salita, ang mga taong tinutukoy ay hindi nasasailalim sa espirituwal na batas sa buhay na ito, ngunit ang kasabihang apostoliko ay naaangkop sa kanila: *'Ngunit ang masasama at ang mga salamangkero ay lalo pang lulubha, na linoloko at niloloko.'*¹²⁴

— Geronda, maaaring masira ba ang isang likhang-kamay dahil lang humahanga ang lumikha rito?

— Oo, dahil pumapasok ang mga espirituwal na batas. Inaalis ng Diyos ang Kanyang Biyaya sa isang tao, at sinisira ng taong iyon ang bagay, maging ito man ay isang likhang-sining o katulad nito. Nangyayari ito upang ang taong naging mayabang sa gawa ng sariling mga kamay ay magkamalay at magkaroon ng katwiran.

— Geronda, kung sinisira ng isang tao ang ginawa ng iba, ibig bang sabihin ay napapailalim na tayo sa mga espirituwal na batas?

— Oo, siyempre.

— Ngunit hindi kaya dahil lang sa kapabayaang o kakulangan sa kasanayan ng isang tao na nasisira niya ang isang bagay?

Bihira ang ganitong mga kaso. Kaya, hangga't maaari, mamuhay nang mapagkumbaba. Tandaan na wala tayong sariling pag-aari. Lahat ng mayroon tayo ay ibinigay sa atin ng Diyos. Lahat ng mayroon tayo ay pag-aari ng Diyos. Ang tanging tunay na pag-aari natin ay ang ating mga kasalanan. Kung hindi tayo magpapakumbaba, patuloy na magkakaroon ng bisa sa ating buhay ang mga espirituwal na batas hanggang masira ang ating makasarili. At gayon nga— hayaang ayusin ng Diyos ang lahat sa ganitong paraan at pakumbabaan tayo hanggang dumating ang ating kamatayan.

— Geronda, posible bang hindi mapagtanto ng isang tao na nagsimula nang umiral sa kanyang buhay ang mga espirituwal na batas?

— Kung hindi bantayan ng isang tao ang sarili, wala siyang nauunawaan at hindi siya nakatatanggap ng anumang tulong. Wala sa mga bagay ang pumapabor sa kanya.

— Geronda, ibig bang sabihin nito na tumitigil lamang sa pag-iral ang mga espirituwal na batas kapag nagpapakumbaba ang isang tao?

— Oo, kadalasan ay tumitigil sila sa pakikialam dahil sa kababaang-loob, o kapag wala nang maipapakiusap sa isang tao. Hayaan mong magbigay ako ng halimbawa. Dati, palagiang binubugbog ng isang babae ang kanyang asawa, at hindi siya nagsalita sa kahit kanino dahil siya ay guro at natatakot mawalan ng reputasyon. Gayunpaman, sa kanyang kaso, umiral ang mga espirituwal na batas. Noong bata pa siya, namatay ang kanyang ama, at ang kanyang inang biyuda, na namumuhay sa kaunting pensiyon, ay ginawa ang lahat upang mapag-aralan siya upang maging guro. Ngunit sa halip na magpasalamat, binugbog niya ito. Ano kayang dinanas ng mahirap na ina! Kaya nang siya'y lumaki at nag-asawa, pinayagan ng Diyos na simulan siyang bugbugin ng kanyang asawa. Pinayagan ito ng Diyos upang mabayaran niya ang kanyang kasalanan. Ngunit alam mo ba kung ano ang nangyari pagkatapos? Namatay ang lalaking ito, at sinimulan ng kanyang anak na bugbugin ang biyuda nito — ang sariling ina. Sa ganitong paraan, siya rin ay nagbayad sa, para sa kanyang kasalanan. Pagkatapos ay lumaki rin ang kanilang anak at nagpakasal. Ang babaeng pinakasalan niya ay hindi ganap na matino ang isip. Hindi lang niya siya binugbog, kundi kumanta pa siya, 'Si Cristo'y muling nabuhay sa mga patay, sa pamamagitan ng kamatayan ay tinalo Niya ang kamatayan!' Nakikita mo ba kung paano inayos ng Diyos ang lahat upang mabayaran din ng lalaking ito ang kanyang mga kasalanan? Gayunpaman, doon na nagwakas ang bisa ng mga espirituwal na batas, dahil wala nang maipapataw sa kanyang kawawang [sapilitan] na asawa.

— Geronda, kung ang isang tao ay nahulog sa kasalanan at nagsisi rito, nababayaran ba niya rito ang kanyang mga espirituwal na utang?

¹²⁴ 2 Timoteo 3:13.

— Kinikilala ba niya ang kanyang tungkulin [sa Diyos] o nagdadalamhati ba siya nang makasarili? Kung kinikilala niya ang kanyang tungkulin, hindi na niya kailangang magbayad para sa kanyang pagbagsak. Ngunit kung hindi niya kinikilala ang kanyang tungkulin, papayagan ng Diyos na ipataw ang kaparusahan. Halimbawa, dapat magbigay ng limos ang isang Kristiyano sa iba. Kung ang isang taong matigas ang puso ay hindi nagbibigay ng limos kundi nagtitipon ng pera, darating ang mga tulisan, bubugbugin siya, kukunin ang kanyang pera, at sa ganitong paraan ay nababayaran niya ang kanyang pagkakamali. Kung mayroon tayong mga utang [espiritwal] at hindi natin ito nababayaran sa buhay na ito, isang napakasamang palatandaan iyon. Ibig sabihin nito ay pinabayaan na tayo ng Diyos. Ngunit kung ang isang tao ay hindi pinaparusahan at puro biyaya lamang ang natatanggap, malamang na gumawa siya ng mabuti, at dahil sa gawaing iyon ay ginagantimpalaan siya ni Cristo sa buhay na ito—doble o triple. Gayunpaman, ang taong iyon ay hindi tumutubos para sa kanyang mga pagkakamali. At masama rin iyon. Sabihin nating gumawa ako ng mabuti nang sampung porsyento, at ginantimpalaan ako ni Cristo ng dalawampung porsyento, at hindi ako nakakaranas ng kalungkutan o paghihirap. Ngunit sa ganoong kaso, hindi ko binabayaran ang kapalit ng aking mga kasalanan.

Ayon kay San Isaac na Siryano, ang mga kapighatian ng buhay na ito ay nagpapabawas sa mga pahirap ng impiyerno.¹²⁵ Sa madaling salita, sa ganitong kaso, nagkakaroon ng bisa ang mga espiritwal na batas sa isang tao, at isang bahagi ng mga pahirap ng impiyerno ang naglalaho.

Bahagi 6.

Tungkol sa Kamatayan at Buhay Pagkatapos ng Kamatayan

Pagkatapos ng lahat ng ginawa ng Diyos para sa atin bilang mga tao, lubos na kawalang-pagtangi kung mapunta tayo sa impiyerno at magdulot ng dalamhati sa Kanya. Huwag sana'y may sinuman—lalo na ang isang tao, o kahit isang maliit na ibon—ang mapunta sa impiyerno.

Kabanata 1.

Tungkol sa Ating Saloobin sa Kamatayan

Kamatayan

- Geronda, ano ang dapat isipin ng isang tao sa kanyang kaarawan?
- Dapat nilang isipin ang araw ng kanilang hinaharap na kamatayan at maghanda para sa dakilang paglalakbay na ito.
- Geronda, kung sa paghuhukay ay lumabas na hindi nabulok ang mga labi ng yumao, ito ba ay dahil sa isang kasalanan na hindi niya pinagsisihan?
- Hindi naman palagi. Maaaring nasa mga gamot na iniinom niya ang dahilan, o sa komposisyon ng lupa sa sementeryo. Ngunit ano pa man, kapag hinukay ang kanyang labi at

¹²⁵ Sa salin na Ruso ni S. I. Sobolevsky: 'Ang siyang naparusahan dito dahil sa kanyang kahihiyan ay natitikman ang sarili niyang Gehenna'. Ang ating Banal na Ama Isaac na taga-Sirya. Mga Salita ng Asketismo. Moscow, 1993. p. 365.

natuklasang hindi siya nabubulok, nagbabayad siya para sa ilan sa kanyang mga kasalanan. Ito ay dahil kahit pagkatapos ng kamatayan, nagiging biro siya ng iba.

— Geronda, ang kamatayan ang tanging bagay na tiyak na mangyayari sa isang tao. Bakit nga ba natin ito nakakalimutan?

Alam mo, sa mga komunidad ng mga monasteryo noong araw, isa sa mga monghe ang inatasang paalalahanan ang iba pang mga ama tungkol sa kamatayan. Habang ginagampanan ng ibang mga kapatid ang kanilang tungkulin, lalapit ang mongheng ito sa bawat isa at sasabihin: 'Mga kapatid, nakatakda tayong lahat na mamatay.' Ang ating buhay ay nakabalot sa mortal na laman. Ang dakilang hiwagang ito ay hindi madaling maunawaan ng mga nabubuhay lamang sa laman at dahil dito ay ayaw mamatay, o kahit pakinggan ang usapin ng kamatayan. Para sa ganitong mga tao, ang kamatayan ay nagiging dobleng kamatayan at dobleng dalamhati. Ngunit, sa kabutihang-palad, inayos ng Mabuting Diyos ang mga bagay upang, sa pinakamaliit, makinabang ang mga matatanda sa ilang palatandaan ng katandaan na papalapit sa kanila. Pagkatapos ng lahat, ang matatanda ay likas na mas malapit sa kamatayan kaysa sa mga kabataan. Nagiging kulay-abo ang kanilang buhok, wala na sila sa dating sigla, unti-unting nanghihina ang kanilang lakas, nagsisimula silang maglaway, at sa ganitong paraan ay napapababa sila at napipilitang magnilay-nilay tungkol sa pagkamapanghamak ng mundong ito. Kahit na gustuhin ng matatanda na magwala, hindi nila magawa, dahil ang lahat ng nangyayari sa kanila ay humahadlang sa kanila. O kapag narinig nila na may namatay na kapantay nila sa edad, o mas bata pa, naaalala rin nila ang kamatayan. Nakita mo na ba kung paano, sa mga baryo, kapag tumunog ang kampana para sa libing, ang mga matatandang nakaupo sa kapihan ay tumatayo, nagkukrus, at nagtatanong kung sino ang namatay at kailan sila ipinanganak? "Ay," sabi nila, "tingnan mo, dumating na ang turno namin! Lahat tayo ay aalis sa mundong ito!" Napagtatanto nila na nasa likod na ang kanilang mga taon, na ang sinulid ng kanilang buhay ay papalapit na sa wakas at ang kamatayan ay papalapit na. Ganito palagi iniisip ng mga matatanda ang kamatayan. Subukang sabihin sa isang maliit na bata: 'Isipin mo ang kamatayan.' Sasagot siya ng, 'La-la-la'—at tatakbo ulit para maglaro ng bola. Sapagkat kung tutulungan ng Diyos ang isang maliit na bata na maunawaan na siya ay mamamatay, mawawalan ng pag-asa ang kawawang bata sa buhay at tuluyang malulungkot, dahil wala nang makagugusto sa kanya. Kaya naman, ang Diyos, bilang isang Mabuting Ama, ay iniaayos ang lahat upang hindi maunawaan ng bata kung ano ang kamatayan at malayang maglaro nang masaya kasama ang kanyang bola. Gayunpaman, habang tumatanda ang bata, unti-unti niyang nauunawaan kung ano ang kamatayan.

Isipin ito: kahit ang isang baguhang monghe, lalo na kung bata pa, ay hindi nakakapag-isip tungkol sa kamatayan. Naniniwala siyang marami pang taon ng buhay ang nasa unahan niya, at hindi siya nababahala sa usapin ng kamatayan. Naalala mo ba kung paano sinabi ni Apostol Pedro: 'Tawagin ninyo ang mga binata upang dalhin ang mga bangkay nina Ananias at Sapphira'?¹²⁶ Sa mga monasteryo, karaniwang inihuhukay ng mga batang monghe ang mga patay. Ang mga nakatatandang monghe, na malalim ang pagmumuni-muni, ay naghahagis ng kaunting lupa sa katawan ng yumao. Mababait nilang hinahagis nang may paggalang ang isang dakot na lupa sa katawan lamang at hindi kailanman sa ulo ng yumao. Habang dumadalo ako sa isang libing sa isang monasteryo, nasaksihan ko ang isang hindi kanais-nais na tagpo. Habang inihuhukay at tinatakpan ng lupa ang bangkay, binigkas ng pari ang mga salitang: '*Mula sa alikabok ka nilikha, at sa alikabok ka babalik.*' Habang ang lahat ng monghe, alinsunod sa kaugalian, ay naghahagis ng isang dakot na lupa sa katawan ng kanilang yumaong kapatid nang may labis na paggalang at kababaang-loob, isang batang monghe ang nagtupi ng kanyang kasukolan, kumuha ng pala at, na para bang walang pakialam sa mundo, na parang awtomatikong ginagawa, ay sinimulang batuhin ang yumao ng anumang nasa pala niya: buhangin, bato, piraso ng kahoy... Ginawa niya ito upang ipakita kung gaano siya kagaling na tao!

¹²⁶ Tingnan ang Mga Gawa 5:6–10.

Pinili niya ang mismong sandaling ito upang ipakita ang kanyang lakas at ang kanyang kakayahan sa mabigat na trabaho! Iba sana ang usapin kung nagtatanim sila ng puno sa monasteryo o nagpupuno ng hukay, at siya, na nagpapakita ng kabutihang-loob at pagkamapagkawanggawa, ay nagsabi: 'Matatanda na ang ibang mga monghe. Ano ang aasahan mo sa kanila, anong klaseng trabaho? Hayaan ninyong ako na ang gumawa ng trabaho.' Sa ganoong kaso, mas napagod sana siya nang kaunti, ngunit nabawasan sana ang trabaho ng iba. Kahit makakita ka ng patay na hayop, naaawa ka rito. Ano pa'ng masasabi kung makita mong nakahiga ang kapatid mo sa hukay... At gayon pa man, parang pala ka lang na walang pakialam na tinatabunan mo siya ng lupa at bato... Lahat ng ito'y nagpapakita na ang batang mongheng ito ay walang kahit kaunting kamalayan sa kamatayan.

Kung gusto mong mamatay, hindi ka mamamatay

— Geronda, nakumpirma na ang huling diagnosis. Malignante ang bukol mo. Isa ito sa pinakamalalang uri ng kanser.

— Dalhan mo ako ng panyo, at sasayaw ako! Sasayaw ako ng 'Paalam, salbaheng mundo!' Hindi pa ako nakasayaw sa buong buhay ko, pero ngayon sasayaw ako sa tuwa na papalapit na ang kamatayan.

— Geronda, sabi ng doktor na unang dadalhin ka nila sa radioterapiya para paliitin ang bukol, at pagkatapos ay ooperahan ka nila.

— Ah, naiintindihan ko. Una, magsasagawa ang hukbong panghimpapawid ng pagbobomba, at pagkatapos ay sasabugin naman ng mga tropang nasa lupa ang kanilang pag-atake! Alam mo, mas mabuti kung aakyat ako agad sa itaas at sasabihin ko sa'yo kung ano ang nangyayari doon!.. May ilang tao, pati na ang matatanda, ang naiinis kapag sinabihan sila ng doktor na 'mamamatay ka na' o 'may limampung porsyentong tsansa kang mabuhay'. Gusto nilang mabuhay. Pero para saan? Kakaiba iyon! Kung gustong mabuhay ang isang kabataan, iba iyon—may katwiran naman. Pero kapag ang matanda ang nagsusumikap na mabuhay, hindi ko maintindihan. Naiintindihan ko kung sumasailalim sila sa paggamot para lang makayanan ang sakit sa anumang paraan. Sa madaling salita, ayaw nilang pahabain ang kanilang buhay, kundi gusto lang nilang makayanan nang kaunti ang sakit at alagaan ang sarili hanggang sa mamatay. May saysay ang ganitong uri ng paggamot.

— Geronda, ipinagdarasal namin sa Diyos na pahabain pa Niya ang iyong buhay.

— Bakit? Hindi ba sinasabi sa salmo na pitumpung taon ang haba ng ating buhay?¹²⁷

— Gayunpaman, dagdag ng salmista: '*Ngunit kung dahil sa lakas, walumpung taon*'...

— Oo, pero sinasabi rin niya na '*...Pinaparami Niya ang kanilang pagod at karamdaman*'.¹²⁸ Kaya mas mabuting magpahinga sa buhay na darating!

— Geronda, maaaring bang ang isang tao, dahil sa kababaang-loob, ay makaramdam na hindi siya handa sa espirituwal para sa buhay na darating at nais pang mabuhay nang kaunti pa upang maghanda?

— Iyon ay, siyempre, isang mabuting bagay. Ngunit paano malalaman ng ganoong tao: baka, kung mabuhay pa siya nang mas matagal, lalo pa siyang lumala?

— Geronda, kailan nga ba tinatanggap ng isang tao ang kamatayan?

— Kailan? Kung naninirahan si Cristo sa isang tao, ang kamatayan ay tuwa para sa kaniya. Gayunpaman, hindi tama na magalak sa pag-iisip ng kamatayan dahil lamang sa pagod ka na sa buhay. Kapag ang isang tao ay nagagalak sa kamatayan — sa positibong kahulugan ng salita — ang kamatayan ay lumalayo sa kaniya at napupunta sa isang duwag! Kung gusto mong mamatay, hindi ka mamamatay. Ang taong namumuhay nang walang alalahanin ay natatakot sa kamatayan, dahil nagbibigay sa kanila ng kasiyahan ang buhay sa mundo, at ayaw nilang mamatay. Kung may

¹²⁷ Awit 89:10.

¹²⁸ Ibid.

magsalita sa ganoong tao tungkol sa kamatayan, sasagot sila: 'Tuktok nang tatlo sa kahoy!' Ngunit ang nagdurusa, ang nakararanas ng sakit at iba pa, ay itinuturing ang kamatayan bilang isang pagliligtas at sasabihin: 'Sayang at hindi pa dumarating ang kamatayan para kunin ako... Tila may naabutan itong hadlang sa daan.'

Ilan lamang ang nagnanais ng kamatayan. Karamihan ay nais magkaroon ng oras upang makumpleto ang isang bagay sa buhay na ito kaya't ayaw nilang mamatay. Gayunpaman, iniaayos ng Mabuting Diyos ang mga bagay upang mamatay ang isang tao, , kapag naabot na nila ang kapanahunan. Ngunit ano man ang sabihin ng iba, ang isang taong espiritwal, bata man o matanda, ay dapat magsaya sa katotohanang siya ay buhay at sa katotohanang siya ay nakatakdang mamatay. Hindi dapat hinanapin ng tao ang kamatayan para sa sarili, sapagkat iyon ay pagpapakamatay.

Para sa isang taong namatay na sa mundo at muling nabuhay nang espiritwal, walang anumang pagkabahala, takot, o pag-aalala tungkol sa kamatayan, sapagkat hinihintay nila ang kamatayan nang may kagalakan. Ito ay dahil pupunta sila kay Cristo at magagalak sa Kanyang presensya. Ngunit habang nasa buhay pa rito, nagagalak din sila, sapagkat kahit sa buhay na ito ay kasama nila si Cristo at nakararanas sila ng bahagi ng langit na kagalakan habang nasa lupa pa. Nagtatanong ang ganitong tao kung may kagalakan ba sa Langit na higit pa sa kanilang nararanasan habang nabubuhay pa sa lupa. Ang mga taong ito ay nagsusumikap sa pag-ibig at pagsakripisyo. Habang nakatitig sa kamatayan at pinagninilayan ito araw-araw, mas handa silang espiritwal, nagsusumikap nang may higit na tapang, at nalalampasan ang kayabangan ng mundo.

Ang mga nanghihina

— Geronda, hiniling sa amin na ipanalangin ang isang lalaking nakasabit sa isang sinulid nang ilang araw, ngunit hindi pa rin lumalayo ang kanyang kaluluwa.

— Bakit hindi pa ito umalis? Nagkumpisal ba siya?

— Hindi, ayaw niyang kumumpisal. Kaya, Geronda, ang pagdurusang nararanasan ng isang tao habang umaalis ang kanyang kaluluwa ba ay dulot ng kanyang kasalanan?

— Hindi naman kinakailangang ganoon. Hindi rin naman totoo na kung ang kaluluwa ng isang tao ay umalis nang tahimik at payapa, ay nasa mabuting kalagayan siya. Kahit na ang mga tao ay nagdurusa at nasa matinding hrap sa huling sandali ng kanilang buhay, hindi nito kinakailangang ibig sabihin na marami silang nagawang kasalanan. May ilang tao, dahil sa labis na kababaang-loob, taimtim na hinihiling sa Diyos na bigyan sila ng masamang kamatayan — upang pagkatapos ng kamatayan ay manatili silang hindi kilala. O maaaring magkaroon ng masamang kamatayan ang isang tao upang [espiritwal] na mabayaran ang isang maliit na utang. Halimbawa, sa buong buhay ng isang tao, siya ay pinuri nang higit pa sa narapat, kaya pinayagan siya ng Diyos na kumilos nang medyo kakaiba sa oras ng kamatayan, upang siya ay mawalan ng pabor sa paningin ng iba. Sa ibang mga kaso, pinapayagan ng Diyos ang ilan na magdusa sa oras ng kamatayan upang maunawaan ng mga nasa paligid nila kung gaano kahirap ang buhay para sa kaluluwa sa impyerno kung hindi nito inayos ang sarili nitong mga usapin dito. Kung maayos ang iyong [espiritwal] na papeles (ibig sabihin, nasa mabuting kalagayang espiritwal ka), makakatawid ka mula sa buhay sa lupa tungo sa buhay na walang hanggan sa paraang hindi ka man lang didikitang ng mga tangalashki.

— Geronda, kung ang isang tao ay malapit nang mamatay o may malubhang karamdaman, tama bang sabihin sa kaniya ang katotohanan?

— Nakasalalay iyon sa kung anong klaseng tao siya. Minsan tinatanong ako ng isang taong may kanser: 'Ano sa palagay mo, Geronda, mabubuhay pa ba ako o mamamatay na ako?' Kung sasabihin mong mamamatay siya, mamamatay siya doon mismo, sa harap ng iyong mga mata — dahil sa pagkabigla. Kung hindi mo sasabihin, magkakaroon siya ng lakas ng loob at haharapin ang kanyang karamdaman nang walang takot. 'Pagdating sa hustong gulang,' tinatanggap ng maysakit

ang kanyang krus at hinahanap ang lakas upang malampasan ang anumang mangyari sa kanya pagkatapos. Ibig sabihin nito, mabubuhay pa siya ng ilang taon, matutulungan ang kanyang pamilya, maihahanda ang sarili sa kamatayan, at mabibigyan din ang kanyang mga mahal sa buhay ng pagkakataong maghanda para rito. Siyempre, hindi ko sinasabihan ang mga taong iyon na mabubuhay sila nang isang libong taon o na maliit na bagay lang ang kanilang karamdaman, kundi sinasabi ko sa kanila: "Mahirap kang tulungan sa makataong paraan. Siyempre, walang imposible para sa Diyos, ngunit subukan mong ayusin ang iyong espirituwal na bahay."

— Geronda, minsan natatakot ang mga kamag-anak ng isang taong malubhang may sakit na bigyan siya ng Banal na Komunion, dahil baka magsimula siyang mag-isip tungkol sa kamatayan.

— Kaya, ibig bang sabihin nito ay dapat mamatay ang isang tao nang hindi nakatanggap ng Banal na Komunion, para hindi nila malaman na sila'y mamamatay at hindi sila maligalig? Sabihin ng mga mahal sa buhay ng taong iyon sa kaniya: 'Ang Banal na Komunion ay isang lunas. Makakatulong ito sa iyo. Mabuti kung tatanggap ka ng Banal na Komunion.' Sa ganitong paraan, makatanggap ang tao ng Banal na Komunion, matutulungan siya, at sabay na naghahanda para sa buhay na darating.

— Geronda, dapat bang ipagkaloob ang Sakramento ng Pagpapahid sa mga nalalapit nang pumanaw?

— Para sa mga hindi makapagbigay ng kanilang kaluluwa sa Diyos, binibigkas ang *'Rito para sa Paghiwalay ng Kaluluwa sa Katawan'*. Ang Sakramento ng Pagpapahid ay ibinibigay sa lahat ng maysakit, hindi lamang sa mga nasa huling hininga.

— Geronda, may kaugnayan ba sa pagitan ng mga salitang sinasabi ng isang tao sa punto ng kamatayan at ng kanyang espirituwal na kalagayan?

— Huwag tayong magmadaling maghusga. Sa sandaling umalis ang kaluluwa ng isang tao sa kanyang katawan, maaaring maranasan niya ang sakit o pakiramdam ng kabigatan, at maaaring magpakita ang kanyang mukha ng ekspresyon ng sakit, na nagpapisip sa mga nakapaligid sa kanya na siya ay nasa mahinang kalagayang espirituwal. Gayunpaman, iba ang ekspresyon ng sakit sa mukha kumpara sa ekspresyon ng galit o takot. Minsan, ang isang tao ay naghihirap at tinatablan ng matinding kirot, samantalang iniuugnay ito ng mga nakapaligid sa kanya bilang pakikipaglaban niya sa mga demonyong dumating upang kunin ang kanyang kaluluwa!

— Geronda, ang kaluluwang umaalis sa buhay na ito sa isang espirituwal na maayos na kalagayan ba ay dumaraan sa mga pagsubok ng buhay pagkatapos ng kamatayan?

— Kung ang kaluluwa ng isang taong may disiplina sa espirituwal ay umakyat sa Langit, hindi ito mapapahamak ng tangalashki. Ngunit kung ito ay walang disiplina sa espirituwal, pinahihirapan ito ng tangalashki. Minsan nangyayari rin ito: pinapayagan ng Diyos ang kaluluwa ng isang tao na masaksihan ang mga paghihirap sa mismong sandaling lisanin nito ang katawan, upang matulungan tayo, na nabubuhay pa, na makagawa ng isang gawa ng kabutihan at mabayaran ang ating mga utang habang tayo ay nasa buhay na ito pa. Naalala mo ba ang Buhay ni Banal na Theodora?¹²⁹ Sa madaling salita, pinapayagan ng Diyos ang ilang tao na makita ang mga paghihirap upang ang iba ay matulungan at magsisi. Sa Buhay ng Kagalang-galang na Euphrosynus¹³⁰, nababasa natin na ang abbot ng monasteryo, pagkatapos ng isang pangitain, ay nagising na may mansanas sa kanyang kamay, upang makita ito ng iba at matanggap ang tulong.

At kung minsan pinapayagan ng Diyos ang kaluluwa ng isang malapit nang mamatay na tao na makipag-usap sa isang tao, upang ang malapit nang mamatay na tao mismo o ang mga nakakarinig sa kanila ay magsisi. Nakikita mo: maraming paraan ang Diyos para iligtas ang isang tao. Sa ilang

¹²⁹ Tingnan ang Ang Paghuhukom sa Kabaong, o Ang Mga Pagsubok ng Kagalang-galang na Theodora. St Petersburg, 1995.

¹³⁰ Ang pista ni Santa Euphrosyne ay ipinagdiriwang tuwing ika-11 ng Setyembre. Tingnan ang *Lives of the Saints in Russian*. Setyembre. Moscow, 1902. pp. 257–260.

pagkakataon, tinutulungan Niya ang isang tao sa pamamagitan ng mga anghel; sa iba naman, sa pamamagitan ng mga pagsubok o iba't ibang tanda. Nakilala ko ang isang babae na tinrato ang kanyang asawa at biyenang sa isang barbariko at hindi makataong paraan. Pinapalo niya silang dalawa. Siya mismo ang pumupunta sa mga kapitbahay para manlibak, habang pinapapunta naman ang matandang biyenang sa bukid para magtrabaho. Ang kawawang matandang babae ay naglalakad papunta sa bukid ng dalawang oras araw-araw, halos hindi na naihihila ang kanyang mga paa, at nagtrabaho sa bukid mula umaga hanggang gabi nang walang reklamo sa kahit kanino. At isang araw, nang siya ay umuwi nang lubos na pagod, siya ay bumagsak sa sahig at sinabi sa kanyang manugang: 'Dumating si Arkangel Michael upang kunin ang aking kaluluwa. Punasan mo ang dugo, mahal.' "Anong dugo?" tanong ng manugang nang may takot, sapagkat wala siyang nakikitang dugo. "Ngunit tingnan mo, mahal, dumadaloy ang dugo—dugo! Punasan mo, punasan mo!" Nagsimulang maghanap ng dugo ang manugang, at sa sandaling iyon ay inialay ng matandang babae ang kanyang kaluluwa sa Diyos.

Pagkatapos ng insidenteng iyon, nagkamalay ang manugang at binago ang kanyang buhay. Mula sa isang mabangis na hayop, siya ay naging isang kordero. Ang katotohanang nasaksihan niya ang kanyang biyenang na namamatay na may mga salitang iyon sa kanyang mga labi, at naniwala na si Arkangel Michael, na diumano'y may hawak na espada, ang kumukuha ng kanyang kaluluwa, ay bahagi ng probidensya ng Diyos — upang matakot siya at magsisi. Sa madaling salita, nagsalita ang Diyos sa kanya sa pamamagitan ng isang himala () sa wikang kanyang naintindihan, upang siya'y magkamalay. Malamang na mabuti ang ugali ng babaeng ito.

— Geronda, ano ang ibig sabihin kapag ang isang taong malapit nang mamatay ay tumatawag sa kanyang mga yumaong kamag-anak?

— Madalas itong mangyari bilang halimbawa sa iba, sa mga kasama ng taong malapit nang mamatay. Kilala ko ang isang mayamang babae; isang banal na babae siya. Hindi siya kailanman nag-asawa at nanirahan kasama ang kanyang kapatid na babae, na doon niya ipinamana ang buong kayamanan. Ang bayaw niya—ibig sabihin, ang asawa ng kanyang kapatid—ay namatay pagkatapos niya. Habang siya ay mamatay na, sinimulan niyang tawagin siya: 'Halika rito, Despina, magpatawaran tayo. Patawarin mo ako... sa paghihirap na ipinataw ko sa'yo, patawarin mo ako!' 'Nasaan mo nakikita si Despina?' tanong ng mga nasa paligid niya. 'Nandito naman siya, hindi mo ba siya nakikita, doon!' sagot niya, at inialay niya ang kanyang hininga sa Diyos.

— Geronda, nakakatanggap ba ng kapatawaran ang mga tao kung, habang sila ay mamamatay na, hihingi sila ng kapatawaran sa isang taong namatay na?

— Pinahihintulutan ito ng Diyos upang makatanggap sila ng kapatawaran sa ganitong paraan kahit papaano, sapagkat sa oras ng kamatayan ay nagsisisi ang isang tao at nararamdaman niyang kailangan niyang humingi ng kapatawaran sa mga taong kanyang nasaktan.

Pagpapakamatay

— Geronda, ang ilang tao, kapag nahaharap sa mga kahirapan sa kanilang buhay, ay agad na naiisip na kitilin ang kanilang sariling buhay.

— May kinalaman dito ang pagkamakasarili. Karamihan sa mga taong nagpapakamatay ay nakikinig sa diyablo, na nagsasabi sa kanila na kung wawakasan nila ang kanilang sariling buhay, makakaiwas sila sa panloob na paghihirap na kanilang nararanasan. Dahil sa pagkamakasarili, pinapatay ng mga taong ito ang kanilang sarili. Halimbawa, kung ang isang tao ay nagnanakaw, at ito ay nahuli at naging kaalaman ng publiko, sinasabi ng magnanakaw: 'Ay, nasira na ang reputasyon ko' — at sa halip na magsisi, magpakumbaba, at magkumpisal upang palayain ang kanyang kaluluwa mula sa walang hanggang paghihirap, pinapatay niya ang sarili. May isa namang kumukuha ng sariling buhay dahil paralisado ang kanyang anak. 'Paano ito nangyayari: ako—at may paralisadong

anak ako?' sabi ng ganitong tao, at siya'y nawalan ng pag-asa. Ngunit kung ang pananagutan sa pagkaparalisa ng kanyang anak ay nasa kanya lamang at kinikilala niya ang kanyang kasalanan, magsisi na siya. Paano nga ba maaaring kitilin ng isang tao ang sarili at iwanan ang kanyang anak na walang proteksyon? Hindi kaya mas lalong tumindi ang kanyang kasalanan pagkatapos noon?

— Geronda, madalas nating marinig na may nagpakamatay dahil sa karamdaman sa pag-iisip.

— Ang mga taong may karamdaman sa pag-iisip na nagpapakamatay ay may mga nagpapabawas ng kanilang pananagutan, dahil hindi nasa tamang ayos ang kanilang pag-iisip. Sa simpleng pagtanaw lamang sa pagtitipon ng mga ulap sa langit, nagsisimula nang maramdaman ng ganitong tao ang kabigatan sa pag-iisip. Kung may ibang karamdaman pang idinagdag rito, lalo pang dumidilim ang mga ulap. Gayunpaman, hindi nananalangin ang Simbahan para sa mga taong nagpakamatay nang hindi may sakit sa pag-iisip, gaya rin ng hindi nito pagdarasal para sa mga namatay na erehe. Iniwan ng Simbahan ang mga taong ito sa paghuhukom at awa ng Diyos. Hindi ginugunita ng pari ang mga pangalan ng ganitong mga tao sa panahon ng Proskomedyia, at hindi rin siya kumukuha ng partikula para sa kanila, sapagkat sa pagkitil sa sariling buhay, itinakwil at hinamak ng mga taong ito ang buhay. Ngunit ang buhay ay isang biyaya mula sa Diyos. Ngunit sa pagtatapos ng kanilang buhay sa pamamagitan ng pagpapakamatay, epektibong itinaapon ng mga taong ito ang biyayang ito sa mukha ng Diyos.

Ngunit dapat tayong manalangin nang taimtim para sa mga nagpako ng kanilang sariling buhay, upang ang Mabuting Panginoon ay gumawa rin ng isang bagay para sa kanila. Pagkatapos ng lahat, hindi natin alam kung bakit nila kinuha ang kanilang sariling buhay, at hindi rin natin alam kung anong kalagayan ng isip ang kinaroroonan nila sa huling sandali ng kanilang buhay. Marahil, sa mismong sandaling umaalis ang kanilang kaluluwa sa katawan, nagsisi sila, humiling ng kapatawaran sa Diyos, at tinanggap ang kanilang pagsisisi. At marahil ay tinanggap ng Anghel ng Panginoon ang kanilang kaluluwa.

May narinig akong kuwento tungkol sa isang batang babae na nakatira sa isang nayon at madalas niyang inilalabas ang kanyang maliit na kambing para magpastol. Tinatali niya ang kambing sa isang parang habang siya ay naglalaro sa malapit. Isang araw, habang siya ay abala sa paglalaro, nakawala ang kambing at tumakbo. Naghanap ang batang babae nito ngunit hindi niya ito nahanap, kaya umuwi siya nang wala ang kambing. Nagalit nang husto ang kanyang ama, pinukpok siya at pinalayas sa bahay. "Hahanapin mo ang kambing!" utos niya. "Kung hindi mo ito mahahanap, mas mabuti pang magbitay ka na lang." Lumabas ang dukhang batang babae upang hanapin ang kambing. Dumating ang gabi, ngunit hindi pa rin siya nakauwi. Nag-alala ang kanyang mga magulang, lumabas sila upang hanapin siya, at natagpuan nila siyang nakabitin sa isang puno. Gumawa siya ng bitag mula sa lubid na pagkakatali ng kambing at binitin ang sarili. Ang kawawang dalaga ay masyadong inosente at literal na tinanggap ang mga sinabi ng kanyang ama. Ipinaglibing siya sa labas ng bakod ng sementeryo.

Siyempre, tama ang ginawa ng Simbahan nang ilibing siya sa loob ng bakuran ng simbahan. Ginawa ito ng Simbahan upang pigilan ang mga taong nagpapakamatay dahil sa mga walang kabuluhang bagay. Ngunit si Cristo rin ay gagawin ang tama kung tatanggapin Niya ang batang babaeng ito sa Langit.

Kabanata 2.

"Huwag kayong magmalungkot na parang mga walang pag-asa"¹³¹

Ang Kamatayan ng mga Bata

— Geronda, isang ina ang nawalan ng anak siyam na taon na ang nakalipas. Nananawagan siya ngayon sa inyo na ipagdasal na makita niya ang kanyang anak, kahit sa panaginip, at makatagpo ng kaunting ginhawa.

— Ilang taon na ang bata? Sadyang bata pa ba siya? Mahalaga iyon. Kung ang bata ay sadyang bata pa, at kung ang ina ay nasa ganitong kalagayan na hindi mawawalan ng kapanatagan ng isip kapag siya ay lumitaw, saka siya lilitaw sa kanya. Ang dahilan kung bakit hindi pa lumitaw ang bata ay nasa kanya.

— Geronda, posible bang lumitaw ang isang bata hindi sa sariling ina na humihingi nito, kundi sa iba?

— Paano nga ba magiging iba! Pagkatapos ng lahat, inihahanda ng Diyos ang lahat para sa ating kapakinabangan. Kapag sinabihan akong namatay ang isang binata, nagdadalamhati ako, ngunit sa makataong paraan lamang. Sapagkat kung susuriin natin nang mas malalim, makikita natin na habang mas tumatanda ang isang tao, mas malaki ang kanyang pakikibaka at mas maraming kasalanan ang naipon niya. Lalo itong totoo sa mga tao sa mundong ito: habang mas matagal silang nabubuhay, mas lalo nilang pinapahirap ang kanilang kalagayan—sa pamamagitan ng kanilang sariling mga alalahanin, kawalan ng katarungan, at iba pa—sa halip na pagandahin ito. Kaya naman, ang isang taong kinuha ng Diyos mula sa buhay na ito sa pagkabata o kabataan ay nakakakuha ng higit kaysa sa nawala sa kaniya.

— Geronda, bakit pinapayagan ng Diyos na maraming kabataan ang mamatay?

Walang sinuman ang kailanman nakapirma ng kontrata sa Diyos na nagtatakda kung kailan sila mamamatay. Dinadala ng Diyos ang bawat tao sa pinakaangkop na sandali ng kanilang buhay, sa isang natatanging paraan na para lamang sa kanila — upang iligtas ang kanilang kaluluwa. Kung nakikita ng Diyos na magiging mas mabuting tao ang isang tao, pinapayagan Niya silang mabuhay. Gayunpaman, kapag nakita Niya na lalo pang lalala ang isang tao, kinukuha Niya siya upang iligtas. Samantala, ang iba—yaong namumuhay sa kasalanan ngunit may hilig na gumawa ng mabuti—kinukuha Niya sa Kanyang piling bago pa man nila magawa ang kabutihang iyon. Kumikilos ang Diyos sa ganitong paraan, dahil alam Niya na gagawa ng mabuti ang mga taong ito kung magkakaroon ng paborableng pagkakataon. Sa madaling salita, para bang sinasabi ng Diyos sa kanila: 'Huwag ninyong pag-alalahanin ang inyong sarili: sapat na ang mabuting disposisyon na taglay na ninyo.' At tungkol naman sa iba—yaong tunay na mabuti—kinukuha sila ng Diyos sa Kanya, sapagkat kailangan din ng Paraiso ang mga usbong ng bulaklak nito.

Siyempre, hindi madali para sa mga magulang at kamag-anak ng isang batang pumanaw na maunawaan ang lahat ng ito. Isipin mo: kapag namatay ang isang munting bata, dinadala siya ni Kristo sa Kanya na parang isang maliit na anghel, habang ang kanyang mga magulang ay umiiyak at hinahampas ang kanilang mga dibdib, sa halip na magalak. Pagkatapos ng lahat, paano nga ba nila malalaman kung ano sana ang naging siya nang siya'y lumaki? Sasalba kaya siya? Nang umalis kami sa Asia Minor sakay ng barko noong 1924, sanggol pa ako. Puno ng mga refugee ang barko. Nakahiga ako sa deck, nakabalot sa lampin ng aking ina. Aksidenteng natapakan ako ng isang marino. Akala ng aking ina ay patay na ako at nagsimulang umiyak. Isang babae mula sa aming nayon ang nagbukas ng aking lampin at nakita niyang ayos lang ako. Ngunit kung namatay ako noon,

¹³¹ 1 Tes. 4:13.

tiyak na nasa Paraiso ako. At ngayon na ganito na ako katanda, at marami na akong napagdaanan, hindi pa rin ako sigurado kung doon ako mapupunta o hindi.

Ngunit higit pa rito, nakakatulong din sa kanilang mga magulang ang kamatayan ng mga bata. Dapat malaman ng mga magulang na mula sa sandaling mamatay ang kanilang anak, nagkakaroon sila ng tagapamagitan sa Paraiso. Kapag namatay na ang mga magulang, darating ang kanilang mga anak, na sinasamahan ng kanilang mga anghel na tagapagbantay, sa mga pintuan ng Paraiso upang salubungin ang mga kaluluwa ng kanilang ama at ina. At hindi ito maliit na bagay! Bukod pa rito, sa maliliit na batang pinahirapan ng sakit o kapansanan, sasabihin ni Cristo: 'Pumasok ka sa Langit at piliin mo ang pinakamagandang lugar doon.' At sasagot ang mga bata kay Kristo: 'Maganda rito, Kristo, ngunit gusto rin naming narito ang aming nanay kasama namin,' at si Kristo, nang marinig ang pamanhikang iyon ng mga bata, ay hahanap ng paraan upang iligtas ang kanilang ina.

Siyempre, hindi rin dapat lumampas sa kabilang sukdulan ang mga ina. May ilang ina na naniniwala na ang kanilang yumaong anak ay naging santo, at dahil dito ay napapahulog sila sa ilusyon. Isang ganitong ina ang gustong ibigay sa akin ang isa sa mga gamit ng kanyang yumaong anak—bilang biyaya—dahil naniniwala siyang naging santo na ito. "Basbasan mo ito," tanong niya sa akin, "para maibigay ko ang mga gamit niya sa mga tao bilang pagpapala?" "Hindi," sabi ko sa kanya, "mas mabuting huwag." Isa pang ganitong ina, noong Huwebes Santo, ay nagdikit ng larawan ng kanyang anak—na pinatay ng mga Aleman—sa Krus na nakatayo sa gitna ng simbahan. Sinabi niya: 'Naghirap ang anak ko gaya ni Cristo.' Hindi sinubukang pigilan siya ng mga babaeng nanatili sa simbahan magdamag bago ang Biyernes Santo; pinayagan siyang mapayapa upang hindi masaktan ang kanyang damdamin. At ano nga ba ang masasabi nila sa kanya? Pagkatapos ng lahat, traumatiko ang kanyang kaluluwa.

Aliw para sa mga Nalulungkot

— Geronda, anong napakalaking lakas ang kailangan ng mga tao upang hindi matakot sa biglaang kamatayan!

— Kung nauunawaan ng mga tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, nakikita nila ang lakas na harapin nang tama ang kamatayan. Pagkatapos ng lahat, nang maunawaan nila ang kahulugan ng buhay, hiniharap nila ang kamatayan nang may pananaw na espirituwal. Alam mo ba kung ilang kabataan ang namamatay sa moped! Alam mo ba kung ilang kabataan ang nasasangkot sa aksidente sa motorsiklo! Itinataas ng mga binatang ito ang kanilang motorsiklo sa hulihang gulong, at sa posisyong iyon ay napakadali para sa kanila na matumba, tumama ang ulo sa aspalto at mabiyak ang bungo. Itinuturing pa nga nilang bayani ang sinumang makataas ng kanilang motorsiklo nang mas mataas kaysa sa iba. 'Ako,' ang pagmamayabang ng mga ganitong kabataan, 'pinaandar ko ang motorsiklo ko sa hulihang gulong, na para bang nakatayo sa hulihang mga paa nito, pero nahulog ako.' Nakikita mo ba kung ano ang itinuturo sa kanila ng demonyo, na gusto niyang mabasag ang kanilang mga ulo? Pagkatapos ng lahat, kung nagmamaneho sila nang normal, sa dalawang gulong, kahit pa magkaaksidente sila, maaaring tumama sila sa ibang bagay maliban sa ulo at mabuhay. Gayunpaman, kung pinapayagan ng Diyos ang diyablo na gumawa ng masama, o pinapayagan Niya ang isang tao na maging pabaya, nangangahulugan ito na may mabuting bagay na lalabas mula sa kasamaan ng diyablo o mula sa kapabayaang ng tao.

— Geronda, bakit nga ba nananalangin ang ating Simbahan na '*mapangalagaan tayo*' mula sa biglaang kamatayan?

— Iba iyon. Hinihiling ng Simbahan sa Diyos na huwag tayong mahuli ng kamatayan nang hindi handa.

— Geronda, may isang ina na dumarating dito at labis ang kanyang pagdadalamhati dahil pinadala niya ang kanyang anak sa isang lakad, at nabangga ito ng kotse at namatay.

Sabihin mo sa kanya: 'Sinadya ba ng drayber na durugin ang anak mo dahil sa malisya? Hindi. Pinadala mo ba siya sa isang lakad para mabundol ng kotse? Hindi. Kaya sabihin mo: "Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos," dahil kung hindi siya nabundol ng kotse, baka napunta siya sa maling landas.' Ngunit ngayon dinala na siya ng Diyos sa tamang sandali. Nasa Langit na siya ngayon, at wala nang panganib na mawala siya. Bakit ka umiiyak? Hindi mo ba napagtatanto na pinahihirapan ng pag-iyak mo ang anak mo? Ano ang gusto mo: magdusa ang anak mo, o maging masaya siya? Tiyakin mong tulungan mo ang iyong ibang mga anak na malayo sa Diyos. Sila ang dapat mong pagluluksa, hindi ang pinaslang." Kahapon lang, may isang ina na umiiyak na dumating dito. "Kinuha ng Diyos ang nag-iisang anak ko," iyak niya, at sinisi niya ang Diyos. 'Kung talagang iisipin mo ang nangyari sa iyo,' sabi ko sa kanya, 'makakabuo ka ng konklusyon na pinarangalan ka ng Diyos. Kinuha Niya ang isang maliit na anghel sa Kanyang piling, kinuha Niya ang isang batang nabinyagan, na nagligtas sa kanya mula sa pagkakaroon ng kasalanan at mga pagnanasa. Kinuha ng Diyos ang isang anghel para sa Kanyang sarili, at gayon pa man sinisisi mo pa rin Siya? Sa lalong madaling panahon mararamdaman mo kung paano nananalangin ang iyong yumaong anak sa Diyos para sa iyo.' Pagkatapos ay ikinuwento sa akin ng babaeng ito ang kanyang buhay. Sinabi niya na noong siya ay bata pa, maaari sana siyang magkaroon ng maraming anak, ngunit sa panahong iyon ay ayaw niya ng mga ito.

Alam mo ba kung ilang ina ang nananalangin at humihiling na mabuhay ang kanilang mga anak kasama ang Diyos! "Hindi ko alam kung ano ang gagawin Mo, aking Diyos," sabi ng mga babaeng ito, "ngunit nais kong maligtas ang aking anak, na makasama Ka." Gayunpaman, kung makita ng Diyos na ang isang bata ay lumilihis sa tamang landas, patungo sa pagkawasak at wala nang ibang paraan upang iligtas siya, dinadala Niya siya sa Kanyang piling sa pamamagitan ng isang hindi inaasahang kamatayan. Halimbawa, pinapayagan Niya na mabundol ng isang lasing na drayber ang isang bata at sa ganitong paraan ay dinadala Niya ang bata sa Kanya. Kung may pagkakataon pa para gumanda ang bata, sana ay pinigilan na ng Diyos ang aksidenteng iyon. Pagkatapos, kapag nawala na ang bisa ng alak sa taong bumundol sa bata, siya ay magkakaroon ng malay at pipighatiin siya ng kanyang konsensya habang buhay. 'Nakasala ako,' sabi ng ganoong tao, at patuloy na hinihiling sa Diyos na patawarin siya. Sa ganitong paraan, naliligtas din ang taong ito. At ang ina ng batang pumanaw, na pinahihirapan ng matinding dalamhati, ay nagsisimulang mamuhay nang mas disiplinado, pinagninilayan ang kamatayan at naghahanda para sa buhay na darating. Sa ganitong paraan, siya rin ay naliligtas. Nakikita mo ba kung paano, sa pamamagitan ng mga panalangin ng ina, iniaayos ng Diyos ang mga bagay-bagay upang maligtas ang mga kaluluwa ng tao? Ngunit kung hindi ito nauunawaan ng mga ina, sinisisi nila ang Diyos! Ang mga bagay na kinakailangan tiisin ng Diyos mula sa atin!

Kapag hindi na tinitingnan ng isang tao ang mga bagay mula sa makalupang pananaw, nakakahanap ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa. Sapagkat paano makakahanap ng tunay na aliw ang isang tao kung hindi siya naniniwala sa Diyos at sa tunay na buhay—sa buhay pagkatapos ng kamatayan, sa buhay na walang hanggan? Nang ako ay nasa Monasteryo ng Stomion, may isang biyuda na nakatira [malapit] sa Konitsa na palaging pumupunta sa sementeryo at doon ay umiiyak nang hindi mapigilan nang ilang oras. Hinahampas niya ang kanyang ulo sa lapida at ang kanyang mga hagulgol ay nakakasagabal sa buong kapitbahayan! Doon niya inilalabas ang lahat ng kanyang sakit. Dumarating ang mga tao, hinihila siya palayo, ngunit bumabalik pa rin siya. Nangyari ito nang maraming taon. Pinatay ng mga Aleman ang asawa ng babaeng ito, at ang kanyang anak na babae, ilang taon matapos mamatay ang kanyang ama, ay namatay dahil sa sakit sa puso nang siya ay umabot sa labing-siyam na taong gulang. Kaya ang kawawang babae ay naiwan nang mag-isa. Kung titignan ng sinuman mula sa labas ang nangyari sa kanya, sasabihin nila: 'Bakit pinayagan ng Diyos na mangyari ito?' At ang babae mismo, nang tiningnan niya ang nangyari sa kanya sa ganitong paraan — mula sa labas — ay hindi nakakita ng aliw. Isang araw, nang pumunta rin ako sa sementeryo

upang tingnan kung ano ang nangyayari, sinimulan niyang sabihin sa akin: 'Bakit ginawa ng Diyos ang lahat ng ito? Pinatay ang asawa ko sa digmaan. Isa lang ang anak kong babae. Kinuha rin siya ng Diyos sa akin...' Patuloy lang siyang nagsalita, sinisisi ang Diyos. Matapos kong hayaang mailabas niya ang kanyang saloobin, sinabi ko: "May sasabihin din ako sa iyo. Kilala ko ang iyong asawa. Napakabuting tao siya. Namatay siya sa digmaan para sa kanyang bansa, tinutupad ang kanyang banal na tungkulin. Hindi siya tratuhin ng Diyos nang hindi makatarungan. Pagkatapos ng pagkamatay ng iyong asawa, iniwan ka ng Diyos kasama ang iyong anak na babae sa loob ng ilang taon. Nanirahan siya sa piling mo, at nakaramdam ka ng kaunting ginhawa dahil doon. Gayunpaman, kalaunan, nang makita na maaaring maligaw ang batang babae sa tamang landas, kinuha siya ng Diyos mula sa mabuting kalagayan na kanyang kinaroroonan. Ginawa Niya ito upang iligtas siya." Ang biyudang ito, bagaman ang kanyang asawa ay isang taong tahimik, ay medyo makalupa rin. Siyempre, hindi ko ito sinabi nang direkta; hindi ko sinabi sa kanya, "Ikaw ay isang taong makalupa," kundi tinanong ko siya: "Ano ang iniisip mo ngayon? Mahal mo ba ang mundo?" "Ayaw kong makakita ng kahit sino o ano man," ang sagot niya. "Alam mo," sabi ko sa kanya, "ang mundo ay patay na, at para sa iyo rin. Ang iyong pagdadalamhati ay tumutulong sa iyo, at wala nang bagay sa mundo ang nakakaakit sa iyo. Kaya, sa lalong madaling panahon ay magkakasama na kayong lahat sa Paraiso. Kanino pa ba nagkaloob ang Diyos ng ganitong karangalan gaya ng ipinagkaloob Niya sa iyo? Nauunawaan mo ba iyon?" Pagkatapos ng pag-uusap na ito, tumigil na ang mahihirap na babae sa pagpunta sa sementeryo. Nang sa tulong ng iba ay naunawaan niya ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, agad siyang nakatagpo ng kapayapaan.

— Geronda, narinig ko na kung ang isang tao ay mamatay nang marahas, siya ay nagbabayad-sala para sa kanyang mga kasalanan, dahil ang mamamatay-tao ang nagdadala ng kanyang mga kasalanan.

Ang taong napatay, kung maaari kong sabihin, ay may mga nagpapabawas ng pananagutan. Maaaring sabihin niya sa Diyos: 'Magpapakumbaba sana ako, ngunit pinatay niya ako.' Kaya't ang pasanin ng kanyang mga kasalanan ay mapupunta sa mamamatay-tao. Gayunpaman, ang ilang tao na kulang sa karaniwang pag-iisip ay nagsasabi: 'Kung may Diyos, hindi Niya papayagan na maraming krimen ang magawa. Parurusahan Niya ang mga kriminal.' Hindi namamalayan ng mga taong ito na pinapayagan ng Diyos ang mga kriminal na mabuhay upang sa Araw ng Paghuhukom, wala silang magiging dahilan kung bakit hindi sila nagpakumbaba, sa kabila ng pagbibigay Niya sa kanila ng maraming taon para gawin ito. Hindi rin iwawaksi ng Diyos ang mga pinatay ng mga kriminal.

Kamatayan — isang paghihiwalay ng ilang taon lamang

Dapat nating maunawaan na, sa katotohanan, hindi namamatay ang isang tao. Ang kamatayan ay simpleng paglipat mula sa isang buhay patungo sa isa pa. Ito ay pansamantalang paghihiwalay. Halimbawa, kung ang isang tao ay pupunta sa ibang bansa nang isang taon, nalulungkot ang kanyang pamilya dahil magkakalayo sila ng isang taon; o kung aalis siya nang sampung taon, nalulungkot sila dahil sa sampung taong paghihiwalay. Sa parehong paraan, dapat tingnan ng mga tao ang paghihiwalay sa kanilang mga mahal sa buhay na dulot ng kamatayan. Halimbawa, kung ang isang matanda ay nawalan ng mahal sa buhay, dapat niyang sabihin: 'Magkikita tayo muli pagkalipas ng labinlimang taon.' Kung ang nawalan ng mahal sa buhay ay bata pa, sabihin nila: 'Magkikita tayo muli pagkalipas ng limampung taon.' Siyempre, sumasakit ang pakiramdam sa pagkamatay ng mahal sa buhay, ngunit dapat lapitan ang kamatayan mula sa espiritwal na pananaw. Alalahanin ninyo ang sinasabi ni Apostol Pablo: *'Huwa kayong magmalungkot na gaya ng iba na walang pag-asa.'*¹³² Halimbawa, gaano ko ba madalas makikita ang aking yumaong kamag-anak kung siya ay nanatiling

¹³² 1 Tes. 4:13.

buhay? Minsan sa isang buwan? Kaya dapat nating isipin na doon, sa buhay na walang hanggan, makikita ko siya nang palagi. Makatarungan lamang ang ating pagkabahala kung ang taong pumanaw ay namuhay nang masama [— hindi ayon sa Kristiyanong pamumuhay]. Halimbawa, kung siya ay isang malupit na tao, dapat tayong manalangin nang lubos para sa kanya — kung tunay natin siyang mahal at nais makasama sa buhay na darating.

Kabanata 3.

Tungkol sa Buhay Pagkatapos ng Kamatayan

Ang Mga Hinatulan na Umalis

— Geronda, kapag namatay ang isang tao, agad ba nilang nalalaman kung anong kalagayan sila?

— Oo, bumabalik siya at tinatanong ang sarili: 'Ano ba talaga ang nagawa ko?' Pero — 'faida yok'¹³³ — ibig sabihin, ang pagtatanong niya sa sarili ng tanong na ito ay wala nang silbi sa kanya ngayon. Halimbawa, ang isang lasing na pumatay sa kanyang ina ay tumatawa at kumakanta dahil hindi niya namamalayan ang kanyang ginawa. Ngunit kapag nawala na ang kalasingan, nagsisimula siyang umiyak, humagulgol, at tanungin ang sarili: 'Ano ba ang nagawa ko?' Ganoon din ang nangyayari sa mga namumuhay sa kasalanan. Ang mga taong ito ay parang mga lasing. Hindi nila namamalayan ang kanilang ginagawa; hindi sila nakararamdam ng pagkakasala. Gayunpaman, kapag sila'y namatay, nawawala ang [pang-lupang] kalasingan sa kanilang isipan at sila'y nagkakamalay. Nabubuksan ang mga mata ng kanilang kaluluwa, at napagtatanto nila ang kanilang pagkakasala, sapagkat ang kaluluwa, nang lisanin ang katawan, ay gumagalaw, nakakakita, at nakakaramdam ng lahat ng bagay nang hindi masukat na bilis.

May ilang tao ang nag-aalala kung kailan magaganap ang Ikalawang Pagparito. Gayunpaman, para sa isang taong mamamatay na, ang Ikalawang Pagparito, sa isang diwa, ay naroroon na sa kanila. Ito ay dahil hinuhusgahan ang isang tao ayon sa kalagayan kung saan siya matagpuan ng kamatayan.

— Geronda, ano ang nararanasan ng mga kasalukuyang naghihirap sa mga parusa ng impyerno?

— Ang mga taong ito ay hinatulan na. Habang nasa bilangguan, dinaranas nila ang mga paghihirap na katumbas ng mga kasalanang nagawa nila sa kanilang buhay sa lupa. Inaantabayanan nila ang huling paghuhukom — ang darating na Paghuhukom ni Cristo. Ngunit sa kanilang hanay, may ilan na hinatulan sa mabigat at espesyal na mga rehimen, at mayroon ding hinatulan sa mas magagaan na parusa.

— At nasaan na ngayon ang mga santo at ang mapanumbalik na tulisan?¹³⁴

— Ang mga santo at ang nangingiing magnanakaw ay ngayon nasa Paraiso, ngunit hindi pa nila natatanggap ang kanilang huling kaluwalhatian, gaya ng hindi pa natatanggap ng mga hinatulan sa impyerno ang kanilang huling paghuhukom. Noong mga siglo na ang nakalipas, sinabi ng Diyos: "*Magsisi kayo, sapagkat malapit na ang Kaharian ng Langit.*"¹³⁵ Gayunpaman, paulit-ulit Niyang pinapahaba ang panahon, sapagkat hinihintay Niya na itama natin ang ating mga daan.¹³⁶ Ngunit tayo, sa patuloy na pamumuhay sa ating mga pagnanasa at kasalanan, ay nagpapakita ng kawalan ng

¹³³ Isang Turko na pananalita na ang ibig sabihin ay 'walang saysay', 'walang kabuluhan'.

¹³⁴ Tingnan ang Lucas 23:32–33 at 39–43.

¹³⁵ Mat. 3:2.

¹³⁶ Sa pagsasabing 'atin', ang ibig sabihin ng Nakatatanda ay ang buong sangkatauhan.

katarungan sa mga santo, sapagkat [dahil sa atin] hindi nila matatanggap ang huling kaluwalhatian na kanilang matatanggap pagkatapos ng darating na Huling Paghuhukom.

Mga panalangin para sa mga yumao at mga serbisyong paggunita

— Geronda, maaari bang manalangin ang mga nakondena para sa mga yumao?

— Nauunawaan nila at humihingi ng tulong, ngunit hindi na nila matulungan ang kanilang sarili. Ang mga nasa impierno ay hihingi lamang ng isang bagay kay Kristo: na bigyan sila ng limang minuto ng buhay sa lupa upang makapagsisi. Tayo na nabubuhay sa lupa ay may panahon para magsisi, samantalang ang mga kaluluwang walang suwerte ay hindi na kayang pagandahin ang kanilang kalagayan, kundi naghihintay ng tulong mula sa atin. Kaya't obligasyon nating tulungan sila sa pamamagitan ng ating mga panalangin.

Napagtanto ko na sampung porsyento lamang ng mga pinahukuman na patay ang nasa kalagayang demonyo at, habang nasa impierno, ay nagmumura laban sa Diyos, gaya ng ginagawa ng mga demonyo. Hindi lamang hindi humihingi ng tulong ang mga kaluluwang ito, hindi rin nila ito tinatanggap. At bakit nga ba sila mangangailangan ng tulong? Anong m ang magagawa ng Diyos para sa kanila? Isipin ang isang batang umalis sa bahay ng kanyang ama, sinayang ang lahat ng kayamanan nito at, higit pa rito, ininsulto ang ama sa kanyang huling mga salita. Paano nga ba matutulungan ng kanyang ama ang anak? Gayunpaman, ang iba pang mga kaluluwang nakondena sa impierno—yaong may kaunting pag-ibig—ay nararamdaman ang kanilang kasalanan, nagsisisi at nagdurusa para sa kanilang mga kasalanan. Nananawag sila ng tulong at tumatanggap ng malaking tulong sa pamamagitan ng mga panalangin ng mga tapat. Sa madaling salita, binibigyan ng Diyos ang mga taong ito na hinatulan ng isang kanais-nais na pagkakataon upang makatanggap ng tulong hanggang sa mangyari ang Ikalawang Pagparito. Sa buhay sa lupa, maaaring mamamagitan ang kaibigan ng hari sa kanya upang tulungan ang isang nahatulang tao. Sa katulad na paraan, kung ang isang tao ay 'kaibigan' ng Diyos, maaari siyang mamamagitan sa pamamagitan ng panalangin sa harap ng Diyos at ipagpanalangin ang mga namatay na hinatulan para mailipat mula sa isang 'kulungan' patungo sa isa pa — sa mas mabuti — mula sa isang 'kuwarta' patungo sa isa pa, na mas komportable. Maaari pa nga siyang mamamagitan para sa kanila upang mailipat mula sa isang 'selda' patungo sa isang uri ng 'kuwarta' o 'apartamento.'

Tulad ng kapag bumibisita tayo sa mga bilanggo at dinadala natin sa kanila ang mga nakapreskong inumin at iba pa upang maibsan ang kanilang pagdurusa, gayundin naman ay naibabawas natin ang paghihirap ng mga yumao sa pamamagitan ng mga panalangin at limusang iniaalay natin para sa kapayapaan ng kanilang mga kaluluwa. Ang mga panalangin ng mga buhay para sa mga yumao at ang mga paglilingkod na isinasagawa para sa kapayapaan ng kanilang mga kaluluwa ang huling pagkakataon para sa mga yumao na makatanggap ng tulong na ipinagkakaloob ng Diyos sa kanila – hanggang sa Ikalawang Pagparito. Pagkatapos ng Huling Paghuhukom, wala na silang pagkakataong makatanggap ng ganoong tulong.

Nais ng Diyos na tulungan ang mga yumao dahil Siya ay nagdadalamhati para sa kanila; subalit hindi Niya ito ginagawa dahil sa pakiramdam ng kabutihang-loob. Ayaw Niya na bigyan ang diyablo ng karapatang sabihin: 'Paano Mo maliligtas ang makasalanang ito, gayong hindi naman siya nagpunyagi?' Gayunpaman, sa pamamagitan ng pagdarasal para sa mga yumao, binibigyan natin ang Diyos ng 'karapatan' na makialam. Dapat ding tandaan na ang ating mga panalangin para sa mga yumao ay mas malalim na nakakaantig sa Diyos kaysa sa ating mga panalangin para sa mga buhay.

Kaya naman itinatag ng ating Simbahan ang pagpapala ng kolivo para sa mga yumao, sa mga serbisyong alaala at panikhida. Ang mga serbisyong alaala ang pinakamahusay na tagapamagitan para sa kaluluwa ng mga yumao. Mayroon itong kapangyarihang makapagligtas ng kaluluwa mula sa impierno. At ikaw, pagkatapos ng bawat Banal na Eukaristiya, ay dapat magpabless ng kolivo para sa mga yumao. May kahulugan ang trigo: *'Itinatanim ito sa pagkabulok, itinataas ito sa hindi*

pagkabulok,¹³⁷ — ayon sa Banal na Kasulatan. Sa makalupang mundo, ang ilan ay tamad magluto ng kaunting trigo at magdala ng pasas, biskwit, at cookies sa simbahan upang basahin ng mga pari ang panalangin para sa kapayapaan ng mga yumao. Ngunit sa Banal na Bundok, sa bawat Banal na Liturhiya, ang mga matatandang monghe ay nagkakonsagra ng kolivo para sa mga yumao at para sa Santong ipinagdiriwang, upang matanggap ang kanyang pagpapala.

— Geronda, mas kailangan ba ng mga taong kamakailan lang namatay ang panalangin?

— Aba, siyempre! Kapag unang napunta ang isang tao sa bilangguan, hindi ba talaga mahirap para sa kaniya sa simula? Manalangin tayo para sa mga yumao na hindi nagpasaya sa Diyos, upang sa anumang paraan ay matulungan din sila ng Diyos. Lalo na kung alam natin na ang isang tao ay mabagsik o malupit — o mas tama, kung tila malupit sila, dahil minsan iniisip nating malupit ang isang tao gayong hindi naman talaga sila ganoon. At kung ang ganoong tao ay namuhay din nang makasalan, dapat tayong manalangin nang taimtim para sa kanya, isumite ang kanyang pangalan para sa pag-alala sa Banal na Liturhiya, isama siya sa apatnapung araw na paglilingkod-pag-alala, at magbigay ng limos sa mga mahihirap para sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa, upang, sa pagdinig sa panalangin ng mga mahihirap na: 'Pinagpala ang kanyang abo,' ang Diyos ay malulunus at magkakaroon ng awa sa taong iyon. Sa ganitong paraan, ang hindi nagawa ng tao para sa sarili niya, gagawin natin para sa kaniya. Ngunit kung ang isang tao ay may kabutihan, kahit na hindi siya namuhay nang mabuti, makakakuha siya ng malaking kapakinabangan mula sa kahit na isang maliit na panalangin. Ito ay dahil may mabuting disposisyon siya.

Alam ko ang ilang mga pangyayari na nagpapatotoo sa benepisyong natatanggap ng mga yumao mula sa mga panalangin ng mga taong espirital. May isang lalaki na lumapit sa akin sa aking kaliva at umiyak: "Geronda, ako' " Tumigil ako sa pagdarasal para sa isang namatay na kakilala, at siya ay lumitaw sa akin sa isang panaginip. 'Ikaw,' sabi niya, 'ay hindi na ako tinutulungan sa loob ng dalawampung araw na ngayon.' 'Nakakalimutan mo ako, at naghihirap ako.' At sa katunayan, nakalimutan ko nga siya eksaktong dalawampung araw na ang nakalipas, dahil sa dami ng aking mga alalahanin, at sa mga araw na iyon ay hindi ko man lang ipinagdasal ang sarili ko."

— Geronda, kapag may namatay at hinihiling sa atin na ipanalangin siya, tama bang magdasal ng isang rosaryo para sa kapayapaan ng kanyang kaluluwa sa loob ng unang apatnapung araw matapos siyang pumanaw?

— Kung nananalangin ka para sa mga yumao gamit ang rosaryo, ipanalangin mo rin ang iba pang mga kaluluwa. Bakit kailangang bumiyahe nang napakahabang biyahe ang isang tren na iisang pasahero lang ang lulan? Pagkatapos ng lahat, maaari rin naman nitong magdala ng iba pa. Alam mo ba kung ilan sa mga yumao ang nangangailangan ng panalangin? Ang mga kaluluwang ito ay humihingi ng tulong, at wala silang sinumang manalangin para sa kanila! Madalas na nagdaraos ang ilang tao ng paggunita para sa isa nilang yumaong kamag-anak. Ngunit kahit ang taong pinagdadasal ay hindi nakatanggap ng anumang tulong mula rito, dahil ang ganitong panalangin ay hindi partikular na kaaya-aya sa Diyos. Dahil marami na silang nagawang memorial service para sa yumaong ito, ipagdasal na rin sana nila ang iba pang mga kaluluwa nang sabay.

— Geronda, minsan nag-aalala ako tungkol sa kaligtasan ng aking ama, dahil wala siyang kaugnayan sa Simbahan.

— Hindi mo malalaman hanggang sa huling sandali kung ano ang magiging hitsura ng Hatol ng Diyos. Kailan ka nababahala tungkol dito? Bawat Sabado?

— Hindi ko na ito binabantayan. Pero bakit tuwing Sabado?

— Dahil ang Sabado ay araw ng mga yumao; may karapatan sila rito.

¹³⁷ 1 Cor. 15:42.

— Geronda, paano naman ang mga yumao na walang sinumang nananalangin para sa kanila? Nakakakuha ba sila ng anumang kapakinabangan mula sa mga panalangin ng mga taong nananalangin para sa mga yumao nang pangkalahatan—na hindi binabanggit ang anumang partikular na pangalan?

— Siyempre naman. Kapag nananalangin ako para sa lahat ng mga yumao, nakikita ko ang aking sariling mga magulang sa aking mga panaginip, dahil nagagalak sila sa mga panalangin na iniaalay ko. Sa tuwing ipinagdiriwang ang Banal na Liturhiya sa aking selda, nagsasagawa rin ako ng pangkalahatang serbisyong alaala para sa lahat ng mga yumao, nananalangin para sa mga yumaong hari, obispo, at iba pa. At sa pagtatapos sinasabi ko, *'at yaong mga hindi namin nabanggit ang mga pangalan.'* At kung minsan ay hindi ko maisasagawa ang panalangin para sa mga yumao, lumalabas sa akin ang aking mga yumaong kakilala. Ang isa sa aking mga kamag-anak ay napatay sa digmaan, at hindi ko isinulat ang kanyang pangalan para sa pag-alala sa serbisyong memorial, dahil naitala na ito para sa pag-alala sa Proskomedia kasama ng iba pang namatay nang matapang. At nakita ko ang lalaking ito na nakatayo sa harap ko nang buong tangkad habang isinasagawa ang serbisyong pangalala. At kayo rin ay dapat magsumite para sa pag-alala sa Proskomedia hindi lamang ang mga pangalan ng maysakit, kundi pati na rin ang mga pangalan ng mga yumao, sapagkat ang mga yumao ay labis na nangangailangan ng mga panalangin.

Ang pinakamainam na paraan upang gunitain ang mga yumao

Mas makabubuti kaysa sa lahat ng paggunita at serbisyong pang-alala na maaari nating isagawa para sa mga yumao ang ating mapanliking pamumuhay, ang pakikibakang isinasagawa natin upang putulin ang ating mga kakulangan at linisin ang ating mga kaluluwa. Sapagkat ang bunga ng ating kalayaan mula sa mga materyal na bagay at mula sa mga pagnanasa ng kaluluwa ay hindi lamang ang mararamdaman nating ginhawa. Makakatanggap din ng ginhawa ang mga yumaong ninuno ng buong angkan natin. Naranasan ng mga yumao ang kagalakan kapag ang kanilang supling ay namumuhay kasama ng Diyos. Kung hindi tayo nasa mabuting kalagayang espiritwal, nagdurusa ang ating mga yumaong magulang, lolo at lolo sa tuhod, pati na ang lahat ng ating mga ninuno. 'Tingnan ninyo kung paano nabubuhay ang inyong supling!' ang sabi nila, at sila'y nababahala. Gayunpaman, kung tayo ay nasa mabuting kalagayang espiritwal, sila'y nagagalak, sapagkat naging katuwang sila ng Diyos sa ating kapanganakan at ang Diyos ay, sa isang diwa, may pananagutan na tulungan sila. Sa madaling salita, magdudulot ito ng kagalakan sa mga yumao kung magsikap tayo at gagawin ang ating makakaya upang mapasaya ang Diyos sa pamamagitan ng ating pamumuhay. Sa paggawa nito, muling makakasama natin ang ating mga yumaong mahal sa buhay sa Paraiso, at magkakasama tayong mamumuhay sa buhay na walang hanggan.

Kaya't karapat-dapat na magsikap at makipaglaban sa ating lumang sarili, upang, kapag tayo'y naging bagong sarili, hindi na nito mapahamak ang sarili o ang iba, kundi matulungan ang sarili at ang iba—mabuhay man o yumao.

Ang katapangan ng mga matuwid sa harap ng Diyos

— Geronda, sa iyong liham sa mga baguhang monghe isinulat mo: "Bagaman nauunawaan ng mga tunay na monghe na ang kanilang natatanggap sa buhay na ito ay bahagi lamang ng kagalakan ng Paraiso, at sa Paraiso ay magiging mas dakila pa ito, gayunpaman, dahil sa malaking pag-ibig sa kapwa, nais nilang manirahan pa nang kaunti sa lupa upang tulungan ang mga tao sa pamamagitan ng panalangin, upang ang Diyos ay makialam sa mga pangyayari sa mundo at ang mundo ay makatanggap ng tulong."¹³⁸

¹³⁸ Elder Paisios ng Bundok Athos. Mga Liham. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. p. 44.

— Basahin: 'Nais ng mga monghe na manirahan sa lupa upang makasama sa pagdurusa ng mga tao at tulungan sila sa pamamagitan ng panalangin.'

— Geronda, sa buhay na darating, tutulungan ba ng isang tunay na monghe ang mga tao sa pamamagitan ng kanyang mga panalangin?

— Ipagpapatuloy niya ang pagtulong sa kanila sa pamamagitan ng kanyang mga panalangin sa buhay na darating, ngunit doon ay hindi na siya magdurusa, samantalang ngayon ay nakikibahagi siya sa kanilang pagdurusa. Hindi siya namumuhay sa lupa na kumakanta at sumasayaw, 'na may masayang mga mata at nagniningning na mukha!' Gayunpaman, habang mas malaki ang pagdurusang dinaranas ng isang monghe para sa kapwa niya, mas malaki rin ang banal na aliw na kanyang tinatanggap bilang kapalit, at sa isang paraan ay ipinapaalam ng gantimpalang ito sa monghe na nakinabang ang kanyang kapwa. Ang ligayang ito mula sa langit ang banal na gantimpala para sa sakit na nararanasan niya para sa kanyang kapatid.

— Geronda, hindi ba nakikibahagi ang mga santo—ya ngang ating pinapamagitan para sa tulong—sa ating pagdurusa?

— Oo, kapatid ko, — pagkatapos ng lahat, walang sakit doon! Saan sila magdurusa? Sa Paraiso? *'Kung saan walang karamdaman, ni kalungkutan, ni paghihikbi.'*¹³⁹ Hindi ba ito ang sinasabi tungkol sa Paraiso? Higit pa rito, alam ng mga santo [mula sa karanasan] ang banal na gantimpala na ipagkakaloob sa mga nagdurusa sa buhay na ito, at ang kaalamang ito ay nagdudulot sa kanila ng kagalakan. Sapagkat kung hindi, paano nga ba matiis ng Diyos Mismo, na taglay ang ganitong pag-ibig at habag, ang napakalaking pagdurusa ng sangkatauhan? Kayang-kaya Niya itong tiisin dahil alam Niya ang banal na gantimpalang naghihintay sa mga nagdurusa. Sa madaling salita, habang mas maraming tao ang nagdurusa rito, mas lalaki ang gantimpalang langit na inilalaan ng Diyos para sa kanila sa Langit. Ngunit hindi natin ito nakikita, kaya't naaawa tayo sa mga nagdurusa. Ngunit kung makita man lang ng isang tao, kahit kaunti, ang naghihintay sa mga nagdurusa sa buhay na darating, at nalalaman ang banal na gantimpalang matatanggap nila, hindi na ganoon kabigat ang kanilang pagdurusa.

— Geronda, paano kung hihilingin natin sa Diyos na tulungan ang isang kaluluwang pumanaw na hindi naman nangangailangan ng tulong na ito? Wala na bang saysay ang ating panalangin noon?

— Paano ito magiging walang saysay? Kapag sinasabi natin, *'Ipagkaloob Mo ang kapahingahan sa Katiwala Mo (ganito't ganoon).'*, at ang taong iyon ay nasa kabilang buhay na, malapit sa Diyos, hindi siya nasasaktan sa atin. Sa halip: ang ating panalangin ang nagpapagalaw sa kanyang habag. 'Tingnan mo,' sabi niya, 'nasa Paraiso ako, malapit sa Diyos, at nag-aalala pa rin sila.' Kaya ang ating panalangin ay nagpapasigla sa pagmamahal ng taong ito para sa atin, at sa pamamagitan ng pagdarasal sa Diyos para sa atin, mas lalo pa niyang tinutulungan tayo. Ngunit, bukod doon, paano mo malalaman kung anong kalagayan ang kinaroroonan ng isang partikular na kaluluwang pumanaw? Siyempre, una sa lahat, dapat kang manalangin para sa mga alam mong nagdulot ng dalamhati sa Diyos noong sila'y nasa lupa pa. Pagkatapos, dapat kang manalangin para sa ibang kaluluwang pumanaw na katulad nila, at pagkatapos noon — manalangin ka para sa lahat ng mga pumanaw sa pangkalahatan.

Ang Parating na Araw ng Paghuhukom

— Geronda, paano napapalinis ang kaluluwa?

— Kung nagsusumikap ang isang tao na sundin at isabuhay ang mga utos ng Diyos, kung pinagsusumikapan nilang pagbutihin ang kanilang sarili, kung nililinis nila ang kanilang sarili mula sa mga pagnanasa, kung gayon ay nagiging liwanag ang kanilang isip. Itinaas sila sa mga tuktok ng pagninilay, at ang kanilang kaluluwa ay nagiging katulad ng kaluluwa ng sangkatauhan bago ang

¹³⁹ Mula sa kontakion ng libing na *'Kasama ng mga santo, ipagkaloob sa kanya ang kapahingahan...'*

Pagbagsak ng mga unang tao. Ito ang kalagayan na mararanasan ng isang tao pagkatapos ng muling pagkabuhay ng mga patay. Gayunpaman, kapag lubos nang napadalisay mula sa mga pagnanasa, maaaring maranasan ng isang tao ang pagkabuhay muli ng kanyang kaluluwa bago pa man ang pangkalahatang pagkabuhay. Kung mangyari ito, ang kanyang katawan ay magiging anghel at di-katawang-lahi, at hindi na siya mangangailangan ng materyal na pagkain.

— Geronda, paano magaganap ang Huling Paghuhukom?

— Sa Huling Paghuhukom, ang tunay na kalagayan ng bawat tao ay mabubunyag sa isang iglap. Ang bawat tao ay kusang-loob na pupunta sa lugar na nararapat sa kaniya. Tulad ng sa telebisyon, makikita ng lahat ang kanilang sariling kasamaan at ang espirituwal na kalagayan ng iba. Titingnan ng isang tao ang kanyang kapwa na parang sa salamin at, yumuyuko, pupunta sa itinakdang lugar niya. Halimbawa, noong nabubuhay pa siya sa lupa, nakaupo ang manugang na babae na nakataas ang mga paa sa harap ng biyenang niya, habang inaalagaan naman ng biyenang ang kanyang anak—ang anak ng manugang—ang sariling apo niya. Kung, sa Huling Paghuhukom, makita ng manugang na ito na inilalagay ni Cristo ang kanyang biyenang sa Paraiso, samantalang siya ay hindi pinapapasok doon, hindi siya magtatangka na tutol o tanungin si Cristo kung bakit Niya ito ginagawa. Pagkatapos ng lahat, ang tagpong iyon sa lupa ay makikita mismo sa kanyang mga mata. Aalalahanin niya kung paano inalagaan ng kanyang biyenang, na may nabaling binti, ang kanyang apo, at hindi siya maglakas-loob na pumasok sa Paraiso. At hindi rin siya makakahanap ng lugar sa Paraiso. Samantala, makikita ng mga monghe ang mga paghihirap at pagsubok na tiniis ng mga layko, at kung paano nila ito nalampasan. Kung namuhay nang mali ang mga monghe, sila, na nakayuko ang ulo, ay kusang-loob na pupunta sa lugar na nararapat sa kanila. Makikita ng mga madre na hindi nakalugod sa Diyos, sa Huling Paghuhukom, ang mga bayaniang ina na hindi nagpanumpa bilang monghe, na hindi nagkaroon ng mga pagpapala at paborableng pagkakataon na tinatamasa ng mga madre, at na, sa kabila nito, ay nagsagawa ng mga gawaing kabutihan at nakamit ang mataas na kalagayang espirituwal. Paano nga ba, sa pagtingin nila sa lahat ng ito, mahihiya ang mga madre sa maliliit at mababang mga bagay na kanilang ginawa at na siyang nagpahirap sa kanila! 'Ganito,' sabi ng isang kaisipan sa akin, 'magaganap ang Huling Paghuhukom.' Ibig sabihin, sa Huling Paghuhukom, hindi sasabihin ni Cristo: 'Halika rito, ano ang ginawa mo?' o 'Pupunta ka sa impiyerno, at ikaw sa Paraiso.' Hindi: bawat tao, sa paghahambing ng sarili sa iba, ay kusang-loob na pupunta sa lugar na nararapat sa kaniya.

Ang Buhay na Darating

— Geronda, may dalang ako ng ilang kendi para ibahagi mo sa mga kapatid.

— Tingnan mo kung gaano sila kasaya! Sa buhay na darating, sasabihin natin: 'Paano nga ba tayo dati nagagalak sa ganitong maliliit na bagay! Paano nga ba tayo noon naantig ng mga iyon!' Ngunit ngayon, oh, ang ating mga puso ay talagang tumatalon sa tuwa sa maliliit na ligayang ito.

— Geronda, paano natin mauunawaan [ang pagiging panandalian ng mga ligayang ito] kahit ngayon?

— Kung nauunawaan mo ito ngayon, hindi mo sasabihin ang ganoong mga bagay sa buhay na darating. Kahit ano pa ang sabihin ng iba, ang mga naninirahan sa Langit ay mabuti ang kabuhayan. Alam mo ba kung anong uri ng 'gawang-kamay' ang ginagawa nila sa Langit? Patuloy nilang pinupuri ang Diyos.

— Geronda, bakit tinatawag na 'mga labi' ang katawan ng isang yumao?

— Dahil ang katawan ang nananatili sa lupa pagkatapos mamatay ang isang tao. Ang tunay na sarili — ang kaluluwa — ay umaakyat sa Langit. Sa darating na Paghuhukom, bubuhayin din ng Diyos ang katawan ng tao, upang ito ay mahatulan kasama ng kaluluwa, dahil dito namuhay at nagkasala ang tao. Sa buhay na darating, magkakaroon ang lahat ng parehong katawan — isang

espiritwal na katawan — at magkakapantay ang tangkad ng lahat: ang pandak at ang matangkad; magkakapantay din ang edad ng lahat: kabataan, matatanda, at mga sanggol — sapagkat iisa ang kaluluwa ng lahat ng tao. Sa madaling salita, sa buhay na darating, magkakapantay ang edad ng lahat ng tao na parang mga anghel.

— Geronda, sa buhay na darating, makikita ba ng mga nasa Impiyerno ang mga nasa Paraiso?

— Isipin na may apoy na nagniningas sa isang silid sa gabi. Makikita ng mga nakatayo sa labas ang mga nasa loob ng maliwanag na silid na ito. Sa parehong paraan, makikita ng mga nasa Impiyerno ang mga nasa Paraiso. At magiging mas matinding paghihirap ito para sa kanila. At isipin mo muli: hindi makita ng mga nasa liwanag sa gabi ang mga nakatayo sa labas sa kadiliman. Gayundin, hindi makikita ng mga nasa Paraiso ang mga nasa Impiyerno. Sapagkat kung makikita ng mga nasa Paraiso ang mga makasalanang naghihirap, magdudulot ito sa kanila ng sakit; magdadalamhati sila sa mapait nilang kapalaran at hindi na nila matatamasa ang Paraiso. Ngunit sa Paraiso *'walang karamdaman...'* Hindi lamang hindi makikita ng mga nasa Paraiso ang mga nasa Impiyerno—hindi na nila matatandaan kung nagkaroon sila ng kapatid na lalaki, o ama, o ina, kung ang mga taong iyon ay hindi kasama nila sa Paraiso. *'Sa araw na iyon ay mawawala ang lahat ng kaniyang pag-iisip,'*¹⁴⁰ — sabi ng salmista. Sapagkat kung maalala ng mga nasa Paraiso ang kanilang mga kamag-anak na naghihirap sa Impiyerno, anong klaseng Paraiso iyon para sa kanila? At hindi lamang iyon: iisipin ng mga nasa Paraiso na walang ibang tao [maliban sa mga nasa Paraiso]. Gayundin, hindi nila aalalahanin ang mga kasalanang nagawa nila noong nasa lupa pa sila. Kung aalalahanin nila ang kanilang mga kasalanan, ang pagmamahal nila sa Diyos ay gagawing hindi matiis para sa kanila ang isipin na kanilang pinahamak Siya.

Dapat ding sabihin na ang dami ng kagalakang mararanasan ng bawat tao sa Paraiso ay hindi magkakapantay. Ang isa ay magkakaroon ng kagalakang kasindami ng singsing-daliri, ang isa naman ay kasindami ng tasa, at ang isa pa ay kasindami ng buong lawa ng kagalakan. Gayunpaman, makakaramdam ng katuparan ang lahat, at walang sinuman ang makakaalam kung gaano karaming kagalakan, gaano karaming banal na ligaya ang nararanasan ng iba. Inihanda ito ng Mabuting Diyos sa ganitong paraan dahil kung malalaman ng isang tao na ang iba ay nakararanas ng mas malaking kagalakan kaysa sa kanya, hindi na magiging Paraiso ang Paraiso; sapagkat kahit sa Paraiso ay lilitaw ang [selos na katulad ng sa lupa:] 'Bakit siya nakararanas ng mas malaking kagalakan, samantalang ako'y mas kaunti lamang?' Sa madaling salita, makikita ng bawat isa sa Paraiso ang kaluwalhatian ng Diyos ayon sa kalinisan ng kanilang panloob na mga mata. Gayunpaman, ang talas ng espiritwal na paningin [sa kaluwalhatian ng Diyos] ay hindi itatakda ng Diyos. Ito ay nakasalalay sa kalinisan ng bawat indibidwal.

— Ngunit may ilan, Geronda, na hindi naniniwala na umiiral ang Impiyerno at Langit.

Hindi ba't naniniwala sila na may impiyerno at langit? Ngunit kung walang langit at walang impiyerno, paano magkakaroon ng mga patay sa kawalan? Pagkatapos ng lahat, sila ay mga kaluluwa! Ang Diyos ay walang kamatayan ayon sa kanyang kalikasan, samantalang ang tao ay walang kamatayan dahil sa Grasya. Dahil dito, mananatiling siya'y walang kamatayan kahit sa impiyerno. Higit pa rito, kahit sa buhay na ito sa lupa, nararanasan ng ating kaluluwa ang isang anyo ng langit o impiyerno sa isang antas — depende sa kalagayang kinaroroonan nito. Kung ang isang tao ay pinahihirapan ng kirot ng budhi, kung nararanasan nila ang takot, kalituhan, paghihirap ng isip, kawalan ng pag-asa, o kinakain ng poot, inggit at iba pa, kung gayon sila [kahit sa buhay na ito sa lupa] ay namumuhay sa mga paghihirap ng impiyerno. Ngunit kung ang isang tao ay taglay ang pag-ibig, kagalakan, kapayapaan, kabaitan, pagkamapagkawanggawa at iba pa, naninirahan sila sa Paraiso. Ang buong saligan ay nasa kaluluwa. Sapagkat ang kaluluwa ang nakararamdam ng parehong kagalakan at sakit. Subukang lapitan ang isang yumao at sabihin sa kanila ang

¹⁴⁰ Awit 145:4.

pinakamasayang mga bagay, halimbawa: 'Nakarating na ang kapatid mo mula sa Amerika,' o katulad na pahayag. Wala silang maunawaan. Kung, sa kabilang banda, sasugurin mo sila at babasagin mo ang kanilang mga braso at binti, hindi rin nila iyon mauunawaan. Mula rito, makikita na ang kaluluwa lamang ang nakararamdam sa loob ng isang tao. Hindi ba't nagbibigay ng pag-iisip ang lahat ng ito sa mga nagdududa sa pag-iral ng Impiyerno at Langit? O kaya naman, sabihin nating nagkaroon ka ng isang maganda at kaaya-ayang panaginip. Natutuwa ka, maligaya ang iyong puso, at ayaw mong matapos ang panaginip. Nagigising ka, at pinagsisisihan mong nagising ka. O marahil ay nagkaroon ka ng bangungot. Halimbawa, napanaginip mong nahulog ka at nabasag ang iyong mga binti; sa panaginip, nagdurusa ka at umiiyak. Dahil sa takot, nagising ka na may luha sa iyong mga mata, napagtanto mong wala namang nangyari sa iyo sa totoong buhay, at masayang sumigaw: 'Salamat sa Diyos, panaginip lang pala iyon!' Sa madaling salita, , kasangkot ang kaluluwa rito. Kapag nagkakaroon ng masamang panaginip, ang isang tao ay nagdurusa nang higit kaysa sa kanyang mararanasan sa katotohanan, katulad ng isang maysakit na mas naghihirap sa gabi kaysa sa araw. Sa katulad na paraan, kapag ang isang tao ay namatay at sumailalim sa paghihirap ng impiyerno, magiging mas mabigat iyon para sa kanila [kaysa sa antas ng paghihirap sa impiyerno na maaaring naranasan nila noong sila ay nasa lupa]. Isipin mo ang isang taong walang katapusang muling dinaranas ang isang bangungot at nagdurusa magpakailanman. Hindi mo nga matiis ang isang masamang panaginip nang ilang minuto. Ngunit isipin mo — Diyos ko, huwag mangyari! — na nasa ganoong paghihirap magpakailanman. Kaya mas mabuti na huwag mapunta sa impiyerno. Ano ang masasabi mo rito?

— Geronda, matagal na kaming nagsusumikap na maiwasan ang impiyerno. Kaya, sa palagay mo, mapupunta rin ba kami doon sa huli?

— Kung hindi tayo magiging maingat, doon tayo magwawakas. Narito ang hinihiling ko para sa atin: kung pupunta tayo sa Langit, sana para sa ating lahat; at kung pupunta tayo sa Impiyerno, sana wala sa atin... Tama ba ako o hindi? Sobrang pabaya at walang-pasasalamat kung, pagkatapos ng lahat ng ginawa ng Diyos para sa atin bilang mga tao, ay mauwi tayo sa mga paghihirap ng Impiyerno at magdulot ng dalamhati sa Kanya. Huwag sana Niyang hayaang kahit isang tao man o kahit isang maliit na ibon ang mapunta sa Impiyerno.

Nawa'y ipagkaloob sa atin ng Mabuting Panginoon ang taos-pusong pagsisisi, upang tayo'y matagpuan ng kamatayan sa mabuting kalagayang espiritwal at makabalik muli sa Kaniyang Kaharian ng Langit. Amen.